

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

UNIVERSITAS TARTUENSIS
TARTU ÜLIKOOLI
SISEKOMMUNIKATSIOONI VAHENDINA

Magistritöö

Illari Lään, BA
Juhendaja: prof Epp Lauk

Tartu
2004

TÄNUSÕNAD

Käesolev magistritöö sai teoks paljude inimeste abiga. Eeskätt siirad tänud töö juhendajale professor Epp Laugule, kelle põhjalikkus ja kannatlikkus aitasid uurimust paremaks muuta.

Samuti tänan kõiki Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna õppejõude, kes andsid nõu töö koostamisel. Olen tänulik ka kogu osakonnale meeldivate õppeaastate ja väärtuslike teadmiste eest, mida on mul olnud võimalus kogeda eelnevate aastate jooksul.

Täna kõiki ülikoolipere liikmeid – töötajaid ja üliõpilasi, kes leidsid aega osaleda minu uurimistöös. Suured tänud sealjuures kõikide teaduskondade dekanatide juhatajatele, kellest oli palju abi andmete kogumisel. Suur aitäh samuti abikaasa Kristinile abistamise eest.

SISUKORD

TÄNUSÕNAD

SISUKORD.....	3
SISSEJUHATUS.....	5
1. TEOREETILINE RAAMISTIK.....	8
1.1. AJALEHT KUI ORGANISATSIOONI SISEKOMMUNIKATSIOONI VAHEND.....	8
1.2. AUDITOOORIUM.....	21
1.2.1. Organisatsiooni ajalehe auditoorium.....	21
1.3. ÜLIKOOL KUI SOTSIAALNE RUUM.....	24
1.3.1. Sotsiaalne grupp.....	28
1.4. FUNKTSIONAALNE ORGANISATSIOONI KOMMUNIKATSIOONIKÄSITLUS.....	35
1.5. TARTU ÜLIKOOLI SISEKOMMUNIKATSIOON.....	40
1.5.1. TÜ teised sisekommunikatsiooni vahendid.....	41
1.6. UNIVERSITAS TARTUENSIS ÜLIKOOLI HÄÄLEKANDJANA.....	48
1.6.1. Ajalehe Universitas Tartuensis ajaloost.....	51
1.7. UURIMISKÜSIMUSED.....	55
2. UURIMISMETOODIKA JA EMPIIRILINE MATERJAL.....	58
2.1. KONTENTANALÜÜS.....	59
2.2. FORMALISEERITUD KÜSIMUSTIK.....	63
2.2.1. Küsimustikule vastajate andmed.....	66
2.3. SÜVAINTERVJU.....	69
3. UURIMISTULEMUSED.....	72
3.1. UNIVERSITAS TARTUENSISE OLEMUS.....	72
3.1.1. Lugude žanrid.....	72
3.1.2. Lugude tonaalsus.....	74
3.1.3. Ajalehe autorkond.....	75
3.1.4. Ajalehe olemus sihtgruppide silmis.....	77
3.2. UNIVERSITAS TARTUENSISE VASTAMINE SIHTGRUPPIDE OOTUSTELE.....	84
3.2.1. Ajalehe loetavus.....	84

3.2.2. Ajalehe vajalikkus.....	87
3.2.3. Ajalehe lugemise põhjused.....	92
3.2.4. Rahulolu ajalehega	95
3.2.5. Ootused ajalehele / teemaeelistus.....	101
3.2.6. Ajalehes kajastatav tegelaskond ja temaatika.....	107
3.3. SOOVITUD MUUDATUSED.....	117
4. DISKUSSIOON JA JÄRELDUSED.....	120
4.1. DISKUSSIOON.....	120
4.2. JÄRELDUSED.....	131
5. KOKKUVÕTE.....	134
6. SUMMARY.....	136
Kasutatud kirjandus.....	139
Intervjuud / vestlused.....	141
Dokumendid.....	142
Interneti leheküljed.....	142
LISAD.....	143
1. Ajalehe kodeerimisjuhend.....	143
2. Ajalehe kodeerimistabel.....	147
3. Formaliseeritud küsimustik.....	149
4. Formaliseeritud küsimustikule vastajad.....	155
5. Formaliseeritud küsimustiku kokkuvõte (tugitöötajad).....	157
6. Formaliseeritud küsimustiku kokkuvõte (akadeemiline personal)...	161
7. Formaliseeritud küsimustiku kokkuvõte (üliõpilased).....	165
8. Formaliseeritud küsimustiku üldkokkuvõte.....	169
9. Süvaintervjuu kava.....	174
10. Intervjuude transkriptsioonid.....	176
11. Ajalehe Universitas Tartuensis kontseptsioon.....	196
12. TTÜ, EPMÜ ja TPÜ ajalehtede lühitutvustus.....	198

SISSEJUHATUS

Käesoleva magistritöö uurimisobjektiks on Tartu Ülikooli ajaleht Universitas Tartuensis (UT), mis vanima ülikooli häälekandjana Eestis sai 2003. aasta sügisel 55 aastaseks.

Ajaleht toimib ülikooli kui organisatsiooni dünaamilise ja pideva infovahetuse keskmes. Informatsiooni loomise, edastamise ja tõlgendamise protsess on organisatsioonis küll muutusterohke, ent järjepidev. Seetõttu mängib ajaleht organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahendina märkimisväärsel rolli.

Teadaolevalt on varasemalt uuritud Tartu Ülikooli ajalehe ajalugu ja kujunemist võrrelduna üliõpilaslehtedega Eestis (Tali 1995), vähesel määral ka ajalehe lugejaskonda üliõpilaste näol (Kudu 1972) ning ajalehe sisu kontentanalüüsi meetodil (Ude 1985). Ülikooli ajalehe ajalugu käsitlev uurimus on tänaseks seega ligi kümme aastat vana, omaaegne sisuanalüüs aga juba paarkümmend aastat ja ühe osa lugejaskonna analüüs veelgi vanem.

Kõnealuse magistritöö eesmärk on esmalt uurida, mida üldse kujutab endast ülikooli väljaanne. Organisatsiooni seisukohalt on oluline ja huvitav jõuda selgusele, missuguse ajalehe kriteeriumidele ülikooli ajaleht vastab või on tegemist pigem ajalehelaadse väljaandega. Ülikooli ajalehte on varem uuritud just ajalehena, mitte organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahendina. Kas aga praegusest väljaandest saab üldse rääkida kui ajalehest selle otseses tähenduses, selgub loodetavasti samuti käesoleva töö tulemusena.

Teisalt on eesmärk välja selgitada missugune on Universitas Tartuensis roll ja funktsioonid organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahendina, kuidas UT neid ülikoolisisese teabevahendina täidab.

Selle eesmärgi raames on tähtis uurida ajalehe vastamist auditooriumi e selle lugejate ootustele. Selle saavutamiseks on vajalik selgusele jõuda, kuivõrd vajalikuks peab ülikooli liikmeskond ajalehe UT ilmumist, kuivõrd rahul on lehe sihtrühmad nii ajalehega üldiselt kui ka ajalehe poolt edastatava temaatika ja tegelastega või missuguseks väljaandeks lugejad ülikoolilehte üldse peavad.

Tähtis on siinkohal ühtlasi ülikooli ajalehe kolme sihtgrupi (akadeemiline personal, tugitöötajad ja üliõpilased) võimalike erinevate ootuste väljaselgitamine ajalehe suhtes. Universitas Tartuensis on küll kogu ülikooli liikmeskonna häälekandja, ent liikmeskond koosneb kolmest erinevast suurest nn sotsiaalsest grupist, kelle ootused ajalehele ei pruugi kaugeltki kokku langeda.

Töö eesmärgist lähtuvalt on oluline uurida ka ajalehe funktsioone organisatsiooni seisukohalt. Teisisõnu soovin välja selgitada auditooriumi UT lugemise põhjused e mida ülikoolilehe lugemine sihtrühmadele annab, kas siin domineerib informeeriv, integreeriv või mõni muu funktsioon. Samuti on vajalik uurida ajalehe sisu ja teemakäsitlust, et saada aimu missuguse sihtgrupi ootustele ülikooli ajaleht oma sisult enim vastab.

Nimetatud küsimustele vastuse saamiseks analüüsin ülikooli häälekandja sisu kontentanalüüsi meetodil ning uurin ülikooli liikmeskonna e ajalehe lugejate ootusi väljaandele formaliseeritud küsimustiku ja süvaintervjuu abil.

Sellises fookuses pole Tartu Ülikooli ajaleht uurimisobjektina varem olnud ning magistritööl saab olema oluline praktiline väärtus ajalehe edasisi võimalikke arenguid ja muudatusi planeerides.

Ajaleht Universitas Tartuensis ilmub 2002. aasta sügissemestrist esmakordselt regulaarselt kahevärvilisena (värvilise päisega), kvaliteetpaberil ja digitaalse eelneva reprotööga. See kajastab ajalehe muutusi ja arengut lehe vormi, valmimise tehnilist protsessi ning välimuse (sh fotomaterjali) kvaliteeti silmas pidades.

Käesoleva magistritöö tähtsus seisneb aga võimaluses prognoosida, missugused muudatused ja arengud võiksid toimuda lehe sisu, struktuuri ja olemuse osas.

Edasiste võimalike sisumuudatuste ja arengute nimel on ajalehe sisu analüüsitavaks perioodiks valitud akadeemiline aasta 2002/2003, et saada v andmestik oleks võimalikult uus ja hetkeseisule vastav.

Uurimistöö hõlmab ka lühiülevaadet ajalehe Universitas Tartuensis ajaloost, varasemaid arenguetappe, olemust ja eelnevatele aastatele iseloomulike jooni, mis

lehele oma näo ja sisu on andnud. Ülikoolilehe kõrval on võrdluseks ka teised TÜ peamised sisekommunikatsiooni vahendid, mis kõik sarnasel või erineval moel organisatsioonisisest teabevahetust aitavad edendada.

Tartu Ülikooli ajalehele Universitas Tartuensis sarnased väljaanded ilmuvad TÜ kõrval ka suuruselt kolmes järgnevas Eesti avalik-õiguslikus ülikoolis. Kuna käesoleva töö maht aga nende pikemat analüüsi ja võrdlust ei võimalda, siis on toodud lisas lühidalt andmed Tallinna Tehnikaülikooli, Eesti Põllumajandusülikooli ja Tallinna Pedagoogikaülikooli ajalehtede kohta.

Magistritöö teoreetilises osas saab kommunikatsiooniuurijate Pace & Faules jt seisukohtadele toetudes aimu ülikooli ajalehe kui organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahendi kommunikatiivsest rollist ja tähendusest ülikoolis. Funktsionaalne organisatsiooni kommunikatsiooni paradigma aitab selgitada, missugust tähendust ülikooli ajaleht ülikoolis kui kindla struktuuri ja bürokraatiaga organisatsioonis omab.

Prantsuse meediateoreetiku Pierre Bourdieu sotsiaalse ruumi teooria ja TÜ majandusteaduskonna prof Maaja Vadi organisatsiooni käsitlused aitavad paremini lahti mõtestada ülikoolis kui sotsiaalses ruumis eksisteerivate gruppide e ajalehe sihtrühmade olemust, mille vahel ajaleht just kommunikatiivset tähendust omab.

1. TEOREETILINE RAAMISTIK

1.1. AJALEHT KUI ORGANISATSIOONI SISEKOMMUNIKATSIOONI VAHEND

Nagu viitasin käesoleva töö sissejuhatuses, ei saa ilmselt ülikooli väljaannet klassikalises mõttes ajalehena käsitleda ning seda eeskätt perioodiliste väljaannete tunnuste põhjal.

Perioodilisi väljaandeid saab eristada viie tunnusterühma abil, mille kaudu teha vahet ajakirjanduslikel väljaannetel ja muul perioodikal, ajalehtedel ja nendega sarnastel e ajalehelaadsetel väljaannetel (Vihalemm 2004: 61):

1. Formaat (identiteeti määratlev püsiv nimetus, päistiitel, välismõõtmed ja trükipinna suurus, struktuur, küljendus, kujundus, köide, lugude pikkus jmt);
2. Sisu ja lähenemisviis (väljaandes kajastatav temaatika, žanrid, funktsioonid, domineeriv lähenemisviis);
3. Materjali päritolu (kas väljaandel on omaette toimetuse või mitte, kaastööde lubatavus väljastpoolt, toimetuse materjalide eristatavus tasu eest levitatavast materjalist, nagu reklaam ja kuulutused);
4. Ilmumise regulaarsus ja sagedus (kas väljaanne ilmub üks või rohkem kordi nädalas / kuus);
5. Kättesaadavuse aste, levi iseloom (kas väljaannet saab osta, tellida või tasuta muretseda, väljaande levipiirkond ja leviüksus).

Traditsiooniline ajaleht ilmub A2 või A3 formaadis (tabloidformaad). Viimane mõõt domineerib lisaks muule maailmale ka Eestis, sh kvaliteetlehtede puhul. Ajalehele on omane kindel, konkreetse väljaande identiteeti määratlev kujundus- ja küljendusviis ning selle ühele leheküljele on tavaliselt paigutatud mitu erineva pikkusega teksti.

Sisu poolest iseloomustab ajalehti temaatiline, žanriline ja funktsionaalne mitmekesisus. Teisisõnu on ühes lehenumbri materjale eri eluvaldkondadest, erinevas žanris ja erineva funktsionaalse suunitlusega.

Sagedasest ilmumisest lähtuvalt on ajalehtedele omane uudislikkus, mille avaldumisvormid on päevalehtede ja nädalalehtede puhul erinevad. Ajalehtedele on omane ühtlasi avalikku huvi pakkuv ainek ja avalikust huvist tulenevate materjalide avaldamine. Viimane tähendab selget distantseerumist konkreetse grupi või isiku huvidest ning temaatika käsitlemist avalikkuse, ühishuvi seisukohalt.

Ajalehele on iseloomulik omaette sõltumatu toimetuse olemasolu, kuhu on oodatud ka kaastööd väljastpoolt toimetust, et alata avalikku dialoogi ja debatti. Toimetuse materjalid peavad olema eristatud tasulisest materjalist. Ajalehe levi on avalik e väljaanne on kättesaadav kõikidele soovijatele.

Põhjamaade traditsiooni kohaselt võib ajaleheks pidada vähemalt kord nädalas e 50 korda aastas ilmuvat väljaannet, sama kriteeriumi on omaks võtnud ka Eesti Ajalehtede Liit (EALL) (Vihalemm 2004: 61-62).

EALL annab omalt poolt ajalehele järgmise definitsiooni:

Ajaleht on paberile trükitud perioodiline väljaanne, mis ilmub üks kuni seitse korda nädalas. Ajaleht kujutab endast kirjalikku infoallikat päevakajaliste sündmuste kohta, mis on seotud avalike asjade, rahvusvaheliste küsimuste, poliitika, kultuuri jm selliste teemadega. Ajaleht võib sisaldada ka pildilisi illustratsioone ja reklaami. Ajaleheks ei peeta riigiasutuse, kohaliku omavalitsusorgani või ettevõtte infolehte (EALL 2001).

Ajalehte saab määratleda ka üldisemalt. ÜRO teadus-, haridus- ja kultuuriorganisatsioon UNESCO annab ajalehele mõnevõrra teistsuguse seletuse: Ajaleht on massikommunikatsiooni meedium, mis aitab kaasa informatsiooni levikule ja kultuuri taastootmisele ning esitamisele regulaarselt ilmuval paberkandjal. Ajaleht on demokraatlikus ühiskonnas oluline informatsiooni edastamise allikas, kus mängib rolli info mitmekülgsus ning kättesaadavus kõigile (www.unesco.ee).

Ajalehtede kõrval on oluline eristada just ajalehelaadseid väljaandeid. Viimaste hulka kuuluvad järgmised väljaanded (Vihalemm 2004: 63):

- Väikelehed, mis levivad teatud asutuses või piirkonnas ja mille ilmumissagedus on alla 50 numbri aastas;
- Infolehed, mis ei vasta ajalehe kriteeriumidele temaatikalt, žanridelt ja funktsioonidelt;
- Kuulutuste lehed, saatekavalehed, ristsõnalehed, mis ei vasta ajalehe kriteeriumidele temaatikalt ja materjali päritolult;
- Kliendilehed, mis vastavad ajalehe kriteeriumidele ainult välisilme poolest;
- Ajalehtede lisad, millel puudub temaatiline mitmekülgsus või mis ei ole omaette tellitavad.

Väikelehtede hulka kuuluvad organisatsiooni väljaanded, linnaosade lehed ja vallalehed, mis jõuavad konkreetse valitud üksuse või piirkonna lugejateni ning mis ilmuvad sageli ebaregulaarselt.

Infolehti antakse välja eesmärgiga teavitada lugejaid kindlatest teemadest või sündmustest, kuid need sisaldavad ka toimetatud materjale. Infolehtede hulka kuuluvad ka erakondade lehed, kus enamus materjale kajastavad kitsa rühma tegevust ning on mõjustada püüdva iseloomuga. Saatekavalehtede puhul on ajakirjanduslike tekstide osatähtsus veelgi väiksem, kuulutuste- ja ristsõnalehtede puhul puuduvad need aga enamasti üldse. Kliendilehe näol on seevastu tegemist vaid reklaamimaterjalidega, mis võivad olla küll toimetatud, kuid on sisult kitsad ja samuti mõjustada püüdva iseloomuga (Vihalemm 2004: 63).

Eespool toodud tunnustest lähtuvalt paigutub ülikooli ajaleht Universitas Tartuensis pigem väikelehe ja infolehe vahepeal olevaks väljaandeks. Ülikooli ajaleht suvel ei ilmu, mistõttu aastas antakse väljaannet UT välja 40 korda, mitte vajalikud 50 korda. Samuti on UT kättesaadav peamiselt ühe institutsiooni e ülikooli piires, kuigi Eesti Posti vahendusel saavad ülikoolilehte lugeda ka huvilised väljastpoolt ülikooli liikmeskonda. Ülikooli ajaleht pole ka Eesti Ajalehtede Liidu liige.

Mõistmaks paremini organisatsiooni väljaande (ajalehe) rolli asutuse sisekommunikatsiooni vahendina, tuleb esmalt lahti seletada, mis on sisekommunikatsioon ja selle funktsioonid.

Organisatsiooni liikmed peavad kursis olema organisatsiooni tegevusega, sest suhetes inimestega väljastpoolt organisatsiooni kannavad nad edasi oma organisatsiooni väärtushinnanguid ja filosoofiat ning annavad selle kaudu põhjenduse oma organisatsiooni tegevusele (Mälberg 2001: 7).

Kommunikatsioon tervikuna on organisatsiooni edukaks toimimiseks hädavajalik, lihtsustatult võib kommunikatsiooni pidada sotsiaalseks interaktsiooniks sõnumite kaudu (McQuail 2000: 12) või lihtsalt teabevahetuse protsessiks, mille käigus toimub informatsiooni vahetus (Siimon, Türk 2003: 277).

Organisatsioonisotsioloogid on määratlenud viis näitajat, mis mõjutavad organisatsioonis kommunikatsiooni (Grunig 2002: 560):

1. Tsentraliseeritus – kui palju tehakse otsuseid organisatsiooni hierarhia ülemisel tasandil;
2. Kihistumine – kui palju näitab organisatsioon hierarhilisi tasandeid, kui palju annab mõista, kes on struktuuriastmetel kõrgemal, kes madalamal positsioonil;
3. Formaliseeritus – kui palju on organisatsioonis reegleid ja norme ning kui palju organisatsioon järgib neid;
4. Komplekssus – kui palju on organisatsioon koolitanud oma töötajaid ja kui palju on ametikohad rutiinsed ja muutumatud või nõuavad paindlikku käitumist;
5. Osalemine otsustusprotsessis – kui palju osalevad organisatsiooni liikmed otsustusprotsessides.

Sisekommunikatsioon on analoogselt suunatud kogu organisatsioonile ning üldistades võib välja tuua kolm peamist funktsiooni (Vos, Schoemaker 1999: 82):

1. Organisatsiooni põhitegevuse toetamine – informatsiooni edastamine ja vahetus on vajalik igapäevaste ülesannete täitmiseks;
2. Osalemise soodustamine – piisav informatsioon kogu organisatsioonist suurendab töötajate osalemist ning tõstab töötajate motivatsiooni;

3. Organisatsiooni muutuste toetamine – muutusi tuleb organisatsiooni liikmetele sisekommunikatsiooni abil põhjendada ning selle juures määratleda iga töötaja roll muutuste rakendamisel.

Organisatsiooni sisekommunikatsioon on sõnumite edastamine ja interpreteerimine organisatsiooni liikmete vahel. Sisekommunikatsioon on dünaamiline protsess, mille eesmärgiks on osapoolte vastastikune informeeritus ja mõistmine ning seeläbi tekkinud ühisosa ja ühtekuuluvustunde suurendamine.

Organisatsiooni ajaleht vahendab sisekommunikatsiooni vahendina asutuse sisemisi tõekspidamisi ja väärtushinnanguid. Organisatsiooni kultuuri all saab mõista just peamisi väärtusi, põhimõtteid, hoiakuid ja käitumisviise, mis on organisatsioonis välja kujunenud suhetes tema välis- ja sisekeskkonnaga.

Need on organisatsiooni tegevuse jaoks sobivad tunnetus-, mõtlemis- ja tegevusviisid, mida peetakse õigeks ning mida propageeritakse ja õpetatakse kõikidele organisatsiooni liikmetele. (Siimon, Türk 2003: 58).

Infoliikumine organisatsiooni sees võib toimuda samaaegselt, seeriaviisiliselt või mõlema variandi kombinatsioonina. Kui samaaegne sõnumite saatmine tähendab seda, et organisatsiooni mingi üksuse töötajad saavad informatsiooni ühel ajal (koosolekul, kirja teel, organisatsiooni ajalehe kaudu), siis seeriaviisiline info edastamine tähendab sõnumi liikumist kahe inimese vaheliste sõnumi edastamiste reana (sõnum antakse ühelt isikult teisele, teiselt edasi kolmandale jne). Selle puhul tuleb arvestada, et info ei jõua kõigi adressaatideni üheaegselt ning viimaste saajateni jõudmine võib võtta palju aega (Pace & Faules 1994: 118).

Tänapäeva tehnoloogiliste võimaluste juures on sõnumite samaaegne saatmine küll järjest lihtsam, ent see ei välista kaugeltki seeriaviisilise edastamise kasutamist. Mida suurem on organisatsioon, seda rohkem on võimalusi ja ka mõtet kasutada erinevaid kanaleid ning vahendeid samaaegselt sõnumite edastamiseks (intranet / siseveeb, siseleht jne), ent samas on suures bürokraatlikult ülesehitatud organisatsioonis rohkem juhtimistasandeid ja jäigemad alluvussuhted, mis eeldaks ühtlasi sõnumite seeriaviisilist saatmist.

Tartu Ülikoolis kui võrdlemisi reguleeritud, kindla struktuuri ja bürokraatiaga organisatsioonis on kasutusel kombinatsioon seeriaviisilisest ja samaaegsest sõnumite saatmisest. TÜ juhtkonna otsuste puhul võib toimuda seeriaviisiline infoedastus rektorilt oma vastutavale sekretärile, sekretärilt ülikooli avalikkussuhete juhile, temalt edasi juba ülikooli siseinfo spetsialistile (võib ka sekretärilt otse siseinfo spetsialistile) ning jätkuda samaaegse infoedastusena siseinfo spetsialistilt ülikooli koduleheküljele, kus seda saavad lugeda kõik TÜ liikmed, kellel on juurdepääs arvutivõrgule.

Teabevood võivad liikuda ka ülalt alla, alt üles, horisontaalselt või kanalitevaheliselt (*cross-channel*) (Pace & Faules 1994: 126). Viimase osas võiks töö autori arvates kasutada ka sõna “diagonaalselt”, mis seda infoliikumise vormi samuti hästi iseloomustab.

Info liikumine ülalt alla tähendab sõnumite edastamist ülemuselt alluvale (Pace & Faules 1994: 127). Enamasti mõistetakse selle all info liikumist juhtkonnalt töötajatele, mis läbib erinevad juhtimistasandid, nt rektorilt direktorile, direktorilt vastava valdkonna osakonna juhatajale, osakonna juhatajalt edasi spetsialistile. Kaks olulisemat küsimust ülalt alla kommunikatsiooni puhul on, millist infot edastatakse juhtimistasanditelt töötajatele ja kuidas infot antakse.

Ülemustelt alluvatele edastatakse tavaliselt informatsiooni:

- Tööülesannete täitmise kohta;
- Selle kohta, kuidas on kõige ratsionaalsem ülesandeid täita;
- Organisatsiooni poliitika ja tegevuste kohta;
- Töötaja hakkamasaamise kohta;
- Missioonitunnet suurendavat infot.

Info edastamise erinevatel meetoditel on ka erinev efektiivsus, mida saab mõõta nelja meetodi abil. Neli uuritavat meetodit on:

1. Ainult kirjalik;
2. Ainult suuline;
3. Kirjalik, millele järgnes suuline;
4. Suuline, millele järgnes kirjalik.

Et valida üht neist meetoditest alluvatele info andmiseks, on olulised kuus kriteeriumi: kättesaadavus, kulukus, mõjukus, asjakohasus või sobivus eesmärgiga, vastuse saamise vajadus ja võimalus, oskused (Pace & Faules 1994: 128).

Organisatsiooni ajaleht vastab enamikele neist kriteeriumidest. Ajaleht on kogu ülikooli liikmeskonnale kättesaadav ja selle muretsemine ei too kaasa kulutusi, sest väljaanne on tasuta. Ajalehes kajastatav info on mõjukam ja eesmärgipärasem, sest seda on võimalik korduvalt lugeda, infot on võimalik paremini analüüsida ja lahti mõtestada, võrreldes nt veebis sisalduva infoga, mis eeldab arvuti ekraani pingsat jälgimist.

Vaid vastuse saamise osas on nt veebil eelised, kus on interaktiivselt võimalus kiirelt tagasisidet saada.

Alt üles kommunikatsioon tähendab info liikumist alluvatelt ülemustele (Pace & Faules 1994: 130). Alt üles edastatakse tavaliselt järgmist informatsiooni:

- Selle kohta, mida alluvad teevad – nende töö, saavutuste, progressi ja tulevikuplaanide kohta;
- Lahendamata tööprobleemide kohta, milles alluvad vajaksid või sooviksid abi;
- Töötajate soovitude ja ideede kohta töö paremaks korraldamiseks;
- Selle kohta, mida alluvad arvavad oma tööst, kaastöötajatest ja organisatsioonist.

Siinkohal on samas oluline teadustada ka tegureid, mis alt üles infoedastust ei soodusta. Nt tihtipeale tavatsevad töötajad oma mõtteid ülemuste eest varjata, et mitte probleemidesse sattuda, töötajad tunnevad, et tippjuhtkond pole nende probleemidest huvitatud või tunnetatakse, et ülemused on neile kättesaamatud ning ei reageeri töötajate antud infole (Pace & Faules 1994: 131).

Horisontaalne kommunikatsioon on info vahetamine sama taseme töötajate vahel ühes struktuuriüksuses (Pace & Faules 1994: 133). Näiteks kahe spetsialisti omavaheline suhtlemine või kahe osakonna / teaduskonna (kui samal tasandil

asuva struktuuriüksuse) omavaheline suhtlus viitab horisontaalsele kommunikatsioonile asutuse sees.

Horisontaalne kommunikatsioon on vajalik vähemalt kuuel põhjusel:

- Töö koordineerimiseks;
- Plaanide ja tegevuse kohta info vahetamiseks;
- Probleemide lahendamiseks;
- Ühiste arusaamade kindlustamiseks;
- Erinevuste lepitamiseks, läbi rääkimiseks ja lahendamiseks;
- Üksteise toetamiseks.

Kanalitevaheline või diagonaalne kommunikatsioon toimub erinevate struktuuriüksuste töötajate vahel, kes on üksteise suhtes kõrgemal, madalamal või samal tasandil ning keda ei ühenda ametlikud suhtlus- ja käsuliinid (Pace & Faules 1994: 135). Peamiselt kasutavad kanalitevahelist suhtlemist spetsialistid.

Oluline on silmas pidada kolme põhimõtet:

- Spetsialistid peavad olema saanud suhtlemisalast koolitust;
- Spetsialistid peavad mõistma oma kommunikatiivse rolli olulisust;
- Juhtkond peab mõistma spetsialistide rolli ja kasutama seda organisatsiooni kommunikatsioonis rohkem.

Organisatsiooni liikmeskonna informeerimisel või liikmete diskussiooni haaramisel on tegemist sageli sõnumi(te) saatmisega väga paljudele inimestele võimalikult lühikese aja jooksul.

Sellisel juhul saab edukalt kasutada just organisatsiooni ajalehte võimalikult suure osa liikmeskonna informeerimiseks ja diskussioonile kutsumiseks, mis võib olla suunatud juba edasi järgmisele sisekommunikatsiooni vahendile / kanalile (nt esimene teave ja üleskutse ajalehes kutsub kommenteerima veebis sisalduvaid organisatsiooni muudatusi või uusi arenguperspektiive).

Uuemad kommunikatsioonivahendid siseveebi, meililistide jms näol võimaldavad kindlasti suhtlemisel ületada traditsioonilisi hierarhilisi ja osakondade piire, ent olulise teemana organisatsiooni sisekommunikatsiooni juhtimisel jääb päevakorda

küsimus, kui efektiivselt üks või teine kommunikatsioonitehnoloogia või -vahend aitab organisatsioonil suhelda ja millised on selle lühi- ja pikaajalised tagajärjed organisatsiooni ja selles töötavate inimeste jaoks.

Organisatsiooni ajalehe kõrval on asutuse sisekommunikatsiooni peamiseks vahenditeks (Keller 1998: 5):

- Teised organisatsioonisisised väljaanded (ajalehe kõrval ka nt kuukiri);
- Teadetetahvel;
- Videokassetid ja sisemine TV;
- Organisatsiooni raadiojaam;
- Ideede telefon;
- Ideede kogumise kastike;
- Töötajate koosolekud;
- Koosolekud juhtkonnaga;
- Töötajatele mõeldud üritused;
- E-post (sh meililistid);
- Intranet.

Organisatsiooni ajaleht on üks vahend ja võimalus teostada organisatsioonisisest kommunikatsiooni. Organisatsiooni väljaande eeliseks on võimalus edastada informatsiooni samaaegselt suurele hulgale organisatsiooni liikmeskonnast, mis aitab vältida info kadumist või moonustumist. Seega on ajaleht organisatsioonisisese kommunikatsiooni vahendina olulisel kohal ka ülikoolis kui suures organisatsioonis, kus liikmeskonna suuruseks 2003. aasta lõpu seisuga on 20 513 (Lään, Vahemets 2004: 18).

Kirjalikult levitatud informatsiooni saab ühtlasi hiljem täiendavalt üle kontrollida ja uuesti lugeda, mis kindlustab ka raskemini arusaadava info kohalejõudmise soovitava sihtgrupini või üksiklugejani (Keller 1998: 9).

Organisatsiooni ajalehe eelised tulevad esile ka sellises suuremas asutuses, kus igal töötajal pole oma isiklikku elektronposti aadressi ja silmast silma e vahetu suhtlemine organisatsiooni suuruse tõttu pole alati võimalik.

Eelnevatele teoreetilistele seisukohtadele toetudes eristaksin organisatsiooni ajalehte üldloetavatest ajalehtedest mitme tunnuse poolest:

- a) Spetsiifiline suunitlus – ajaleht on suunatud kajastama konkreetse organisatsiooni tegevust, aidates kaasa organisatsiooni toimimisele ja seatud eesmärkidele;
- b) Spetsiifiline sisu – ajalehe sisu kannab endas organisatsiooni väärtusi, tuues lugejateni asutuses toimuvad sündmused ja üritused, edastades asutuse eripärale iseloomulikku informatsiooni;
- c) Konkreetsed eesmärgid – ajalehe eesmärk on edastada organisatsiooni edukaks toimimiseks vajalikku informatsiooni, soodustada asutuse missiooni, ülesannete ja eesmärkide täitmist;
- d) Integreeriv roll / piiritletud auditoorium – ajaleht on mõeldud organisatsiooni liikmetele, soodustamaks töötajate liikmelisuse tunnet ja motivatsiooni ning varustades töötajaid tööalase informatsiooniga;
- e) Majanduslik aspekt – organisatsiooni ajalehel on reeglina oma kindel eelarve asutuse üldisest eelarvest, organisatsiooni lehe ilmumine sõltub otseselt seda väljaandva organisatsiooni (juhtkonna) tahtest;
- f) Ideoloogiline aspekt – organisatsiooni ajaleht annab juhtkonnale võimaluse edastada töötajatele oma nägemust ja ideoloogiat organisatsiooni suundumuste ja arenguperspektiivide kohta.

Vaatamata asjaolule, et organisatsiooni juhtkond saab kasutada ajalehte teatava vaatenurga edastamiseks soovitud gruppideni, peab organisatsiooni ajalehtki sarnaselt üldloetavatele ajalehtedele püüdlema tasakaalustatuse, usaldusväarsuse, objektiivsuse ja tõesuse poole, mis on aluseks organisatsiooni liikmete silmis usalduse tekkele (McQuail 2000: 61).

Palju sõltub usaldusest kuivõrd organisatsiooni liikmed ajalehte loevad, kuivõrd nad asutuse väljaannet hindavad või kui oluliseks nad selle ilmumist peavad.

Organisatsiooni aspektist lähtuvalt kannab ajaleht endas samu printsiipe, mida rõhutatakse organisatsioonis tööandja ja töötaja vahelises kommunikatsioonis (Rataspepp 2002: 17):

- Töötajat tuleb informeerida esimesena – kui töötaja kuuleb teda puudutavat informatsiooni organisatsioonist väljastpoolt, kahandab see oluliselt töötaja ja tööandja vahelist usaldust ja ei soodusta edaspidist avatud kommunikatsiooni;
- Töötajat tuleb informeerida võrdsetel alustel nii positiivsetest kui ka negatiivsetest uudistest – vaid positiivse teabe edastamisel võib töötaja lehelugejana hakata kahtlema lehe objektiivsuses ja tasakaalustatuses, mis vähendab väljaande usaldusväärsust;
- Oluline info õigeaegselt ja täpselt – töötajale vajaliku ja tähtsa informatsiooni kiire ning täpse edastamisega loob leht usalduse ja dialoogi, hiline mine mõjub vastupidiselt ning paneb töötaja otsima teisi kiiremaid ja usaldusväärsemaid allikaid.

Uuringute kohaselt ootab töötaja teavet eeskätt selle kohta, mis juhtuma hakkab, mitte selle kohta, mis on juba juhtunud või parasjagu juhtumas. Samavõrd ootab töötaja teavet organisatsioonis toimuvate muutuste ja arengute kohta, otsuste põhjendusi, uute õiguste ja kohustuste selgitusi, aga ka meelelahutuslikku ja suhtlusprotsessi kaasavat teavet (Rataspepp 2002: 17).

Organisatsiooni ajalehe sihtgrupiks on kõik konkreetse organisatsiooni töötajad. Sellest lähtuvalt saab sõnastada ajalehe olulisemad funktsioonid organisatsiooni seisukohast (Rataspepp 2002: 23):

- Informeerida kõiki töötajaid suurematest toimuvatest või toimuma hakkavatest muudatustest ja arengutest organisatsioonis (vastav teave ei tohiks kindlasti jääda vaid tippjuhtide töölauale);
- Edastada igapäevalist (aktuaalset) teavet töö paremaks korraldamiseks (teadaanded, reeglid, määrused jms);
- Tutvustada uusi ja olemasolevaid töötajaid, suurendamaks organisatsiooni seotust ja inimeste teadlikkust;

- Kajastada nii positiivset kui ka negatiivset organisatsiooni ja tema liikmeid puudutavat informatsiooni;
- Selgitada juhtkonna otsuseid ning valdkonnaspetsiifilisi teemasid, mis aitavad mõista nii organisatsiooni kui tervikut kui ka tema struktuuriüksusi ja nende tööd ning iseloomu;
- Kujundada organisatsiooni kultuuri ja tugevdada selle liikmete “meie tunnet” e integreeriv funktsioon.

Indiviidi seisukohast võib välja tuua mõneti erinevad, konkreetselt töötajatele suunatud ajalehe kui sisekommunikatsiooni vahendi eesmärgid (Cutlip 1985: 317):

- Luua teadlikkust organisatsiooni tegevusest, probleemidest ja eesmärkidest;
- Hoida inimesed informeerituna olulisematest muudatustest, mis võivad mõjutada organisatsiooni ja töötajate käekäiku;
- Kujundada kõigist töötajaist võimalikult head ja lojaalsed organisatsiooni liikmed nii töö kui ka väljaspool tööaega;
- Nõuda ja julgustada töötajaid töö efektiivsemaks muutmisel;
- Rahuldada töötajate soovi olla organisatsioonist informeeritud ja selle töösse ning tegemistesse kaasatud.

Nimetatud ülesandeid täites on organisatsiooni liikmeskond informeeritud nii igapäevastest sündmustest kui ka strateegilistest muudatustest ja arengutest, mille abil kasvab töötajate usaldus ja lojaalsus organisatsiooni kui terviku vastu.

Eespool nimetatud organisatsiooni ajalehe ülesandeid mitte täites, võib põhjust otsida järgmistest organisatsiooni ajalehele omastest vigadest (Keller 1998: 16):

- Lehel puudub selge kontseptsioon (leht on sisutühi, ebasobiva formaadiga, ilmub ebasobival ajal);
- Lehe teostus on ebaprofessionaalne (tekstid on halvasti toimetatud või toimetamata, halva keelekasutusega ja oskamatult kujundatud või küljendatud);

- Leht on liiga organisatsioonikeskne (ümbritsevat nähakse liiga kitsalt, vaid nn oma mätta otsast ja keskendutakse liialt palju nt juhtkonna tegemiste ja ideoloogia kajastamisele);
- Odav ebakvaliteetsus (püütakse teha suur, värviline ja pilkupüüdev väljaanne liiga väikse eelarve ja tühja sisuga);
- Ebaregulaarne ilmumine (lehe miteregulaarne ilmumine kahandab selle usaldusväarsust ja paneb lugejaid otsima teisi organisatsioonisiseseid või -väliseid informatsiooniallikaid.

Ka muutused organisatsioonis ei saa aset leida ilma kommunikatiivse tegevuse toetuseta. Muudatuste elluviimisel suureneb organisatsiooni liikmete infovajadus, sest uuendustega kohanemiseks on vajalik eeskätt informatsiooni toimunud muudatuse kohta.

Ühesuunalisest infoedastusest efektiivsem on just dialoog organisatsiooni ajalehe vahendusel, mille kaudu teavet edastatakse ja mis muudab organisatsiooni tööprotsessi tulemuslikumaks ja parandab inimeste töö kvaliteeti.

1.2. AUDITOORIUM

Käesolevas töös ei saa rääkida tüüpilisest massiauditooriumist, sest ülikooli ajalehel on kindel piiritletud, valitud ja organiseeritud auditoorium e lugejaskond. Informatsiooni edastajaks või saatjaks auditooriumile on ülikool kui organisatsioon ise läbi kindla kommunikatsioonivahendi, milleks on ajaleht.

1.2.1. Organisatsiooni ajalehe auditoorium

Erinevalt massiauditooriumist on organisatsiooni ajalehe lugejaskonnal oma identiteet ja eneseteadvus, selline auditoorium tegutseb üheskoos ja organiseeritult oma eesmärkide nimel.

Herbert Blumer iseloomustab nn väiksemast grupist koosnevat auditooriumi kui enamasti üksteist tundvat liikmeskonda, kus inimesed teavad ja tajuvad oma ühist kuuluvust, jagavad samu väärtusi, omavad kindlat suhete struktuuri, mis on ajas stabiilne ja aitab saavutada teatud eesmärke (McQuail 2000: 37).

Sellisel saab iseloomustada ka ülikooli kui organisatsiooni ajalehe auditooriumi, kus liikmeskonda saab spetsiifiliselt määratleda just organisatsiooniliste ja sotsiaalsete tunnustega e mille poolest nad teistest erinevad.

Ülikooli ajalehe auditoorium e ülikooli liikmeskond on personaalne, konkreetse ulatusega, mille määrab ülikooli kui organisatsiooni paiknemine ning auditooriumi liikmed on omavahel seotud ühise igapäevase tegevusega konkreetsetes keskkonnas. Seda võib tinglikult nimetada lokaalseks keskkonnaks või kohalikuks kultuuriruumiks, kus ajalehte levitatakse ning kus seda on võimalik lugeda. Ajalehte saab sellisel juhul pidada igapäevase keskkonna loomulikuks ja sõbralikuks osaks organisatsiooni liikme (lugeja) jaoks (McQuail 2000: 323).

Teisisõnu nimetaksin seda ruumi, kus ülikooli ajaleht levib ka sotsiaalseks ruumiks, kus auditoorium eksisteerib sotsiaalse grupina või gruppidenä. Nendel gruppidel on just eespool nimetatud piirid, ühtne enesemääratlus või eneseteadvus, sisemine suhtlus ja normatiivne kontrollsüsteem. Sotsiaalne grupp

organisatsiooni ajalehe auditooriumina on pigem aktiivne auditoorium, millel on võimalus ja ka kalduvus osaleda tegevuses, millel on ühine eesmärk ja motivatsioonitegurid.

Organisatsiooni ajaleht kui meedium (kui sisekommunikatsiooni vahend) vastab seejuures organisatsiooni kui sotsiaalse ruumi ja selles eksisteerivate sotsiaalsete gruppide vajadustele ja ootustele, sest see on organisatsiooni ajalehe sihtgrupp. Ajaleht hoolitseb meediumina auditooriumi vajaduste ja huvide eest. (McQuail 2000: 329-330).

Sotsiaalsel grupil või gruppidel on peamiseks ühiseks sotsiaalseks tunnuseks ühine elu- või tegevuskeskkond ja kuulumine ühtsesse organisatsiooni kui sotsiaalsesse ruumi. Meedium (organisatsiooni ajaleht) aitab selles ruumis tekitada ja kasvatada ühist enesemääratlust, eneseteadvust ja kuuluvustunnet. Sotsiaalne grupp aitab auditooriumina omakorda kaasa meedia integreeriva rolli tugevnemisele.

Samas on organisatsiooni auditooriumil ka meediast sõltumatud eritunnused, nagu sarnased huvid, koosseisu homogeensus ja stabiilsus, ajalehest kui meediumist ootavad nad kinnitust oma tõekspidamistele. Viimase mitteleidmise korral kahaneb side meediumiga ja võimalusel otsitakse nt ajalehe kõrvale teisi kommunikatsioonivahendeid, mis rahuldaks nende vajadused ja soovid ning toetaks nende sotsiaalset identiteeti. (McQuail 2000: 332-333).

Sotsiaalsest ruumist ja seal eksisteerivatest gruppidest tuleb käesolevas töös Prantsuse meediauurija Pierre Bourdieu ja TÜ majandusprofessori Maaja Vadi uurimustele toetudes lisaks juttu järgmises peatükis.

Rääkides kommunikatiivsest suhtest organisatsiooni ajalehe ja selle auditooriumi vahel, sobiks lühidalt peatuda ka ekspressiivsel kommunikatiivse suhte mudelil. Selle kohaselt saab kommunikatsiooni organisatsioonis käsitleda kui koosolemist või osalemist, mis suurendab saatja (ajalehe) ja vastuvõtja (sotsiaalsed grupid) kokkukuuluvustunnet. Kommunikatsioon on pigem normatiivne, kus auditooriumi liikmeid võetakse osalejatena (McQuail 2000: 337).

Teisisõnu on organisatsiooni liikmetel võrdne õigus kommunikatsioonikanali vahendusel talle olulistes küsimustes kaasa rääkida, mis siinkirjutaja hinnangul sobib enim iseloomustama ka kommunikatiivset suhet Tartu Ülikooli ajalehe ja ülikooli liikmeskonna kui lugejate vahel. Kõigil liikmetel on võimalus ajalehes oma seisukohti ja mõtteid avaldada.

Kontakti iseloomu järgi kirjeldaksin organisatsiooni ajalehe auditooriumi veel järgmiste tunnustega:

- Auditooriumi püsivus – organiseerunud inimeste hulk on püsivalt konkreetse kanaliga (ajalehega) kontaktis;
- Auditooriumi suunatus – auditoorium koosneb sellistest informatsiooni vastuvõtjatest, kellele see eeskätt on suunatud ja kelle mõjustamisest on teate edastaja (organisatsiooni ajaleht) huvitatud.

1.3. ÜLIKOOL KUI SOTSIAALNE RUUM

Prantsuse meediateoreetik Pierre Bourdieu toob oma raamatutes „Distinction: A Social Critique of The Judgement of Taste“ (1984) ja „Practical Reason. On the Theory of Action“ (1998) esile sotsiaalse (ühiskondliku) ruumi mõiste, kus isik või isikud (grupid) tegutsevad.

Mõiste „sotsiaalne ruum“ või „sotsiaalne klass“ on Bourdieu kasutusele võtnud 1970. aastate prantsuse ühiskonda teoreetiliselt ja empiiriliselt uurides, kasutades selleks nii kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid, statistilisi ja etnograafilisi kui ka makrosotsioloogilisi ja mikrosotsioloogilisi meetodeid (Bourdieu 1998: 2).

Isik kuulub ja esindab ühiskonna või oma nõ sotsiaalse ruumi konkreetset hierarhilist kihti e klassi (gruppi). Seda, kuidas isik oskab orienteeruda ja käituda nn sotsiaalses ruumis ja oma sotsiaalsele positsioonile e klassile vastavalt, nimetab Bourdieu sotsiaalseks kompetentsuseks.

Siin võib tuua seoseid ülikooli kui sotsiaalse ruumiga, kus ülikooli ajaleht informeeriva, integreeriva ja selgitava funktsiooni abil õpetab oma liikmeid nõ sotsiaalselt käituma. Teisisõnu annab ajaleht organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahendina lugejatele e sotsiaalse ruumi gruppidele edasi akadeemilist vaimsust, organisatsiooni kultuuri ja käitumistavasid. Nt saavad ülikooli uued tudengid kui sotsiaalse ruumi värsked liikmed ajalehe vahendusel teada akadeemilistest tavadest „rebaste ristimise“ või volbriöö tudengirongkäikude näol.

Bourdieu nimetab käitumist ja orientatsiooni mõjutava tegurina ka isiku lapsepõlves ning koolieas omandatud varasemat tõekspidamiste süsteemi – *habitus*. *Habitus* alusel kujunevad isiku väärtushinnagud, see moodustab vundamendi hilisematele eelistustele ja hoiakutele.

Habitus on nn generatiivne ja ühendav printsiip, mis tõlgib ühe positsiooni või klassi seesmiselt omased ja relatiivsed karakteristikud ja tunnused ühtseks elustiiliks ja ühtseks valikutetervikuks, milles on ühendatud isikud, nende hüved ja vastav elustiil e praktiline käitumine. (Bourdieu 1998: 7).

Seda teooriat laiendades ja tõlgendades saab ka Tartu Ülikoolis eristada erinevaid sotsiaalse ruumi (ülikooli) gruppe neid iseloomustavate tõekspidamiste ja väärtushinnangutega, olgu selleks siis õppejõud või üliõpilased.

Nende väärtushinnangud kajastuvad nii igapäevases ühises tegevuses organisatsioonis (ülikoolis) kui ka nt nende liikmete poolt kirjutatud artiklites ülikooli ajalehes.

Teatud eristuse võib välja tuua nt professuuri ja teiste akadeemiliste ülikoolipere liikmete (dotsendid, lektorid, metoodikud jt) vahel. Nendegi sotsiaalsed tõekspidamised, harrastused, nende väljendamise laad võivad erineda.

Sellega on isikute või gruppide tõekspidamiste süsteem (*habitus*) eristatud, eristatud on nii nende gruppide igapäevased käitumismaneerid (nt söömisharjumused, vaba aja veetmine) kui ka tööst ja laiemas mõttes ühiskondlikust tegevusest lähtuvad tavad ja tegevused. Erinevad eelistused ja käitumised eristavadki neid klasse e inimgruppe üksteisest (Bourdieu 1998: 9).

Eri gruppidel on erinev juurdepääs nii materiaalsele kui ka sotsiaalsele kapitalile. Kapitali all saab siin mõista vahendeid, mida konkreetne isik või isikute grupp saab teatud ajahetkel organisatsioonis rakendada oma eesmärkide saavutamiseks ja tegutsemiseks.

Kapitaliks saab pidada ka informatsiooni, mille omamine asetab indiviidi või grupi soodsamasse olukorda otsuste tegemisel või käitumisel. Üheks informatsiooni hankimise viisiks organisatsioonis ongi ajaleht, mis vahendab teavet nii gruppide endi vahel kui ka organisatsioonis laiemas mõttes.

Sotsiaalse ruumi kapitali võib tinglikult käsitleda ka kui relvi, mille abil indiviid või grupp võitleb oma positsiooni säilitamise või ümberkujundamise eest (Bourdieu 1998: 12).

Võib eristada nelja peamist kapitali:

- Majanduslik kapital;
- Sotsiaalne kapital;
- Kultuuriline / sümboliline kapital;
- Poliitiline kapital.

Sotsiaalse ruumi konstrueerimiseks ongi vajalikud erinevat laadi kapitalid, mis moodustavad oma jaotusega sotsiaalse ruumi struktuuri – hõivatud positsioonide ruum ja positsioonide omajate dispositsioonid e *habitus*'te ruum. Sotsiaalne ruum on jaotatud aladeks, kuhu on koondatud nii elutingimustest, kultuurilisest praktikast, tarbimisharjumustest kui ka poliitilistest tõekspidamistest jm-st lähtuvad homogeensed liikmed.

Maitse-eelistuste hierarhilise jagamise kaudu toimub ühiskondliku struktuuri kinnistamine ning taastootmine. Hoiakute ja eelistuste omavaheline vastandumine pole alati möödapääsmatu, ent see on siiski paratamatu, et mitte öelda loomulik. Eriarvamuste vastandumine peegeldab ilmekalt nii ühiskondlikku korda kui ka isiku enda sotsiaalset positsiooni või konkreetseesse klassi kuulumist.

Ka Tartu Ülikoolis kui sotsiaalses ruumis või nn väikses ühiskonnas põrkuvad hierarhilises mõttes erinevate gruppide hoiakud, kes ka ülikooli ajalehes näeksid eeldatavasti vastavalt pigem toetust nende ideoloogiatele kui konkureerivate inimühenduste ideedele.

Konkreetsena ülikoolist võib tuua filosoofiateaduskonna professorite nn murekirja, millega 2003. aastal pöörduti ülikooli rektori poole leidmaks lahendus teaduskonna rahalistele probleemidele, mis pärssisid teaduskonna ja selle üksuste arengut. Teisisõnu e teoreetiliselt väljendudes toimus sotsiaalse ruumi ühe (huvi)grupi liikmete mobilisatsioon oma huvide ja ideoloogiate kaitseks, mis ülikooli liikmeskonnani jõudis ajalehe vahendusel.

Professoreid võib pidada selle grupi nn juhtfiguurideks e esindajateks, kellele grupi liikmed on andnud volituse enda esindamiseks, enda eest seismiseks. Grupp tunnustab neid, kui nad annavad ka avalikult mõista, et esindavad ja tunnustavad puhtalt gruppi. St erahuvid allutatakse grupi ideoloogiale, “mina” jääb sekundaarseks võrreldes “meiega”. See on universaalne antropoloogiline seadus – kasu tõuseb sellest, kui alistutakse universaalsusele, kui tunnustatakse universaalsuse reeglit. Bourdieu nimetab seda teisisõnu ka domineerijate ja domineeritavate vastandumiseks.

Ometi ei pea selle teooria kohaselt olema sotsiaalse ruumi guppide või tinglike klasside vahel alati lakkamatu vastasseis ja konkurents nagu rõhutab Karl Marx oma klasside teoorias (ühised grupi eesmärgid on suunatud iseäranis mõne teise klassi vastu e võitlus eksistentsi pärast). (Bourdieu 1998: 32, 142).

Ka domineerijate ja domineeritavate puhul on võimalik hea koostöö, areng ja edasimineku vastavalt ühistele ja üldisematele eesmärkidele, mis hõlmavad kogu organisatsiooni (ülikooli) tegevust, eesmärke ja kaugemaid visioone. Ülikooli puhul sisalduvad need põhimõtted ja eesmärgid näiteks ülikooli põhikirjas, Tartu Ülikooli seaduses ja kindlasti ülikooli arengukavas aastani 2008 ning muudeski dokumentides ja ühistes kokkulepetes.

Bourdieu vastupidiselt Marxile pigem eitaks vastandlike klasside olemasolu. Oluline on tema hinnangul lähtuda just sotsiaalsest ruumist, kus eksisteerivad erinevad indiviidid ja grupid erinevate väärtushinnangute ja ideoloogiatega. Erinevus ja eristumine ei kao kuhugi, see on sotsiaalse ruumi lahutamatu, et mitte öelda loomulik osa.

Sotsiaalteadus peakski konstrueerima just sotsiaalseid ruume ning selle sees võib tinglikult eristada klasse, mille puhul tuleb välja tuua eristusprintsipid. Mõistagi erinevad omavahel ka eristusprintsipid, sõltuvalt sellest, missuguse sotsiaalse ruumi või ajastuga tegemist on.

Nt erineb oma olemuselt Tartu Ülikool kui sotsiaalne ruum aastal 1802, 1982 või 2002. Üldistades võib väita, et kõik ühiskonnad on käsitletavad sotsiaalsete ruumidena, kus eksisteerivad erisuste-erinevuste struktuurid.

1.3.1. Sotsiaalne grupp

Sotsiaalse ruumi teooriale annavad käesolevas töös oma panuse Amsterdami Ülikooli professor Teun A. van Dijk ja Tartu Ülikooli majandusprofessor Maaja Vadi. Võib nõustuda nimetatud autorite väidetega, et erinevate gruppide ideoloogiad on ühtlasi nende sotsiaalsed tõekspidamised, grupi liikmete teadmiste alus ja tõekriteerium.

Ideoloogiate kaudu avalduvad konkreetse grupi huvid, väärtushinnangud ja tõepriinsid. Van Dijk'i tõlgendades on ideoloogiad omased just defineeritud gruppidele e inimkooslustele, mis vastavad teatud grupikriteeriumitele, nagu nt ühistegevused, eesmärgid, normid, väärtused jms (Van Dijk 1998).

Sama eksisteerib ka ülikoolis, kus nt nii professoritel kui ka sekretäridel on neile omased ühised tegevused (töötamine ülikoolis), eesmärgid ja väärtushinnangud.

Väärtushinnanguid võib pidada üldisteks tõekspidamisteks, mis juhivad inimeste tegevust ja mõjutavad neid erinevates otsustussituatsioonides (Vadi 2004: 79). Grupp tähendab omakorda aga inimühendust, mis koosneb indiviididest, kes on regulaarses koostegEVuses ning vastastikusel sõltuvuses ja seoses ühe või enama ühise eesmärgi nimel (Vadi 2004: 219).

Tartu Ülikoolis kui sotsiaalses ruumis määrab organisatsiooni struktuur liikmeskonna jagunemise kolmeks suureks sotsiaalseks grupiks (akadeemiline personal, tugitöötajad ja üliõpilased), kes on teatud viisil organiseeritud suhteliselt püsiva inimühendusena, kellel on ühised huvid, väärtused ja käitumisnormid.

Organisatsiooni sotsiaalse ruumi kujundavadki inimesed ja inimgrupid. Inimesed moodustavad ametlikke, mitteametlikke, suuri ja väikesi grupe. Grupid on omakorda pidevas muutumises, sest lisaks inimeste vahetumisele grupis, toimub grupis ka järjepidev käitumine, mõtlemine, tunnete avaldamine ja suhtlemine nende inimeste poolt.

Organisatsiooni struktuur määratleb ühtlasi selle, kuidas inimesed konkreetses ruumis grupeeruvad ning kuidas grupid omavahel asetsevad ja kommunikeeruvad (Vadi 2004: 12).

Organisatsioonis saab eristada peamiselt viit liiki erinevaid nn ametlikke gruppe (Goodall 1985: 4-5):

1. Tööülesannete täitmise grupid – inimeste ühise tegevuse eesmärgiks on millegi tegemine, mille tulemuseks on teatud toodang või teenus, koostöö on selles grupis määrava tähendusega;
2. Komisjonid – peamiseks eesmärgiks on konkreetsetele probleemidele lahenduste otsimine ja koordineerimine, olulisel kohal on informatsiooni vahetus;
3. Otsustusgrupp – grupi liikmete peamiseks ülesandeks on otsuse tegemiseks vajaliku informatsiooni kogumine, hindamine ja seejärel otsuse vastuvõtmine, sihipärane teabe kogumine on grupis märkimisväärse tähtsusega;
4. Probleemide lahendamise grupp – peamiseks tegevuseks on organisatsiooni ees seisvate probleemide lahendamine, kus suur osakaal on samuti sihipärasel kommunikatsioonil;
5. Kvaliteedigrupid – tegevus on mitmekesisem ning sõltub organisatsiooni vajadustest, peamiseks eesmärgiks on toodete / teenuste kvaliteedi parandamine.

Nimetatud ametlikud grupid esinevad ka ülikoolis. Nii konkreetsete probleemide kui ka üldiste sõlmküsimuste lahendamiseks on ülikoolis loodud erinevad komisjonid ja otsustusgrupid, kuhu kuuluvad liikmed nii akadeemilise personali kui ka tugitöötajate hulgast. Nt ruumiküsimuste lahendamiseks on loodud ruumikomisjon ja ülikooli sümboolika kasutamise reguleerimiseks sümboolikakomisjon. Samuti eksisteerivad ülikoolis otsustusgrupid kõige kõrgemal tasandil, nt oluliseimad otsused võtab ülikoolis vastu 45-liikmeline nõukogu. Levinud on ka töörühmad pikema- või lühemaajaliste eesmärkide saavutamiseks ja ülesannete täitmiseks. Töörühmad moodustatakse sageli ühe või teise komisjoni juurde.

Mitteametlikud grupid tekivad vastavalt inimeste huvidele ja omavahelistele suhetele. Nad võivad tekkida ametlike gruppide sees või nende gruppide vaheliselt.

Mitteametlikke grupe võib eristada kaheksa tüüpi (Vadi 2004: 224):

1. Huvigrupid – koosneb organisatsiooni liikmetest, kellel on teatud ühised huvid kas tööülesannete või muude aspektidega seotult;
2. Sõprusgrupid – kujuneb peamiselt inimeste omavaheliste suhete alusel, kellele meeldib üksteisega suhelda ning gruppi kuulumine on nende jaoks väga oluline.

Grupi puhul on väga oluline selle liikmete nn meie tunne. See on ühtsustunne grupi liikmete vahel, mis väljendab inimesi ühendavat seost. “Meie tunne” põhjal kujuneb grupi liikmetel ettekujutus sellest, kes kuuluvad sellesse ühendusse.

Identifitseerimise mõistet kohandas grupi käitumise ja eksistentsi selgitamisel esimesena maailmakuulus Austria psühholoog, psühhoanalüüsi rajaja Sigmund Freud, kes vastandas kategooriale “meie” kategooria “nemad” (ENE 3: 67).

“Meie tunne” hoiab gruppi koos, sest ühtekuuluvus tekib traditsioonidest, ühisest tegevusest, milles on võimalik tunnetada, et konkreetne käitumine ja hoiakud on omased just sellele grupile. Lisaks soodustab selle tunde tekkimist ka liikmete vaheline ruumiline lähedus, vastastikune sõltuvus, sarnane tegevus ja ühised huvid (Vadi 2004: 226).

Nimetatud omadused sobivad hästi iseloomustama ka nt ülikooli õppejõude kui sotsiaalset gruppi, keda piiritleb ühine sotsiaalne ruum e ülikool, kes on oma tegevuses suuremal või vähemal määral üksteisest sõltuvad ja kellel on sarnane tegevus õpetamise näol.

Samas ei ole lihtne paigutada ülikooli akadeemilist personali üheselt ühte eespool nimetatud grupi klassifikatsiooni. Pigem on õppejõududel ja teadustöötajatel kui sotsiaalsel grupil tunnuseid nii ühele kui ka teisele grupi kategooriale. Akadeemiline personal võib paikneda nii tööülesannete täitmise kui ka otsustusprotsessiga seotud grupis. Samamoodi võib õppejõududest moodustuda nt mõne eriala huvigrupp või rohkem isiklikel sidemetel põhinev sõprusgrupp.

Loodetavasti selgub ka käesoleva töö käigus kuivõrd ülikooli ajaleht organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahendina ülikooli liikmeskonnas nn meie tunnet tekitab või aitab ülikooli kui organisatsiooni sulanduda.

Grupi “meie tunne” on oluline kogu organisatsioonile, sest see seob organisatsiooni liikmed ja grupid ühtseks tervikuks. Eriti kasulik on organisatsioonile grupp, mille tegevus ja ülesanded langevad kokku organisatsiooni eesmärkidega (Vadi 2004: 226).

Grupis kujuneb selle liikmetel ka ettekujutus enda ja teiste osast ning rollist grupis. Koostegevust ja eesmärkide saavutamist soodustab see, kui inimese vajadused ning soovid langevad ühte grupi tegevusega või kogu organisatsiooni tegevusega.

Briti teoreetik Stuart Hall toob siinkirjutaja arvates sellesse arutellu veel ühe uue lähenemise. Nimelt eksisteerib iga isiku peas nõ kontseptuaalne kaart (ettekujutused ja arusaamad asjadest), mis aitavad mõtestada ja mõista ümbritsevat maailma. See väljendub just nn indiviidi isikliku või personaalse maailmavaate kaudu e mida konkreetne isik peab nt ülikooli ajalehe temaatikas oluliseks ja mida mitte.

Hall nimetab seda ka vaimseks representatsiooniks (ettekujutus ja arusaam asjadest meie peas), mis aitab meil mõtestada ümbritsevat maailma.

Selleks, et üksteisest aru saada (konkreetselt ülikooli puhul mõista ja arvestada ka teisi ülikooli liikmeid), on vaja, et inimestel oleks ühtlasi sarnane kontseptuaalne kaart, mis võimaldab neil ümbritsevast ühtmoodi aru saada ja siduda nad ühe kultuurikeskkonda (Hall 2000).

Ülikooli puhul võib selleks sobida ülikooli põhikiri või strateegiline arengukava. Tartu Ülikooli põhikiri sätestab Tartu Ülikooli tegevuse eesmärgi ja ülesanded, struktuuri, juhtimise korra, õppekorralduse põhialused, liikmeskonna põhiõigused ja -kohustused, vara valdamise ja käsutamise korra, finantseerimise alused ning aruandluse ja kontrolli (TÜ põhikiri 2003).

Tavaliselt otsivad inimesed sarnaseid hoiakuid ja väärtusi ning sarnaste ideoloogiatega kolleege, mis võimaldab saada tuge nn mina pildile ja luua ühise arusaama ümbritsevast keskkonnast.

Nende hoiakute ja ideoloogiate otsingul on oluliseks teguriks kommunikatsioon ja kanal / vahend, mille abil omavahel teavet jagatakse.

Lisaks eespool toodud ülikooli liikmeskonna ühele võimalikule grupeerimisele on ülikooli suuruses organisatsioonis võimalik veel mitmeid ja mitmeid gruppe

moodustada, sõltuvalt juba kirjeldatud tunnustest. Teisisõnu koosneb kogu organisatsioon gruppide ja ühendustest. Igal grupil on oma staatus ja asend organisatsioonis, staatus võib olla kõrgem seonduvalt nende ülesannete olulisusest, mida konkreetne grupp organisatsiooni jaoks täidab (Vadi 2004: 252). Staatusast sõltumata on ühe organisatsiooni grupid teatud määral sarnased, gruppidevahelist koostegevust võib nimetada nende ühisosaks, kus olulisel kohal on kommunikatsioon ja vahendid, mida teabevahetuseks kasutatakse. Organisatsiooni ajalehel on siinkohal täita märkimisväärne roll organisatsiooni gruppide sidustamisel ja gruppidevahelise kommunikatsiooni edendamisel.

Organisatsiooni gruppide vaheliste suhete iseloomustamiseks saab kasutada skeemi, kus erinevad elemendid on vastastikusel koostoimes. Skeemi elementideks on (Vadi 2004: 252):

1. *Eesmärgid* – ideaalsel juhul teab iga organisatsiooni grupp enda ja teiste gruppide ning kogu organisatsiooni eesmärged, mille toetamisele antakse oma panus;
2. *Ebakindluse vähendamine* – selle sagedaseks põhjuseks on informatsiooni puudus, mistõttu olulisel kohal on organisatsiooni informatsioonisüsteemi loomine ja sisekommunikatsiooni vahendite arendamine, mis vähendab ebakindlust;
3. *Asendamine* – seisneb tugeva ühepoolse sõltuvuse välistamises, kus ühe grupi tegevusest võivad liigselt sõltuda kõigi teiste tulemused organisatsioonis.

Kõikide aspektide juures mängib olulist rolli organisatsiooni sisekommunikatsioon ja selle teostamiseks vajalike vahendite / kanalite olemasolu.

Siingi tuleb mängu ülikooli ajalehe kommunikatiivne roll organisatsiooni sees. Ajaleht vahendab nii organisatsiooni liikmete (sh gruppide) hoiakuid kogu liikmeskonnale kui ka edastab igapäevast vajalikku informatsiooni inimeste ebakindluse vähendamiseks. Ajaleht omab siin nii informeerivat kui ka integreerivat rolli, aidates informatsiooni vahendamise kaudu töötajatel organisatsiooni sulanduda ja tunda end ühe või teise grupi liikmena.

Organisatsioonis eksisteerivate gruppide vahel valitsevad kolme tüüpi suhted (Vadi 2004: 211):

1. Töövahendite ja tööjaotusega seotud *e tehnoloogilised suhted*;
2. Koostegevuse, koostöö ja omavahelise võrdsusega seotud suhted *e sotsiaalsed suhted*;
3. Inimeste arusaamade, ideoloogiate, käitumisviiside ja töösse suhtumisega seonduvad *ideoloogilised suhted*.

Tehnoloogiliste suhete puhul mängib ideoloogia vähem rolli, suhted põhinevad eeskätt tööülesannetel ja nende jaotusel organisatsiooni liikmete ja gruppide vahel.

Sotsiaalsed suhted on kas ametlikud või mitteametlikud. Esimesel juhul on indiviid või grupp seotud ametikohustuste ja vastutusega. Ametikoht määrab sageli ka indiviidi kuulumise konkreetseesse gruppi või positsiooni, mis omakorda mõjutab tema suhtlemist. Mitteametlikud sotsiaalsed suhted põhinevad pigem inimeste ja gruppide endi kontaktidel, kogemusel ja kujunenud tavadel. Nt ülikoolis võib mõni akadeemiline struktuuriüksus korraldada ühisüritusi tugistruktuuri osakonnaga, kui neil on ühiseid huvisid või tegevusvaldkondi. Olgu selleks siis nt majandusteaduskonna ühine suvepäev koos ülikooli rahandusosakonnaga.

Ideoloogilised suhted põhinevad peamiselt gruppide arusaamadel, suhtumistel ja käitumisel. Seda võib tinglikult nimetada ka organisatsioonikultuuriks, kus väärtustel ja ideoloogial on väga oluline roll. Organisatsiooni väärtushinnangud kajastuvad kindlasti ka selle organisatsiooni arengukavades, suhtumises töötajatesse ja kommunikatiivses tegevuses e nii sisekommunikatsioonis kui ka väliskommunikatsioonis. Seega on ka ülikooli ajaleht kommunikaatorina TÜ kui organisatsiooni väärtuste kandja.

Organisatsioonis mängib tähtsat rolli ideoloogia, millest tulenevalt mõtestatakse enda jaoks lahti ümbritsev (sotsiaalne) ruum, selle toimimine ja selles käitumine. Sellest lähtuvalt kujunevad välja ka gruppide kommunikatiivsed vajadused e millist informatsiooni nt organisatsiooni ajalehelt eeskätt oodatakse. Organisatsiooni gruppide ideoloogia kajastub ka inimeste käitumises väljaspool asutust.

Gruppide ja seal eksisteerivate indiviidide käitumisest ning hoiakutest sõltub palju ka organisatsiooni käekäik tervikuna (Vadi 2004: 212-214).

Grupis saavad inividid paremini täita mitmesuguseid ülesandeid, mis üksikisikule pole jõukohased. Grupis tunnevad inimesed end turvalisemana, nende sotsiaalsed vajadused on enam rahuldatud ja nende enesehinnang on kõrgem. Erinevad grupid ja nende vaheline koostöö ning suhtlus loovad eduka organisatsiooni (Vadi 2004: 218-219).

Veel võib eristada eliidi ideoloogiat e sotsiaalses ruumis (organisatsioonis) domineeriva grupi väärtushinnangute eeldatavat ülemvõimu teiste gruppide tõekspidamiste üle. Grupp võib õigustada oma ideoloogiad, tõekspidamisi, mida saab nimetada legitimeerimiseks (Vt ka Van Dijk 1998).

Loodetavasti annab sellele osalt vastuse ka käesolevas töös tehtav ülikooli ajalehe kontentanalüüs, kus võib kajastada nn valitseva eliidi e ülikooli juhtkonna ideoloogia. Kuigi ülikooli ajaleht defineerib ennast kogu ülikooli liikmeskonna häälekandjana, mistõttu toimetuse on avatud kaastöödele erinevatest struktuuriüksustest erinevate autorite näol.

1.4. FUNKTSIONAALNE ORGANISATSIOONI KOMMUNIKATSIOONIKÄSITLUS

Organisatsiooni sisekommunikatsioon on sõnumite edastamine ja interpreteerimine organisatsiooni liikmete vahel (Pace & Faules 1994: 21). Organisatsiooni kommunikatsiooni defineerides toovad R. Wayne Pace ja Don F. Faules välja kaks erinevat teoreetilist vaatenurka (1994: 22-23):

- Interpretatiivne / subjektiivne (interpretive / subjective) paradigma;
- Funktsionaalne / objektiivne (functional / objective) paradigma.

Subjektiivne ja objektiivne paradigma nimetus tundub eesti keeles ilmselt natuke kohmakana, seetõttu kasutan töös pigem nimetusi “interpretatiivne” ja “funktsionaalne”.

Interpretatiivne paradigma või kommunikatsioonikäsitlus rõhub inimeste käitumisele organisatsioonis. Organisatsioon kujutab endast kommunikatiivset keskkonda, mis on rajatud oma liikmete kommunikatiivsele tegevusele või käitumisele ning interaktsiooniprotsess mitte ei peegelda organisatsiooni, vaid tähendabki organisatsiooni.

Funktsionaalne kommunikatsiooni paradigma keskendub organisatsiooni formaalsetele struktuuridele ning nende mõjule inimeste käitumisele. Kommunikatsiooni käsitletakse sõnumite edastamise ja interpreteerimisena läbi organisatsiooni kommunikatsioonisüsteemide.

Käesolevas töös keskendungi rohkem funktsionaalsele organisatsiooni (sise)kommunikatsiooni paradigmale, kus ülikooli ajalehte Universitas Tartuensis käsitlen kui organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahendit, mis aitab töötajatel organisatsiooni keskkonda sulanduda, vastab nende sotsiaalsele identiteedile ja aitab luua töötajatel nn ühise pere tunnet.

Funktsionaalne kommunikatsioonikäsitlus aitab paremini mõista ka käesoleva töö olulisi uurimisküsimusi (peatükis 1.7.) e missugused on ülikooli ajalehe

funktsioonid ja roll organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahendina ning kuidas UT neid täidab.

Funktsionaalse organisatsiooni kommunikatsioonikäsitluse puhul on inimeste käitumine organisatsioonis kindlaks määratud kehtivate regulatsioonide, dokumentide ja tavade järgi.

Organisatsiooni liikmed on neid ümbritseva keskkonna loomulik osa, nad järgivad neid ümbritseva ruumi reegleid ja jälgivad enda ümber toimuvat. Organisatsioon sätestab nende jaoks tähenduse ning keele ja kanalid, mille abil kommunikeeruda ja informatsiooni vahetada. Kommunikatsioon on selles tähenduses pigem vahend, mille abil suhelda, ümbritsevat kirjeldada ja end organisatsioonis määratleda (Pace & Faules 1994: 6).

Organisatsiooni liikmed on küll konkreetse keskkonna loomulik osa, ent samas kindlasti mitte ainult staatilises mõttes osa. Organisatsiooni (kui koostöösüsteemi) eksistents sõltub lisaks kommunikatsiooni kanalite või vahendite olemasolule ka inimolendite võimest omavahel suhelda ning inimeste tahtest teenida ühiseid eesmärke ja nende nimel töötada. Sellest lähtuvalt on juhtimise esmane funktsioon kommunikatsioonisüsteemi loomine ja arendamine, et selle abil liikmeskonda informeerida. Siinkohal on oluline rõhutada nelja tingimust, mis peaksid olema täidetud, et organisatsiooni liige aktsepteeriks saadud teadet autoriteetse ja usaldusväärse:

- Organisatsiooni liige (ajalehe lugeja) suudab mõista ja mõistab sõnumi sisu;
- Ta usub otsuse tegemise ajal (st otsustades, kas pidada sõnumit enda jaoks piisavalt autoriteetseks), et sõnum ei ole vastuolus organisatsiooni eesmärkidega;
- Ta usub lõplikul otsustamisel, et sõnum sobib kokku tema enda huvidega;
- Ta on nii vaimselt kui ka füüsiliselt valmis sõnumi sisuga nõustuma.

Neid tingimusi tuntakse ka võimu (autoriteedi) aktsepteerimise teorianana – see tähendab, et organisatsiooni tipust lähtuv võim on tegelikult vaid nominaalne. Reaalne võim saab sellest siis, kui seda aktsepteeritakse. Seega on seda oluline

teadustada organisatsiooni sisemist kommunikatsiooni planeerides ja analüüsides ning selleks vajalikke kommunikatsiooni vahendeid luues ja arendades, mille üheks näiteks on kindlasti organisatsiooni ajaleht (Pace & Faules 1994: 38-39).

Tartu Ülikooli sisekommunikatsiooni oma bakalaureusetöös uurinud Maarja Pildi hinnangul peitub sisekommunikatsiooni edukuse võti suuresti selles, kuivõrd kommunikatsioon on kahepoolne ning kuivõrd juhtkond ja kommunikatsioonijuhid näevad töötajaid võrdsete osalistena organisatsiooni kommunikatsiooniprotsessis. Kommunikatsiooni dialoogilisus on samavõrd tähtis kui kommunikatsiooni vahendite olemasolu ja nende efektiivsus.

Ülikooli kui organisatsiooni puhul on kahepoolne kommunikatsioon ja tähenduste loomine seda olulisem, et ülikooli töötajaid, kellest väga suure osa moodustavad õppejõud, ei saa vaadelda samade kriteeriumide alusel nagu tootmisettevõtte töötajaid. Organisatsioonisisese kommunikatsiooni üks põhieesmärke peaks teadus- ja haridusasutuses olema mitte ainult kahepoolse, vaid ka võrdväärse infovahetuse tagamine, mis ei piirduks ainult konkreetsete ülesannete täitmiseks vajaliku infoga. Efektiivne organisatsioon peab oskama efektiivselt kasutada ja väärtustada ka oma liikmete teadmisi, ideid ja nägemusi organisatsiooni laiema ja üldisema arengu kohta, lisaks efektiivsetele ja väljaarendatud kommunikatsiooni vahenditele (Pild 2003: 17).

Funktsionaalne kommunikatsiooni paradigma käsitleb ümbritsevat sotsiaalset ruumi kui kindlat, konkreetsete normide ja struktuuriga eksisteerivat loomulikku maailma koos indiviidide ning inimgruppidega selle sees.

Organisatsiooni struktuur on see keskkond, milles selle liikmed end teadvustavad ja määratlevad.

Struktuur on see raamistik, mida tuleb mõista ja millest tuleb lähtuda. Pace ja Faules (1994: 7) võrdlevad seda käsitlust justkui teadusega, kus kõigele peab olema seletus e kus väidetele peavad järgnema tõestused ja millegi funktsioneerimisele peab olema selgitus. Iga asja toimimisel on oma kord ja järjekord, mida teadlased püüavadki avastada, kirjeldada ja seletada, olgu see siis konkreetsete valemite, mustrite vm seaduspärasuste abil.

Erinevalt interpretatiivsest lähenemisest, kus inimesed ise loovad struktuuri ja korra, on funktsionaalse kommunikatsioonikäsitluse kohaselt struktuur ja kord see, mida inimesed avastavad, tunnetavad ning enda jaoks lahti seletavad.

Norme võib mõista kui käitumisreegleid ja käitumisviise, mida organisatsiooni liikmed tunnetavad vajalike ja sobilikenä. Normid on reeglid antud situatsioonis ja antud tingimustes sobivaks käitumiseks. Normid näitavad ka seda, millised käitumisviisid on grupi ja organisatsiooni eesmärkidega kooskõlas. Grupi kui sotsiaalse nähtuse seisukohalt on normid peamiselt kirjutamata seadused, mida grupiliikmed peavad aktsepteerima. Organisatsiooni jaoks tervikuna on normid pigem kirjalikus vormis kehtestatud määrused, seadused jm aktid, mis selle organisatsiooni käitumist ja toimimist reguleerib (McGarth 1984: 201).

Tartu Ülikooli asjaajamiskorralduse peaspetsialisti Sirje Margi sõnul on ülikoolis 2004. aasta juuni seisuga ligi 200 erinevat kehtivat regulatsiooni (määrused, korraldused, statuudid, põhikirjad, arengukavad jms), mis sätestavad käitumist ja toimimist ülikoolis kui organisatsioonis.

Normide kaudu avaldub selgesti ka organisatsiooni reguleeritus ja struktuur. Norme võib klassifitseerida kuude peamisse kategooriasse (McGarth 1984: 201-202):

1. *Koostegevuse normid*, mis on sobiva käitumise reeglid, mis on iseloomulikud suhete tüübile ja situatsioonile;
2. *Situatsiooninormid* on reeglid, mille kehtestavad grupiliikmed spetsiifilistele situatsioonidele;
3. *Rolliootused* on sobiva käitumise viisid, mida oodatakse teatud rolli täitjalt, nt arvatakse, et TÜ rektor kui organisatsiooni tippjuht peaks käituma just sellele rollile vastavalt;
4. *Jaotamise normid* on reeglid, kuidas korrektselt jagada tasu ja ressursse, mille tulemusena saavad inimesed nii sotsiaalset tunnustust kui ka materiaalselt tasu;
5. *Üldised koostegevuse normid* on inimekäitumise üldised tõekspidamised ja reeglid, mille täitmist inimestelt oodatakse;
6. *Sotsiaalset reaalsust väljendavad normid* on üldised tõekspidamised, hoiakud ja arvamused tegelikkusest.

Eesti tingimustes näevad organisatsioonide juhid sisekommunikatsioonis ja eriti selle juhtimises suhtekorraldusprogrammide ning igapäevase suhtekorraldustegevuse abil eelkõige vahendit töötajate “sobitamiseks” organisatsiooni olemasolevasse keskkonda ja organisatsiooni juhtkonna eesmärkide saavutamiseks.

Ajalehte kasutatakse seejuures just kui vahendit, mille abil töötajaskonnale igapäevased ülesanded ja eesmärgid teatavaks teha, mitte niivõrd diskussioonile kutsuda. Töötajate puhul pööratakse tähelepanu pigem sellele, et neile oleks juhtkonna poolt seatud eesmäärke tutvustatud. Normaalseks peetakse seda, kui tavatöötajatele suunatud kommunikatsioon puudutab eelkõige nende igapäevaste tööülesannetega seotud infot, edukaks ja edumeelseks sisekommunikatsiooniks seda, kui töötajad on teadlikud “kõrgel ja kaugel” juhtkonnas sõnastatud eesmärkidest ja arengusuundadest (Pild 2003: 16).

Seega domineerib Eesti organisatsioonides või vähemasti ülikoolis Maarja Pildi bakalaureusetööst lähtudes paljuski just funktsionaalne kommunikatsioonikäsitlus.

Mitmesaja või mitme tuhande töötajaga organisatsiooni puhul ei ole võimalik töötada eesmärgi, muudatusi ja strateegiaid välja ühiselt, küll aga on võimalik enne nende ametlikku vastuvõtmist anda töötajatele aega ja võimalusi uute kavade tutvuda ja soovi korral oma arvamust avaldada.

Organisatsioonile ei ole eriti keeruline ega kulukas anda oma töötajatele *võimalus* arvamust avaldada, võrreldes sellega, kui palju see paranenud organisatsioonikliima ja nii sisemise kui töötajate kaudu ka välise paranenud imago näol kasu toob (Pild 2003: 16).

Seega sobib funktsionaalne kommunikatsioonikäsitlus hästi iseloomustama ka ülikooli kui rohkete regulatsioonide ja normidega suhteliselt bürokraatlikku ning struktureeritud organisatsiooni, milles ülikooli ajaleht on üks vahend kommunikatsiooni teostamiseks, vahend mille abil organisatsiooni liikmed end määratlevad ja suhestavad.

1.5. TARTU ÜLIKOOLI SISEKOMMUNIKATSIOON

Selleks, et identifitseerida organisatsiooni eesmärgid, vajadused ja probleemid, peavad inimesed teadma, mis organisatsioonis ja selle keskkonnas toimub. Töötajatel peab olema hea ülevaade tervest organisatsioonist, mitte vaid sellest osast, kus nad ise töötavad (Siimon, Türk 2003: 278).

Tartu Ülikooli siseinfo spetsialisti Leane Moritsa sõnul on ülikoolis kui avatud organisatsioonis töötajatele saadavad kõik ametlikud andmed nii eelarve ja kulude kui ka strateegiliste otsuste ja arenguperspektiivide kohta.

Sisekommunikatsiooni eesmärgid Tartu Ülikoolis (Morits 2003):

1. Suurendada lähedust organisatsiooniga – igapäevane informatsioon ülikooli arengute ja suundumuste kohta aitab töötajatel tunda ennast kollektiivi täisväärtuslike liikmetena;
2. Suurendada töötajate osalust organisatsiooni muutusteprotsessis – suureneb huvi organisatsiooni tegemiste ja muudatuste vastu;
3. Tugevdada organisatsioonikultuuri – küsimuste tõstatamise ja aruteluga saab kaasata töötajaid otsustamisprotsessidesse, tekitada ühise pere e nn meie tunnet;
4. Aidata kaasa organisatsiooni sisemise pildi loomisele – informeerides ülikooli liikmeskonda igapäevastest ja uutest tegevustest, on töötajatel tõepärasem ettekujutus organisatsioonist ja selle väärtushinnangutest.

Tartu Ülikoolis levib organisatsioonisiselt informatsioon peamiselt järgmisi kanaleid pidi:

- Ülikooli ajaleht (UT);
- Ülikooli kodulehekülg;
- Meililistid;
- Sisepost;
- Ühisüritused;
- Koosolekud, nõupidamised;
- Infomaterjalid.

Siiä lisanduvad veel tavapärased suhtlusvahendid telefoni, e-posti või MSN-i näol ning mõistagi otsesuhtlus e interpersonaalne teabe vahetamine.

1.5.1. TÜ teised sisekommunikatsiooni vahendid

Ülikooli ajalehest sisekommunikatsiooni vahendina tuleb eraldi juttu järgmises peatükis. Siinkohal peatun ülevaate saamiseks ajalehe kõrval teistel peamistel vahenditel, mille kaudu ülikoolis kui organisatsioonis informatsioon siseselt liigub.

Kodulehekülg

Suurim informatsioonikandja ja -edastaja on ülikooli kodulehekülg (www.ut.ee), mis annab ülevaate kogu organisatsioonist tervikuna kuni konkreetsete struktuuriüksuste (teaduskonnad, instituudid, osakonnad jm) tegevuseni välja. Ülikooli kesket veebi haldab veebihaldusvahend Automatweb, mis põhineb ülikooli erinevatel andmebaasidel ja mille abil on kesksel veebilehekülgedel ühtne struktuur, ülesehitus ja navigeerimisloogika.

Andmebaasipõhisus tähendab, et veebis olevad andmed ja teave uueneb automaatselt peale ühes või teises infosüsteemis tehtud muudatust või täiendust (Morits 2003).

Erinevaid alalehekülgi ei ole ülikooli keskses veebis hetkel veel võimalik täpselt kokku lugeda, sest kaugeltki kõik allüksuste koduleheküljed pole veel liitunud Automatwebi, kui keskse veebihaldusvahenduga.

Kinnitamata andmetel on ainuüksi erinevaid faile, millest koduleheküljed koosnevad, ülikoolis üle 10 000, erinevaid alalehekülgi oletatavalt mitusada (Morits 2003).

Praegu on Tartu Ülikoolis kasutusel järgmised kesksed infosüsteemid spetsiifilise informatsiooni haldamiseks (<http://www.ut.ee/it/teenused/infosystemeid>):

Soetamise /

<i>juurutamise aeg</i>	<i>Infosüsteemi nimetus</i>	<i>Hallatava informatsiooni liik</i>
1997	Concord XAL	Finants- ja personaliinfo
1998	TIS	Teadustegevuse informatsioon
1999	Livelink	Dokumentide haldusinfo
1999	Archibus / FM	Kinnisvara haldusinfo
2000	ÕIS	Õppetegevuse informatsioon
2001	PIS	Puhkuste informatsioon
2002	SYMPA	Meililistide haldus

Meililistid

Väga levinud infoedastuse ja infovahetuse viisiks ülikoolis on erinevad temaatilised meililistid. Listide haldamiseks on ülikoolis kasutusel tarkvara / infosüsteem nimega Sympa, mis omab veebipõhist haldust, mitmekeelsuse tuge jpm täiendusi (Morits 2003).

Meililistid on ülikoolis jaotatud järgmiste teemade või tunnuste järgi (<http://lists.ut.ee:8888/wws>):

- Struktuuriüksuste listid,
- Teadusalased listid,
- Tudengiorganisatsioonide listid,
- Akadeemiliste organisatsioonide listid,
- Korporatsioonide listid,
- Kursuste listid,
- Ainete listid,
- Muud listid.

Teisisõnu on ülikoolis meililiste nii üldise ja kogu ülikoolipere puudutava informatsiooni edastamiseks (ut-sise@lists.ut.ee) kui ka väga spetsiifilise, nt allergeense õietolmuga taimede vaatluse teabe edastamiseks (aerobio@lists.ut.ee). Kokku on ülikooli serverites ligikaudu 1400 eri listi, millest suur enamus e kuni 1200 on koondunud nimetuse “muud listid” alla.

Elektronposti teenus pakub ülikoolis võimalust saata arvuti ja interneti abil elektroonilisi kirju tavalise nn paberposti asemel. Seda teenust saavad kasutada kõik e-posti aadressi omavad isikud või asutused. Tartu Ülikooli töötajatele ja tudengitele tehakse e-posti aadress automaatselt koos kasutajatunnusega ülikooli serveris (Morits 2003).

Sisepost

Aastast 1996 toimib ülikoolis oma asutusesisene siseposti süsteem. Siseposti juurutamise eesmärk oli korraldada ülikooli posti teel sissetulnud informatsiooni laialikanne erinevatesse tugipunktidesse ja ülikoolist väljuva posti organiseerimine postikantseleisse (TÜ siseposti määrus 1996).

Siseposti abil liigub praegu vajalik info eriotstarbelistes siseposti ümbrikutes kaks korda päevas vajaliku adressaadini ning seda kogu Tartu linna piires, kus enamik ülikooli 150-st kinnistust asub.

Sisepost loodi eeskätt paberkandjal saadetava informatsiooni edastamiseks, kuna kõiki materjale pole alati võimalik elektroonilisel kujul edastada ning tavapärase posti teenus võtab selleks liiga palju aega (Mark 2004).

Ühisüritused

Ülikooli avalikud üritused toetuvad ülikooli traditsioonidele, neid korraldatakse ühtsustunde edendamiseks. Avalikud üritused on suunatud ülikooliperele ja laiemale avalikkusele eelkõige Tartus.

Ülikooli tähtsündmusi tähistatakse vastavalt ülikooli valitsuse otsusele. Teaduskonnad ja teised struktuuriüksused järgivad oma avalike ürituste traditsioone (TÜ avalikkussuhete programm 1998).

Ülikooli avalikkussuhete programm sätestab järgmised akadeemilise aasta traditsioonilised üritused:

- Ülikooli akadeemiline aasta algab avaaktusega aulas, aktustega teaduskondades ja kolledžites;
- Septembrikuu lõpul korraldatakse Raadi kalmistul mälestuspäev, kus mälestatakse möödunud aastal lahkunud ülikoolipere liikmeid;
- 1. detsembril tähistab ülikool aktusega eesti ülikooli aastapäeva. Peetakse akadeemiline loeng ühe teaduskonna esindaja poolt. Aktusel antakse üle doktoridiplomid, auliikme ja –doktori regaalid. Aktuse järel korraldab rektor vastuvõtu ülikooli nõukogu liikmetele, korralistele professoritele ja külalistele. Eesti ülikooli aastapäeva tähistatakse ka ülikooli kolledžites. Aastapäevaürituste raames toimub Tartu Ülikooli Vilistlaskogu aastakoosolek ja üliõpilaskonna ball;
- Eesti ülikooli aastapäevaga seoses toimub ülikooli päev Tallinnas;
- Üldhariduskoolide talvisel või kevadisel koolivaheajal toimuvad avatud uste päevad;
- Eesti Vabariigi aastapäeva tähistatakse ülikoolis piduliku aktusega;
- 25. märtsil, ülikooli esimese kantsleri Johan Skytte surma-aastapäeval tähistatakse Skytte päeva. Sel päeval peetakse temaatiline ettekandekoosolek ning antakse Skytte medal(id) möödunud aastal kõige enam ülikooli ja Eesti kõrghariduse arengule kaasa aidanud poliitiku(te)le või ühiskonnategelas(te)le;
- Kord aastas osaleb ülikool Intellektika, Teeviida jt haridus- ja teadusalastel messidel;
- Ülikool osaleb tudengite kevad- ja sügispäevade korraldamises. Ööl vastu 1. maid tähistatakse volbriööd;
- Diplomi, bakalaureusediplomi ning magistridiplomi üleandmiseks korraldavad teaduskonnad lõpuaktuse;
- Rektor kutsub akadeemilise aasta vältel aulaloengutega esinema tunnustatud teadlasi ja ühiskonnategelasi, kelle teemad ei mahu ühe teadusharu piiridesse ja on üldhuvipakkuvad. Aulaloengute tekstid avaldatakse trükis;

- Ülikool järgib üliõpilaslaulupeo *Gaudeamus* ja Soome-Eesti-Läti-Leedu üliõpilaste spordimängude (SELLi mängude) traditsiooni.

Tänapäevaks on TÜ avalikkussuhete spetsialisti Kady Sõstra sõnul mainitud üritustele lisandunud veel traditsioonilisi kogu ülikooliperele korraldatavaid üritusi. Tähtsaimad neist on jaanuaris toimuv rektori uusaastavastuvõtt, juunis toimuv parimate üliõpilassportlaste autasustamine, *cum laude* lõpetajate vastuvõtt rektori juures jt.

Lisaks nimetatud traditsioonilistele üritustele korraldab ülikool aastas mitmeid erinevaid mittetraditsioonilisi üritusi, mille eesmärk on samuti ülikooli liikmeskonda teavitada organisatsioonis toimuvatest sündmustest, muudatustest ja arengutest ning tekitada ülikooli liikmeskonnas nn ühise pere või “meie tunnet”.

2003. aasta suurim mitteregulaarne üritus oli ülikooli uue arengukava laialdaseks aruteluks ja ülikooli partneritelt tagasiside saamiseks korraldatud “Ülikooli arengukonverents”. Eraldi üritused toimusid 2003. aastal ka nt ülikooli kunstimuuseumi ja ülikooli botaanikaia juubelite (200) tähistamiseks, matemaatika-informaatikateaduskonna uue Liivi tänava õppehoone pidulikuks avamiseks jm puhkudeks (Sõstar 2004).

Koosolekud, nõupidamised

Ülikooli struktuuriüksustes toimuvad koosolekud ja nõupidamised sõltuvad konkreetse üksuse sisekorrast ja tööruutiniist. Ülikooli juhtkonnal e rektoraadil on samas tööruutiniina paigas igaesmaspäevased nõupidamised, lisaks toimub kord kuus ülikooli valitsuse ja nõukogu istung.

Nõukogu istungi päevakorrast informeeritakse ülikooli liikmeskonda ülikooli ajalehe Universitas Tartuensis ja dokumendihaldussüsteemi Livelink vahendusel, kuhu salvestatakse nõukogu protokollid (Mark 2004).

Mitteregulaarsed nõupidamised toimuvad vastavalt vajadusele ja muudatustele ülikoolis kui organisatsioonis (nt ülikooli uue arengukava koostamise arutelud ja nõupidamised) (Sõstar 2004).

Infomaterjalid

Ülikooli info- ja esindustrükiseid koostatakse informatsiooni levitamiseks nii ülikooli sees kui ka väljaspool seda. Trükised peavad edastama aktuaalset informatsiooni, olema kujundatud kõrgetasemeliselt ning jälgima ülikooli sümboolikat.

Teabetalituses koostatava iga-aastase info- ja esindustrükiste kava kinnitab ülikooli rektor (TÜ avalikkussuhete programm 1998).

Ülikooli avalikkussuhete programm määratleb järgmised akadeemilise aasta traditsioonilised trükised ja infomaterjalid:

- Pidevalt uuendatakse ülikooli infovoldikut, mida antakse välja nii eesti- kui võõrkeelsena;
- Akadeemilise aasta eel valmib õppeosakonna toimetatuna “Tartu Ülikooli loengud ja praktilised tööd”;
- Iga akadeemilise aasta alguses ilmub trükis “Tartu Ülikooli teatmik. Isikkoosseis ja struktuur”. Teatmiku ühe osana esitatud isikkoosseisu andmebaasi uuendab pidevalt personaliosakond;
- Eraldi trükistena avaldatakse ülikooli põhikiri ja arengukava pärast uue redaktsiooni kinnitamist ülikooli nõukogus. Viimased antakse välja nii eesti kui ka inglise keeles ja mitte sagedamini kui kord aastas;
- Teadus- ja arendusosakonna väljaandena ilmub hiljemalt uue aasta kevadsemestri lõpul möödunud kalendriaasta aruanne ja publikatsioonide nimekiri;
- Sisseastujate tarvis koostab õppeosakond teatmiku ülikooli astujatele;
- Välisüliõpilaste tarvis koostab välisüliõpilastalitus inglise- ja saksa keelse ülikoolijuhi;
- Traditsioonilised trükised antakse jooksvalt välja teabetalituses, kui käesolevas programmis ei ole sätestatud teisiti. Informatsiooni õigsuse eest on koostaja ja toimetaja kõrval kaasvastutus informatsiooni edastajal.

Eraldi infomaterjale annavad ülikoolis välja ka teaduskonnad, instituudid ja osakonnad, kes vastutavad infomaterjalide vormi ja sisu eest ise. Teaduskonda tutvustavatest infomaterjalidest saavad sündeksemlari ülikooli raamatukogu,

rektor, prorektorid, teabetalitus ja üliõpilasomavalitsus (TÜ avalikkussuhete programm 1998).

TÜ teabetalituse avalikkussuhete peaspetsialisti Liina Vahemetsa hinnangul omavad ülikoolis tehtavad infomaterjalid olulist rolli nii sise- kui ka väliskommunikatsiooni teostamisel. Suur osa teabetalituses koostatavatest info- ja reklaammaterjalidest (maineraamat, aastaraamat, elektrooniline visiitkaart / info-cd jm) on just mõlemat rolli täitmas.

Liina Vahemets täpsustab: “Eeskätt iga-aastaselt ülikooli aastaraamatul ja aastaaruandel on tähta oluline roll ülikooli kui organisatsiooni sisekommunikatsioonis. Mõlemad trükised või raamatud on väga informatiivsed ja faktirohked ning sisaldavad endas ülikooli väärtusi ning arengusuundi”.

Tartu Ülikooli kui ligi 3000 töötajaga organisatsiooni jaoks on möödunud aastat kokkuvõttev ülikooli aastaraamat või aastaaruanne väärtuslik informatsiooniallikas nii kokkuvõtete, järelduste kui ka analüüside ja võrdluste tegemiseks.

Aastaraamat ja aastaaruanne ilmuvad kevadeti esmalt trükiversioonis, seejärel pannakse materjalid ka ülikooli koduleheküljele informatsiooni kättesaadavuse lihtsustamiseks (Vahemets 2004).

1.6. UNIVERSITAS TARTUENSIS ÜLIKOOI HÄÄLEKANDJANA

Ajalehe Universitas Tartuensis kontseptsioon ütleb ülikooli ajalehe kohta järgmist:

Universitas Tartuensis on avatud kõigile ülikooli liikmeile, UT on ülikooli liikmete häälekandja. UT ilmub regulaarselt akadeemilise aasta jooksul neljaleheküljelise tasuta nädalalehena, vajaduse korral ilmub UT koos lisalehega (UT kontseptsioon 1999).

UT lähtub teema käsitlemisel selle aktuaalsusest, tähtsusest ülikooli töötajate jaoks ning headest ajakirjandustavadeist. UT kajastab ülikooli liikmete arvamusi ja arendab eriarvamuste korral diskussiooni. Ajaleht edastab informatsiooni ülikoolis toimuvast ning seob info ja faktid selgituste ja kommentaaridega.

UT käsitleb ülikooli ja kõrghariduse probleeme, kajastades probleemide puhul kõigi osapoolte arvamusi (UT kontseptsioon 1999).

Sarnaselt määratleb ülikooli ajalehte ka Tartu Ülikooli avalikkussuhete programm.

Ülikooli ajaleht ilmub regulaarselt, on tasuta ning avatud kõigile ülikoolipere liikmetele. Ajalehe ülesanne on informeerida ülikooli liikmeid nõukogu ja valitsuse otsustest, neid kommenteerida, edastada ülikooli põhidokumente, arendada diskussiooni ülikooli akadeemilise pere liikmete vahel, anda informatsiooni ülikooli erinevate töövaldkondade ja eelolevate sündmuste kohta.

Ajalehe tööd suunab ajalehe kolleegium. Ajalehe väljaandmise eest vastutab ajalehe toimetaja (TÜ avalikkussuhete programm 1998).

Tartu Ülikooli ajalehel Universitas Tartuensis on ajalehe tegevtoimetaja Varje Sootaki hinnangul organisatsiooni ajalehele iseloomulikud tunnused: ajaleht on spetsiifilise suunitluse ja sisuga, ajalehel on konkreetsed eesmärgid, piiritletud auditoorium ning sõltuvus juhtkonna ideoloogiast ja organisatsiooni eelarvest (Sootak 2003).

Ajaleht Universitas Tartuensis kajastab ülikooli häälekandjana just Tartu Ülikooli tegemisi, ülikooli sündmuseid ja üritusi. Ajalehe informatiivne ülesanne on teavitada ülikoolipere liikmeid nende ümber toimuvast.

Universitas Tartuensis on ülikooli liikmeskonna häälekandja, mis viitab konkreetsele ajalehe auditooriumile e ülikooli liikmeskonnale.

Siinkohal on eristatav kolm iseloomulike tunnustega auditooriumi:

- Tartu Ülikooli tudengkond kui suurim, ent liikuvaim osa ülikooli liikmeskonnast;
- Tartu Ülikooli tugitöötajad ehk ülikooli põhitegevust toetav nn abipersonal õppe-, personali-, rahandus-, haldus- jm osakondade näol;
- Tartu Ülikooli akadeemiline personal ehk õppejõud, teadlased ja teised õppeteenuse osutajad ning teadustöö tegijad, kes moodustavad suuruselt kolmanda osa ülikooli liikmeskonnast.

Seisuga 31. detsember 2003 on ülikooli liikmeskonna suurus 20 513. Liikmeskond jaguneb järgmiselt:

- üliõpilasi 17 653,
- tugitöötajaid 1568,
- akadeemilisi töötajaid 1292.

Akadeemilisest personalist (1292) on 125 e ligi 10% korralised professorid, kogu töötajaskonnast (2860 kokku) 1268 e 44% on teaduskraadiga, neist 767 (27%) inimest doktorikraadiga (sh kandidaadid) ning 501 (17%) magistrikraadiga (Vahemets 2004: 10).

Üliõpilastest (17 653) enamik e 13 005 (74%) õpib ülikoolis päevases õppes, neist 9866 põhiõppes. Välisüliõpilasi oli 2003. aasta lõpu seisuga 324 (Vahemets 2004: 10).

Tartu Ülikooli ajalehe auditoorium pole siiski väga rangelt piiritletud. Eesti Posti vahendusel võivad ülikooli ajalehe tellijatega ühineda kõik soovijad. Juba praegu ulatub ajalehe tellijaskond Jaapanist Ameerikani, väljastpoolt ülikooli on tellijate seas nii TÕ vilistlasi kui ka lihtsalt ülikooli elu ja tegemiste vastu huvi tundvaid ning ülikooliga muul moel seotud inimesi. Ülikooliväliste lugejate arv ei ole siiski väga suur, väljaspoole ülikooli levib Eesti Posti vahendusel kuus 400 – 500 numbrit ülikooli ajalehte (Sootak 2003).

Organisatsiooni ajalehele iseloomulikult on ülikooli ajalehel Universitas Tartuensis oma kindel eelarve, millest lehe toimetus lähtub. UT eelarve on osa ülikooli teabetalituse eelarvest, mis omakorda on osa üldosakonnast. 2004. aastaks on ajalehele Universitas Tartuensis määratud eelarve 175 000.- krooni (Mark 2004).

Eelarve kaudu on ka ülikooli juhtkonnal võimalus sekkuda ajalehe tegemistesse või mõjutada otseselt toimetajat ajalehes avaldatava materjali osas.

Ajalehe praeguse peatoimetaja Varje Sootaki hinnangul Tartu Ülikoolis otsest sellist juhist viimase kümne või viieteistkümne aasta jooksul ei meenu. Viimast tuli aga arvestada lehe varasematel perioodidel, mida kirjeldan käesolevas töös ülikooli ajalehe ajalugu lühidalt kajastavas peatükis.

Ometi peab Sootak loomulikuks, et nt rektor või rektoraat palub toimetusel avaldada materjale, mis ülikooli juhtkonna hinnangul on vajalik informatsioon kogu ülikooli liikmeskonnale (nt ülikooli uue arengukava arutelud, valitsuse seisukohad, nõukogu otsused jpm). Sootak täpsustab: “See on iseenesest mõistetav, sest Universitas Tartuensis ongi ülikooli kui organisatsiooni ajaleht, kus sellise informatsiooni avaldamine on osa ülikooli toimimise ja juhtimise protsessist”.

Ajalehe funktsioonid organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahendina olid juba kirjas punktis 1.1., indiviidi või lugeja seisukohast oleksid ülikooli ajalehe UT funktsioonid mõnevõrra erinevad:

1. Informatsioon – saada teada ülikoolis toimuvatest sündmustest, saada nõuandeid, arvamusi, otsustusvalikuid, õppida, end harida, saavutada turvatunne teadmiste ja saadava informatsiooni kaudu;

2. Personaalne identiteet – isiklikele väärtustele kinnituste leidmine, käitumismudelite saamine, samastumine ülikoolipere väärtushinnangutega, võimaluste leidmine iseenda tegevuse hindamiseks;
3. Integratsioon ja sotsiaalne interaktsioon – teiste ülikooli kolleegide olukordadega tutvumine, sotsiaalne empaatia, kaastöötajatega samastumine ja kuuluvustunde saavutamine, abi sotsiaalsete rollide täitmisel.

Ajalehe UT praegune formaat B3 on kasutusel lehe algusest peale e aastast 1948. UT ilmub nädalalehena 4-leheküljelisena, suurem lehekülgede arv on seotud konkreetse erinumbri või sündmusega. 2002. aasta sügisest on ajaleht ilmumas värvilise päisega, samast sügisest teostatakse kogu ajalehe trükiettevalmistustöö (sh reprod, fotod jms) digitaalselt ning materjalide trükikotta saatmine toimub elektroonilisel teel. Ülikooli ajalehte trükitakse Tartu trükikojas Greif (Kaljund 2003).

Ajalehe tiraaž on 2003. aasta lõpu seisuga 3200 eksemplari, temaatiliste vahelehtede korral on tiraaž olnud ka suurem. Nt iga-aastane TÜ avatud ülikooli lisaleht ilmub tiraažiga 4000 (Sootak 2003).

1.6.1. Ajalehe Universitas Tartuensis ajaloost

Esimesed organisatsioonide ajakirjad tekkisid Eestis 19. sajandi lõpul, aktiivsem organisatsiooni väljaannete tekkeperiood oli 20. sajandi 30-ndad aastad. Organisatsioonide aastaraamatud täitsid 19. sajandil teatud määral ka sisekommunikatsiooni funktsioone, andes ülevaate konkreetse seltsi või klubi tegevusest ja ühendades seeläbi selle liikmeid (nt Õpetatud Eesti Seltsi aastaraamat) (Lauk 2004).

19. sajandi teisele poolele oli iseloomulik just erialaste ajakirjade arvu suurenemine. Oma ajakirjad olid nii teoloogidel, juristidel, medikutel kui ka erinevatel seltsidel (nt Suurpõllumeeste selts) jm organisatsioonidel (Peegel, Aru jt 1994: 298).

Elusuutlikum osa väljaannetest tegutseski erinevate organisatsioonide ja seltside juures. 1910. aastast ilmus nt Tartu Eesti Põllumeetse Seltsi juures

“Ühistegevusleht”, samal aastal alustas ilmumist haritud ja esteetilise nõudlikkusega lugejatele mõeldud “Noor-Eesti”, mis oli kirjanikerühmituse häälekandja (Annus, Loogväli 2002: 41, 45).

Eestikeelsete perioodiliste üliõpilaslehtede ajalugu Eestis algab 1914. aastal, kui hakkas ilmuma edumeelsete üliõpilaste häälekandja “Üliõpilaste Leht”. Lehe ilmumisele andis tõuke 1913. aastal Soomes ilmuma hakanud üliõpilaste häälekandja “Ylioppilaslehti” (Tali 1995: 4).

1948. aasta novembris kuulutas ajaleht Edasi: “Täna hakkab ilmuma TRÜ parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ Keskkomitee ja teenistujate ning üliõpilaste ametiühingute häälekandja “Tartu Riiklik Ülikool”. Esimese pärast sõda Eestis ilmuva üliõpilaslehe toimetuse kolleegiumi kuulus kümme inimest. Kaks kolmandikku neist olid õppejõud, toimetajad olid marksismi-leninismi aluste kateedri õppejõud Enno Mikkelsaar ja vene keele kateedri juhataja Johannes Feldbach (Tali 1995: 26).

Ajalehe põhiülesandeks kujunes “võitlus teadusliku töö intensiivsuse ja ideelise kvaliteedi tõstmise ning õppeedukuse ja distsipliini parandamise eest”. Uue ajalehe põhiline eesmärk oli kogu kollektiivi kasvatamine nõukogude patriootilises vaimus. Ajaleht asutati eeskätt ametkondliku infolehena, kajastamaks ülikooli juhtkonna ideoloogiat (Tali 1995: 26).

Ajalehe nimevaliku üle vaieldi palju, kuniks see otsustati kõrgemalseisvate instantside poolt. Tartu Ülikoolis ajakirjanduse õpetamisele aluse pannud Juhan Peegli hinnangul oli TRÜ teenekas õppeajaleht ja ainulaadne vabariigis ning tulevikus oleks Peegel näinud ülikooli ajalehte Sirbi ja Vasara mahus kord nädalas ilmuva ülevabariigilise üliõpilasajakirjana (Peegel 2004).

1940.-1950. aastatel ei erinenud ülikooli ajaleht TRÜ oma ajakirjanduslikult kvaliteedilt mitte millegi poolest teistest tolle ajastu väljaannetest. Materjalide osas oli valdav ametkondlik informatsioon, tõsi leht polnud veel lõplikult välja kujunenud ning tegemist oli väljaande nõ formeerumisperioodiga. (Tali 1995: 27).

1960. ja 1970. aastate TRÜ tegevussuunad oli kirjas 1971. aasta Edasis (Tali 1995: 28):

1. Kommunistlik kasvatus;
2. Õppedistsipliini tugevdamine;
3. Ülikooli väljaehitamine;
4. Ühiselamute kasutamine;
5. Üliõpilaste omalooming;
6. Terved eluviisid;
7. Õppejõudude teadustööde populaarses vormis tutvustamine;
8. Ülikooli ajalugu.

Edasi hinnangul oli sellel perioodil ilmuva ülikooli ajalehe kollektiivil õnnestunud saavutada tasakaal kõikide nende teemavaldkondade vahel, mida ülikooli suuruses organisatsioonis käsitleda tuleb. Omaloomingu lehekülgedel tegutsesid Paul-Erik Rummo, Mati Unt, Mihkel Mutt jt. Siiski toimis leht oma teemadevalikuga pigem humanitaarsete kalduvustega tudengite kui reaalteaduste tudengite häälekandjana (Tali 1995: 28).

Peamiselt 1960. aastatel muutuski ülikooli ajaleht rohkem ajakirjanduslikumaks, kajastades mitmekülgsemalt ülikooli tegevust. Värskeid tuuli tõid toimetusse ka uued toimetajad Ene Puusepp, Jüri Talvet, Rein Veidemann jt (Sootak 2004).

1970. aasta kevadel vahetati teadusliku ja demokraatliku häälestusega ülikooli rektor Fjodor Klement välja kommunistidele lojaalse Arnold Koobiga. Selle tulemusena kahanes ka teemadering ülikooli ajalehes, mis seni paljuski opositsiooniliste rühmituste ja inimeste häälekandjana vabameelsust pooldades töötas (Vihalemm 2004: 50).

Ülikoolis alanud stagnatsioon ja surve lehetegijatele mõjutas olulisel määral ka tööd ajalehes, kus teemade valikul ja lugude olemusel hoidis silma peal ülikooli juhtkond ja EKP Keskkomitee (Sootak 2003).

1970. aastate lõpus sai ajaleht natuke vabamalt töötada, millele annab kinnitust ülikooli väljaande materjalide jagunemine (Tali 1995: 30):

- 46,8 % oli pühendatud üliõpilaste elule;
- 33,5 % ülikooli üldprobleemidele;

- 19,7 % õppejõudude tegevusele;
- 11 % materjalidest olid ajaviitelist laadi ja ei pruukinud olla ülikooliga otseselt seotud.

1980. aastatel, mil üliõpilasi kutsuti sundkorras armee tegevteenistusse toimis ülikooli ajaleht sidepidamisvahendina “sundemigratsioonis” olevate meesüliõpilaste ja alma materi vahel. Leht kajastas palju armeest naasnud meessoost tudengite raskusi ülikooliellu tagasitulekul.

Samas iseloomustab ülikooli ajalehe kõnealust perioodi ka nn seisva vee sündroom, kuna leheveergudele jõudis vaid pinnavirvendus üliõpilaskonnas toimuvatest muutustest, mille raames asutati erinevaid ideoloogilisi ühendusi ja seltse ning aktiveerus kogu tudengkonna tegevus. Ülikooli ajalehe probleemid ja probleemitsemine ei jõudnud tsensuuri tõttu palju kaugemale stipendiumi või ühiselamu olmemurede kajastamisest. Samas jõudsid leheveergudele siiski isehakanud üliõpilasliidrid ning aatemehed, kuna ka teised kanalid olid jätkuvalt tsensuuri käes (Tali 1995: 32).

1980. aastate teisel poolel, laulva revolutsiooni künnisel, toimus kogu ülikoolis teatud ühiskondlik elavnemine, mis kajastus ka leheveergudel ja lehte saadetava lisamaterjali enneolematu rohkuses.

1988. aastal tuli lehe toimetaja Varje Sootaki sõnul ajalehe toimetusse rohkem kaastöid kui eelnevate aastate jooksul (Sootak 2003).

1980. aastate ülikooli ajaleht oli paljuski kahepalgeline. Väliselt oli säilitatud palju korraliku nõukogude ülikooli väljaandele omast, kuid esimesed aatelised ja teadlikud üliõpilased ning õppejõud alustasid juba avalikku võitlust, mis laiemal auditooriumile tihti veel märkamatuks jäi. Ajaleht oli muutuste künnisel (Tali 1995: 34).

1990. aastate alguses muutus lehe sisu varieerivamaks ning leht üritas vältida kuiva ja igavat, ent varasematel perioodidel iseloomulikku informatsiooni (pikad elulookirjeldused, ametkondlik informatsioon jms). Lehes suurenes informatiivsete teadaannete ja värske publitsistliku informatsiooni hulk, leht muutus rohkem päevalehelikumaks ja stabiilsemaks kui varasematel aastatel. Artiklid vastasid rohkem laiemale auditooriumi huvidele ning ühtlasi laienes ja aktiveerus ka kirjutajate ring (Sootak 2003).

1.7. UURIMISKÜSIMUSED

Käesolevas magistritöös olen tõstatanud endale kaks suuremat peamist uurimisküsimust, millele loodan töö käigus vastust saada. Uurimisküsimused jagunevad omakorda juba detailsemateks tööküsimusteks, et täita paremini uurimuse eesmärk, milleks on ülikooli ajalehe olemuse määratlemine ning ajalehe rolli ja funktsioonide uurimine organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahendina.

1. Missuguseks väljaandeks saab Universitas Tartuensist pidada?

- Missuguseks väljaandeks saab ülikoolilehte sisust lähtuvalt pidada? Kuidas UT ülikooli tegevust kajastab (lugude tonaalsus, žanrid jm)?

Põhjalik sisuanalüüs peaks andma vastuse nii sellele, kellest / millest ajaleht peamiselt kirjutab ja kuidas jaguneb ajalehe sisu temaatiliselt kui ka sellele missugused lood žanriliselt lehes esinevad, kes on nende autoriteks ja missuguse tonaalsusega UT ülikoolielu tegemisi kajastab. See kõik aitab paremini selgitada ülikooli väljaande olemust.

Samas on organisatsiooni seisukohalt oluline välja selgitada, missugusele ajalehe kriteeriumile ülikoolileht eespool toodut arvesse võttes vastab või tuleks Universitas Tartuensise puhul rääkida pigem ajalehelaadsest väljaandest. Selgust peaks saama just ülikoolilehe määratluse osas e kuivõrd võib väljaannet UT üldse ajaleheks pidada või tuleks rääkida pigem vahendist ülikooli sisekommunikatsiooni teostamisel.

- Missuguseks väljaandeks ülikooli liikmeskond ülikooli ajalehte UT peab? Töö eesmärgist lähtuvalt on huvitav ja vajalik välja selgitada ka lugejate suhtumine ajalehte selle nurga pealt, kas see tundub neile traditsioonilise ajalehena või peavad lugejad UTd pigem infoleheks või pigem mainekujunduslikuks väljaandeks (PR-leheks). Selle küsimuse raames saab paremini välja selgitada ka ülikooli ajalehe vastavuse funktsionaalsele organisatsiooni kommunikatsioonikäsitlusele, kus ajalehe roll ja tähtsus seisneb eeskätt info edastamises (sise)kommunikatsiooni vahendina.

Samuti tahan selle uurimisküsimuse raames teada saada lugejate rahulolu eespool nimetatud klassifikatsioonile vastavuse osas, olgu siis UT lugajate silmis PR-leht, infoleht vm.

2. Kuidas ja mis osas vastab Universitas Tartuensis ülikooli erinevate sotsiaalsete gruppide (lugejagruppide) ootustele?

- Kui sageli ülikooli ajalehte loetakse, kuivõrd vajalikuks peab ülikooli liikmeskond UT ilmumist?
- Mida ajalehelt sisekommunikatsiooni vahendina oodatakse, miks ülikooli liikmeskond ülikoolilehte loeb? Kas ülikooli sotsiaalsetel gruppidel on erinevad ootused?

Käesoleva töö üks keskseid küsimusi annab loodetavasti juba detailsema vastuse, mida ajalehelt oodatakse, missuguseid teemasid peaks ajaleht käsitlema, missugustele valdkondadele rohkem või vähem tähelepanu pöörama. Samuti on oluline siinkohal välja selgitada soovitud muudatused, mida ülikooli ajalehes näha tahetakse, olgu need siis sisulised või vormilised.

Loodan saada ka vastuse küsimusele, kas ülikoolis eksisteerivatel sotsiaalsetel gruppidel on erinevad ootused väljaandele ja missugused on need erinevused. Ülikoolis kui sotsiaalses ruumis eksisteerib kolm eespool nimetatud erinevat suurt gruppi, kas ja kuivõrd nende ootused ajalehe suhtes erinevad, on siinkohal võtmeküsimuseks.

- Missugune on sihtgruppide rahulolu ajalehega? Siinkohal on eesmärk saada tagasisidet ajalehe kohta üldisemalt e kas lehte peetakse heaks või halvaks väljaandeks. Töö autorina pole üldise hinnangu saamiseks seetõttu formaliseeritud küsimustikus esitatud ka täpsustavaid küsimusi, et lugejal oleks võimalik anda just objektiivne ja üldine hinnang.

Selle küsimuse juures on ka soov täpsustavalt teada saada lugejate hinnang ajalehe arengule viimastel aastatel e kas ülikooli liikmeskonna silmis on ajaleht Universitas Tartuensis viimasel ajal paremaks või halvemaks läinud või püsib samasugusena lugejate jaoks.

- Kas ajalehe praegune maht (4 lk) on lugejate jaoks piisav kajastamiseks ülikooli tegevust?

- Missugune ajalehe funktsioon domineerib UT lugejate jaoks (informeeriv, integreeriv, selgitav vm)?

Tegemist on organisatsiooni seisukohalt olulise küsimusega, mis annab samuti aimu UT paiknemisele funktsionaalses organisatsiooni kommunikatsiooniteoorias ja mis selgitab ajalehe peamist funktsiooni organisatsioonis.

- Missuguse sihtgrupi ootustele ajaleht sisu osas enim vastab, millest / kellest UT peamiselt kirjutab?

Kui eelnevalt oli eesmärk teada saada, mida ülikooli liikmeskond ajalehelt ootab, missugune on nende rahulolu lehega, siis siinkohal on oluline teada saada kuivõrd ajaleht praegu nendele ootustele vastab ning millise sotsiaalse grupi ootustele UT temaatika kajastamise osas enim vastab. Teisisõnu saab teada kas ajaleht peaks arvestama rohkem erinevate sotsiaalsete gruppide ootustega ülikoolis, kas kellegi huvidele enam vastamine on tulnud mõne teise grupi ootuste arvelt.

2. UURIMISMETOODIKA JA EMPIIRILINE MATERJAL

Käesolevas töös sisalduv empiiriline materjal on saadud kombineeritud metoodika kasutamise teel. Uurimismetoodika põhineb peamiselt kontentanalüüsil ja formaliseeritud (standardiseeritud) küsimustikul, millele lisanduvad kvalitatiivse empiirilise materjali saamiseks tehtud semistruktureeritud süvaintervjuud.

Formaliseeritud küsimustik ja intervjuud on läbiviidud ülikooli liikmeskonnas, liigendatuna kolme peamise ülikooli ajalehe sihtrühma e ülikooli sotsiaalse grupi vahel (üliõpilased, tugitöötajad ning akadeemiline personal).

Kontentanalüüsi meetodiga analüüsisin lugusid ülikooli ajalehe Universitas Tartuensis'e numbrates, mis ilmusid akadeemilise aasta 2002/2003 jooksul.

Nii kvalitatiivsel kui ka kvantitatiivsel uurimismetoodikal on omad plussid ja miinused, seetõttu usun, et võimalikult adekvaatse pildi soovitud teemal saab just erinevaid metoodikaid kombineerides.

Järgnevalt ongi põhjalikumalt lahti seletatud, miks oma töös üht või teist uurimismetoodikat kasutasin ning missugused on nende meetodite tugevad ja nõrgad küljed.

2.1. KONTENTANALÜÜS

Kontentanalüüs (sisuanalüüs) kui uurimismeetod on levinud humanitaarteadustes, sotsioloogias ja massikommunikatsioonis.

Oma töös kasutan kontentanalüüsi ülikooli ajalehe artiklites / lugudes kajastatava ainese uurimiseks.

Minu eesmärk pole mitte niivõrd teatud tunnuste kaudu mõnd teksti või selle osa lihtsalt kirjeldada, vaid teha tekstide analüüsimisel saadud tulemuste põhjal järeldusi. Kontentanalüüs kui uurimismetoodikat kasutangi just järelduste tegemiseks täpselt määratletud tunnuste süstemaatilise identifitseerimise kaudu ülikooli ajalehes sisalduvas tekstis.

Käsitlen teksti kui kommunikatiivset sündmust, mille läbi vahendatakse ülikoolis kui sotsiaalses ruumis moodustuvaid tähendusi.

Tekstile on andnud oma definitsiooni ka kultuurisemiootik Juri Lotman, kes määratleb teksti mitmekeelse ja semiootiliselt heterogeense moodustisena, millel on intellektuaalsed võimed ja mälu. Tekst salvestab ja edastab sõnumit ning loob seeläbi uut informatsiooni. Tekst genereerib keelt. (Lotman, 1999: 78).

Miks ma oma töös just nimetatud metoodikat kasutan e kontentanalüüsi tugevate külgedena tootsin esile järgmised aspektid:

- Meetod võimaldab määrata nii huvipakkuvate märkide / sümbolite kui ka laiemas mõttes ainese absoluutse ja suhtelise esinemissageduse teatud tekstides ning saadud tulemused võimaldavad võrrelda erinevaid tekste täpsetel alustel;
- Kontentanalüüsi tulemused on kergesti kontrollitavad ja tõestatavad;
- Meetod ei avalda uuritavale objektile tulemusi moonutavat mõju;
- Kontentanalüüs võimaldab arvuti kasutamist andmete sisestamisel, süstematiseerimisel ja analüüsimisel.

Nõrkade külgedena mainiksin aga järgmist:

- Kontentanalüüs võib kohati jääda liiga standardiseerituks ja nähtusest kaugele;
- Ülemäärane rõhuasetus kvantifitseerimisele vähendab paratamatult analüüsi täpsust ja tundlikkust, jäigad kategooriad või skaalad toovad kaasa uuritava nähtuse liigse lihtsustamise või fragmenteerimise;
- Kvantitatiivne standardiseeritud kontentanalüüs ei võimalda analüüsida varjatud tähendusi, ridade vahele peidetud sõnumeid ega ka selliseid tekste, millest erinevad inimesed üsna tõenäoliselt võivad ka erinevalt aru saada;
- Analüüsis võivad tähelepanuta jääda ka vähesagedased, unikaalsed nähtused tekstis.

Sisuanalüüsis peab materjali töötlemise protsess toimuma ühel kindlal viisil, kasutades kogu materjali ulatuses sama kodeerimis- ja analüüsimenetlust.

Üritasin vältida töös enda isiklikke eelistusi ja suhtumisi, et materjali töötlemine ega järelduste tegemine ei saaks mõjutatud.

Sisuanalüüsi protseduuri teostamisel lähtusin üldiselt viiest etapist:

1. Uuritava materjali valimi moodustamine e esmalt oli vaja määratleda mida ja kui suures ulatuses ma ülikooli ajalehes uurida tahan, oluline oli siinkohal tuletada meelde oma uurimisküsimusi, et saadav tulem jääks töö fookusesse;
2. Sisu kodeerimise juhendi koostamine vajalike kategooriate määratlemise näol, lähtuvalt eelnevalt moodustatud valimist ning uurijaküsimustest;
3. Sisu kodeerimine e kõige aeganõudvam ja pikem protsessi osa, kus ajalehe numbrid said lugude kaupa kodeerimisjuhendi kategooriatesse lisatud;
4. Kodeerimise tulemuste interpreteerimine ja tõlgendamine võimaldas juba aimu saada esimeste tulemuste ja järelduste kohta, tegemist oli minu jaoks ühe huvitavama osaga kontentanalüüsi protseduuris;
5. Järelduste tegemine e viimane etapp, kus võtsin juba kokku kodeerimistulemused ning tegin nende põhjal järeldusi ja üldistusi.

Käesolevas töös on kodeeritud ühikuteks terviktekst e konkreetne ülikooli ajalehe artikkel või lugu. Kodeerimisjuhendisse olen koondanud ühelt poolt kategooriad, mis ütlevad midagi ülikooli ajalehe UT enda kohta e mis annavad aimu nt kas tegemist on infolehe või traditsioonilise ajalehega, laia autorkonnaga väljaandega või peamiselt toimetuse enda väheste töötajate lugudega ajalehega.

Teiselt poolt väljendavad kategooriad ajalehes UT kajastatavaid teemasid ja tegelasi, mis on oluline vastamaks küsimustele, kellest ülikooli ajaleht peamiselt räägib (nt kas rohkem tudengitest või õppejõududest) või missuguseid ülikooli tegevusvaldkondi ajaleht peamiselt kajastab (nt peamiselt õppetegevust või pigem haldustegevust).

Näiteks on kodeerimisjuhendi kategooriateks vastavalt autorite päritolu (toimetusest või mujalt), lugude tüüp ja tonaalsus või mitmetahulised teemajaotused (õppetöö, teadustegevus, majandusküsimused, raha/eelarve, ülikooliharidus laiemalt jne). Iga kategooria alla käib erinev arv tunnuseid või sisuklasse.

Kodeerimisjuhendi rakendamisel olen kasutanud ka *ad-hoc* kategooriaid e teisisõnu olen analüüsi käigus vastavalt vajadusele loonud juurde uusi kategooriaid.

Vaatlusühikuteks on ajalehe Universitas Tartuensis 2002. ja 2003. aasta e akadeemilise aasta jooksul ilmunud numbrid, klassifitseerimisühikuteks (ühikud, millel on analüüsi jaoks tähendus ja mis väljendavad nimetatud kategooriaid) iga ilmunud lugu. Kategooriate jm tunnuste abil saadud andmed on numbrite näol viidud kodeerimistabelisse.

Nagu öeldud, olen ülikooli ajalehe kontentanalüüsi puhul valinud eespool kirjeldatud teemade (sisu) väljaselgitamisel analüüsiühikuteks kõik ajalehe kirjatükid kui tekstid ajakirjanduslikus mõttes (artiklid, uudislööd, lühiuudised, intervjuud, kommentaarid jne). Välja on jäetud kuulutused, teated ja reklaam, mis küll kajastavad ka lehes käsitletavat temaatikat, ent vähem tähtsate ja väiksemat kaalu ning mahtu omavate tekstidena nad töö autori arvates esialgu uurimuses analüüsimist ei vääri.

Tekstide üldkogum e akadeemiline aasta 2002 / 2003, mis moodustab kokku 10 kuud (juulis ja augustis ülikooli ajaleht ei ilmu), tähendab 40 ajalehenumbri ilmumist. Kuna ülikooli ajaleht ilmub nädalalehena reedeti, saab arvestuslikult kokku 903 analüüsivat artiklit / lugu, mis teeb keskmiselt 22,5 ühikut ühe lehenumbri kohta.

Oluline on siinkohal märkida, et uurimus hõlmab ka ilmumistsükli jooksul ajalehe vahel ilmunud seitset vahe- või lisalehte, mis kajastab konkreetset sündmust (nt tudengite kevadpäevad, üliõpilasesinduse valimised, lõpetajad 2003 jm) või on tellitud mõne ülikooli struktuuriüksuse poolt (nt TÜ Narva kolledži või avatud ülikooli lisaleht).

Leian, et see on piisavalt valideeriv või arvestatav hulk vähegi objektiivsete järelduste tegemiseks ajalehe sisu analüüsimisel.

Kodeerimisjuhendi koostamisel oli tööst lähtuvalt suurim rõhk erinevate lehes kajastatavate teemade eristamisel ja nende klassifitseerimisel nn peateemade alla. Tegelased on samuti laiemas laastus eristatud, kuid ilma täpsemate parameetriteta. See tähendab, et nt üliõpilase kui tegelase puhul ei mängi erilist rolli tema sugu, vanus, eriala, teaduskond vms. Olulisem on teada, et konkreetse artikli/loo autor või tegelane on üliõpilane, õppejõud või keegi teine ülikooli liikmeskonnast.

Kodeerimisjuhendisse lisasin ka lugude tonaalsuse ja žanrite kategooriad, mis aitavad saada paremini aimu lehe olemusest. Nt positiivse alatooniga lugude ülekaal viitaks organisatsiooni PR väljaande olemusele, kajastades ülikoolis toimuvat suuresti heast küljest.

Teemade klassifitseerimisel ei läinud ma liialt detailseks. Näiteks ei oma käesolevas töös väga palju tähtsust, kas ülikool avas uue ühiselamu Tiigi või Raatuse tänaval või kas renoveerimisel on botaanikaia katus või filosoofiateaduskonna õppehoone fassaad.

Kokkuvõtteks aitab ajalehe kontentanalüüs välja selgitada lehes kajastatava temaatika prioriteetsust e kuivõrd sageli ilmuvad lehes käsitletavad teemad ja missugusel kujul ning missuguse tonaalsusega.

Kontentanalüüs võimaldabki siinkohal teha järeldusi ajalehe analüüsimisel saadud tulemuste kohta, mida saab praktilise väärtusena ka ajalehe edasise sisu ja olemuse kujundamisel või muutmisel kasutada.

2.2. FORMALISEERITUD KÜSIMUSTIK

Formaliseeritud küsimustik kuulub sarnaselt kontentanalüüsile kvantitatiivsete uurimismetoodikate sekka. See tähendab, et saadavad andmed on väljendatavad kindla koguse, hulga ja arvude kaudu, mida saab statistiliselt hiljem analüüsida ning töödelda.

Formaliseeritud küsimustikus olen andnud vastajale ette vastusevariandid, mille vahel opereerida e teisisõnu on vastusevariandid eelstandardiseeritud. Vastajalt ootas in kõige sobilikuma vastusevariandi valimist. Mõistagi on siinkohal oht, et vastajad ei saanud kõikidest küsimustest aru või tõlgendasid neid erineval moel, ometi on seda tagantjärei raske kontrollida.

Küsimustikku koostades pidasin oluliseks, et nii küsimused kui ka vastusevariandid (valikuvõimalused) oleksid sõnastatud arusaadavalt ja ühemõtteliselt. Jälgisin ka, et küsimustiku sõnastuses ei oleks suunavat mõju, küsimused peaksid olema vastajasõbralikud, lihtsad ja loogilised.

Formaliseeritud küsimustiku tulemus on seda esinduslikum, mida suuremat hulka inimesi on võimalus küsitleda. Tulemust saab esitada konkreetsete numbrite ja nendest arvutatavate protsentide näol.

Formaliseeritud (standardiseeritud) küsimustiku tugevate külgedena tooksin esile järgmised tegurid:

- Küsimustik võimaldab saada kiiret tagasisidet, küsimustiku täitmise ajaks määrasin ankeedi sissejuhatavas osas kaks nädalat, millest vastajatele täiesti piisas;
- Küsimustiku läbiviimine on suhteliselt odav, ega eelda erilisi väljaminekuid või kulude planeerimist, peamise kuluna nimetaksin paberit, kuna suur osa vastajatest ülikoolis soovis küsimustikku paberkandja peal, mis hiljem ülikooli sisepostiga tagasi saadeti;
- Küsimustik annab materjali, mida saab hiljem numbrite liitmise näol kergesti võrrelda ning kõrvutada järelduste tegemiseks;

- Küsimustik võimaldab selgitada nii arvamusi kui ka hoiakuid uuritava ainese kohta, täiendavate seisukohtade selgitamiseks kasutasin paaril juhul ka avatud küsimusi e ilma etteantud vastusevariantideta;
- Olulise tugevusena nimetaksin ka suure osa auditooriumi haaratust, kõik töös nimetatud sihtrühmad said uurimusse kaasatud.

Formaliseeritud küsimustiku nõrkade külgedena nimetaksin järgmisi tegureid, mida töös kogesin:

- Inimesed kalduvad vastama küsimustikust lähtuvalt, etteantud vastusevariantide põhjal “nii nagu peab”, mistõttu kohati jäeti vastamata ka vabadele küsimustele, kuna eelneva vastusevariantidega küsimuse puhul oli oma eelistus juba kirja pandud;
- Vastused kipuvad olema pealiskaudsed ega ava vastaja üksikasjalikemaid mõtteid (selle teguri vähendamiseks kasutasingi küsimustikus ka kahte avatud küsimust);
- Küsimustik võib suruda oma jäikusest tulenevalt vastajale peale minu kui uurija lähenemisviisi, kuigi sõnastus ei tohiks omada suunavat mõju (üritasin seda võimalusel siiski alati vältida).

Nagu eespool öeldud, olen käesolevas magistritöös formaliseeritud küsimustikku lisanud kinniste küsimuste kõrvale ka paar lahtist e avatud küsimust, et respondendid saaksid konkreetsete küsimuste juures oma seisukohti või hoiakuid täpsustada. Mõistagi ei saa lahtiste küsimustega liialdada, kuna nende hilisem analüüsimine on keerulisem ja aeganõudvam. Samuti andsin endale aru, et lahtistele küsimustele vastamine nõuab respondendilt suuremat pingutust, aega ning eneseväljendamise oskust. Seetõttu olengi küsimustikus piirdunud vaid kahe lahtise küsimusega.

Küsitletavate valimi suurus on 766 vastajat, mis moodustub ülikooli tugistruktuuride töötajatest, akadeemilisest personalist ning üliõpilastest.

Kogu ülikooli liikmeskonna suurusest moodustavad vastajad järgmise osa (protsendi):

<i>Liikmeskond*</i>	<i>Liikmesk. suurus</i>	<i>Vastanute arv</i>	<i>Vastanute %</i>
Tugitöötajad	1568	152	10
Akadeemiline pers.	1292	142	11
Statsionaarsed üliõp.-d (üliõpilasi kokku)	13 005 (17 653)	472	4 (3)
KOKKU	20 513	766	3,75

* Liikmeskonna suurus on seisuga 31.12.2003 (TÜ aastaaruanne 2003).

Töö autori arvates on oluline eristada siinkohal statsionaarseid üliõpilasi avatud ülikooli e peamiselt kaugõppe vormis olevatest üliõpilastest, kuna viimased osalevad õppetöös peamiselt nädalavahetustel ning puutuvad vähe kokku ülikooli igapäevaeluga. Seega käsitlen küsimustikule vastanud üliõpilaste osakaaluna kõikidest tudengitest pigem nelja protsenti, sest avatud ülikooli tudengeid katab küsitlus väga väikses osas. Kui eristada kaugõppe üliõpilasi, siis moodustavad nad kõige väiksema osa ajalehe lugejatest, mis samas muidugi näitab ka seda, et UT ei hõlma siiski kogu TÜ liikmeskonda lugejate näol.

Küsitluse viisin läbi osalt 2003. aasta sügissemestril, ent peamiselt 2004. aasta kevadsemestril, mistõttu töös kasutatavad andmed on üsnagi uued.

Formaliseeritud küsimustiku abil saadud andmestik sai lõplikult kaardistatud 2004. aasta märtsiks. Andmete sisestamisel ja töötlemisel kasutasin programmi Microsoft Excel abi.

Kvantitatiivsele ja võrdlust võimaldavale materjalile lisaks järgnesid sama aasta kevadel väiksemas mahus süvaintervjuud, et saada kvalitatiivset tagasisidet töö eesmärgist lähtuvalt. Süvaintervjuud teostasid kõikide eespool nimetatud ajalehe sihtrühmade esindajatega.

Küsimustikule vastajate leidmiseks kasutasin nii esinduslikku (representatiivset) kui ka juhuvalimi põhimõtet, mis pole suunatud ja eesmärgipärane valim. Töö seisukohast oli oluline, et vastajad oleksid pärit võimalikult erinevatest üksustest. Teisisõnu pidasin vajalikuks, et nt respondentidena esinevad üliõpilased oleksid

pärit võimalikult erinevatest teaduskondadest ja isegi osakondadest, et tagada uuringu laiaulatuslikkus ja ülikooli peamiste struktuuriüksuste esindatus.

Sama põhimõtet järgisin akadeemilist personali ja ülikooli tugistruktuuride töötajaskonda uuringusse kaasates.

2.2.1. Küsimustikule vastajate andmed

Ülikooli liikmeskonna suurus seisuga 31. detsember 2003 on 20 513, kellest üliõpilasi on 17 653 ja töötajaid 2860. Töötajad jagunevad omakorda järgmiselt:

- tugitöötajaid 1568,
- akadeemilisi töötajaid 1292.

2003. aastal suurenes ülikoolis sarnaselt varasemate aastatega akadeemilistel ametikohtadel töötajate arv (+56), administratiiv- ja haldustöötajate arv seevastu vähenes (-23) (Lään, Vahemets 2004, 18).

Tugitöötajad

Formaliseeritud küsimustikule vastanud tugitöötajad (152) jagunesid sooliselt järgmiselt:

- 54 meest e 35,5%,
- 98 naist e 64,5%.

Vanuselises jaotuses domineeris vanusegrupp 30-44 (67 vastajat), kogu tugitöötajate vanuseline jaotus näeb välja järgmine:

- vanusegrupp 18-29 / 38 vastajat e 25%,
- vanusegrupp 30-44 / 67 vastajat e 44%,
- vanusegrupp 45-59 / 40 vastajat e 26%,
- vanusegrupp 60-74 / 7 vastajat e 5%.

Vastanud tugitöötajatest suurim osa oli kõrgharidusega (102 vastajat), vastajate haridustaseme üldine jaotus on aga järgmine:

- keskharidusega 24 vastajat e 16%,
- kesk-eriharidusega 10 vastajat e 7%,
- kõrgharidusega 102 vastajat e 67%,
- teaduskraadiga 16 vastajat e 10%.

Tegevusalalt klassifitseerus 100 vastanut ametniku / spetsialisti staatuse alla (66%) ning 52 juhi / peaspetsialisti alla (34%).

Akadeemiline personal

Küsimustikule vastanud akadeemilised töötajad (142) jagunesid sooliselt järgmiselt:

- 68 meest e 48%,
- 74 naist e 52%.

Vanuselises jaotuses domineerisid pea võrdselt vanusegrupid 30-44 (50 vastajat) ja 45-59 (53 vastajat), kõikide vastanute vanuseline jaotus näeb välja järgmine:

- vanusegrupp 18-29 / 15 vastajat e 11%,
- vanusegrupp 30-44 / 50 vastajat e 35%,
- vanusegrupp 45-59 / 53 vastajat e 37%,
- vanusegrupp 60-74 / 24 vastajat e 17%.

Vastanud akadeemilistest töötajatest suur enamus osa oli teaduskraadiga e vastavalt 108 vastajat e 76%, ainult kõrgharidusega vastajaid oli 34 e 24%.

Tegevusalalt on kõik vastajad (142) klassifitseeritud kui õppejõud / teadustöötajad.

Üliõpilased

Küsitluses osalenud üliõpilased (472) jagunesid sooliselt järgmiselt:

- 148 meest e 31%,
- 324 naist e 69%.

Siinkohal kattuvad vastanud üliõpilaste soolise jaotuse protsendid üllatuslikult kogu Tartu Ülikooli üliõpilaste soolise jagunemisega. Nimelt on TÜ õppeosakonna õppeinfosüsteemi (ÕIS) peaspetsialisti Meelike Pandise sõnul 2004. aasta aprilli seisuga kogu ülikooli tudengkonnast vaid 31% meessoost, ülejäänud e 69% aga naissoost.

Vanuselises jaotuses domineeris üliõpilaste seas selgelt vanusegrupp 18-29 (446 vastajat e 94%), ülejäänud üliõpilased (26) jäid vanusegruppi 30-44, moodustades vaid 6% vastanutest.

Tegevusalalt klassifitseerisin kõik 472 vastanut ühise nimetaja e üliõpilaste alla.

Küsimustikule vastajad kokku

Kõik küsimustikule vastajad kokku (766) jagunesid sooliselt järgmiselt:

- 272 meest e 36%,
- 494 naist e 64%.

Vanuselises jaotuses jäi suurt üliõpilaste hulka silmas pidades domineerima vanusegrupp 18-29 (499 vastajat), kogu vastanute vanuseline jaotus näeb välja järgmine:

- vanusegrupp 18-29 / 499 vastajat e 65%,
- vanusegrupp 30-44 / 143 vastajat e 19%,
- vanusegrupp 45-59 / 93 vastajat e 12%,
- vanusegrupp 60-74 / 31 vastajat e 4%.

Üliõpilased jätsid analoogselt vanuse jaotumisele oma jälje ka kogu vastajate haridustaseme jaotumisse, mis näeb välja järgmine:

- keskharidusega 440 vastajat e 57%,
- kesk-eriharidusega 28 vastajat e 4%,
- kõrgharidusega 174 vastajat e 23%,
- teaduskraadiga 124 vastajat e 16%.

Tegevusalalt klassifitseerusid kõik vastajad järgmiselt:

- ametnik / spetsialist 100 vastajat e 13%,
- juht / peaspetsialist 52 vastajat e 7%,
- üliõpilane 472 vastajat e 62%,
- õppejõud / teadustöötaja 142 e 18%.

Kokkuvõttes olid küsimustikule vastanutest 20% tugitöötajad, 18% akadeemilised töötajad ja 62% üliõpilased.

2.3. SÜVAINTERVJU

Intervjuu on sekkuv uuringutehnika, mille korral vastajale esitatakse küsimusi, suunatakse vestluse teemat ja registreeritakse esitatud vastused. Sarnaselt formaliseeritud küsimustikule pidin saama eelnevalt informandi nõusoleku uuringus osalemiseks e uuringu subjekt pidi olema teadlik sellest, et ta uuringus osaleb ning infot annab.

Standardiseerimata e etteantud vastusevariantideta intervjuu või teisisõnu süvaintervjuu eesmärgiks käesolevas töös oli saada vahetumat teavet intervjuueeritava tunnete, teadmiste, kogemuste ja mõtete kohta, kui seda annab näiteks küsimustik, kus vastusevariandid on ette kirjutatud.

Soov oli saada formaliseeritud küsimustiku teel saadud statistilise andmestiku kõrvale kvalitatiivset empiirilist uurimismaterjali, mis väljendaksid just ülikooli ajalehe lugejate arvamusi, tundeid ja ideid.

Respondendid olid vastamisel vabad, vastates lahtistele küsimustele, mille tulemusena sai võimalikult loomulikku konteksti kuuluvad otsest teavet. Vastajate valikuvabadus näitab kvalitatiivses mõttes kõige paremini objektiivset suhtumist ja hoiakuid soovitud teemal (Lewin 1987: 231).

Süvaintervjuusid teostasid küll formaliseeritud küsimustikuga võrreldes oluliselt väiksemas mahus, ent kogutud andmestik on siiski piisavalt töömahukas ning andmete esitamine seetõttu ka keerulisem ja aeganõudvam.

Intervjuud üritasin läbi viia vestlusena vabas õhkkonnas, kus minul kui uurijal oli siiski võimalus stimuleerida respondendi vastuseid või ergutada teda vabale jutuajamisele vastustesse sekkumata. Olen veendunud, et kasuks tuli ka nn aktiivne kuulamine e juba teemas sees olles esitasin täpsustavaid ja täiendavaid küsimusi, mis aitasid paremini ainekust mõista läbi vastaja maailmavaate.

Intervjuude tegemisel tuli tinglikult läbida viis eri etappi:

1. Olukorra kujunemine – respondent vajas veel julgust enda avamiseks, toimus veel nõ kohanemine intervjuuga, kus seletasin täpsemalt oma uuringu eesmärgi ja viisin vastaja teemaga kurssi;
2. Positsiooni selgumine – vastaja oli saanud piisavalt teavet uuritava teema kohta, tundis ennast kindlamalt ja mõistis intervjuu eesmärgi ja kujunemise käiku;
3. Väljakujunemine – respondent oli intervjuusse sisse elanud, tundis ennast vabalt ja sundimatult ning oli tegutsemisvalmis vastamaks minu ülikooli ajalehte puudutavatele küsimustele;
4. Teostusetapp – minu ja respondendi vahel oli juba aktiivne koostöö, viimane jagas ülikooli ajalehe kohta lahkesti oma mõtteid ja seisukohti, sõltumata vastuste positiivsusest või negatiivsusest ajalehe suhtes;
5. Lõpetamine – vastaja oli valmis tegema omapoolseid üldistusi ja järeldusi, uurijana tegin samal ajal intervjuust kokkuvõtteid.

Süvaintervjuu tegemisel kasutasin semistruktureeritud intervjuu lähenemisviisi. Teisisõnu oli mul olemas küll formaliseeritud küsimustikule sarnane teemade või võtmeküsimuste põhjal koostatud küsitluskava, kuid küsimuste järgnevus ja sõnastus on vaba. Semistruktureeritud intervjuu on oma paindlikkuse poolest igati sobilik, võimaldades samas siiski süstematiseeritud analüüsi, kuna võtmeküsimused olid samad (Schwandt 1992: 74).

Süvaintervjuu kava sai koostatud sarnaselt formaliseeritud ankeetküsitluse kavale, sest uuritav aines ja probleemid oli soov jätta analoogsesse raamistikku.

Süvaintervjuu tegemisel oli oluline jälgida ka eetika printsiipe e lähtuda heast tavast, sest tegemist on tundliku küsitlusvormiga vastaja anonüümsuse ja isikuandmete konfidentsiaalsuse seisukohast lähtudes.

Lindlof (1995: 220) soovib süvaintervjuu tegemisel kasutada nelja erinevat tüüpi küsimusi, mis kõik täidavad oma eesmärgi e on vajalikud kompaktses intervjuu tegemiseks:

- a) Kirjeldavad-interpreteerivad küsimused – respondent sai vabalt kirjeldada oma kogemusi, olukordi ja sündmusi, mis aitas tundma õppida tema väljenduslaadi ja tema jaoks olulisi tähenduslikke aspekte;
- b) Hinnangute-hoiakute kesksed küsimused – aitasid mõista respondendi veendumusi ja väärtushinnanguid ning nende kujunemisprotsesse ja otsuste tegemise tagamaid;
- c) Emotsioonide-kesksed küsimused – võimaldasid mõista vastaja emotsionaalseid reaktsioone uuritava ainese suhtes;
- d) Fakti- ja taustaküsimused – andis võimaluse hinnata respondendi üldist informeerituse taset konkreetse valdkonna kohta, et interpreteerida tema hinnanguid.

Intervjuud teostasin sarnasel põhimõttel formaliseeritud küsimustikuga e eesmärk oli saada täiendavat kvalitatiivset empiirilist materjali erinevatest struktuuriüksustest ja erinevatelt tasanditelt. Teisisõnu olid nt intervjuueeritud üliõpilased nii bakalaureuse- ja magistriõppes, kui ka erinevatest teaduskondadest.

Erinevat jaotuse põhimõtet järgisin ka akadeemiliste ja tugistruktuuride töötajate kaasamisel uuringusse.

Intervjuueeritavad (kokku 8) olid täpsemalt järgmistest üksustest:

Vastaja 1 / V1 – rektoraadi liige,

V2 – õppeosakonna spetsialist,

V3 – haridusteaduskonna professor,

V4 – füüsika-keemiateaduskonna teadur,

V5 – filosoofiateaduskonna doktorant,

V6 – bioloogia-geograafiateaduskonna magistrant,

V7 – majandusteaduskonna magistrant,

V8 – sotsiaalteaduskonna üliõpilane.

3. UURIMISTULEMUSED

3.1. UNIVERSITAS TARTUENSISE OLEMUS

Järgnevates peatükkides on lahti kirjutatud mitmed olulised kriteeriumid, mis selgitavad ülikooli ajalehe Universitas Tartuensis olemust. Nii lugude žanrid, tonaalsus kui ka autorid annavad aimu praeguse ülikoolilehe olemusest. Selle kõrval on huvitav ja vajalik välja selgitada ka ülikooli sotsiaalsete gruppide hinnang ajalehele e millisena lugejad ise praegust lehte tunnetavad. Kas UT on nende silmis pigem infoleht, PR-leht või tavapärane (ajakirjanduslik) ajaleht. Vastavad näited ja selgitused olid ka küsimustikus toodud, et uurimuses osalejatel lihtsam vastata oleks.

Loodetavasti selgub seegi, kas ülikooli ajalehest saab üldse rääkida kui ajalehest klassikalises mõttes või peaks Universitas Tartuensist käsitlema pigem ajalehelaadse väljaandena või sootuks ühe vahendina organisatsioonisisese kommunikatsiooni teostamisel.

Käesoleva peatüki materjal on kogutud peamiselt kontentanalüüsi ning formaliseeritud küsimustiku abil, täiendavat infot vastajate hoiakute kohta andsid ka semistruktureeritud süvaintervjuud (Vt Lisad 2, 5-8 ja 10).

3.1.1. Lugude žanrid

Kõiki traditsioonilisi ajalehe žanre ülikooli ajalehest ei leia, mis annab osalt ka vastuse küsimusele, kas Universitas Tartuensise näol on tegemist infolehega, PR-lehega või traditsioonilises mõttes ajalehega. Lühiuudiste ja lühikeste uudislugude rohkus viitab infolehe olemusele, samuti on ülikooli ajalehes iseloomulikud rubriigid ühe organisatsiooni väljaandele (töötajate õnnitlused, uutest töötajatest teavitamine, mälestamised /järelhüüded).

Ajalehes domineerisid žanriliselt ülekaalukalt lühiuudised (362) ja uudislood (230), mis kokkuliidetuna (592) moodustavad ligi kaks kolmandikku analüüsitud lugudest (903) (Vt Joonis 1).

See viitab, millist funktsiooni ülikooli ajaleht sisekommunikatsiooni vahendina eeskätt kannab – peamine on ülikooli liikmeskonna informeerimine ümberringi toimuvast.

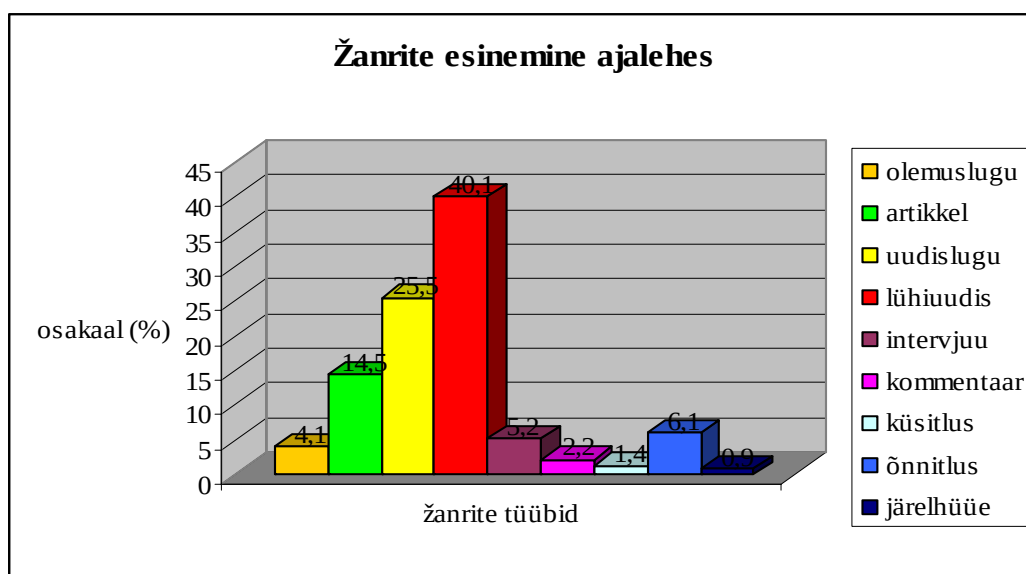
Pikemate lugudena olid kõnealusel perioodil ajalehes esindatud artiklid (131) ja vähesemal määral ka kirjeldavad ning analüüsivad olemuslood (37).

Lisaks eespool toodule võis käsitletud lugude seast leida vähemal määral ka traditsioonilisele ajalehele iseloomulikke intervjuusid (47), kommentaare (20) ja küsitlusi (13), ent nende esinemisagedus on nt lühiuudiste või uudislugudega võrreldes ülikoolilehes üsna harv. Ülikooli väljaandes puuduvad samas sellised traditsioonilisele ajalehele omased žanrid, nagu juhtkiri, repliik või karikatuur, seega klassikalises mõttes ajalehest väljaande Universitas Tartuensis puhul siiski rääkida ei saa.

Organisatsioonilehe olemusele viitab võrdlemisi rohke ülikooli töötajate õnnitluste osakaal lehes (55) analüüsitud 40 lehenumbri kohta.

Õnnitluste kõrvalt ei puudunud ka mälestuslood või järelhüüded, mida võis leida kaheksal korral.

Joonis 1

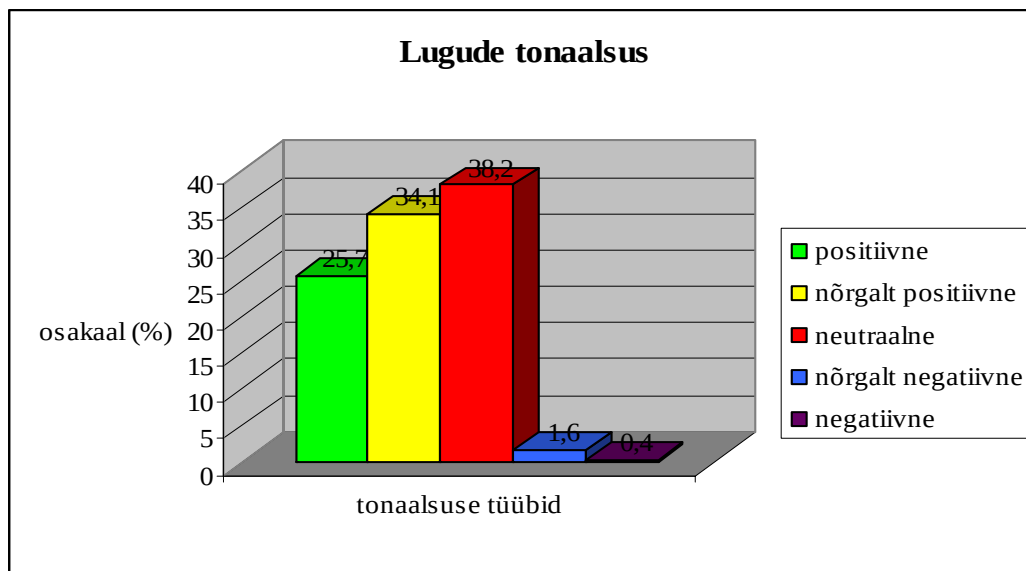
3.1.2. Lugude tonaalsus

Lugude tonaalsuses domineeris selgelt positiivne toon. Nõrgalt positiivse (308) ja positiivse (232) hoiakuga lood moodustavad kokku üle poole (504) analüüsitud lugudest (903). Suurel määral leidus kõnealusel perioodil ka neutraalse tonaalsusega lugusid (345), mis aga ei edesta ülikooli positiivses valguses kajastanud lugude osakaalu (Vt Joonis 2).

Töö autori hinnangul on see iseloomulik just nn mainekujunduslikule väljaandele e PR-lehele, mis organisatsiooni väljaandena selle tegevust positiivses valguses kajastab.

Väga vähesel hulgal leidus negatiivseid lugusid (negatiivseid 4, nõrgalt negatiivseid 14), mis protsentuaalselt ei moodusta kõikidest lugudest kokku isegi kahte protsenti. Negatiivse alatooniga lood käsitlesid sageli ülikooli üliõpilasesinduse temaatikat, kus esinduse koosseis tegeles lugude põhjal sageli pigem poliitiliste liivakastimängude kui ülikooli tudengite huvide kaitsmisega. Mõned kergelt negatiivse alatooniga lood puudutasid ka ülikooli haldustegevust või haldus- ja rahaprobleeme.

Joonis 2

3.1.3. Ajalehe autorkond

1999. aastast pärit ajalehe Universitas Tartuensis kontseptsioon nimetab üheks ajalehe perspektiiviks ja eesmärgiks lugejate ja kaastööliste arvu suurendamist, vajadusel ka ajalehe mahu suurendamist 8 leheküljeni (UT kontseptsioon, 1999). Kaastööde arvu suurendamine võimaldab ajalehe peatoimetaja Varje Sootaki sõnul kutsuda rohkem inimesi lehelugejateks ja pakkuda neile ühtlasi võimalust ajalehe vahendusel ülikooli liikmeskonnale oma sõnumeid edastada.

Analüüsitud lugudest (903) oli akadeemilisel aastal 2002 / 2003 kaks kolmandikku e 606 artiklit/lugu kirjutatud või koostatud ajalehe toimetuse töötajate poolt (Vt Joonis 3).

Žanriliselt domineerinud lühiuudistel ja küsitlustel, aga sageli ka lühematel uudislugudel autorit loo juures tihti esile toodud polnud, et mitte liialdada toimetuse liikmete nimedega lugude all. Küll aga sai autoreid eristada artiklite, olemuslugude, pikemate uudislugude, kommentaaride, intervjuude ja õnnitluste puhul.

Toimetuse poolelt oli suurima produktiivsusega autor ajalehe kauaaegne tegevtoimetaja Varje Sootak, kelle nimi figureeris lugude juures 62 korral. Tegelik kirjutatud või koostatud lugude arv oli mõistagi kordi suurem, kuna otseselt toimetuses tegi ajakirjanduslikus mõttes vähesel määral kaastööd vaid toimetaja/küljendaja Kristjan Kaljund ning 2003. aasta kevadsemestril neli kuud toimetuses praktiseerinud usuteaduskonna üliõpilane Marelle Leppik (kõrvalerialana ajakirjandus).

Toimetuse poolelt on autorite esinemissagedus järgmine:

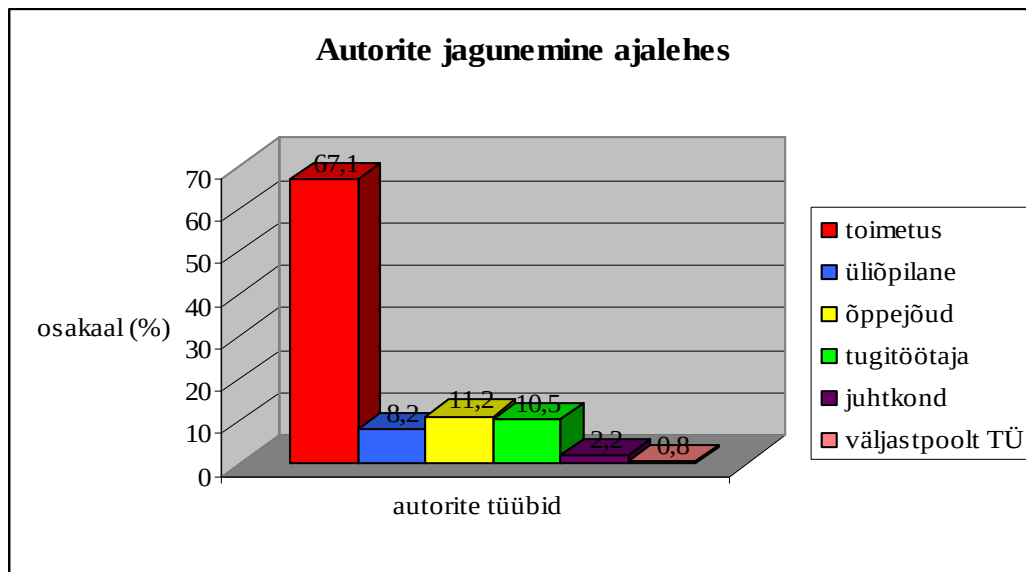
Varje Sootak – 62 korral,

Marelle Leppik – 20 korral,

Kristjan Kaljund – 13 korral.

Väljastpoolt toimetust esines kõnealusel perioodil erinevaid kaasautoreid 154 korral. Vähemalt kahel korral tegi ajalehele kaastööd 36 inimest, vähemalt kolmel korral 12 inimest.

Joonis 3

12 aktiivseimat kaasautorit olid järgmised (sulgudes nende kaastööde arv):

Illari Lään (17),

Madis Saluveer (8),

Erik Puura (6),

Jaak Aaviksoo (5),

Tiina Beljaeva (5),

Mari-Liis Huvato (5),

Kairi Saar (4),

Marta Vasarik (4),

Tullio Ilomets (4),

Tõnu Meidla (3),

Viktor Muuli (3),

Sirje Mark (3).

Neist seitse on tugistruktuuride töötajad, kolm on üliõpilased, üks juhtkonnast (rektor) ja üks akadeemiline personal (bioloogia-geograafia teaduskonna prof).

Toimetuse kõrval olidki aktiivsemad kaasautorid tugistruktuuride töötajad ja akadeemiline personal (õppejõud, teadurid jt). Ajalehe tegevtoimetaja Varje Sootaki sõnul tundsid paljud nende seast justkui kohustust oma tegevusest ja saavutustest ajalehe vahendusel ülikooli liikmeskonnale teada anda. Varje Sootak lisab: “Eks see oli ka võimalus ülikooli juhtkonnale ja teistele kolleegidele näidata

oma töö edukust ja vajalikkust, see motiveeris inimesi heas mõttes ajalehele kaastöid tegema” (Sootak 2003).

Ülikooli akadeemiline pere oli samuti aktiivne kaastööde pakkuja, nende poolt oli 101 kaastööd. Üliõpilaste vähene kaastööde kirjutamine viitab, et nende huvi ülikooli ajalehe vastu pole samaväärne ülikooli töötajatega. See on seotud ka väiksema ajalehe loetavusega üliõpilaste poolt, mida selgitan peatükis 3.2.1.

Tugitöötajate poolt oli kokku 95 kaastööd, üliõpilaste poolt 74, juhtkonnalt (rektor, prorektorid, direktorid) 20 ja väljastpoolt ülikooli esines 7 kaasautorit.

Siinkohal väärrib märkimist, et üliõpilaste kaastööde tegemine kulmineerus peamiselt kahel korral. Esmalt üliõpilasesinduse valimiste eel ja teisalt ülikooli kevadpäevade perioodil, aktiivsem tudengkond oligi sageli ülikooli üliõpilasesindusest pärit või sellega tihedalt seotud. Ka eespool toodud kaheteistkümne aktiivsema kaasautori seas olevad üliõpilased on otseselt esindusega seotud. Nimetatud kahe sündmuse vahepealne periood väga aktiivselt just tudengite kaastöid toimetusse ei toonud.

3.1.4. Ajalehe olemus sihtgruppide silmis

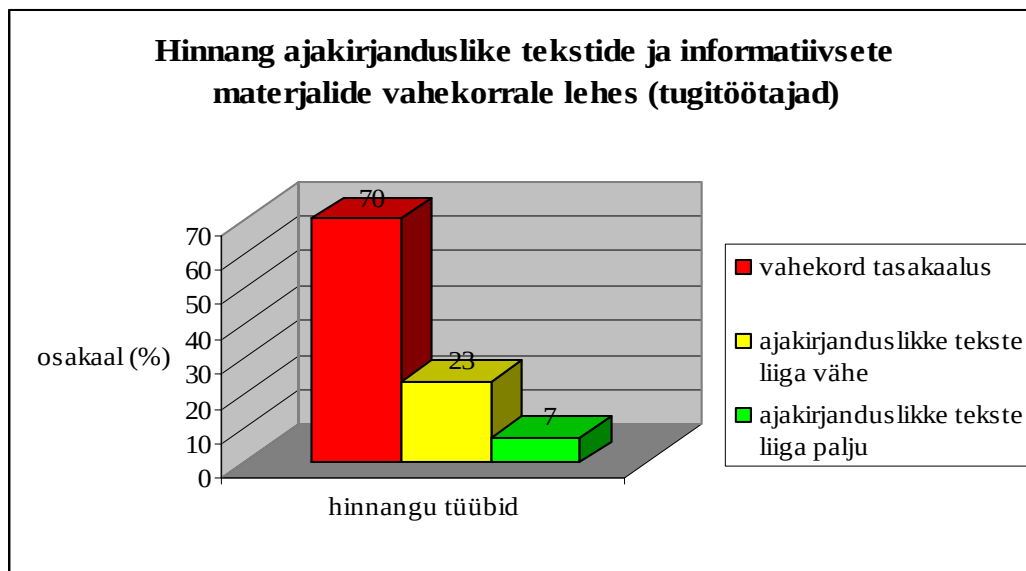
Käesolev peatükk annab selgust, missuguseks väljaandeks ülikooli sotsiaalsed grupid lehte peavad e kas UT on nende silmis pigem infoleht, PR-leht või ajakirjanduslik väljaanne. Selle taustal selgub ka, kas ajakirjanduslike tekstide (artiklid, intervjuud jms) ja informatiivsete tekstide (teated, lühiuudised, kuulutused jms) vahekord on lugejate hinnangul tasakaalus või mitte. Et lihtsustada uurimuses osalejatel vastamist, olid nimetatud kategooriad küsimustikus eelnevalt näidete ja selgitustega täiendatud.

Tugitöötajad

Vastanud tugitöötajate (152) hinnangul on ajakirjanduslike tekstide ja informatiivsete materjalide vahekord ajalehes üsnagi tasakaalus. Sellisele veendumusele jõudis 106 vastajat 152-st, mis teeb 70% vastanutest (Vt Joonis 4).

V 1: “Põhimõtteliselt on vahekord tasakaalus, eriti sellise mahu juures. Sellist ametlikku ülikooli infot on küll lehes palju, ent see on ka loomulik, sest UT ongi ülikooli kui organisatsiooni väljaanne.”

Joonis 4

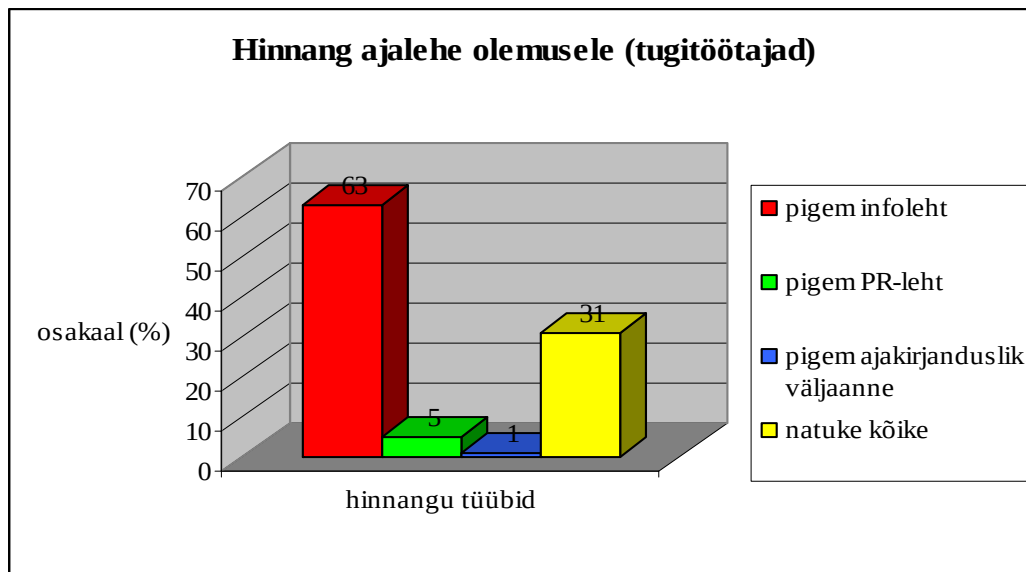

Nagu selgub oli ajakirjanduslike tekstide vähesuse üle samuti kurtjaid (23%), mis selgus ka intervjuude käigus.

V 2: “Minu hinnangul ei peaks neid teadaandeid nii palju olema, nt sünnipäevad ja õnnitlused on küll toredad nende inimeste endi jaoks, kuid kas neid just palju loetakse ma ei tea. Nt töökuulutusi võiks puhtalt veebis või listides edastada, mitte ajalehe vahendusel. Kes ülikoolis pakutavatele töökohtadele kandideerida tahab, see peab mõistagi olema ka arvutit kasutav inimene. Sama arvan paljude muude teadaannete kohta. Rohkem võiks olla sellist ajakirjanduslikku informatiivset osa.”

Tugitöötajate hinnangul on ülikooli ajalehe näol tegemist eeskätt infolehega, millele vihjati ka eespool, ajalehest eeskätt ülikooli tegevuse kohta igapäevast infot oodates. Infoleheks pidas vastanud tugitöötajatest (152) praegust ülikoolilehte 96 vastajat ehk 63% (Vt Joonis 5).

Joonis 5

Väga ühest ja selget ettekujutust ülikooli tugitöötajatel samas ajalehest siiski pole, millele viitavad ka ligi kolmandiku vastanute arvamused küsimustikus ja väljavõtted intervjuudest.

V 1: “Arvan, et hübriid kõigest kolmest. Ühest küljest kajastab leht ülikooli peamiselt positiivses valguses, samas edastab palju igapäevast teavet ülikoolis toimuva kohta ning osalt on ajalehel minu arvates ka ajakirjanduslikud ambitsioonid. Klassikalises mõttes UT mõistagi tavapärase ajalehe mõõtu välja ei anna.”

V 2: “Kuna seda lehte loevad eeskätt ikkagi ülikooli enda inimesed, siis usun, et sellist PR rolli lehel vast väga ei ole. Pigem on leht selline infoedastaja, kuigi võiks olla rohkem ülevaadet, toimuva kajastusi. Praegusel ajalehel on natuke tunnuseid kõikide nimetatud vormide osas.”

UT infolehe olemusega on tugitöötajad suuresti rahul, rahulolu väljendas 128 vastajat ehk 84% (vastused “täiesti rahul” ja “üldiselt rahul”).

V 1: “Praeguse mahu juures on see ilmselt optimaalne, kui UT täidab kõiki eespool nimetatud väljaande funktsioone. Ajaleht ei tohiks minu arvates väga ühte äärmusesse langeda, nt muutuda ainult infoleheks vms. Võib arvata, et tavalugejad ootavad lehelt pigem ajakirjanduslikumat lähenemist teemade

käsitlemisel, ilmselt ei määratleta UTd esmapilgul kui eeskätt ikkagi organisatsiooni lehte, vaid võrreldakse traditsiooniliste väljaannetega.”

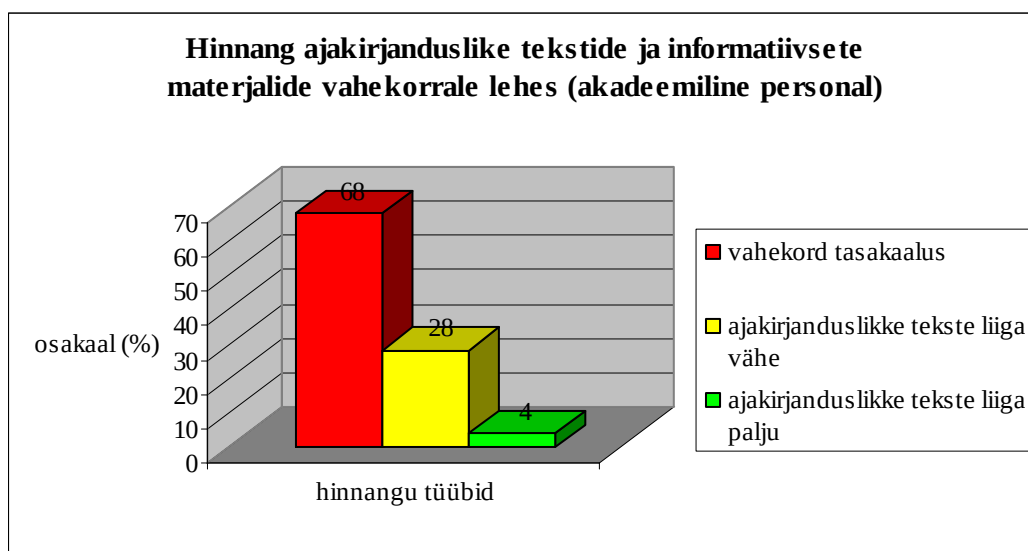
Akadeemiline personal

Vastanud akadeemilisest liikmeskonnast (142) enamuse hinnangul on ajakirjanduslike tekstide ja informatiivsete materjalide vahekord ajalehes tasakaalus, nagu arvasid ka tugitöötajad (Vt Joonis 6).

V 3: “Sellises vahekorras on seda praegu hea lugeda, maht peaks samaks jääma, mis tähendab, et ka teadete ja selliste ajakirjanduslike tekstide suhe peaks samaks jääma.”

V 4: “Sõltub sellest, kus midagi olulisemat öelda on. Sellisel kujul, nagu praegu, on leht tasakaalus küll.”

Joonis 6

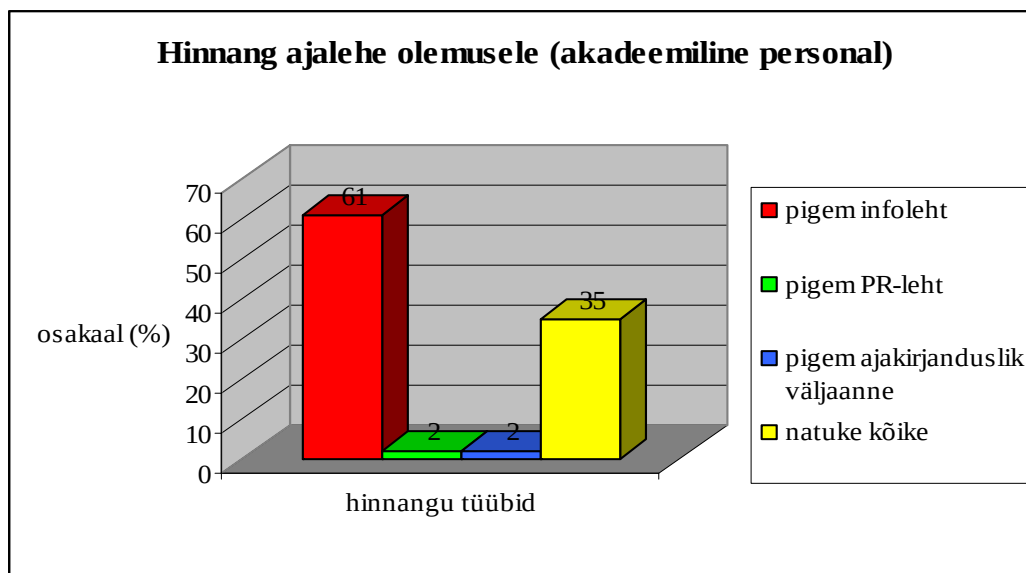
Sarnaselt tugitöötajatele on ka akadeemilise personali hinnangul ülikooli ajalehe näol tegemist eeskätt infolehega (86 vastajat 142-st), ometi leiab ka võrdlemisi suur osa õppejõududest / teadustöötajatest, et ajalehel on iseloomulikke tunnuseid ka PR-lehele ja traditsioonilisele ajalehele (Vt Joonis 7).

V 3: “Niivõrd–kuivõrd nii üks kui teine. Päris sada protsenti infoleheks seda ka pidada ei saa, sest suur osa infost jookseb ülikoolis ikka mööda erinevaid liste ja veebilehekülgi. Infolehe kõrval on UT ka natuke ajalehe moodi, vähemalt senise

sisu põhjal. Usun siiski, et praegusel lehel on tunnuseid kõikidele nimetatutele. Ka teatud hulk positiivsust on lehes tunda ja see peaks ka selle lehe osa olema.”

V 4: “Traditsiooniline ajaleht on UT minu arvates kõige vähem, pigem sellise PR lehe ja infolehe vahel. Vahest kõige rohkem isegi infoleht.”

Joonis 7

Ajalehe infolehe olemusega on rahul ka õppejõud ja teadustöötajad, kellest 115 vastajat e 81% väljendas sellist hoiakut.

V 3: “Eks ta selline kompromissi tulemus on. Vaevalt, et saaks ülikool teha täiesti ühte äärmusesse kujunevat varianti. Vahest veebiga peaks kujunema ajalehel kindel suhe, st pikemad lood eeskätt veebi.”

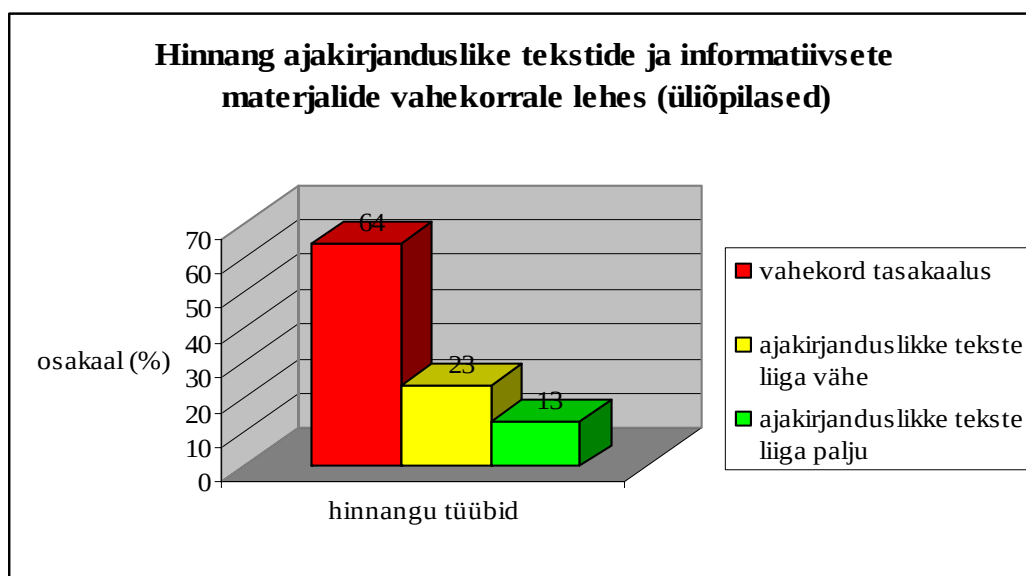
Akadeemilise personali hulgas leidis ka soovitusi milline ajaleht pigem olla võiks.

V 4: “Natuke rohkem võiks UT küll nn traditsioonilise ajalehe moodi olla, kuid oma põhilise eesmärgi infokandjana UT täidab e ülevaate ülikoolis toimuva kohta saab kätte. Päris ilma kriitikata aga ka ei saa, see tekitab vahest sellist vürtsi ja haarab lugejat ka kaasa.”

Üliõpilased

Vastanud üliõpilaste (472) hinnangul on ajakirjanduslike tekstide ja informatiivsete materjalide vahekord ajalehes enam-vähem tasakaalus, selliselt arvab 301 tudengit ehk 64%. Samas on üliõpilased tugitöötajate ja akadeemilise personaliga võrreldes enam veendunud ajakirjanduslike tekstide liiges rohkuses ajalehes, nii arvas 60 tudengit ehk 13% (Vt Joonis 8).

Joonis 8

V 5: “Vahekord tundub olevat tasakaalus. Minu arvates on siiski oluline ka ajalehes sellist informatiivset teavet anda ehk kus, kuna ja mis toimub. Muidugi uudised ja artiklid on peamised. Kuulutuste ja teadete osa on vajalik, ent muidugi piiratud koguses.”

V 6: “Sisuline info on kindlasti olulisem, ent samas loen palju ka sellist teadete näol informatsiooni stipendiumide jms kohta, vahekord tundub olevat minu arvates enam-vähem tasakaalus.”

Eelmiste vastustega sarnaselt peavad ka üle poolte üliõpilastest ülikooli ajalehte peamiselt infoleheks (244 vastajat 472-st ehk 52%) (Vt Joonis 9).

V 5: “Mulle tundub, et pigem selline infoleht, kus antakse lühidalt ülevaade ülikoolis toimuvast. Eks praegune ajaleht kajastab muidugi ülikooli ka peamiselt positiivses valguses, mistõttu ta on vahest ka natuke selline mainekujunduslik ajaleht.”

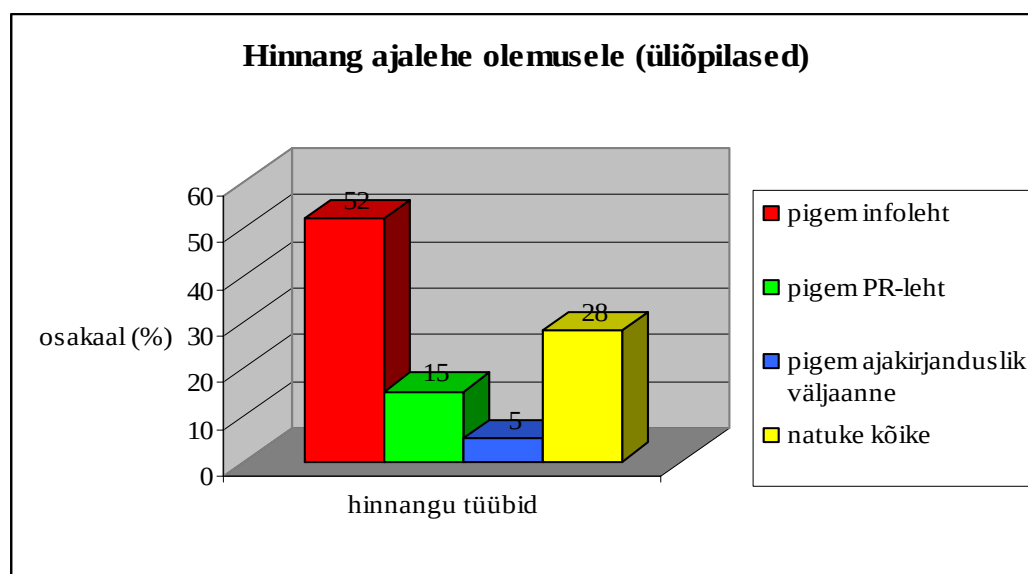
V 6: “Pigem siiski selline infoleht, kus on lihtsalt palju infot erineval kujul koos, samas mulle meeldiks ka rohkem süvitsimineku mõne teema osas, mida praegu on nagu vähe.”

Samas peab võrdlemisi suur osa tudengitest (135 vastajat) ajalehte UT aga ka nn segavariandiks.

V 7: “Ma ei ütleks, et ta päris infoleht või selline traditsiooniline ajaleht oleks, arvan, et natuke nende kahe vahel. 50 / 50, kui neid kahte kriteeriumi arvestades. Ainult infoleht pole UT selle pärast, et siin ilmub ikkagi päris palju selliseid pikemaid artikleid ja intervjuusid ka.”

V 8: “Ma arvan, et UT on hübriid PR-lehest ja infolehest, sest kajastab peamiselt jooksvat infot küll ajakirjanduslike kriteeriumide järgi, ent PR teadete vormis, sellisel positiivsel moel.”

Joonis 9

Üldiselt on tudengid ajalehe infolehe olemusega rahul, selliselt vastas kokku 375 üliõpilast ehk 79%.

V 6: “Kuidas öelda, sõltub ilmselt ajalehe eesmärgist, mis funktsioone see leht eeskätt täidab, isikliku rahulolu kohta võib vist ”enam-vähem” öelda. Ei oskagi öelda, kas leht peaks nüüd kindlasti oluliselt teistsuguseks muutuma.”

3.2. UNIVERSITAS TARTUENSISE VASTAMINE SIHTGRUPPIDE OOTUSTELE

Peatükis 3.2. on lahti kirjutatud mitmed olulised tegurid, mis selgitavad ülikooli väljaande Universitas Tartuensis vastavust ülikooli sotsiaalsete gruppide ootustele. Nii ajalehe loetavus, hinnang selle vajalikkusele ja mahule, lugemise põhjused ja rahulolu ajalehega kui ka teemaeelistus annavad aimu kuivõrd praegune ülikoolileht vastab selle lugejate ootustele.

Teisisõnu peaks käesoleva peatüki abil selguma täpsemalt missuguse ülikooli sotsiaalse grupi ootustele ja mis osas UT enim vastab. Kas gruppidel on erinevad teemaeelistused, kas esineb huvide konflikt või on lugejagruppidel ka sarnaseid ja kattuvaid huvisid.

Käesoleva peatüki materjal on kogutud suuresti formaliseeritud küsimustiku ja kontentanalüüsi abil, mida ilmestavad samuti tsitaadid süvaintervjuudest (Vt Lisad 2, 5-8 ja 10).

3.2.1. Ajalehe loetavus

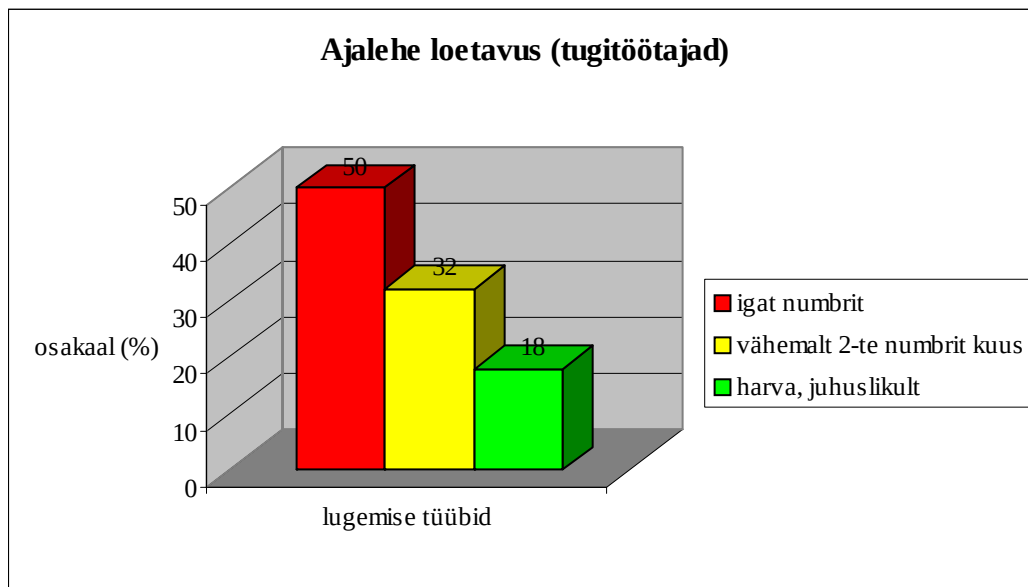
Tugitöötajad

Formaliseeritud küsimustikule vastanud tugitöötajatest (152) ligi pool (75) loeb ülikooli ajalehe igat numbrit, samuti suur osa (49) loeb vähemalt kahte ajalehe numbrit kuus (Vt Joonis 10).

V 1: “Loen kõiki ajalehe numbreid, isegi tagantjärele, kui mingil põhjusel pole õnnestunud värsket lehte saada. Mõne numbri hoian isegi alles, kui seal on mind puudutav või huvitav info.”

V 2: “No vähemalt paari numbrit kuus ikka loen, põhimõtteliselt sõltub see ka sellest, kas värskel UT on parajasti meie tööruumis koosolekulaua olemas või mitte. Kui on, siis ka loen.”

Joonis 10

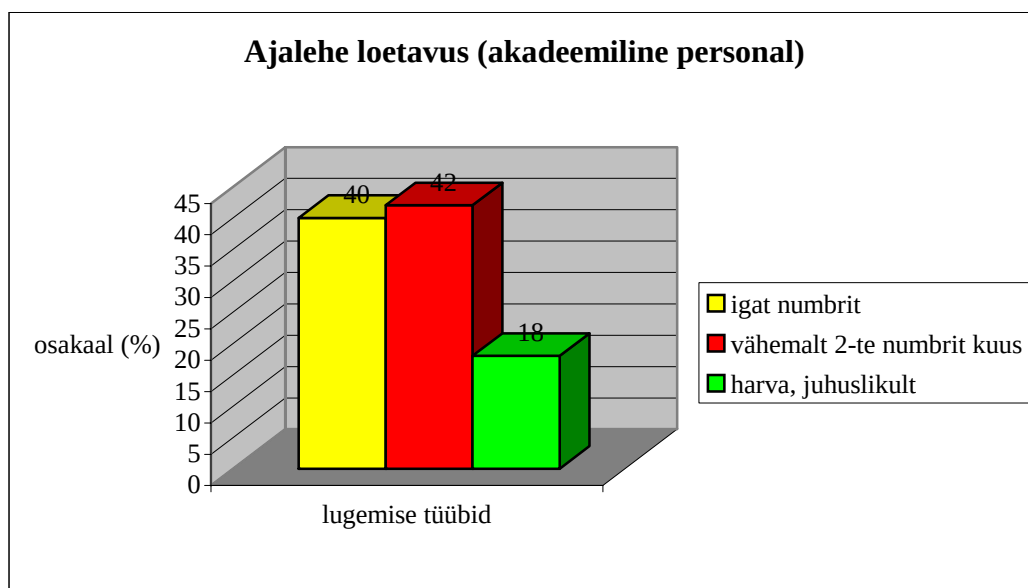
Akadeemiline personal

Küsimustikule vastanud akadeemilise personali (142) seas domineerib samuti igat lehenumbrit (57) ja vähemalt kahte lehenumbrit kuus (60) lugevate inimeste hulk (Vt Joonis 11).

V 3: “Olen lugenud lehte ikka iga nädal, enamasti küll esmaspäeviti, mitte reedel, kui leht ilmub.”

V 4: “Mõni jääb küll vahele, kuid enamasti loen.”

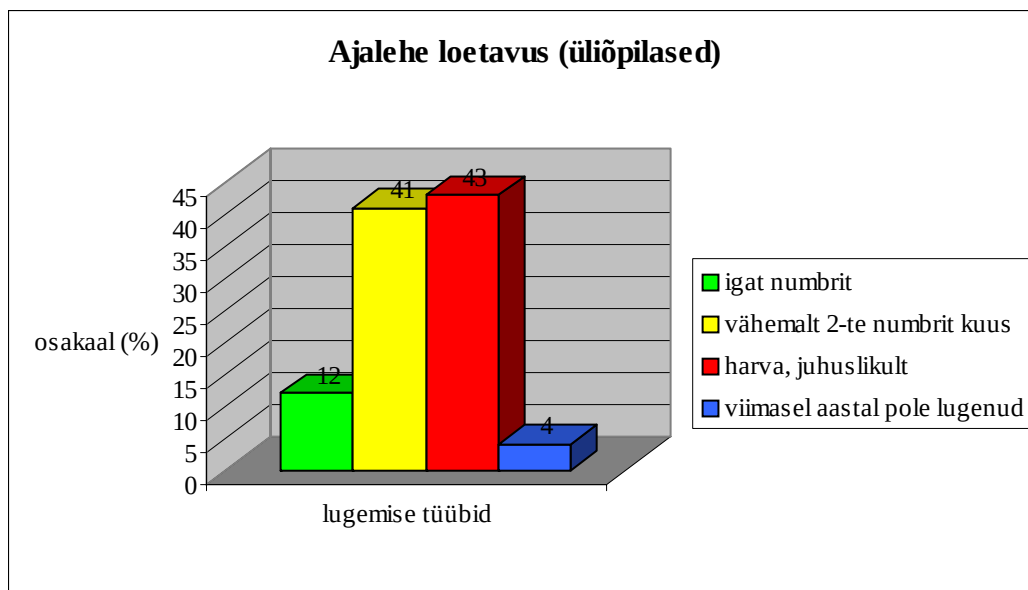
Joonis 11

Üliõpilased

Võrreldes ülikooli tugitöötajate või akadeemilise personaliga loevad üliõpilased (472 vastajat) ülikooli ajalehte harvemini. Üliõpilaste seas domineerivad juhuslikult (203) ja mõnikord e vähemalt kahte lehenumbrit lugevate inimeste (194) osakaal (Vt Joonis 12).

Joonis 12

Väiksed erinevused ajalehe loetavuse osas tulid välja erinevate õppeastmete vahel, teisisõnu tundsid doktorandid ja magistrandid ülikoolilehe vastu suuremat huvi, kui bakalaureuseõppes olevad noored. Järgnevad tsitaadid on pärit doktoriõppe ja magistriõppe tudengitelt.

V 5: “Üritan lugeda ikka kõiki numbreid, nii palju kui neid ilmub.”

V 6: “Põhimõtteliselt loen kõiki ajalehe numbreid, vähemasti ülevaatlilikult viskan alati pilgu peale.”

Kokkuvõttes saab toodud tulemustest järeldada, et ülikooli ajalehe vastu tunnevad rohkem huvi ülikooli töötajad (nii akadeemiline kui ka tugipersonal), kelle huvidele ajaleht rohkem vastab või kellele ajaleht on rohkem suunatud. See, et ligi pooled vastanud üliõpilastest e 47% loeb ülikoolilehte harva või pole viimasel ajal lugenud, vaid kinnitab ajalehe orienteeritust pigem töötajaskonnale.

3.2.2. Ajalehe vajalikkus

Ülikooli ajalehe ilmumise vajalikkust või mittevajalikkust selgitades oli vastajatel võimalus lisaks formaliseeritud küsimustiku iseloomulikele etteantud vastusevariantidele vastata ka avatud küsimusele oma sõnadega, täpsustamaks miks lehe ilmumine on nende jaoks vajalik või mittevajalik.

Tugitöötajad

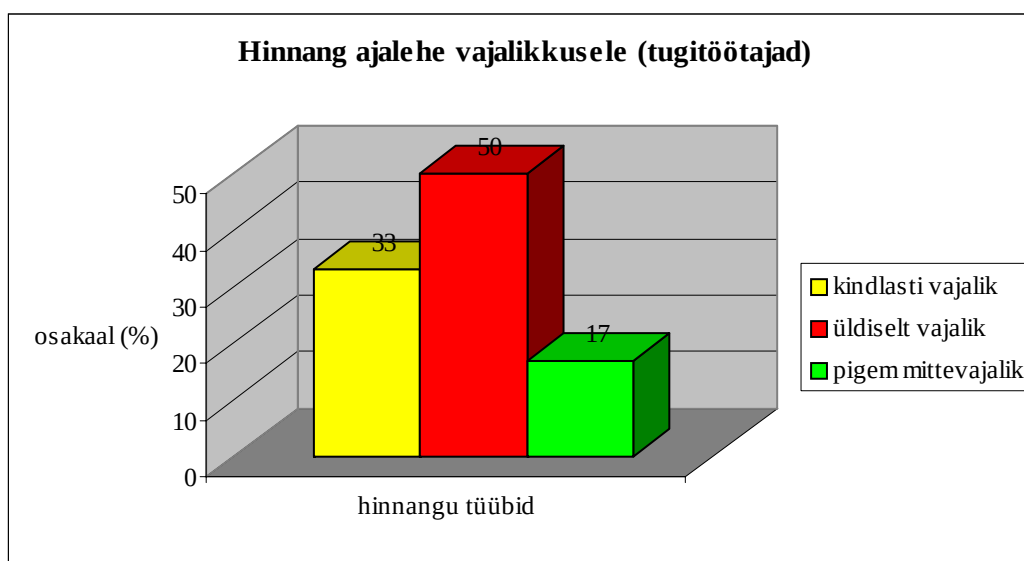
Tugistruktuuride töötajate seas peetakse ülikooli ajalehe ilmumist võrdlemisi oluliseks või vajalikuks. 152-st vastanust 126 e 88% peavad ülikoolilehte kas kindlasti oluliseks või üldiselt oluliseks (Vt Joonis 13).

V 1: “UT on üks infokandjatest ülikoolis, veebist ei suuda kõike lugeda. Ajaleht on ka juba traditsiooniline infokandja, mille lugemise puhul omab kindlasti tähtsust ka harjumus sealt infot saada, see on justkui osa tööruutiinist. Arvan, et see on omaette väärtus, kui võid olla kindel, et just konkreetset infot saab konkreetsest kohast leida.”

Mõnedel juhtudel tehti ajalehe vajalikkuse hindamisel vahet enda isiklike hinnangute ja ülikooli kui organisatsiooni võimalike vajaduste vahel.

V 2: “Minu jaoks isiklikult eriti mitte, kuid kindlasti on UT ilmumine vajalik ülikooli kui organisatsiooni jaoks.”

Joonis 13

Vaba vastamisvõimalust e täiendavat lehe ilmumise vajalikkuse või mittevajalikkuse põhjendamist oma sõnadega kasutas 152-st tugitöötajast 110. Enimesinenud põhjendused kattuvad paljuski küsimustikus etteantud vastustega selgitamaks miks loetakse ülikooli väljaannet UT.

Tugitöötajad täpsustasid ülikooli ajalehe ilmumise vajalikkust järgnevate põhjendustega:

- Annab hea ülevaate ülikoolis toimuvast, hoiab olulisega kursis – 61 vastajat,
- TÜ suuruses organisatsioonis on UT vajalik ja parim sisekommunikatsiooni vahend – 18 vastajat,
- Annab igapäevatööks vajalikku informatsiooni – 11 vastajat,
- Annab võimaluse kajastada oma tegemisi, olla ülikoolis nähtav – 6 vastajat,
- UT on osa ülikooli traditsioonidest, üks TÜ sümbolitest – 6 vastajat,
- UT on märk organisatsiooni kultuurist – 1 vastaja.

Vabade vastuste juures tulid esile ka mõned põhjendused, miks ülikooli ajalehe ilmumine on mittevajalik:

- UT on vahelduseks hea lugemine, ent pole eluliselt tähtis – 5 vastajat,
- UT-s on liiga palju akadeemilist infot, vähe administratiivtöö probleeme – 2 vastajat.

Akadeemiline personal

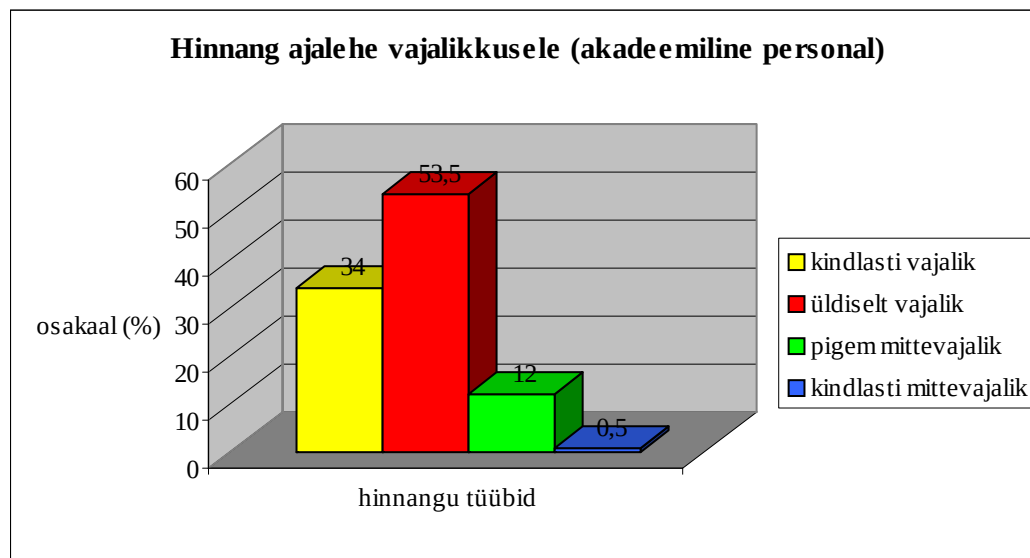
Ülikooli akadeemiline personal (142 vastajat) hindab ülikooli ajalehe ilmumist sarnaselt tugitöötajatele e lehe ilmumist peetakse võrdlemisi vajalikuks (Vt Joonis 14).

V 3: “Vähesel määral on ikka vajalik, vanasti oli ta aga rohkem vajalik. Praegu ilmub lihtsalt palju sarnast infot listides ja veebis, mistõttu tekib kordusi ja dubleerimisi. Samas veebist alati kõike ei loe, nt kaitsmiste kohta, mille osas leht annab hea ülevaate.”

Ülikoolilehe UT ilmumist on vastustes nimetatud ka pigem kasulikuks kui vajalikuks.

V 4: “Ülikooli ajaleht on pigem kasulik, mitte küll hädavajalik, kuid just kasulik.”

Joonis 14

V 3: “Ülikooli nõukogu liikmena olen ilmselt praegu rohkem ülikooli asjadega kursis, kuid enne oli ajaleht selles osas hea info vahendaja.”

Täiendavalt põhjendas vabade vastuste näol UT ilmumise vajalikkust või mittevajalikkust 103 õppejõudu / teadustöötajat 142-st. Ülikooli ajalehe ilmumise vajalikkuse põhjendused on võrdlemisi sarnased tugitöötajate poolt väljatoodule.

Akadeemiline personal on täiendavalt lehe ilmumise olulisust põhjendanud järgmiselt:

- Annab kompaktse ülevaate ülikoolis toimuvast, hoiab olulisega kursis – 58 vastajat,
- UT on ülikoolis vajalik ja ühtlasi parim sisekommunikatsiooni vahend – 20 vastajat,
- TÜ suuruses organisatsioonis on vaja väljaannet, mis tekitab ühise pere tunnet – 8 vastajat,
- UT lugemisel omab rolli ka harjumus sealt vajalikku infot saada – 5 vastajat.

Vabade vastuste juures selgus ka kaks põhjust, miks ülikooli ajalehe ilmumine on mittevajalik:

- Vajaliku info saab ka mujalt (nt veebist ja listidest) kätte – 10 vastajat,
- Erialase kirjanduse lugemise kõrvalt ei jää UT lugemiseks aega – 2 vastajat.

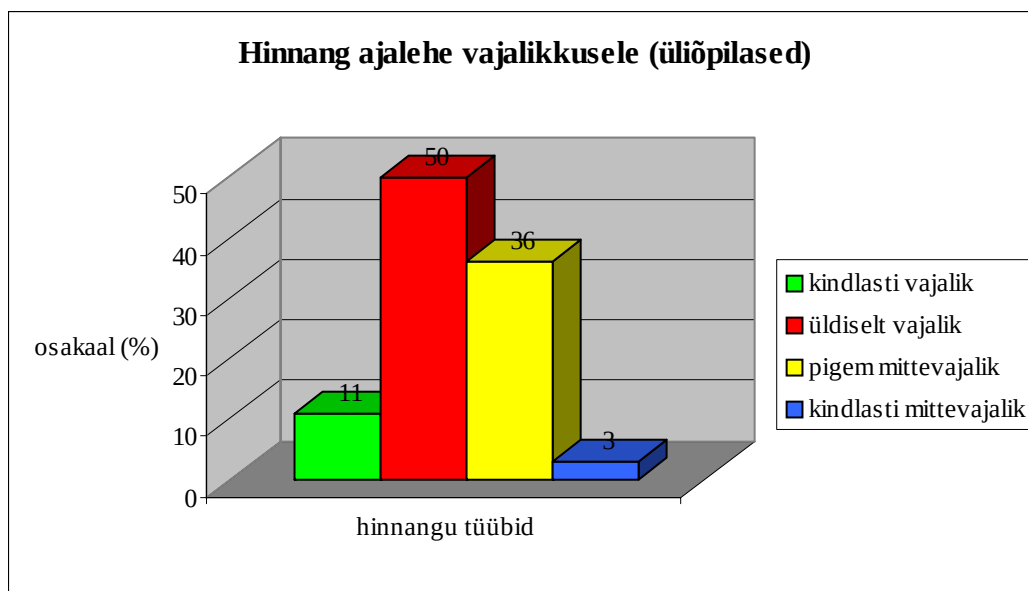
Üliõpilased

Suhteliselt vajalikuks, ent võrreldes tugitöötajate ja akadeemilise personaliga siiski vähem, peavad ülikooli ajalehe ilmumist ka vastanud üliõpilased (472) (Vt Joonis 15).

V 5: “*Universitas Tartuensis on vajalik eeskätt infoallikana, hoiab hästi kursis ülikoolis toimuvaga.*”

V 6: “*Vajalik, sest sealt saab värske info lihtsalt kätte, hoiab kaasaegse, värske infoga kursis. Minu jaoks on ajaleht oluline ka lehe viimasel leheküljel sisalduvate stipendiumide, konkursside ja kaitsmiste tõttu.*”

Joonis 15

472-st vastanud üliõpilasest 388 kirjutas küsimustikku täiendava selgituse ülikoolilehe ilmumise vajalikkuse põhjenduseks. Ülikooli ajalehe ilmumise põhjenduste kõrval on tudengid välja toonud ka eelnevatest rohkem lehe mittevajalikkuse põhjuseid.

Üliõpilased hindavad ajalehe Universitas Tartuensis ilmumist veel järgmistel täiendavatel põhjustel:

- Annab hea ülevaate ülikoolis toimuvast, hoiab ülikoolieluga kursis – 174 vastajat,
- UT annab infot tudengite tegevuse, loengute ja arvamuste kohta ülikoolis – 50 vastajat,
- UT on osa ülikooli traditsioonidest, osa ülikooli sümbolitest – 16 vastajat.

UT ilmumise mittevajalikkust põhjendasid tudengid järgmiselt:

- UT ei sisalda otseselt minu (tudengite) jaoks vajalikku infot (UT on vahest huvitav, ent kohati liiga akadeemiline) – 53 vastajat,
- Vajaliku info saab mujalt (veebist ja listidest) ka kätte – 27 vastajat,
- Muu lugemise kõrvalt ei jää UT lugemiseks aega – 10 vastajat,
- UT on liiga pealiskaudne ja ühekülgne ning ei kutsu lugema (ka välimuse osas) – 8 vastajat.

Kui kokkuvõtteks liita üliõpilaste hinnangud ajalehe mittevajalikkusele, siis tulemuseks saadav 39% e enam kui kolmandik kinnitab eelmise peatüki üldist järeldust, et tudengid ülikoolilehte päris “omaks” ei pea. Ajalehe ilmumise vajalikkust hindavad märgatavalt rohkem taaskord ülikooli töötajad kui ülikooli püsivam ja stabiilsem osa. Neile pakub leht rohkem lugemist, mistõttu ollakse ka selle ilmumisest rohkem huvitatud.

3.2.3. Ajalehe lugemise põhjused

Tugitöötajad

Vastanud tugitöötajatest (152) suur enamus (122 vastust) põhjendas ülikooli ajalehe lugemist vajaliku teabe saamisega ülikoolis ja kõrgharidusmaastikul üldiselt toimuva kohta. Ajalehe informeeriva funktsiooni domineerimisele sai kinnitust ka intervjuude vahendusel.

V 2: “UT lugemine võimaldab iseenesest hetkeks aja maha võtta ja samas vaadata kas on midagi huvitavat, eriti oma töövaldkonna või töökorraldusega seoses. Lehest tahan saada infot nt ülikooli sisemiste muudatuste kohta. Loen lehte tihti ka nõ jutu tasandil infot kinnituse saamiseks e vaatan kas ja kuidas sellest kirjutatakse ajalehes.”

Põhjendustes kerkis selgelt esile ka ülikooli ajalehe integreeriv funktsioon e ajaleht aitab tunda end suure ülikoolipere liikmena. Vähesemal määral loeti ülikoolilehte igapäeva tegemistele lõõgastava lugemise saamiseks.

V 1: “Mõnevõrra, natuke tekitab UT lugemisel ka sellist ühise pere tunnet, ent see võiks tugevam olla, kui lehes oleks näiteks rohkem kaastöid. Vahest on hea lugeda just mõne õppejõu või kellegi teise kirjatükke ja saada aimu nende nägemusest asjadest.”

Küsimustikus etteantud vastusevariantide põhjal loetakse ajalehte Universitas Tartuensis (UT) järgmistel põhjustel:

- UT annab vajalikku teavet ülikoolis toimuva kohta – 122 vastust “seda kindlasti” / 30 vastust “mõnevõrra”, kokku 152 e 100%,
- UT hoiab kursis kõrgharidusmaastikul toimuvaga – 33 “seda kindlasti” / 98 “mõnevõrra”, kokku 131 e 86%.
- UT aitab tunda suure ülikoolipere liikmena – 47 “seda kindlasti” / 78 “mõnevõrra”, kokku 125 e 82%,
- UT pakub lõõgastavat lugemist igapäeva tegemistele – 10 “seda kindlasti” / 68 vastust “mõnevõrra”, kokku 78 e 51%,

Akadeemiline personal

Ülikooli akadeemiliste töötajate seas (142) olid ajalehe lugemise põhjendamisel enamuses samuti informatsiooni saamine ülikooli kohta e ajalehe informeeriv funktsioon (110 vastajat) ning olulisel kohal oli ka ajalehe integreeriv funktsioon, mis võimendas ülikoolipere liikmeksoleku tunnet.

V 3: “Visuaalselt on selline väike ajaleht ikka ülevaatlikum kui arvutiekraan, just sisu poolest aitab leht kursis olla ülikooli kui tervikuga. Mida madalama astmega õppejõud, seda vähem ta ülikoolieluga kursis on, seega nende jaoks on see leht kindlasti veel vajalikum. Samas on lehe näol võimalik ka meelde tuletada infot, millest silm on kusagil üle käinud või midagi kontrollida. Ajaleht annab ka võimaluse pärast lugeda, kuidas mingid üritused on läinud, mida selle korraldajad sellest arvavad jne.”

V 4: “Ajalehe lugemine aitab tunda end suure, st ülikooli kollektiivi liikmena. Ajaleht on üks väheseid asju mis paneb sind tundma suure ülikoolipere liikmena, sest see on kõigile ühine.”

Lõõgastavat funktsiooni ülikooli ajaleht eriti ei paku, vastav vastusevariant oli akadeemilise personali seas viimasel kohal.

Küsimustiku vastusevariantide põhjal loeb ülikooli akadeemiline pere ülikooli ajalehte järgmistel põhjustel:

- UT annab vajalikku teavet ülikoolis toimuva kohta – 110 vastust “seda kindlasti” / 30 vastust “mõnevõrra”, kokku 140 e 99%,
- UT hoiab kursis kõrgharidusmaastikul toimuvaga – 37 “seda kindlasti” / 91 “mõnevõrra”, kokku 128 e 90%,
- UT aitab tunda suure ülikoolipere liikmena – 55 “seda kindlasti” / 71 “mõnevõrra”, kokku 126 e 89%,
- UT pakub lõõgastavat lugemist igapäeva tegemistele – 5 “seda kindlasti” / 50 “mõnevõrra”, kokku 55 e 39%.

Üliõpilased

Üliõpilased (472) väljendasid ajalehe lugemise põhjustena sarnaseid seisukohti ülikooli akadeemiliste ja tugiüksuste töötajatega. Peamiseks põhjuseks ülikoolilehe lugemisel oli informatsiooni saamine nii ülikooli kohta (345 vastajat), kui ka kõrghariduse kohta üldisemalt (194).

V 5: *“Peamiselt sellepärast, et saada teada, mis mujal ülikoolis toimub. Kuna ülikool on sedavõrd suur, siis tihti tead vaevu vaid seda, mis sinu ümber e konkreetses osakonnas või teaduskonnas toimub. Ajaleht annab aga ülevaate ka sellest mis mujal toimumas on. Kasulik on ajalehe vahendusel teada saada ka erinevatest stipendiumidest ja toetustest, mida taotleda saab.”*

Tähtis oli ka UT poolt lugemisel tekitatav nn ühise pere tunne ülikoolis (138). Ajalehe lõõgastav funktsioon jäi ka üliõpilaste seas tahaplaanile.

V 7: *“Teinekord tunnen tudengina ka sellist ülikooli sulandumise tunnet, sest peamiselt loen lehte just oma õppehoones e Oeconomicumis. Eriti avatud ülikooli magistrantuuris olles on hea mõelda, et see leht on ka sulle mõeldud, kuna muidu puutuvad avatud ülikooli tudengid ülikooli igapäevaeluga vähem kokku.”*

Küsimustikust lähtuvalt loevad üliõpilased ülikooli ajalehte järgmistel põhjustel:

- UT annab vajalikku teavet ülikoolis toimuva kohta – 345 vastust “seda kindlasti” / 113 vastust “mõnevõrra”, kokku 458 e 97%,
- UT hoiab kursis kõrgharidusmaastikul toimuvaga – 194 “seda kindlasti” / 245 “mõnevõrra”, kokku 439 e 93%,
- UT aitab tunda suure ülikoolipere liikmena – 138 “seda kindlasti” / 232 “mõnevõrra”, kokku 370 e 78%,
- UT pakub lõõgastavat lugemist igapäeva tegemistele – 38 “seda kindlasti” / 244 “mõnevõrra”, kokku 282 e 60%.

Kokkuvõtvalt oli kindlalt peamine ülikoolilehe lugemise põhjendus informatsiooni saamine ajalehest nii ülikooli kui ka kõrgharidusmaastiku kohta üldisemalt. Selgelt tuli esile ka kolmas argument lehe lugemisel e UT poolt tekitatav nn ühise pere tunne. Ajalehe lõõgastav funktsioon omandas väikseima tähenduse lehe lugemisel.

Selgus seegi, et ka üliõpilased on siiski huvitatud ülikooli ajalehest ja nad vajavad seda kui infokanalit ja ühtsustunde tekitajat, ent praegune UT vastab nende ootustele siiski kõige vähem, võrreldes töötajaskonnaga.

3.2.4. Rahulolu ajalehega

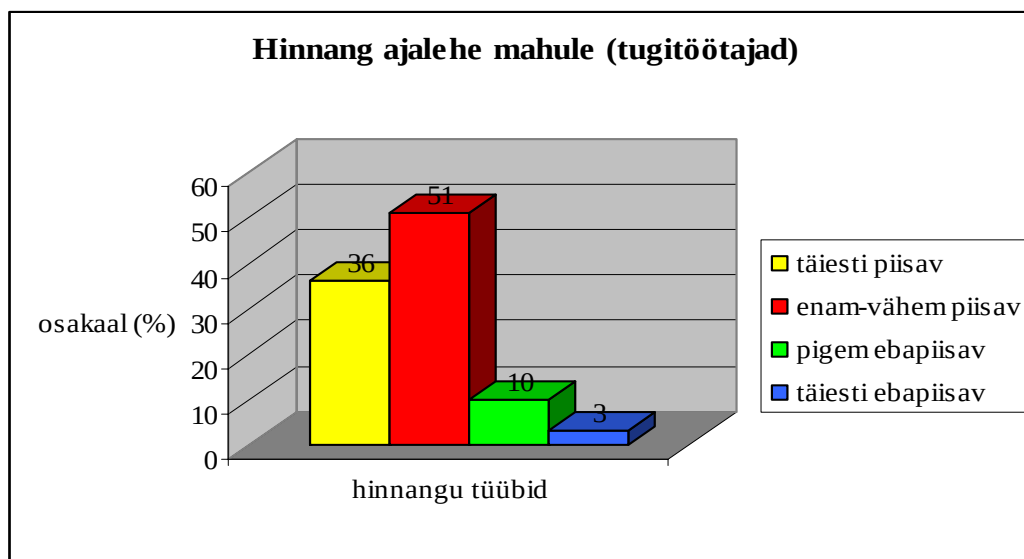
Selles peatükis saab ülevaate küsimustikule vastanud ülikoolipere liikmete hoiakutest ja hinnangutest nii ajalehe praeguse mahu, kui ka ajalehe kohta üldiselt. Samuti selgub, kas UT on lugejate hinnangul viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud või on püsinud muutumatuna.

Tugitöötajad

Küsimustikule vastanud ülikooli tugistruktuuride töötajad (152) hindasid praeguse ülikooli ajalehe mahtu (4 lk) võrdlemisi piisavaks kajastamaks ülikooli elu (Vt Joonis 16).

V 2: “Arvan, et on piisav arvestades fotode suurusi. Fotode asemel võiks olla rohkem teksti, seega tundub, et maht on paras küll. Fotod ei peaks ära kaduma, kuid võiksid olla väiksemad.”

Joonis 16

Mahukamat väljaannet soovis suhteliselt väike osa vastanutest (20), kes leidsid, et praegune maht pole piisav kajastamaks ülikoolis toimuvat.

V 1: “Maht pole kindlasti ammendav, praegune leht annab lihtsalt mingi ülevaate ülikoolis toimuvast. Arvan, et leht võiks olla mahukam või suurem küll. Või võiks näiteks kord kuus või kord kvartalis ilmuda lisaks selline sündmusi kokkuvõttev kuukiri või midagi sellist, mis leviks enam ka ülikoolist välja.”

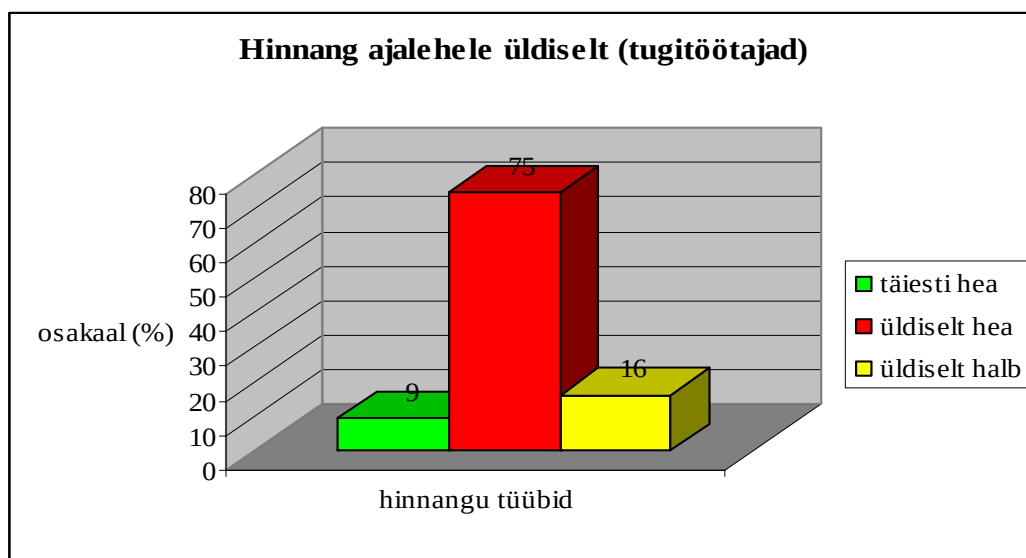
Tugitöötajad andsid ka ajalehele üldiselt positiivse hinnangu. 152-st vastajast 128 e 84% pidas ajalehte Universitas Tartuensis üldiselt heaks või täiesti heaks leheks (Vt Joonis 17).

V 1: “Pigem võib praegust lehte siiski heaks väljaandeks pidada, mitte ideaalseks, ent üle keskmise heaks.”

V 1: “Praegusel ajalehel on teatud stabiilsus, teatud kvaliteedi tase. Leht ilmub püsivalt, pole juhuslikkust. Mõnes mõttes võib öelda, et lehel on tuntud headuses oma nägu kujunenud.”

V 2: “Pean ajalehte nõ keskmiseks leheks, sest ühest küljest seal nagu on lugusid põhitegevusest ja teisest küljest nagu ei ole ka.”

Joonis 17

Hinnang anti ka muudatustele ajalehes, mille tulemusena selgus ajalehe areng kas positiivses või negatiivses suunas läbi lugejate silmade. Enamik tugitöötajatest arvas, et ajaleht on viimastel aastatel samaks jäänud (95 vastajat e 62%).

Märkimisväärne osa andis ajalehe arengule ka positiivse hinnangu, 57 vastajat e 38% leidis, et leht on viimastel aastatel paremaks läinud.

V 1: “Mulle tundub, et UT on viimastel aastatel üldiselt samale tasemele jäänud. Mõnes mõttes on see hea, teisalt on teinekord väiksed muudatused jälle vajalikud ja head.”

V 2: “Minu arvates on UT samaks jäänud, muutusi pole olnud märgata.”

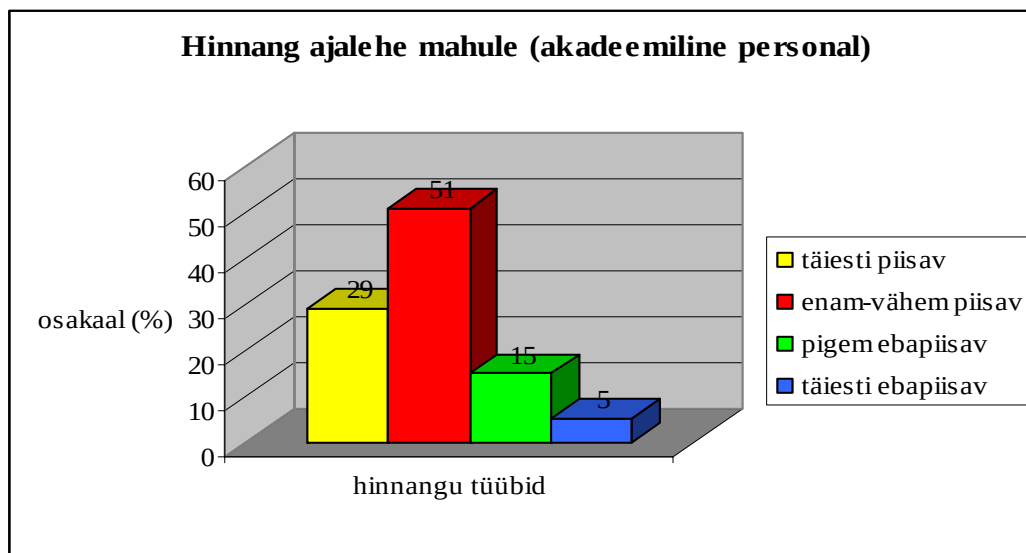
Akadeemiline personal

Akadeemilised töötajad (142) hindasid ülikooli ajalehe mahtu (4 lk) sarnaselt tugitöötajatega e ülikooli tegevuse kajastamiseks küllaldaselt piisavaks. Mahukamat väljaannet soovis vaid 29 vastajat (Vt Joonis 18).

V 3: “Eks see ole seotud ka kirjutajate arvuga, kuid arvan, et silmadega kergelt ülelaskmiseks on see paras maht. Usun, et veeb on see keskkond, kus lugusid saab pikemalt kirjutada, aga ajaleht peaks siis neile viitama. Mõistagi on ülikoolis iseenesest kirjutada palju, kuid kõik ei pea leheveergudele jõudma.”

V 4: “Ajalehe maht on minu arvates paras, väga pikki ja mahukaid asju polegi aega lugeda. Selle jõuab just loengute vaheajal läbi sirvida ja lugeda. Pikemad artiklid võiks olla nt vaheleheena eraldi või veel parem veebis.”

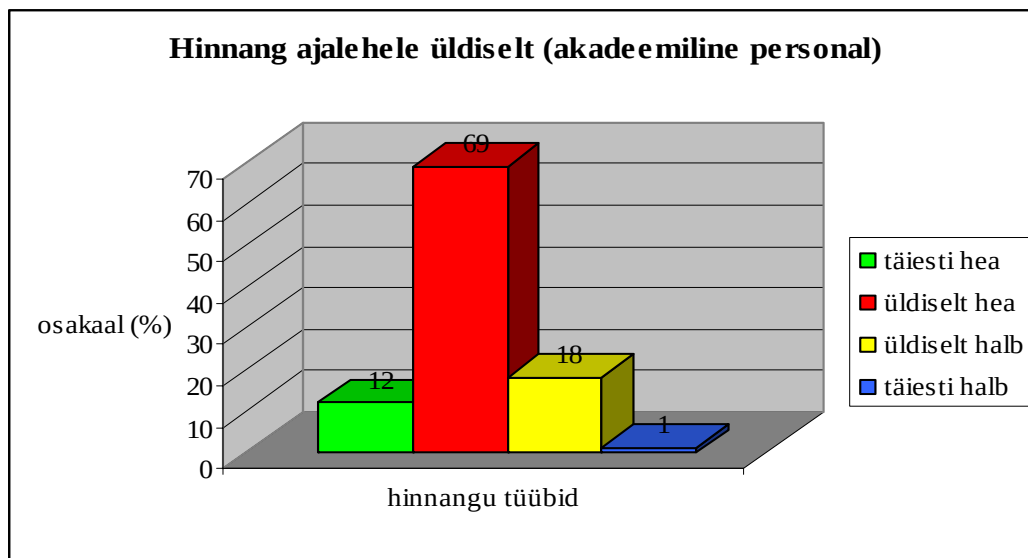
Joonis 18

Õppejõudude ja teadustöötajate hinnang ajalehele üldiselt oli suures osas positiivne. 142-st vastajast 115 e 81% pidas ülikooli ajalehte üldiselt heaks või täiesti heaks leheks (Vt Joonis 19).

V 3: “Kuna teisi sarnaseid ülikoolide väljaandeid ma ei loe, mistõttu võrrelda ei oska, siis arvan, et UT on hea ülikooli kui organisatsiooni leht, kus rõhk on juhtimisel ja õpetamisel ning vähem teadusel ja üliõpilaselul, ent sellise diskussioonikohana veel nõrk, protsesse eriti ei analüüsita. Seega hea TÕ seisukohast üldiselt, mitte nii väga hea teaduse ja üliõpilaste seisukohast.”

Joonis 19

Viimastel aastatel ilmunud UT on akadeemilisest personalist 85 vastaja e 60% hinnangul samaks jäänud ja 55 vastaja e 39% hinnangul paremaks läinud.

V 3: “Pigem on ta püsiv olnud, väike värvi tulek ajalehte on seda elavamaks teinud, kuid sisu osas on ta minu hinnangul muutumatu olnud. Ma ei näe selles ka midagi halba. UT kajastab oma stabiilsusega ka ülikooli stabiilsust.”

V 4: “Pigem on ta paremaks läinud. Kindlasti on paremaks läinud just ajalehe kodulehekülg. Varem oli ta väga ajale jalgu jäänud, nüüd on seda päris hea lugeda.”

2 vastajat e ca 1% arvas, et ülikooli ajaleht on viimastel aastatel halvemuse poole läinud.

Üliõpilased

Küsimustikule vastanud üliõpilased (472) hindasid praeguse ülikooli ajalehe mahtu (4 lk) samuti suuresti piisavaks kajastamaks ülikooli tegevust (Vt Joonis 20).

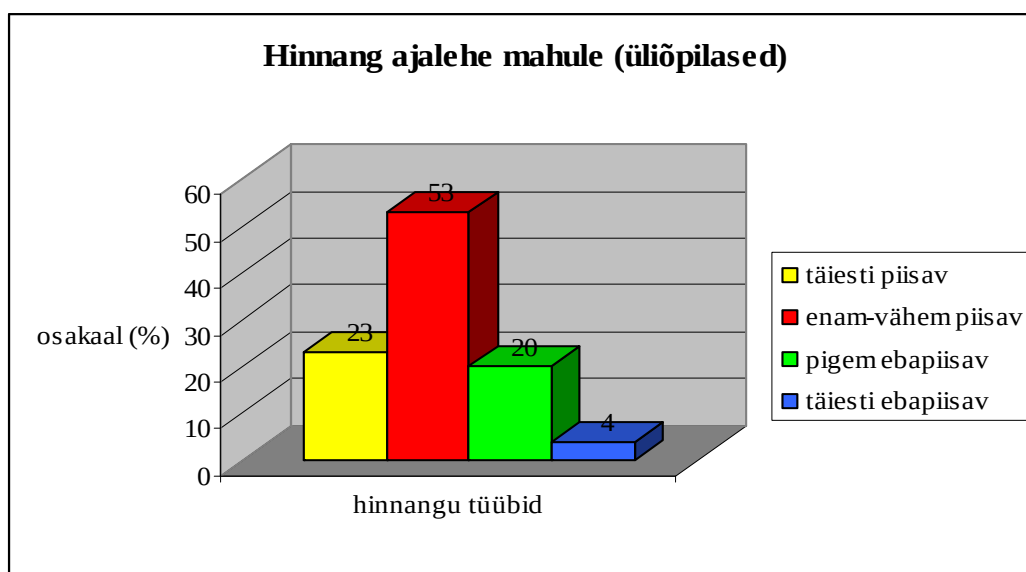
V 5: “Kuna meie ajaleht ilmub iga nädal, siis arvan, et neli lehekülge on põhimõtteliselt piisav küll andmaks ülevaade ülikoolis toimuvast.”

V 7: “Arvan, et on piisav ülikooli peamiste sündmuste kajastamiseks. Tundub et neli lehekülge on paras, sest seda on parasjagu lugeda, paksemat väljaannet ei olekski aega lugeda.”

Mahukamat väljaannet soovis vastanutest 115 tudengit, kes leidsid, et praegune maht pole ülikoolielu kajastamiseks piisav.

V 8: “Praegune maht on minu arvates miinimum, mis saab olla, väiksem ei tohiks ülikooli ajaleht küll olla, pigem siiski mahukam.”

Joonis 20

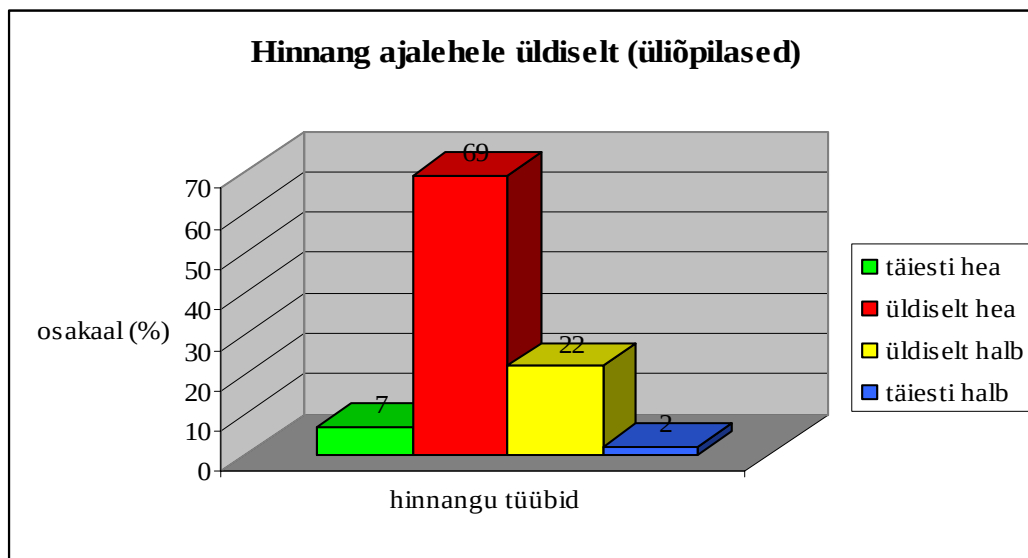
Ajalehele üldiselt andsid üliõpilased positiivse hinnangu (361 vastajat e 76%), mis on siiski väiksem tugitöötajate ja akadeemilise personali hinnangust (Vt Joonis 21).

V 7: “Arvan, et praegune ajaleht on võrdlemisi heal tasemel.”

Ligikaudu neljandik tudengitest pidas ülikooli ajalehte pigem halvaks või halvaks väljaandeks.

V 8: “Organisatsiooni ajalehena võib ta olla hea, ent tudengitele pakub reeglina vähe huvi. Pigem on UT ikka ülikooli töötajate leht. Samas, temaatilised vahelehed on sageli huvipakkuvad, ka huvitavaid kaastöid võiks rohkem olla, kas professoritelt, töötajaskonnalt või teistelt.”

Joonis 21

Üliõpilaste hinnangul on ülikooli ajaleht viimastel aastatel peamiselt samaks jäänud, 472-st vastajast 351 e 74% oli sellisel veendumusel.

V 7: “Kahtlen, et ajaleht kehvemaks on läinud, trükikvaliteet on kindlasti paremaks läinud, sisu osas tundub, et laias laastus on samaks jäänud.”

V 8: “Minu arvates on UT paari viimase aasta jooksul samal tasemel olnud, vähemasti kahe viimase aasta osas, mil ma ülikoolis õppinud olen.”

110 vastajat e 23% arvas, et Universitas Tartuensis on paremaks läinud ning 11 vastajat e 2% leidis, et ajaleht on viimastel aastatel halvemaks läinud.

Kokkuvõtvalt on praeguse ülikooli ajalehega rahul enim tugitöötajad, aga suuresti ka akadeemiline personal, kelle ootustele ajaleht ilmselt enim vastab. Kõige kriitilisemalt hindasid nii ajalehe mahtu kui ka ajalehte üldiselt tudengid. Kummalgi puhul polnud ligi neljandik vastanud üliõpilastest rahul ei ajalehe mahuga ega lehega üldiselt, mis viitab, et lehe suurema mahu osas soovitakse

näha pigem täiendavalt temaatikat nende soovidest lähtuvalt. Sellega on seotud ka üldiselt väiksem rahulolu võrreldes töötajaskonnaga.

3.2.5. Ootused ajalehele / teemaeelistus

Käesolev peatükk annab ülevaate selle kohta, mida tugitöötajad, akadeemiline personal ja üliõpilased ülikooli ajalehelt ootavad e mida peamiselt loevad ning mis vastupidiselt teemade osas neile huvi ei paku.

Samuti selgub missuguseid teemasid võiks vastajate hinnangul ajalehes praegusest rohkem esineda või missugustele teemadele peaks ajaleht vastupidiselt vähem leheruumi pühendama.

Tugitöötajad

152-st vastanud tugitöötajast 56 e 37% luges enamasti kõike ülikooli ajalehes sisalduvat, 66 vastajat e 43% luges mõnikord kõike.

V 1: “Enamasti loen kõike, ei oskagi midagi eristada või esile tuua. Usun, et sisu on tasakaalus, selles mõttes, et leht kirjutab oma mahu piires võimalusel natuke kõigest. UT on kui “vaikselt voolav vesi”. Tõsi, sellist teravust või kommentaare võiks vahest rohkem olla, mis tekitaks suuremat huvi lugemisel. Samas peaks UT säilitama siiski ka oma tasakaalustatud sisu.”

Tugistruktuuride töötajate teemaeelistus

<i>Kõige enam loetud teemad</i>	<i>%</i>	<i>Kõige vähem loetud teemad</i>	<i>%</i>
1. Ülikooli juhtimine	69	1. Majandus- ja haldustemaatika	13
2. Teadaanded	67	2. Teadustegevus	12
3. Palga- ja rahandustemaatika	65	3. Üliõpilaste tegevus	9

Enam kajastamist soovitud teemad % Vähem kajastamist soovitud teemad %

1.Kõrgharidus laiemalt	45	1. Majandus- ja haldustemaatika	6
2. Üliõpilaste tegevus	44	2. Teadaanded	6
3. Personalitemaatika	41	3. Palga- ja rahandustemaatika	3

V 2: *“Rohkem muudatustest õppetegevuses, nt uutest õppekavadest. Inimesed, kes tegelevad või puutuvad kokku nt magistri- ja doktoriõppe valdkonnaga võiks julgemalt oma mõtteid lehes avaldada. Seevastu selline tugitegevuse temaatika võiks olla lehes vähem kajastatud, seda infot saab nii ehk naa listide vahendusel kätte. Lehe roll võiks olla analüütilisem, ülevaatlikum.”*

Teemade eelistusele vastates oli küsimustiku täitjatel võimalus lisada ka omalt poolt vaba vastusevariandina soovitud teemasid. Täiendavalt kirjutasid teemade eelistuse kohta 16 vastajat 152-st.

Ülikooli tugitöötajad tõid eraldi välja järgmised teemad, mille kajastamine võiks ajalehes aktiivsem olla:

1. Rohkem temaatilisi vahelehti – 6 vastajat,
2. Rohkem kogemuslugusid – 4 vastajat,
3. Rohkem tugiüksuste tegemisi – 3 vastajat,
4. Rohkem lugusid kõrghariduse ja kultuuri seostest – 2 vastajat,
5. Rohkem viiteid asjakohastele veebiuudistele – 1 vastaja.

Akadeemiline personal

Küsimustikule vastas 142 õppejõudu / teadustöötajat, kellest 48 e 34% luges enamasti kõike ülikooli ajalehes sisalduvat ning 70 vastajat e 49% luges mõnikord kõike.

V 3: *“Acta diurna e loen seda mis ülikoolis üldiselt on toimunud või toimumas, kaitsmisi loen alati huviga just ajalehest. Ka teated on olulised, nt loengud, erinevad kursused, esinejad jms.”*

V 4: *“Loen eeskätt erinevaid sündmusi, nn kultuuri vallast, vähem loen lõpetamiste ja muude teadete kohta. Õppetöö korralduse ja teadustöö ning õppejõudude isiklike kogemuste kohta on ka alati huvitav lugeda.”*

Akadeemilise personali kolm enim loetud teemat e mida enamasti loetakse erinevad tugitöötajate lugemiseelistustest. Õppejõud ja teadustöötajad tunnevad iseloomulikult enim huvi just teadus- ja õppetöö vastu, tugitöötajatega kattub vaid huvi kõrghariduse vastu.

Vähem loetud temaatika osas on kattuvust rohkem. Nii akadeemilised kui ka mitteakadeemilised töötajad loevad vähe majandus- ja haldustemaatika ning üliõpilaste tegevuse kohta.

Akadeemilise personali teemaeelistus

<i>Kõige enam loetud teemad</i>	<i>%</i>	<i>Kõige vähem loetud teemad</i>	<i>%</i>
1. Teadustegevus	76	1. Majandus- ja haldustemaatika	15
2. Õppetegevus	68	2. Teadaanded	10
3. Kõrgharidus laiemalt	66	3. Üliõpilaste tegevus	7

Enam kajastamist soovitud teemad % Vähem kajastamist soovitud teemad %

1. Teadustegevus	74	1. Majandus- ja haldustemaatika	10
2. Kõrgharidus laiemalt	67	2. Teadaanded	7
3. Õppetegevus	54	3. Palga- ja rahandustemaatika	6

Teemad, mida akadeemiline personal ülikooli ajalehes enam loeks on erinevad tugitöötajate eelistustest. Kattuv osa seostub kõrghariduse temaatikaga üldiselt. Samas on näha, et teemadering, mille kajastamist rohkem soovitakse kattub teemadega mida õppejõud ja teadustöötajad ajalehes nii ehk naa loevad, mistõttu võib järeldada, et akadeemilisel personalil on oma kindlad eelistused välja kujunenud ülikoolilehes kajastatava temaatika osas. Teemad, mida õppejõud / teadustöötajad ülikooli ajalehe veergudel vähem näeksid kattuvad see-eest täielikult tugitöötajate arvamusega.

V 3: “Võiks rohkem olla arutelusid sellest kuidas peaks midagi õpetama, diskussioone õppevormidest, mahakirjutamisest jm probleemidest. Samuti teaduse tegemisest oleks vajalik rohkem kirjutada, mitte ainult tulemustest, vaid ka probleemidest teadustegevuses. Sellist temaatikat või sellist lähenemist on praegu vähe”

V 4: “Võiks rohkem kajastada sellist igapäevategevust, igapäevaseid probleeme, mis projektide ja ülesannetega keegi tegeleb jne. Nt mis teadust tehakse usuteaduskonas, sest ega muidu sellega eriti kokku ei puutu. Ka õppemetoodika osas võiks saada ajalehe vahendusel mõne huvitava idee.”

V 4: “Selline admin info jätab mind suhteliselt külmaks, kuna puutun sellega vähe kokku.”

142-st küsimustikule vastanud õppejõust / teadustöötajast 9 kirjutas vabas vormis täiendavalt, missuguseid teemasid võiks ajalehes veel kajastada.

Akadeemilise liikmeskonna eelistusena toodi välja järgmised teemad, mida ülikoolilehest tahetakse kohata:

1. Rohkem diskussioone teadus- ja haridusteemadel – 3 vastajat,
2. Rohkem TÜ ja Tartu linna suhetest, ülikooli inimeste avalikust tegevusest Tartus ja mujal – 2 vastajat,
3. Rohkem ülikooli poliitilistest suundumustest – 2 vastajat,
4. Rohkem probleemartikleid kõrghariduse valdkonnast – 1 vastaja,
5. Rohkem persoonilugusid – 1 vastaja.

Üliõpilased

Üliõpilastest (472) vastas teemade loetavuse ja teemaeelistuste kohta 457 tudengit. 73 neist e 16% loeb ülikooli ajalehes enamasti kõike, 221 vastajat e 48% luges mõnikord kõike.

Üliõpilaste kolm teemaeelistust ajalehe lugemisel e mida enamasti loetakse kattuvad osalt akadeemilise personali eelistusega.

Üliõpilaste teemaeelistus

<i>Kõige enam loetud teemad</i>	<i>%</i>	<i>Kõige vähem loetud teemad</i>	<i>%</i>
1. Õppetegevus	78	1. Majandus- ja haldustemaatika	49
2. Üliõpilaste tegevus	77	2. Palga- ja rahandustemaatika	34
3. Teadaanded	71	3. Personalitemaatika	33

Enam kajastamist soovitud teemad % Vähem kajastamist soovitud teemad %

1. Õppetegevus	85	1. Majandus- ja haldustemaatika	23
2. Üliõpilaste tegevus	80	2. Palga- ja rahandustemaatika	19
3. Kõrgharidus laiemalt	76	3. Personalitemaatika	13

Üsna vähe jäi eelistatud teemadetriost maha kõrghariduse (laiemalt) loetavus, mida eelistas lugemisel 66% üliõpilastest. Kolmest temaatikast, mida üliõpilased üldiselt ei loe kattub nii tugitöötajate kui ka akadeemilise personali arvamusega esimene kirjapandu.

V 6: *“Enamasti loen ikka õppetegevusega seotud lugusid, samas mitte eriti tudengite tegevuse kohta, kui siis vahest ühiselamute vms kohta. Kõiksugu stipendiumid ja õppetöö toetused on huvitavad. Teadustöö kohta on samuti alati huvitav lugeda, sõltumata sellest mille kohta see konkreetselt käib.”*

V 7: *“Peamiselt loen õppetööst, eeskätt uute õppekavade või mingite akrediteerimiste või nõ kvaliteediküsimuste kohta, mis tudengile on praegu väga oluline.”*

V 8: *“Haldus- ja teadusalaseid lugusid reeglina ei loe, pigem tudengitega seotud tegemisi, mis on südamelähedasemad, emotsionaalselt lähedasemad. Ka ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna juubelite kohta oli viimati huvitav lugeda, sest õpin ise samas osakonnas.”*

Teemad, mida tudengid leheveergudel enam näha sooviks, kattuvad suuresti eespool toodud üliõpilaste lugemiseelistustega, mistõttu saab järeldada, et sarnaselt akadeemilisele personalile on ka üliõpilastel suhteliselt kindel temaatika eelistus välja kujunenud.

Teemad, mida üliõpilaste arvates võiks leheveergudel vähem olla kattuvad täielikult teemadega, mida vähe loetakse ning samuti kattuvad paljuski akadeemilise liikmeskonna ja tugitöötajate hinnangutega vähem soovitud temaatika osas, mis näitab ülikooli kolme sotsiaalse grupi ühtset arvamust nimetatud teemal.

V 6: *“Kindlasti teadustegevusele, see on minu arvates huvitav, ent seda on praegu ajalehes liiga vähe. Ka rahvusvahelisele suhtlusele võiks ilmselt rohkem tähelepanu pöörata. Praegune Euroopa Liidu teema on võrdlemisi kuum ning ka ülikooli üks eesmärke on rahvusvahelistumine, seetõttu usun, et rahvusvahelise tegevuse valdkond muutub järjest tähtsamaks.”*

V 7: *“Vahest ülikoolilõpetajatest võiks rohkem teada saada, kes mida peale kooli edasi teeb, kui edukalt mingi eriala lõpetanud inimene elus läbi lööb, kuidas on*

võimalus tööd leida jne. Arvan, et seda temaatikat on natuke vähe ja kindlasti on seda huvitav lugeda. See annaks ka tudengitele kindlustunnet juurde konkreetsel erialal õppides, et oskab tulevikus arvestada tööturul.”

457-st üliõpilasest 12 kirjutasid täiendavalt vabade vastustena, missuguseid teemasid võiks ülikooli ajalehes veel kajastada.

Tudengite eelistus vabade vastuste näol oli järgmine:

1. UT-s võiks ilmuda ka karikatuuride rubriik, võiks olla rõõmsam – 6 vastajat,
2. Rohkem üliõpilaste ja õppejõudude õppetööväliseid ettevõtmisi – 2 vastajat,
3. Rohkem meditsiini- või arstiteaduskonna temaatikat – 2 vastajat,
4. Rohkem ülikooli juhtimisest ja tulevikuplaanidest – 1 vastaja,
5. Rohkem õppetegevuse mustadest külgedest, mida on ülikoolis palju – 1 vastaja.

Kõik vastajad kokku

Kõikidest vastajatest (751) ligikaudu üks neljandik (177 vastajat) e 24% luges enamasti kõike ülikooli ajalehes sisalduvat, ligi pooled vastanutest (357) e täpsemalt 48% luges mõnikord kõike.

Kõikide vastajate teemaeelistus kokku

<i>Kõige enam loetud teemad</i>	<i>%</i>	<i>Kõige vähem loetud teemad</i>	<i>%</i>
1. Õppetegevus	71	1. Majandus- ja haldustemaatika	35
2. Teadaanded	68	2. Palga- ja rahandustemaatika	23
3. Üliõpilaste tegevus ja kõrg- haridus laiemalt	64	3. Personalitemaatika	22

Enam kajastamist soovitud teemad % Vähem kajastamist soovitud teemad %

1. Õppetegevus	69	1. Majandus- ja haldustemaatika	17
2. Kõrgharidus laiemalt	68	2. Palga- ja rahandustemaatika	13
3. Üliõpilaste tegevus	65	3. Personalitemaatika	9

Võrdselt tunti huvi ka teadustegevuse ja välissuhete vastu, mida reeglina luges 38% vastanutest. Samad teemad võiks vastajate hinnangul ka rohkem leheruumi

ülikooli ajalehes leida, välissuhtlust soovis enam näha 52% vastanutest ja teadustegevust 48% vastanutest.

Teemad, mida kõikide vastajate hinnangul võiks ajalehe UT veergudel vähem olla, kattuvad täielikult ülikoolilehes kõige vähem loetavate teemadega.

Täiendavalt e vabade vastuste vormis 751-st vastajast 46 inimese poolt kirja pandud teemade eelistused võib kokku võtta kuue peamise sooviga:

1. Rohkem probleemartikleid kõrghariduse valdkonnast ning kõrghariduse ja kultuuri seostest – 10 vastajat,
2. UT-s võiks ilmuda ka karikatuuride rubriik, ajaleht võiks olla rõõmsam – 6 vastajat,
3. Rohkem temaatilisi vahelehti – 6 vastajat,
4. Rohkem artikleid ülikooli juhtimisest ja tulevikuplaanidest – 5 vastajat,
5. Rohkem persooni- ja kogemuslugusid – 5 vastajat,
6. Rohkem õppetegevuse mustadest külgedest, mida on ülikoolis palju – 5 vastajat.

3.2.6. Ajalehes kajastatav tegelaskond ja temaatika

Kui eelmine peatükk andis ülevaate ülikooli sotsiaalsete gruppide lugemiseelistustest e missugust temaatikat enim ajalehe veergudel lugeda tahetakse, siis siinkohal saab võrdlusena ülevaate sellest mida ajaleht tegelikult sisu osas lugemiseks pakub. See võimaldab kõrvutada lugejagruppide soove ja ajalehe sisu vastavust nendele soovidele ja hinnangutele.

Tegelaskond

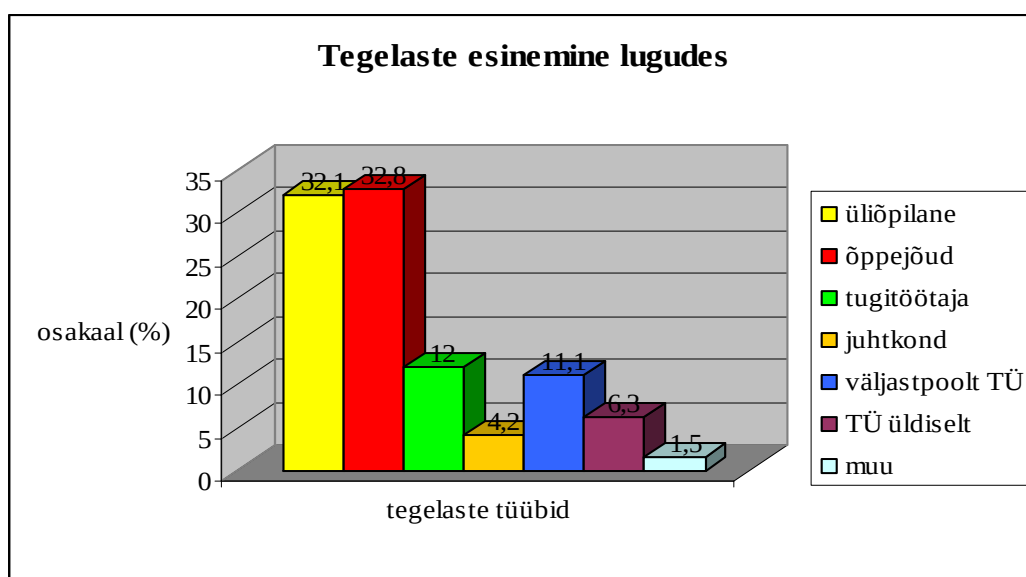
Ülikooli ajalehes domineerisid lugudes tegelastena võrdselt ülikooli õppejõud e akadeemiline personal üldisemalt (296-l korral) ja üliõpilased (290-l korral). See näitab, et tegemist on just Tartu Ülikooli kui organisatsiooni väljaandega, sest õppeasutuse tähtsaimateks liikmeteks ongi õppejõud ja üliõpilased.

Pea kolm korda vähem esines lugudes tugitöötajaid, kes olid loo peategelasteks 108-l korral. Sarnaselt kajastati lugudes tegelasi väljastpoolt Tartu Ülikooli (100-l

korral), ent kes otseselt või kaudselt olid siiski seotud ülikooliga. Samas olid just tugistruktuuride töötajad koos akadeemilise personaliga ajalehe toimetuse järel kõige aktiivsemad kaastööde kirjutajad ülikooli häälekandjale, kuna töötajaskond tunnetab ajalehte rohkem nn oma lehena.

Tartu Ülikool kui organisatsioon üldiselt esines lugudes 57 korral, kategooria alla “muu” jäi 14 tegelast (nt oli juttu kunstist, eesti keelest või botaanika troopikahoone katusest) (Vt Joonis 22).

Joonis 22

Temaatika

Teemade koguarv kodeerimistabelis on 1042, mis on natuke rohkem kui 100 ühiku võrra suurem analüüsitud lugude arvust (903). See tuleneb osade lugude paigutamisest paralleelselt kahe teemakategooria või rubriigi alla, kus nõ jõuga kvalifitseerimine ühe või teise teema alla ei tundunud töö autori jaoks olevat kõige ausam või objektiivsem. Nt kui loos oli võrdselt juttu nii üliõpilastest kui õppejõududest (üliõpilaste ja õppejõudude vaheline jalgpallivõistlus vms).

Õppetegevust kokku (õppejõud / õpetamine + üliõpilased / õppimine) kajastati leheveergudel 527-l korral, mis domineeris selgelt võrreldes teiste teemade ja kategooriatega.

Õppetegevus oli ka kõikide lugejagruppide soove kokku võttes enim loetud valdkond, millele sooviti isegi enam ruumi UT leheveergudel. Enim tundsid õppetegevuse vastu huvi üliõpilased, kelle soovidele UT selle temaatika osas enim vastab.

Õppetöö (õpetamine / õppejõud)

Õppetegevust õpetamise / õppejõudude kategoorias kajastati kokku 334-l korral, mis moodustab natuke üle ühe kolmandiku analüüsitud lugudest, mida kokku oli 903.

Kõnealuses teemajaotuses domineeris õppejõudude tunnustamise, õnnitlemise ja mälestamise temaatika (96-l korral), mis on omane ühele organisatsiooni väljaandele, kus organisatsiooni kõige väärtuslikumale ressursile e inimestele ikka tähelepanu pööratakse. Võrdlemisi palju kajastati sellega seonduvalt ka dekaanide ja professorite valimisi (57), mida võib ka käsitleda omamoodi tunnustusena konkreetsele akadeemilisele persoonile ja positiivse eeskujuna teistele ülikooli liikmetele.

Õppetöö (õppimine / üliõpilased)

Õppetegevust õppimise ja üliõpilaste näol kajastati ajalehes kokku 193-l korral, mis on üle 100 ühiku (loo) võrra vähem kui õpetamise või õppejõudude teema. See on osalt seletatav lugude autoritega, kus nii õppejõudude kui ka tugitöötajate aktiivsus kaastööde tegemisel oli üliõpilaste omast suurem (Vt Lisa 2). Siit ei saa samas otsida lõplikku tõde, sest ka nt õppetegevust üldiselt või erialasid ja õppekavasid käsitlenud teemade puhul oli sageli juttu ka üliõpilastest.

Õppimise ja üliõpilaste kategoorias leidis ülikooli ajalehes enim kajastamist üliõpilaste nn kõrvaltegevus, kuhu asetustid nii tudengite kevadpäevad, üliõpilasteatri tegevus, tudengite klubiline ja seltsitegevus, mälumäng, kabeühing jms, kokku 73-l korral.

Parimatest üliõpilastest erinevate võitude, saavutuste või valimiste näol oli juttu 21-l korral, stipendiaatidest ning kõikvõimalike teadus- ja õppepreemiate saajatest 27-l korral ning edukamatest ja huvitavamatest teadustööde kaitsmistest 23-l korral. Tinglikult võib seda mõttes ühendada üliõpilaste ühel või teisel viisil

tunnustamiseks või esiletõstmiseks, kolme nimetatud kategooriat kokku liites saame esinemissageduseks 71, mis on võrreldav üliõpilaste kõrvaltegevuse kajastamisega (73).

Võrdlemisi palju ühe akadeemilise aasta kohta kajastati ajalehes ka üliõpilasesinduse tegevust (25-l korral). Tõsi, ligi pooled kajastused ilmusid leheveergudele esinduse valimiste eel 2003. aasta kevadel, mil märgatavalt kasvas tudengite aktiivsus ajalehele kaastööde tegemise osas. Kaastööd sisaldasid kõnealusel perioodil peamiselt ühe või teise valimisnimekirja positiivset kirjeldust.

Sama temaatika e üliõpilasesinduse tegevus jõudis leheveergudele ka vähestes negatiivse alatooniga (kriitilistes) lugudes, kus poliitilise taustaga valituks osutunud nimekirjad “materdasid” üksteist, jättes unarusse esinduse põhitegevuse, milleks on ülikooli tudengkonna huvide esindamine.

Teatud mõttes toimis ülikooli ajaleht siin foorumirubriigina, kus vastaspoolled suud puhtaks rääkisid ja sekeldustele lahendusi otsisid. Nt viimane esinduse problemaatikat käsitlenud artikkel ülikooli ajalehes teatas esinduse otsusest järgmisest aastast üle minna teaduskonnapõhiste nimekirjadele, välistamaks poliitilist kemplemist apoliitilises asutuses, milleks on ülikool.

Eraldi on esile toodud ka sellised üliõpilastele hingelähedased teemad nagu eluasemeprobleemid (kas selle puudumine või üliõpilaselamu liiga kallis üür), mis esines 7-l korral ning tööhõive ja rahaprobleemid, mida kajastati 14-l korral.

Nendest oleks võinud rohkemgi rääkida ja kes veel oleks võinud sellest rohkem kirjutada kui mitte üliõpilased ise.

Kokkuvõtvalt kajastab UT õppetegevust siiski rohkem akadeemilise personali pilgu läbi e suurem osa sellest temaatikast on seotud õpetamise ja õppejõududega. Seetõttu ei saa üheselt väita, et üliõpilaste huviorbiidis olev õppetegevuse temaatika vastab ajalehe sisu analüüsides täielikult nende ootustele.

Õppejõud ja teadustöötajad on tudengitega võrreldes püsivam ja stabiilsem osa ülikoolist, mistõttu ajalehe suurendatud tähelepanu nendega seotud teemadele võib ka mõneti mõista. Seega vastab UT õppetegevuse kajastamine pigem (rohkem) õppejõudude kui üliõpilaste ootustele.

Teadustöö

Võrreldes õppetegevusega (ka õppejõudude ja üliõpilaste kategooriaid eraldi silmas pidades) leidis teadustöö kajastamist leheveergudel märgatavalt vähem, kokku 57-l korral e ligi kümme korda vähem.

Ülikooli teadustegevus üldiselt jõudis ajalehte 26-l korral, teadusasutustest ja – keskustest oli juttu 15-l korral, lisaks kajastati teadussaavutusi ja uusi publikatsioone 6-l korral ning teadusgrante, preemiaid, lepinguid ning tunnustust 8-l korral.

Teadustegevuse kajastamise vastu tundis aga enim huvi akadeemiline personal, millest saab järeldada, et UT selles osas õppejõudude / teadustöötajate ootustele ei vasta. Pigem on ajaleht vähese teadustemaatika kajastamise osas loetav tugitöötajatele, kes teadusvaldkonna vastu üldiselt vähe huvi tundsid.

Teenused ühiskonnale

Siin on ülikooli suurusest lähtuvalt tegemist kõige kirevama teemaderingiga. Iseenesest teenib ülikool ka oma teadus- ja õppetegevust arendades ühiskonda, ent siinkohal on eraldi välja toodud siiski kahe nimetatud põhitegevuse kõrvale jääv sfäär, millel on ülikooli väliskeskkonna jaoks arusaadavam side ümbritseva ühiskonnaga.

Ülikooli teenuseid ühiskonnale kajastati kõnealusel perioodil ülikooli ajalehes kokku 285-l korral, mis on natuke rohkem kui pool nt õppetegevuse üldisest kajastamisest (527).

Suur osa ülikooli tegevusest paistab ühiskonnale silma erinevate näituste ja messide näol. Ühel juhul on tegemist ülikooli enda poolt korraldatud üritustega, mis leiavad aset kas Eesti vanimas muuseumis – rohkem kui 200 aastat vanas ülikooli kunstimuuseumis, Toomel asuvas ülikooli ajaloo muuseumis või mujal. Teisel juhul osaleb ülikool ise erinevatel messidel ja näitustel (nt messidel Teeviit ja Intellektika) või kolmandal juhul toimuvad nimetatud üritused ülikooli arvukates hoonetes ja ruumides. Näitusi ja messe kajastati ülikooli häälekandjas kõnealusel perioodil kokku 46-l korral.

Veelgi suuremat väljundit omavad ülikoolis toimuvad või ülikooli poolt korraldatud konverentsid, seminarid, kollokviumid ja teemapäevad, mida ajalehes kajastati kokku 75-l korral. Ülikool korraldab aastas ligikaudu 150 konverentsi, millest enam kui pooled on rahvusvahelised, seega on mõistetav ka nende rohke kajastatus ülikooli häälekandjas. Kindlasti on konverentside korraldamine tihedalt seotud ka teadus- ja õppetööga, ent käesolevas töös olen selle teema paigutanud siiski tingliku pealkirja alla “teenused ühiskonnale”, kuna konverentsid, sarnaselt näitustele ja esitlustele paistavad avalikkusele ülikooli ühe tegevusena hästi silma.

Konverentside ja seminaride ning näituste ja messide kõrval kolmandal kohal on ülikooli välissuhtlus, mida ajaleht puudutas 40-l korral. See hõlmab nii ülikooli juhtkonna, õppejõudude ja teadlaste välisvisiite, välislektorite, riigipeade jt kõrgete külaliste ülikooli külastamist, kui ka laiemas mõttes Tartu Ülikooli sidemeid välisriikidega. Nt liitus 2003. aastal Tartu Ülikool esimese ülikoolina Balti riikidest, aga ka kogu endisest Nõukogude Liidust rahvusvahelise Coimbra Grupiga, mis koondab maailma vanimaid tunnustatud teadusülikoole. Viimaste seas on nii Cambridge'i, Oxfordi ja Lyon'i ülikool, kui ka maailma vanim Bologna Ülikool, mille asutamisaasta on 1088.

Ülikooli laiahaardelist sporditegevust võis ajalehe veergudelt leida 38-l korral. Enamikel juhtudel oli tegemist Tartu Ülikooli Akadeemilise Spordiklubi alla koondunud tipp- ja harrastussportlaste edukate esinemistega, ent tihti oli juttu ka konkreetset üliõpilaste initsiatiivil ja eesvõtmisel toimuvast sporditegevusest. Nt korraldavad tudengid omavahel ja teiste kõrgkoolidega jalgpallivõistlusi, viivad läbi male- ja kabeturniire ning palju muudki.

Välissuhtluse kõrval on nn teenuste kategooria all eraldi välja toodud ka koostöö rubriik, kuhu on lahterdatud erinevad ühistegevused peamiselt Eesti piires. Ülikooli laiaulatuslik koostöö teiste kõrgkoolide, teadusasutuste, ettevõtete, organisatsioonide, Tartu linna ja paljude teiste asutuste või institutsioonidega on leidnud kajastamist 31-l korral.

Eraldi rubriik on kõnealuses kategoorias ka ülikooli raamatukogul. Eesti esimest teadusraamatukogu kajastati ülikooli häälekandjas otseselt 24-l korral. Tartu

Ülikooli alla kuuluv Balti riikides vanim järjepidevalt tegutsenud botaanikaaed ja ülikooli muuseumid jõudsid leheveergudele vastavalt 10-l ja 8-l korral. Otseselt muuseumi puudutavatest lugudest võtsid suurema osa enda alla ülikooli kunstimuuseum ja ajaloo muuseum, mis oma tegevuses on oluliselt aktiivsemad zooloogia või geoloogia muuseumidega võrreldes.

Teenuste kategoorias pälvis eraldi tähelepanu veel koorilaulu ja kontsertide rubriik, kuhu koondus lugusid kokku 13-l korral.

Üldistades võib väita, et valdkond “teenused ühiskonnale” pakkus ajalehe veergudel rohkem huvi pigem tugitöötajatele ja akadeemilisele personalile, kui üliõpilastele. Seda sellepärast, et nt näituste, muuseumide ja väliskülalistega puutuvad rohkem kokku just tugitöötajad, konverentside ja seminaride korraldamisega on seotud aga enamasti õppejõud. Ei saa väita, et üliõpilastele selles valdkonnas üldse lugemist polnud, ent siiski vähem võrreldes ülikooli töötajaskonnaga.

Ülikooli juhtimine

Ülikooli juhtimise kategooria alla on koondunud peamiselt ülikooli valitsuses ja nõukogus toimuv (esinemissagedus 21). Kord kuus aset leidvas ülikooli nõukogus kui kõrgeimas otsustusorganis seatakse paika kogu ülikooli laiemas mõttes puudutavad arengueesmärgid ja sihid, aga ka konkreetsemalt mõnda teaduskonda või asutust puudutavad küsimused.

Ka kinnisvara võõrandamine, professorite valimine, uute õppetoolide avamine jms kuulub nõukogu päevakorda, viimased on aga oma spetsiifikast lähtuvalt kodeerimisel paigutatud vastavalt õppetöö, haldustemaatika või muu valdkonna alla.

Ülikooli juhtimise kajastamisest leheveergudel olid enim huvitatud tugistruktuuride töötajad, mistõttu selle valdkonna esinemine ajalehes vastab enim tugitöötajate ootustele.

Haldus- ja majandustemaatika

Haldus- ja majandamistemaatikat leidis ülikooli ajalehe veergudel võrdlemisi vähe, kokku 48-l korral.

Kõnealuses kategoorias domineerib ülikooli kinnisvara puudutav temaatika, mis on põhjendatav ülikooli kui Tartu linna suurima kinnisvara haldajaga. Tartule lisandub ülikooli kinnisvara linnades, kus asuvad ülikooli kolledžid (Pärnu, Narva, Tallinn ja Türi) ja mujal Eestis (nt Kääriku Valga maakonnas). Ülikooli kinnisvara ulatub ligi 150 hooneni.

Kinnisvara teemat puudutati ülikooli ajalehes kokku 34-l korral, täpsemalt probleeme kinnisvaraga ja renoveerimist 18-l korral ning uute hoonete ja ruumide valmimist või remondijärgset avamist 16-l korral. Siia kuulub nii uue Narva mnt üliõpilaselamu või uue matemaatika-informaatikateaduskonna õppehoone valmimine, kui ka probleemid amortiseerunud keemiahoone ja jätkuvalt vajuva ülikooli peahoonega või sotsiaalteaduskonna uue meediamaja projekteerimine.

Viiel korral oli eraldi juttu ka ülikooli struktuuriüksuste ja asutuste ruumimuudatustest või uue asukoha plaanidest (nt tehnoloogiainstituudile renoveerimist vajava hoone ostmise nn Maarjavälja regioonis Tartus). Samavõrd käsitleti kõnealusel perioodil ka eelarve ja raha temaatikat e samuti kokku viiel korral. Kategooria alla “muu” jäi neli lugu.

Haldus- ja majandustemaatika vähene või pigem mõõdukas koguses kajastamine leheveergudel vastab suuresti kõikide lugejagruppide ootustele, sest selle valdkonna vastu tunti üldiselt kõige vähem huvi. Siinkohal langesid ka ülikooli kolme sotsiaalse grupi hoiakud ja eelistused kokku.

Samas on kohati raske klassifitseerida nn haldustegevust puudutava loo temaatilist jagunemist nt õppetegevuse ja puhtalt haldustegevuse vahel. Usun, et nt matemaatika-informaatikateaduskonna uue õppehoone avamine Toomel pakkus huvi nii akadeemilistele kui ka tugitöötajatele ja ilmselt ka osale (konkreetses teaduskonnaga seotud) üliõpilastele.

Personalitemaatika

Personalitemaatika figureeris ajalehes kokku 41-l korral. Personalitemaatikas on esikoha enda alla hõivanud töötajate tunnustamine, õnnitlemine ja mälestamine, mida leheveergudel esines 22-l korral. Siia ei kuulu akadeemilise personali tunnustamine ja õnnitlemine, mis on kodeeritud õppetöö ja õppejõudude alla.

Uusi töötajaid tutvustas ajaleht ülikooli liikmeskonnale kuuel korral ja töötajate lahkumisest teavitas kolmel korral, sama palju märgiti ära ka professorite emeriteerumist. Tööseadusandlusest ja ülikooli liikmeskonda puudutavatest muudest seadusemuudatustest oli kõnealusel perioodil juttu viiel korral. Kategooria “muu” hõlmas enda alla kaks lugu.

Personalitemaatikast olid huvitatud peamiselt (kolmanda eelistusena) tugistruktuuride töötajad, mistõttu võib eeldada, et selle kajastamine lehes ka peamiselt tugitöötajate huviorbiiti jääb.

Muu tugitegevus

Muu tugitegevuse alla on paigutatud üksikud lood ülikooli administratiivsest vastutusalast. Siia alla kuulub info ülikooli arhiivi tegevusest, kantselei ja siseposti temaatika, IT-valdkonna küsimused, teabetalituse töö valdkond jm sarnane ülikooli tugitegevus. Muu tugitegevuse alla mahtus kokku 21 lugu.

Ülikooliharidus (kõrgharidus) laiemalt

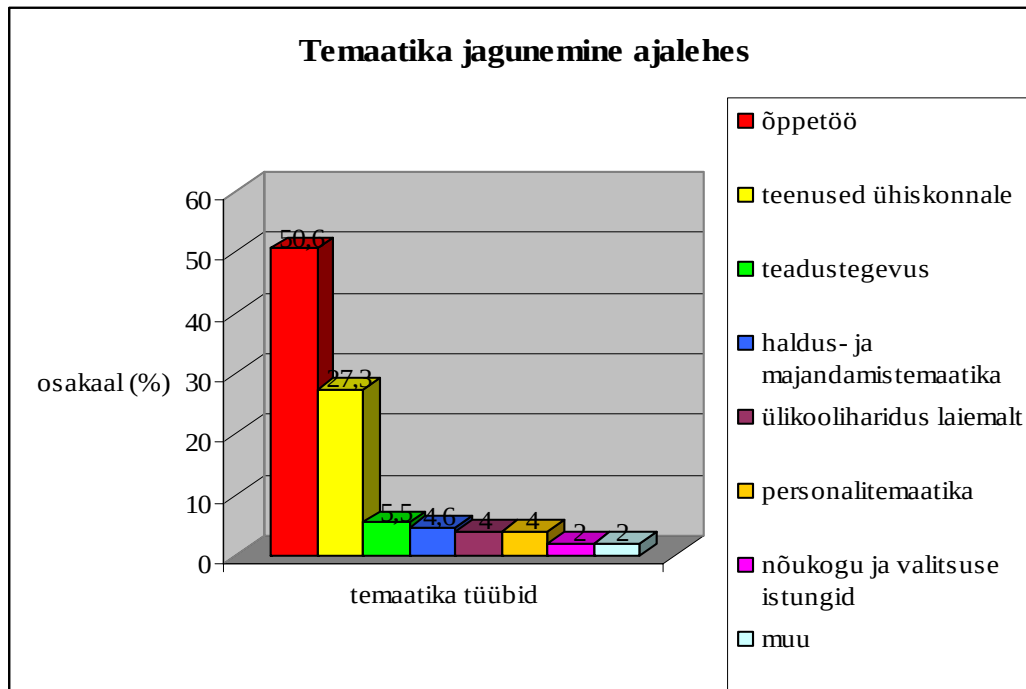
Selle pealkirja alla on koondatud ülikooli-, aga ka kõrgharidust üldiselt käsitlevad lood, kus on juttu ülikoolihariduse rahastamisest, kõrghariduse arenguperspektiividest Eestis, ülikoolide rollist ühiskonnas jms.

Siia kuuluvad ka äsjamainitud teemajaotused, kus suurem rõhk on konkreetselt Tartu Ülikoolil teiste ülikoolidega võrrelduna või Eesti ühiskonnas üldiselt. Peamiselt on nende lugude autoriteks inimesed ülikooli juhtkonnast või konkreetse vastutusvaldkonna juhid (nt teadus-arendusosakonna juhataja räägib teadustegevuse üldistest suundadest või probleemidest Eestis).

Kõrghariduse vastu laiemalt tundsid rohkemal või vähemal määral huvi kõik ajalehe lugejagrupid, mistõttu selle temaatika esinemine ülikoolilehes vastab suuresti kõikide töös eristatud ülikooli sotsiaalsete gruppide ootustele.

Teemade jagunemine ülikooli ajalehes Universitas Tartuensis on kokku võetud joonisel 23:

Joonis 23

Käesoleva töö eesmärk pole küll UT temaatika jagunemist ajaloo vältel võrrelda, ent ometi tahaksin tuua siinkohal huvitava ja asjakohase võrdluse ajalehes kajastatud teemavaldkondadega 1970. aastate lõpust.

Nimelt hakkab silma üsnagi suur erinevus ajalehes domineerivate teemade osas praegu ja ligi veerandsada aastat tagasi. Täna Universitas Tartuensis domineeriv õppejõudude ja õpetamise temaatika oli 1970. aastate lõpus teemade jagunemise osas alles kolmandal kohal. Seevastu ligi pool (~ 47%) leheveergudel sisalduvast materjalist kajastas üliõpilaste elu ja tegevust ning kolmandik ülikooli üldprobleeme.

See näitab veelkord, et praegune UT vastab oma teemakäsituselt pigem akadeemilise personali ja tugitöötajate huvidele kui üliõpilaste ootustele.

3.3. SOOVITUD MUUDATUSED

Nii formaliseeritud küsimustiku kui ka intervjuude käigus laekus vastajatelt ka mitmeid mõtteid ja soovitusi ajalehe võimalike muudatuste osas.

Saadud tagasiside on käesolevas peatükis kokku võetud samuti kolme peamist lugejagruppi eristades, et ülikooli sotsiaalsete gruppide võimalik erinev nägemus ajalehest paremini välja tuleks (Vt Lisad 5-7 ja 10).

Tugitöötajad

Avatud küsimusele soovitud muudatuste osas vastas 152-st tugitöötajast 30 e 20%, kelle mõtted ja soovid saab kokku võtta järgmise viie peamise punktina:

1. UT peaks olema rohkem ajakirjanduslik, analüütiline, enam artikleid – 13 vastajat,
2. UT võiks olla atraktiivsem, elavam ja värvilisem – 8 vastajat,
3. Rohkem võiks olla välisautoreid, kuigi takistuseks võib saada ilmselt honorari puudumine) – 3 vastajat,
4. UT võiks rohkem kirjutada ülikooli ja ühiskonna seostest – 2 vastajat,
5. UT peaks rohkem kajastama õppetööd – 2 vastajat.

V 2: “Leht võiks muutuda sisukamaks, viimasel leheküljel asuvaid teateid võiks olla poole võrra vähem. Õppekorralduse osas võiks samuti olla rohkem ülevaateid muudatustest jms.”

Akadeemiline personal

Uurimuses osalenud akadeemilisest personalist (142) vastas avatud küsimusele soovitud ajalehe muudatuste kohta 36 õppejõudu ja teadustöötajat (25%), kelle peamised kommentaarid saab kokku võtta järgmise viie punktina:

1. UT peaks rohkem süvitsi, kriitilisemalt TÜ probleeme kajastama, rohkem teravust – 14 vastajat,
2. Rohkem isikustatud seisukohti, lood on liiga pealiskaudsed, jätavad lugeja kõrvaltvaatajaks – 9 vastajat,
3. Rohkem rõhku või sügavust peaks pühendama teadus- ja õppetöö sisulistele probleemidele – 4 vastajat,

4. Rohkem kaastöid võiks olla ametnikelt, õppejõududelt ja tudengitelt – 4 vastajat,
5. UT võiks olla veel jõulisemalt mainekujunduslik väljaanne – 3 vastajat.

Akadeemilise personali seast sooviti küsimustikus ühel juhul ülikooli ajalehe muutumist ka nõ filosoofilises mõttes, mis kõlas selliselt: *“Universitas Tartuensis peaks esteetilises mõttes stiili parandama”*.

Soovitusi laekus ka intervjuude põhjal.

V 3: *“Pigem veebiversioon, nagu mainisin, peaks rohkem artikleid ja lugudega kaasas käima, kust saaks lugeda pikemalt ja detailsemalt, kui huvi on.”*

V 4: *“Siiski natuke huumorit võiks lehes rohkem olla, nt karikatuurid võiksid ülikooli oma autorite poolt või naljakad juhtumised loengutest, anektoote vms. Või isegi kilde eksamitest, eksamitöödest. See teeb tuju heaks ja paneb ka lehte rohkem lugema.”*

V 4: *“Tõsi, lehel võiks olla rohkem ka oma nägu, selles mõttes, et ilmuks rohkem mingeid kommentaare. Mitte küll päris sellised tavalise ajalehe juhtkirjad, vaid pigem kommentaarid mingi valdkonna spetsialistidelt. Väljapaistavad inimesed ja nende kommentaarid on alati loetavad.”*

Üliõpilased

Küsimustikule vastanud üliõpilased (472) olid sarnaselt akadeemilisele personalile natuke aktiivsemad või julgemad oma isiklike arvamuste väljatoomisel võrreldes tugitöötajatega.

Avatud küsimusele vastas 106 tudengit ehk 22,5%, kelle peamised soovitud muudatused ülikooli ajalehes on järgmised:

1. UT peaks muutuma oluliselt kriitilisemaks, ajakirjanduslikumaks, lood on liiga pealiskaudsed ja probleemid tihti avamata – 36 vastajat,
2. UT võiks olla veel mahukam, veel rohkem informatiivsem, rohkem teadaandeid – 25 vastajat,
3. UT võiks kajastada enam üliõpilaste tegevust admin ja haldusinfot on liiga palju – 20 vastajat,
4. UT võiks muutuda atraktiivsemaks, värvilisemaks, köitvamaks – 10 vastajat,

5. UT võiks muutuda lugejasõbralikumaks, sisendades enam ühtekuuluvustunnet, praeguste artiklite puhul puudub tihti side teema ja minu kui üliõpilase vahel – 7 vastajat.

V 8: “Natuke elavamaks võiks UT ikka muutuda, rohkem ka kriitiliste teemakäsitluste suunas. Ka parem pildimaterjal, atraktiivsem või vabam makett ja rohkem reportaaže ei tuleks lehele kahjuks.”

Samas leidus intervjuude põhjal tudengite seas ka arvamusi, et praegune ülikoolileht ei peaks märkimisväärselt muutuma.

V 5: “Sootuks teistsuguseks praegune Universitas minu arvates muutuma ei peaks. Sõltub muidugi soovist või eesmärgist, millist ajalehte ülikool ise tahab. Kohati vast võiks ajaleht teemade kajastamisel rohkem nõ süvitsi minna, kus probleemsemad valdkonnad jutuks.”

V 7: “Arvan, et leht ei peaks väga muutuma, ühel või teisel juhul kaotaks leht natuke oma usaldust, kui muutub nt liiga PR-leheks või ainult infoleheks, tundub et praegune ajalehe variant on stiililt ja ka sisult optimaalne.”

Kolme üliõpilase puhul märgiti ära ka soov ülikoolilehe muutmise osas mitmekeelseks, toonitati soome ja vene keeles ilmuva UT vajalikkust. Neli tudengit leidsid, et nad ise e üliõpilased võiks olla leheveergudel sagedasemad kaasautorid.

Kõigil kolmel lugejarühmal esinesid sihtgrupile iseloomulikud soovid ajalehe võimalikke muudatusi kommenteerides, nt üliõpilased soovisid enam tudengite tegevuse kajastamist ja akadeemiline personal enam õppe- ja teadustöö probleemide süvitsi käsitlemist.

Samas leidus ka palju sarnaseid soove ja mõtteid, missuguseks võiks ülikooli ajaleht muutuda või kuhu suunas areneda.

Kuigi tugitöötajad ja akadeemiline personal olid ajalehe suurimad lugejad ning nende rahulolu ajalehega oli ka võrdlemisi hea, leidus neilgi kriitilisi märkusi ajalehe kohta e soovitusi missuguses suunas leht areneda võiks. Olgu selleks siis enam analüütilisi artikleid, rohkem huumorit (nt karikatuure) vms. See näitab, et üldine rahulolu ajalehega ei tähenda siiski kriitilise meele puudumist.

4. DISKUSSIOON JA JÄRELDUSED

4.1. DISKUSSIOON

Käesoleva magistritöö tegemisel saadud informatsiooni analüüsidest ja võrreldes saab teha mitmeid üldistusi ning järeldusi.

Ülikooli ajalehes sisalduvad artiklid, intervjuud, uudised jm žanrid on kirjutatud suuresti ajalehe toimetuse poolt, mis on loomulik ühele organisatsiooni väljaandele. Kolmandik analüüsitud lugudest oli aga kirjutatud ülikooli liikmeskonna poolt, mis näitab ajalehe suhteliselt tugevat seost oma lugejagruppidega. Ajalehe Universitas Tartuensis peatoimetaja Varje Sootaki sõnul on toimetuse alati tänulik laekuvate kirjatükkide eest, ent ometi võiks lehele tehtavate kaastööde arv olla senisest veel suurem.

Kaastööde kirjutamisel mängib aga oma rolli ka honorari puudumine, millele just üliõpilased on vihjanud. Sootak toob näite igapäevaelust: „Kui ajakirjandustudengile makstakse eri väljaannete poolt kaastöö eest ka honorari, siis ülikooli ajalehel sellist võimalust ei ole. Seega võib noortest aru saada, kes eelistavad UTle suuremaid ja tuntumaid väljaandeid, kus ka natuke taskuraha makstakse“.

Samas ei saa ka kolmandiku osas kirjutatud kaastöid pidada halvaks tulemuseks. UT kui organisatsiooni ajaleht annab küll võimaluse kogu liikmeskonnale kaastööde kirjutamiseks, kuid see pole otseselt kellelegi kohustuslik, pigem lihtsalt võimalus oma tegevust tutvustada või ülikoolis silma paista. Ülikoolipere siiski väärtustab oma tegevuse ajaleheveergudele jõudmist, sest toimetusel palutakse väga sageli kirjutada ülikoolis toimuvatest konverentsidest, seminaridest, esitlustest jpm. Paraku seab sellele piirid toimetuse väiksus, kus põhikohaga on lugusid kirjutamas vaid peatoimetaja üksi, kes mõistagi kõikjale ei jõua.

Põllumajandusülikooli ajalehes Maaülikool moodustab kaastööde arv peatoimetaja Juhani Püttsepa sõnul aga samuti ligi kolmandiku lehest, seega sarnaselt UT toimetusele tuleb enamus lehest täita siiski toimetuse enda poolt.

Toimetuse kõrval olid aktiivsemad kaasautorid tugistruktuuride töötajad ja akadeemiline personal, kes küsimustiku vastustest lähtuvalt hindasid võimalust leheveergude kaudu ülikoolis silma paista ja oma tegevusest ülikoolipere teavitada. See näitab ka seda, et ülikooli töötajaskond väärtustab üliõpilastega võrreldes enam ajalehte kui sisekommunikatsiooni vahendit ja leiab sealt endale eeldatavasti ka rohkem lugemist. Üliõpilaste vähene kaastööde kirjutamine viitab, et nende huvi ülikooli ajalehe vastu pole samaväärne ülikooli töötajatega. See on seotud ka väiksema ajalehe loetavusega tudengite poolt ja kehvamate hinnangutega ajalehele üldiselt.

Ülikooli ajalehes Universitas Tartuensis domineerivad žanrid viitavad organisatsiooni infolehe olemusele. Suurima osakaalu (2/3) moodustavad ajalehes informatiivsed lühiuudised ja lühemad uudislööd, mille kõrval leidub võrdlemisi palju ka organisatsiooni väljaandele iseloomulikke töötajate õnnitlusi, uute töötajate teavitamisi, järelhüüdeid jms.

Ülikooli ajalehel on ka traditsioonilise ajalehe ambitsioonid, sest osad tavalehtedele iseloomulikud žanrid (artiklid, intervjuud, küsitlused) on ka UTs olemas, ent siiski vähesemal määral võrreldes nt lühiuudistega. Samas puuduvad ülikoolilehes sellised traditsioonilisele ajalehele omased žanrid, nagu juhtkiri, repliik, karikatuur jms, mis tähendab, et klassikalises mõttes ülikoolilehest kui ajalehest siiski rääkida ei saa.

Heites pilgu ajalukku võib öelda, et enim vastas UT oma olemuselt tavapärasele ajalehele 1960. aastatel, mil ajaleht kajastas ajakirjanduslikult kõige mitmekülgsemalt ülikooli tegevust.

UT žanrite analüüsi põhjal saab kinnitust ülikooli ajalehe kommunikatiivsele rollile funktsionaalse organisatsiooni kommunikatsiooniteooria raames. Teisisõnu viitab lühiuudiste ja lühikeste uudislugude domineerimine ajalehe peamisele informeerivale funktsioonile, mille kõrval ajaleht foorumirubriigina ning diskussioonide ja arutelude keskkonnana eriti ei toimi.

UT lugude positiivne tonaalsus annab aga lisaks tunnistust organisatsiooni suhtekorralduslike funktsioonide täitmisele. Ülikooli tegevust nõrgalt positiivselt või täiesti positiivselt kajastanud lugusid oli analüüsitud perioodil ajalehes üle

poole e 56%. Suurel määral leidus ajalehes kõnealusel perioodil ka neutraalse tonaalsusega lugusid, mis aga vaid kinnitab ülikooli väljaande nn PR-lehe olemust, lisaks organisatsiooni infolehe olemusele.

Negatiivse alatooniga lugude osakaal jääb ajalehes alla 2%. Needki üksikud lood ei olnud seotud otseselt ülikooli põhitegevusega e teadus- ja õppetööga. Negatiivset tooni esines üliõpilasesinduse kemplemistest ja osalt ülikooli haldus- või finantsprobleemidest kirjutades.

Ülikooli sotsiaalsed grupid peavad ülikoolilehte peamiselt infoleheks. Samas pole paljud lehelugejad siiski päris kindlad, kuidas ülikooli väljaannet määratleda. Ligi kolmandik (30%) küsitluses osalenutest leiab praeguses väljaandes nii infolehele, PR-lehele kui ka ajakirjanduslikule väljaandele iseloomulikke tunnuseid, mida kinnitab ka eespool toodud žanrite ja tonaalsuse analüüs. Seda võib töö autori hinnangul ka mõista, sest ühest küljest on väljaandes UT olemas tavapärasele ajalehele omased žanrid, nagu artiklid, uudislööd ja intervjuud, teisalt domineerivad ajalehes siiski informatiivsed lühiauudised ning lühikesed uudislööd ja kolmandaks kajastab UT ülikoolielu peamiselt positiivses valguses.

Pigem võiks ülikoolilehte pidada ajalehelaadseks või väikelehe ja infolehe vahepealseks väljaandeks, sest UT levib väikelehele omaselt just konkreetses asutuses või piirkonnas ja selle ilmutumissagedus on alla 50 numbri aastas.

See kõik näitab, et Universitas Tartuensis toimib ülikoolis kui sotsiaalses ruumis eeskätt sisekommunikatsiooni vahendina, mille kaudu ülikooli liikmeskond end ümbritsevaga kursis hoiab. See seostub just funktsionaalse organisatsiooni kommunikatsioonikäsitlusega, kus antud juhul ajaleht on lihtsalt üks (tehniline) vahend organisatsiooni kommunikatsiooni teostamiseks, kus meediumil ongi peamiselt informeeriv funktsioon. Interpretatiivse organisatsiooni kommunikatsiooniteooria puhul peaks ülikoolileht oluliselt enam toimima nn foorumirubriigina, kus organisatsiooni liikmete vahel toimub aktiivne diskussioon ja arutelu. See tähendaks ka vastavate žanrite (kommentaariid, arvamused artiklid jms) domineerimist või vähemasti märgatavalt sagedasemat esinemist ajalehes.

Ajakirjanduslike tekstide (uudislööd, artiklid, intervjuud jms) ja informatiivse materjali (teated, kuulutused) vahekord on lugejate hinnangul ajalehes enam-vähem tasakaalus (66%), mis näitab vahest seda, et ülikooli liikmeskond on ka

harjunud sellises vahekorras ajalehte nägema. Siiski soovisid õppejõud ja teadustöötajad ajalehes senisest enam ka ajakirjanduslikke tekste näha, mis näitab nende kriitilise meele olemasolu, vaatamata üldisele rahulolule ajalehega.

Üliõpilased hindavad teadete ja kuulutuste osa lehes, millele annab kinnitust 13% vastajate arvamus, et ajakirjanduslikke tekste on praeguses ajalehes liiga palju. Siinkohal võib paralleele tõmmata lugemiseelistustega, kus just teadaanded olid tudengite jaoks tihti lehe lugemise põhjuseks.

Praeguse ülikoolilehe määratluse või olemusega (peamiselt infoleht) on aga kõik ülikooli sotsiaalsed grupid üksmeelselt suuresti rahul (80% vastanutest). Mõneti võib seda põhjendada ka harjumusega ülikoolilehte just sellisena lugeda, mis tuli osalt välja ka küsimustiku ja intervjuude põhjal. Samuti pole ülikooli liikmeskond harjunud ülikoolilehte eespool nimetatud diskussiooni keskkonnana võtma ja ega praegune UT pole seda aktiivselt ka pakkunud. See on seostatav ka lugejate sooviga praegune väljaanne peamiselt samasuguseks jätta, soovitud muudatused polnud siiski väga kardinaalsed.

Üldiselt on ülikooli ajaleht Universitas Tartuensis ülikooli liikmeskonnas võrdlemisi loetav, sest ligi kaks kolmandikku vastajatest loeb kas igat lehenumbrit või vähemasti kahte lehenumbrit kuus.

Ajalehe peamised lugejad on aga tugitöötajad ja akadeemiline personal, mis näitab ajalehe vastamist enim just nende ootustele. Üliõpilased loevad praegust lehte töötajaskonnaga võrreldes märgatavalt harvemini. Seda võib töö autori hinnangul seletada nelja asjaoluga.

Esiteks ei tunneta üliõpilased end samavõrd Tartu Ülikooli kui organisatsiooni liikmetena, nagu ülikoolis töötavad tugitöötajad ja akadeemiline personal, mistõttu huvi selle organisatsiooni väljaande ja sealse info vastu on ka mõnevõrra väiksem. Ülikooli töötajate (sh akadeemiliste) jaoks on ülikoolileht aga väärtuslik just töökeskkonnas e ülikoolis toimuva vahendajana. Töötajate side ülikooliga on oluliselt pikemaajalisem, mistõttu ollakse huvitatud oma organisatsioonis toimuvast.

Teiseks puudub ülikooli ajalehes traditsioonilisele ajalehele omane kriitika, probleemide sügavuti käsitlemine ning lood / artiklid on peamiselt informeerivad ja teadustavad, mis kahandab ajalehe atraktiivsust peamiselt noortest koosneva

tudengkonna jaoks. Samas annavad üliõpilased endale aru, et ajalehe Universitas Tartuensis näol on eeskätt tegemist organisatsiooni väljaandega, mis peakski ülikooli peamiselt positiivses valguses kajastama.

Kolmandaks on üliõpilastel neid huvitavat õppetegevusega ja ülikoolieluga laiemalt seonduvat temaatikat võimalik lugeda teistest konkreetset tudengitele mõeldud väljaannetest. Näiteks kaks korda kuus ilmuv Üliõpilasleht kajastab õppetööga seonduvat temaatikat ka kriitilise nurga alt, kuna ajalehte annab välja ülikoolidest sõltumatu Eesti Üliõpilaskondade Liit (EÜL).

EÜL määratleb koduleheküljel Üliõpilaslehe väljaandmise eesmärgi järgmiselt: “Anda välja üldistele Eesti ajakirjanduses levinud kvaliteedireeglitele vastavat üle-eestilist tudengilehte, mis ennekõike kajastaks üliõpilaselu päevakajalisi probleeme, kuid samas pakuks ka oma lugejatele võimalust laiendada silmaringi ning lahutada meelt” (www.eyl.ee).

TÜ üliõpilastel on omakorda võimalus lugeda konkreetset Tartu Ülikoolis toimuva kohta just TÜ tudengitele mõeldud ajalehest Wagabund, mida antakse välja TÜ Üliõpilasesinduse poolt.

Neljandaks on praegune UT oma sisult orienteeritud siiski pigem ülikooli töötajaskonnale, mis käesoleva töö ühe tulemusena selgus, see aga kahandab omakorda väljaande huvitavust üliõpilaste jaoks.

Vaatamata ajalehe lugemise mõnevõrra erinevale tihedusele ülikooli töötajaid ja üliõpilasi kõrvutades, peab suur osa neist ülikoolilehe ilmumist vajalikuks.

Enim hindas ülikoolilehe ilmumist vajalikuks akadeemiline personal (87,5%), sarnaselt arvasid ka tugitöötajad (83%), üliõpilaste hinnang oli taaskord mõnevõrra madalam.

Üks ja ühine põhjus, miks UT ilmumist vajalikuks peetakse on ajalehe vahendusel saadav hea ülevaade ülikoolis toimuva kohta, kursisolek ülikoolieluga. Samuti leiti, et ajaleht on ülikooli suurusel organisatsioonis vajalik (osade hinnangul ka parim) sisekommunikatsiooni vahend. Lugejad väärtustavad ajalehte küll eeskätt selle informeeriva rolli pärast, ent selgelt tunnetatakse ka ülikoolilehe integreerivat rolli – UT aitab paremini tunda suure ülikoolipere liikmena.

Ajalehe ilmumise mittevajalikkus tuleb esile nende puhul, kes aktiivsemalt ülikooli veebist ja listidest informatsiooni otsivad. Nendeks on aga suuresti just nooremad ülikoolipere liikmed e üliõpilased. Just kaugõppes e peamiselt

nädalavahetustel tarkust omandavate üliõpilaste jaoks ongi ülikooli kodulehekülg peamisi informatsiooni allikaid, sest ülikooli nn igapäevase argieluga puutub see osa tudengkonnast vähe kokku. See tähendab, et nad loevad ka vähe ülikooli ajalehte. Ülikooli keskne veeb koos seal sisalduvate kodulehekülgedega on kõige mahukam ja inforikkam informatsiooni kandja ja edastaja ülikoolis.

Akadeemiline personal tõi eraldi välja ka ajapuuduse, miks ajalehte lugeda ei jõua, mistõttu selle ilmumine või mitteilmumine otseselt midagi ei mõjuta.

Seda võib eeskätt õppejõudude koormatust silmas pidades ka mõista. Üliõpilaste arv ülikoolis on viimaste aastate jooksul järjepidevalt kasvanud, koos sellega on muutunud ka üliõpilaste ja õppejõudude omavaheline suhe. Teisisõnu on pidevalt suurenenud üliõpilaste arv ühe õppejõu kohta.

Kui nt 2000. aasta lõpus oli Tartu Ülikoolis 869 õppejõudu ning 14 261 üliõpilast, mis teeb ühe õppejõu kohta 16.4 tudengit, siis 2003 aasta lõppedes oli õppejõude ülikoolis 853 ja üliõpilasi 17 653, mis teeb ühe õppejõu kohta juba 20.7 tudengit (Uba, 2001: 65, Vahemets, 2004: 74).

Ajalehes kajastatava temaatika osas luges ligi neljandik küsitletutest enamasti kõike, millest ajaleht kirjutas. Erinevate teemade osas on ajalehe suurimad lugejad jällegi tugitöötajad ja akadeemiline personal, mis veelkord viitab, et ajaleht vastab pigem nende ootustele.

Eelistatuim lugemismaterjal on õppetegevusega seonduv temaatika. Mõnevõrra üllatavalt on lugemise objektiks suuresti ka ajalehe viimasel leheküljel sisalduvad teated ja kuulutused, mille vastu tundis huvi 68% küsitluses osalenutest. See näitab nn informatiivsete teadete tähtsust ajalehes, huvi eeskätt kaitsmiste, avatud loengute, külalisesinejate jms vastu tuli sarnaselt välja ka intervjuudes. Üliõpilased tundsid mõistetavalt suurt huvi ka tudengite elu ja tegemiste ning kõrghariduse vastu laiemalt, seevastu teadustegevuse ja välissuhete vastu oli omakorda mõnevõrra leigem huvi. Siin mängib töö autori hinangul oma rolli just üliõpilaste osakaal uurimuses, kes teadustegevuse vastu väga huvi ei tundnud.

Ülikooli kolme sotsiaalse grupi lugemissoove kõrvutades tulevad aga välja konkreetsele auditooriumile iseloomulikud erinevused.

Tugistruktuuride töötajad (üle poole vastanutest) loevad ajalehes enamasti ülikooli juhtimisest, teadaandeid ja kuulutusi ning palga- ja rahandustemaatikat.

Õppejõudude / teadustöötajate huvi langeb aga täiesti teistsugustele valdkondadele. Enim tuntakse ajalehes iseloomulikult huvi teadustegevuse, õppetöö ja kõrghariduse vastu laiemalt. Teadustegevus oli kogunisti 76% ulatuses enim loetav temaatika akadeemilise personali poolt. Samas kajastas ajaleht teadustegevust ligi kümme korda vähem võrreldes õppetööga, mis näitab, et selle poole pealt UT akadeemilise personali ootustele ei vasta.

Üliõpilaste teemaeelistus sarnaneb pigem akadeemilise personali seisukohtadega. Tudengid tunnevad suurt huvi samuti õppetöö vastu (78% vastanutest), nende poolt on pea alati loetav ka tudengite elu ja tegemised ning teadaannete rubriik. Tegelikult on üliõpilased võrdlemisi huvitatud ka kõrgharidustemaatikast laiemalt, mis langeb samuti õppejõudude eelistusega kokku.

Vähe huvi tuntakse ajalehes ülikooli tugitegevuse valdkondade vastu. Temaatika, mille vastu lugejad kõige vähem huvi tundsid oli majandus- ja haldusteema, sellise hinnangu andis 35% uurimuses osalenutest. Vähe tunti huvi ka palga- ja rahandusteema ning personaliteema vastu. Kui lähtuda põhimõttest, et ülikooli põhitegevus on teadus- ja õppetöö, siis ei ole selline tulemus vahest ka üllatav. Tugitegevuse ülesandeks on toetada parimal võimalikul viisil just ülikooli põhitegevust.

See kõik tähendab, et ülikooli ajaleht peab ülikoolis kui sotsiaalses ruumis arvestama kõigi nimetatud sotsiaalsete gruppide huvide ja soovidega. Ajaleht peab leidma nn kuldse kesktee, et kõik grupid, kõik lugejarühmad oleksid rahul ja saaksid ajalehest soovitud informatsiooni. Nagu selgub uurimistulemustest on ülikooli sotsiaalsetel gruppidel eristatavad soovid ja hoiakud ajalehe suhtes, mis aga siiski ei tähenda täielikku huvide konflikti.

Siiski ei saa käesoleva töö tulemusena väita, et praegune UT on nimetatud kuldse kesktee täielikult leidnud e vastab võrdselt kõikide gruppide ootustele. Pigem on ajaleht orienteeritud ülikooli töötajaskonnale kui üliõpilastele. Viimastele pakub ülikoolileht vähem lugemist, mis on otseselt seotud ka tudengite kesisemate hinnangutega ajalehe vajalikkusele ja kes on töötajaskonnaga võrreldes ka märgatavalt väiksemad ajalehe lugejad.

Kui ajalehes enimloetud valdkonnad sõltusid paljuski konkreetsest sihtgrupist e tugitöötajad tundsid huvi rohkem tugitegevuse vastu ja akadeemiline personal

omakorda teadus- ja õppetöö vastu, siis valdkonnad, mis eriti huvi ei paku langevad võrdlemisi kokku.

Teisisõnu loevad nii tugitöötajad, akadeemiline personal kui ka üliõpilased reeglina kõik vähe majandus- ja haldustemaatika kohta.

Omamoodi vastuolu tuleb välja aga välissuhtlusest ja teadustegevusest rääkides. Kui uurimusest selgus, et nimetatud valdkonnad ei kuulu lugemisel kolme eelistatud temaatika sekka (vaid üle kolmandiku tundis selle vastu huvi), siis ometi on samad valdkonnad teemade seas, mida tahetakse leheveergudel rohkem näha (vastavalt 52% ja 48%).

Siin hakkab rolli mängima eri sihtrühmade erinev huvi ülikoolilehes sisalduva temaatika vastu.

Kõrgharidust laiemalt soovisid kõik leheveergudel senisest rohkem lugeda. Akadeemiline personal soovis esimese eelistusena rohkem just teadustegevuse kajastamist, üliõpilased omakorda rohkem tähelepanu õppetööle.

Käesoleva töö tulemusena selgus, et ülikooli sotsiaalsed grupid tundsid kõige vähem huvi tugitegevuse valdkondade vastu ajalehes. Täpselt sama seisukoht ja järjekord on ka teemade osas, mida võiks ülikoolilehe veergudel senisest veelgi vähem leiduda. Oluline osa vastanutest näeks leheveergudel vähem majandus- ja haldustemaatikat ning palga- ja rahandusteemat.

Siinkohal lugejagruppide vahel suuri erinevusi välja ei tulnud. See tähendab, et ülikooli sotsiaalsete gruppide vahel valitseb teatud küsimustes ka üksmeel. Teisisõnu tunnevad kõik lugejad rohkem huvi just ülikooli põhitegevuse vastu, mis õppe- ja teadustöö ning üliõpilaste tegevuse lugemise näol kinnitust saab.

Ülikooli ajalehte loetakse kõigi kolme peamise sihtgrupi poolt üsna üksmeelselt samadel põhjustel. Selgelt peamine lugemise põhjus ongi informatsiooni saamine ülikoolis ja kõrgharidusmaastikul üldse toimuva kohta, sellisel veendumusel oli suur enamus vastanutest. Oluliseks peeti lugemisel ka ajalehe poolt tekitatavat nn ühise pere tunnet, mis aitab sulanduda ülikooli suurde liikmeskonda, aitab paremini tunda ülikoolipere liikmena.

See tähendab, et UT täidab organisatsiooni sisekommunikatsioonis peamiselt just kahte esimest funktsiooni (informeeriv ja integreeriv). Ajaleht toetab

organisatsiooni põhitegevust e vahendab ülikoolis toimuvat selle liikmetele ning soodustab teabevahendusega liikmeskonnas osalus- ja ühise pere tunnet.

Vähemal määral täidab ülikoolileht Vos ja Schoemakeri poolt (1999: 82) nimetatud muutusi toetavat või selgitavat funktsiooni. UT küll teavitab liikmeskonda ülikooli kui sotsiaalse ruumi peamistest muudatustest, kuid ei täida niivõrd oma analüütilist ja selgitavat rolli nende muudatuste lahtiseletamisel ja liikmeskonna diskussioonile kutsumisel.

Teatud määral täidab Universitas Tartuensis ka ülikooli töötajale e Cutlipi nimetatud (1985: 317) indiviidile suunatud sisekommunikatsiooni eesmärgi. Teatud määral sellepärast, et ülikoolileht küll loob võimaluste piires inimeste teadlikkust organisatsiooni tegevusest ja eesmärkidest, rahuldab nende soovi olla informeeritud ning hoiab ülikooli liikmed informeerituna olulisematest muudatustest. Ent küsitav on ajalehe roll organisatsiooni töötajate lojaalsuse kujundamisel, nende töö efektiivsemaks muutmisel ning töötajate julgustamisel.

Leian, et UT hoiab ülikooli liikmeskonda informeeritud pigem igapäevastest sündmustest, kui strateegilistest muudatustest, arengutest ja nende tagamaadest. Just viimased on aga olulisemad tegurid töötajaskonna lojaalsuse ja usalduse tekitamisel neid ümbritseva sotsiaalse ruumi e ülikooli vastu.

Lugejagruppide hinnang ajalehele Universitas Tartuensis oli võrdlemisi positiivne. Kõige paremal arvamusel TÜ ajalehest olid tugitöötajad (84%). Seda võib siinkirjutaja hinnangul põhjendada esiteks sellega, et ajalehte antaksegi välja ülikooli ühes tugiüksuses e teabetalituses ning teiseks sellega, et tugitöötajad puutuvad ajalehe igapäevatööga sagedamini kokku võrreldes nt akadeemilise personali või üliõpilastega. Ülikooli ajalehe toimetuse ümber ülikooli peahoones asuvad ka mitmed tugistruktuuri osakonnad (üldosakond, õppeosakond, teadus- ja arendusosakond). Kolmandaks näitab see sedagi, et ajaleht oma sisult ja olemuselt vastab suuresti just tugistruktuuride töötajate ootustele.

Sarnaselt hea oli ka akadeemilise personali hinnang ajalehele (81%), kes eelnevalt olid ka väljaande ühed suurimad lugejad. Üliõpilaste hinnang ülikoolilehele oli mõnevõrra madalam, mis tähendab taaskord, et tudengid erinevalt ülikooli töötajaskonnast praegust ajalehte päris "omaks" ei pea.

Ajaleht Universitas Tartuensis on viimastel aastatel suures osas samale tasemele jäänud. 2002. aasta sügisest ilmub küll ajaleht värvilise päisega ja kvaliteetpaberil, ent lehe sisu ja struktuuri osas pole muudatusi aset leidnud. Ka uurimistulemuste põhjal saab järeldada, et lugejad on ajalehe muudatuste osas märganud ja maininud peamiselt just lehe välimust puudutavaid arenguid. Natuke vähem kui kolmandik (29%) hindas ajalehe muutust paremuse suunas, mis näitab veelkord, et ka lehe välimuse muutus pole päris märkamata jäänud.

Kui ajalehte üldiselt hindasid kõige kõrgemalt tugitöötajad, siis väljaande muutust paremuse suunas täheldas enim akadeemiline personal. 39% hindas ajalehe muutust paremuse suunas. Seda võib vahest seostada ajalehe nn stabiilsusega, mis tähendab, et väärtustati ülikoolilehte kui kindlal ajal ilmuvat teabevahendit, kust võib hõlpsalt saada ülevaate ülikoolis toimuvast. Märkimisväärne osa tugitöötajatest andis ajalehe arengule samuti positiivse hinnangu (38%). Üliõpilased olid ajalehe muudatuste täheldamisel kriitilisemad, mis on mõistetav, sest nagu selgus on neil ka ajalehe lugejatena väiksem osakaal võrreldes akadeemiliste ja tugitöötajatega ning ajaleht pakub neile ühtlasi vähem soovitud lugemist.

Töö autori hinnangul võib üldisest positiivsest hinnangust ülikooli ajalehele ja selle ilmumise vajalikkusele välja lugeda ka ülikooli liikmeskonna usaldust ülikooli väljaande vastu. Sellele annab kinnitust ka peamine UT lugemise soov e informatsiooni saamine nii ülikoolis kui kõrgharidusmaastikul üldiselt toimuva vastu.

Ajalehe lugude peategelasteks on võrdselt ülikooli akadeemiline personal e õppejõud ja teadustöötajad ning üliõpilased, mis viitab otseselt ülikooli ühele põhitegevusele õpetamise näol. Kolm korda vähem esines lugudes tugitöötajaid, kes aga ise olid märgatavalt aktiivsemad kaasautorid toimetusele võrreldes nt üliõpilastega. Seda võib seletada toimetuse eesmärgiga rõhuda ülikooli tegevuse kajastamisel eeskätt organisatsiooni põhitegevusele, tugitöötajad näevad aga ajalehes võimalust ka oma töö ja tegevuse õigustamiseks või selle edukuse näitamiseks, mistõttu nende koostöö toimetusega on sagedasem.

Ülikoolileht kirjutab kõige enam õppetegevusest (üle poolte lugude puhul), mis on loogilises seoses lugudes enim esinenud tegelastega e õppejõudude ja üliõpilastega. Siiski kaldub lugude temaatilisel jaotusel õppetegevuses suurem rõhk pigem õpetamisele ja õppejõudude tegevusele, mis viitab lehe sisulisele orienteeritusele pigem õppejõududele kui üliõpilastele.

Siin võib töö autori hinnangul rolli mängida ka akadeemilise personali enda aktiivsem koostöö toimetusega, mille tulemuseks on õppejõudude poolt rohkem kaastöid ajalehele.

Universitas Tartuensis kirjutab võrdlemisi palju ka sellest, mis ülikoolist enim välja paistab ja mida võib nimetada tinglikult “teenusteks ühiskonnale”. Üle neljandiku leheruumist võttis analüüsitud perioodil enda alla erinevate konverentside, seminaride, presentatsioonide, publikatsioonide, näituste, messide, kontserdite, sporditegevuse, muuseumide jms kajastamine, mis võib eeldatavalt ka enim huvi ülikoolivälisele lugejale pakkuda. Seega võiks edaspidi uurida ka ülikooli ajalehe rolli väliskommunikatsioonis.

Samas leidub ajalehes üllatavalt vähe ülikooli teise põhitegevuse e teadustöö kajastamist, mis moodustab käsitletud valdkondadest vaid 5,5%, seega ligi 10 korda vähem kui õppetegevust. Siinkohal võib esiteks rolli mängida ülikooli teadustöötajate vähene aktiivsus või soov oma tegevusest leheveergudel rääkida. Teisalt huvituvad nt üliõpilased kui ülikooli liikmeskonna suurim osa peamiselt just õppetegevusest, sest bakalaureuse tasemel, kus suur enamus tudengitest õpib (ligi 80%), puututakse veel võrdlemisi vähe kokku teadustööga selle klassikalises mõttes.

Tugitegevuse kajastamine on leheveergudel tagasihoidlik. Toimetuse on olulisematel finants-, personali-, haldus- või majandusküsimustel küll silma peal hoidnud, ent see ei moodusta palju üle kümnendiku leheruumist. Samas ei saa seda töö autori hinnangul toimetusele ka ette heita, kuna ülikooli põhitegevuse kajastamine peakski olema prioriteetne tegevus.

Ajalehes enim figureerivate tegelaste ja temaatika ning eespool toodud sotsiaalsete gruppide teemaeelistuste põhjal saab väita, et praegune UT vastab sisult enim akadeemilise personali ja tugitöötajate ootustele. Seda aga mitte täielikult, sest õppetegevuse kajastamise kõrval oli õppejõudude huviorbiidis ka teadustöö. Viimasest, nagu selgub, kirjutab aga praegune ülikoolileht kordi vähem.

4.2. JÄRELDUSED

Käesoleva magistritöö peamised ja oluliseimad järeldused uurimisküsimustest lähtuvalt on järgmised:

- **Ajalehes domineerivad ülikooli tegevust positiivselt kajastavad informatiivsed lühiuudised ja lühemad uudislood, mis viitab UT infolehe ning PR-lehe olemusele;**
- **Peamisteks lugude autoriteks on ajalehe toimetuse töötajad, kolmandik lugudest tuleb kaastöödena ülikooli liikmeskonnast, suurimad kaastööde autorid on akadeemiline personal ja tugitöötajad;**
- **Sisust lähtuvalt on ajalehel nii infolehele, PR-lehele kui ka traditsioonilisele ajalehele omaseid tunnuseid. Enim võib ülikooli väljaannet pidada siiski ajalehelaadseks (väikelehe ja infolehe vahepealseks) väljaandeks, käsitledes seda ühtlasi vahendina ülikooli sisekommunikatsiooni teostamisel, klassikalises mõttes ajalehest UT puhul rääkida ei saa;**
- **Ülikooli sotsiaalsete gruppide silmis on Universitas Tartuensis eeskätt infoleht, sellise määratlusega on lugejad ka suuresti rahul. Samas pole ligi kolmandik uurimuses osalenutest päris kindlad kuidas ülikoolilehte määratleda, kelle hinnangul on ülikooli väljaandel nii infolehele, PR-lehele kui ka traditsioonilisele ajalehele iseloomulikke tunnuseid;**
- **Ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudised) ja informatiivse materjali (teadaanded, kuulutused) vahekord on lugejagruppide silmis ajalehes üldiselt tasakaalus, akadeemiline personal näeks leheveergudel senisest natuke rohkem ajakirjanduslikke tekste, üliõpilased hindavad teistest rohkem teadaannete osa ajalehes;**
- **Ajalehe suurimad lugejad on tugitöötajad ja akadeemiline personal, kelle ootustele leht enim vastab, üliõpilased on märgatavalt väiksemad lehelugejad;**
- **Sarnaselt lehe lugemisele hindavad enim Universitas Tartuensise ilmumise vajalikkust akadeemiline personal ja tugitöötajad, kellele leht peamiselt orienteeritud on;**

- Enim on ajalehega rahul samuti tugitöötajad ja akadeemiline personal, üliõpilased hindavad ajalehte kriitilisemalt;
- Ajalehe mahtu hindavad ülikoolielu kajastamiseks piisavaks peamiselt tugitöötajad, akadeemiline personal ja üliõpilased näeksid praegust väljaannet mahukama, et leida sealt rohkem neile meelepärast lugemist;
- Enim soovitakse ajalehelt õppe- ja üliõpilastegevuse ning kõrgharidustemaatika kajastamist, mida ajalehes ka peamiselt loetakse, kõige vähem loevad lugejagrupid lehes majandus- ja haldustemaatikat ning muud ülikooli tugitegevusega seonduvat, mida kõikide gruppide hinnangul võiks leheveergudel veelgi vähem olla;
- Ülikooli kolmel sotsiaalsel grupil on eristatavad lugemiseelistused, millega ajaleht arvestama peab, täielikku huvide konflikti siiski ei eksisteeri, kuna mitmetes küsimustes ollakse ka üksmeelel;
- Ülikooli ajalehelt oodatakse eeskätt teabe vahendamist ülikoolis toimuva kohta, ajalehe toimimine ülikooli sisekommunikatsiooni vahendina viitab funktsionaalsele organisatsiooni kommunikatsioonikäsitlusele;
- Organisatsiooni seisukohast täidab ajaleht peamiselt informeerivat ja integreerivat funktsiooni, tahaplaanile jääb selgitav ja muutusi toetav funktsioon;
- Indiviidi seisukohast hoiab UT ülikooli liikmeskonda informeeritud pigem igapäevastest sündmustest, mis on iseloomulik just funktsionaalsele organisatsiooni kommunikatsiooniteooriale, mitte niivõrd strateegilistest muudatustest ja nende tagamaadest;
- Olulisi muudatusi ajalehe juures viimastel aastatel ei täheldata, kui siis arenguid ajalehe välimuse osas;
- Ajalehes domineeriv tegelaskond ja temaatika vastab enim akadeemilise personali ootustele, kuigi mitte täielikult. Peamisteks tegelasteks lugedes on õppejõud ja üliõpilased, enim kajastatavad teemad on õppetegevus ja teenused ühiskonnale, vähe kajastab ajaleht ülikooli teadustegevust, mida õppejõud enim loeks.

Käesoleva magistritöö uurimistulemustest ja järeldustest lähtuvalt saab teha ka mõned soovitusel, missuguses suunas võiks ülikooli ajaleht edasi areneda. Saadud tagasiside võib tunduda küll paljuski positiivne ajalehe osas, ent kriitilisi tähelepanekuid ja kommentaare ei tohiks töö objektiivsuse huvides samuti märkimata jätta.

- Ajaleht peaks muutuma atraktiivsemaks, rõõmsamaks ja elavamaks, millele aitaks kaasa maketi ning kontseptsiooni (vabamaks) muutmine;
- Ajaleht võiks edaspidi rohkem tähelepanu pöörata ülikooli teadustegevusele ja probleemidele kõrgharidusmaastikul üldiselt;
- Lugudes võiks esineda enam isikustatud seisukohti, ülikoolis esinevaid probleeme võiks enam süvitsi ja kriitilisemalt käsitleda;
- Kaastööde puhul peaks rohkem rõhku pöörama lugude ajakirjanduslikule tasemele;
- Pikemad artiklid võiksid esineda ajalehe elektroonilises versioonis, millele põhileht viitab;
- Ajaleht võiks julgemalt ülikooli liikmeskonda diskussioonile kutsuda erinevate probleemide ja muudatuste aruteluks;
- Senisest rohkem võiks leheveergudel leiduda ka arutlevaid ja analüütilisi žanre (kommentaariid, arvamused jms).

5. KOKKUVÕTE

“Tõsi, mis tõsi – pool sajandit tagasi, 22. novembril 1948 ilmus ajalehe Tartu Riiklik Ülikool esimene number, praeguse Universitas Tartuensis vahetu eelkäija”.

Need sõnad on pärit 1998. aasta novembrikuu ajalehe Universitas Tartuensis esilehelt, mille autoriks on Tartu Ülikoolis ajakirjanike õpetusele aluse pannud emeritprofessor Juhan Peegel. Eesti vanim ülikooli häälekandja tähistas siis oma 50. aastapäeva, esimest suurt juubelit.

Tänaseks on ajalooline ülikoolileht juba üle 55 aasta vana. See tähendab, et ajaleht on juba üle poole sajandi kajastanud ja uurinud vähemal või rohkemal määral ülikooli enda ajalugu ning arengut, muutudes ise koos ülikooliga.

Eesti vanima ülikoolilehe ajalugu ning sisu on küll selle aja jooksul mõningal määral uuritud, ent nendestki uurimustest on tänaseks üle kümne aasta möödas.

Veelgi olulisem on aga töö autori hinnangul mõista, kuidas väärikas ülikoolileht vastab uuel sajandil ja uuel ajastul ülikooli liikmeskonna ootustele. Kuivõrd saab praegusest Universitas Tartuensisest üldse rääkida kui ajalehest klassikalises mõttes, vahest on UT pigem ajalehelaadne väljaanne või hoopis üks vahend ülikoolisisesse kommunikatsiooni teostamiseks. Kuivõrd ülikoolipere hindab oma organisatsiooni väljaande ilmumist, mida ajalehelt eeskätt oodatakse, millisena ülikoolilehte tajutakse, millest / kellest ajaleht enim ja kuidas kirjutab ning kas ollakse rahul ajalehega üldiselt on peamised küsimused, millele käesolev magistritöö üritab vastata, et seda tühimikku täita.

Magistritöö teoreetilise raamistiku moodustab sotsiaalse ruumi teooria, koos selles eksisteerivate gruppidega ning funktsionaalne organisatsiooni kommunikatsiooni käsitus, koos organisatsiooni sisekommunikatsiooni põhitõdedega.

Ajalehte Universitas Tartuensis käsitlen ülikoolis kui sotsiaalses ruumis just funktsionaalse organisatsiooni kommunikatsiooni paradigma abil, kus ajaleht on üks organisatsiooni sisekommunikatsiooni vahenditest, mille peamiseks eesmärgiks on igapäevase organisatsiooni tegevuse kajastamine. Sellest lähtuvalt on tõstatatud ka käesoleva töö uurimisküsimused.

Oma uurimuses olen kasutanud kombineeritud uurimismetoodikat. Ülikooli sotsiaalsete gruppide hoiakute uurimiseks kasutasin formaliseeritud küsimustikku, millele vastas kokku 766 ülikoolipere liiget ning semistruktureeritud kvalitatiivset süvaintervjuud, mille viisin läbi 8 ülikoolipere liikmega.

Ajalehes kajastatava teemaderingi, tegelaste, lugude tonaalsuse jm analüüsimiseks kasutasin kolmanda meetodina kontentanalüüsi, mis hõlmas kõiki ajalehe numbreid akadeemilise aasta 2002/2003 jooksul e kokku 903 analüüsivat ühikut.

Magistritöö tulemusena selgus, et Universitas Tartuensis ei saa käsitleda puhtalt ajalehena, pigem ajalehelaadse väljaande või kommunikatsiooni vahendina ülikoolisisesse informatsiooni edastamiseks.

Ülikooli sotsiaalsed grupid (akadeemiline personal, tugitöötajad ja üliõpilased) hindavad UT-d üldiselt heaks väljaandeks ja selle ilmumist peetakse vajalikuks. Kõige vähem on ajalehega rahul üliõpilased.

Enim soovitakse ajalehelt õppe- ja üliõpilastegevuse ning kõrgharidustemaatika kajastamist, mida ajalehes ka peamiselt loetakse, vähe huvi tuntakse majandus- ja haldustemaatika ning muu tugitegevuse vastu. Ülikooli kolmel sotsiaalsel grupil on eristatavad lugemiseelistused, millega ajaleht arvestama peab, täielikku huvide konflikti siiski ei eksisteeri.

Ülikooli liikmeskonna silmis on UT eeskätt infoleht, ajakirjanduslike tekstide ja informatiivse materjali vahetõrge on lugejate silmis ajalehes üldiselt tasakaalus.

Ülikooli ajalehelt oodatakse eeskätt teabe vahendamist ülikoolis toimuva kohta, ajalehe toimimine sisekommunikatsiooni vahendina viitab funktsionaalsele organisatsiooni kommunikatsiooniteooriale. Sellega seonduvalt täidab ajaleht organisatsiooni seisukohast peamiselt informeerivat ja integreerivat funktsiooni.

Indiviidi seisukohast on leht pigem ülikooli igapäevasündmuste, mitte niivõrd strateegiliste muudatuste ja nende tagamaade vahendaja.

Kokkuvõtvalt usun töö autorina, et käesolevast magistritööst saadud vajalik tagasiside ülikooli sotsiaalsete gruppide soovide ning hoiakute kohta võimaldab Eesti vanimat ülikooli ajalehte juba strateegiliselt ja mõtestatult edasi arendada, mis tuleks kasuks kõikidele Universitas Tartuensis lugejatele e kogu ülikooli liikmeskonnale.

6. SUMMARY

“Indeed, half a century ago, on 22 November, 1948 the first issue of the newspaper *Tartu Riiklik Ülikool* [Tartu State University—I.L.], a direct predecessor to the current *Universitas Tartuensis*, was published.”

These words stem from a front-page story in a November 1998 issue of the *Universitas Tartuensis* (UT) weekly quoting the words of *Professor Emeritus* Juhan Peegel, founder of the curriculum of journalism at the University of Tartu. The oldest of Estonian university newspapers was then celebrating its 50th anniversary, an important half-century milestone.

Now the historical weekly boasts 55 years of age. This means that it has for already over half a century covered and to a lesser or greater extent investigated the history and the development of the University, changing in step with the University itself.

Some research has been done in the past on the history and content of this oldest of Estonian university newspapers, but this has not been followed up during more than ten years already.

Based on the above, the present thesis seeks to understand how the venerable university issue meets the expectations of the University’s members in a new era, in the new century. It also attempts to define the task of the UT—can it be approached as a classical news weekly, should it be treated rather as an approximation of a news issue, or a means of internal communications of the University? Do students and staff appreciate having the paper? What is their perception of it? Who or what does the paper write about and in what key? These, as well as the general issue of the target audience’s satisfaction with the paper are the principal questions that the present thesis examines.

The theoretical framework of the thesis is provided by the social space theory and its treatment of the groups existing in the particular space, together with a functional approach to communications within an organisation, coupled with basic insights of internal communication.

The author approaches the newspaper *Universitas Tartuensis* in the context of the social space of the University, specifically through the prism of a functional approach to intra-organisational communication. In the latter, the newspaper appears as one of the means of the University's internal communications, the principal aim of which is to follow and reflect the everyday activities of the organisation. This has served as the specific focus for the research framework of the thesis.

The author has adopted a combined methodology for his research. To assess the attitudes of the various social groups within the University, a formal questionnaire was distributed that was filled in by a total of 766 respondents representing students and staff alike. The results were expanded by semi-structured qualitative in-depth interviews conducted with 8 of the respondents. To analyse the topics treated in the *UT*, the persons portrayed, the tone of the stories, etc., content analysis was used as the third method, covering all of the *UT* issues for the 2002 / 2003 academic year (a total of 903 units).

The results of the research show that the *UT* cannot be approached merely as a newspaper but should rather be regarded as an approximation of a news issue, or a means of presenting intra-university information.

The *UT*'s social groups (academic staff, administration workers and students) by and large evaluate the paper as good and consider its publication necessary. The least content with the *UT* are the students.

Most expectations for the paper centred on issues of studies, student life and higher education in general—which were also the topics most often read in the *UT*. Less interest was expressed for covering various financial, management and other support services. The three social groups of the University have their own reading preferences that the paper has to consider. However, there is no irreconcilable conflict of interest between these.

In the eyes of the University's members, the *UT* is first and foremost an information sheet that, on the whole, strikes a good balance between journalism and the presentation of information.

UT readers expect the weekly primarily to provide information about events taking place within the University. The readers' emphasis on the *UT*'s role as a

means of internal communication here corroborates the author's choice of a functional approach to intra-organisational communication. From this perspective, the paper fulfills chiefly informational and integration tasks.

From the point of view of individual members, the *UT* chiefly focuses on day-to-day events of the University's life, leaving strategic change and debates related to it in the background.

In conclusion, the author contends that the feedback drawn as a result of the research carried out in the framework of the thesis regarding the expectations and attitudes of the University's social groups should enable the editors to plan out a strategic perspective for steering the development of the *UT*. This will benefit all readers of the *UT*—that is, all *UT* members.

Kasutatud kirjandus

1. Annus, E., Loogväli, T. (2002). Eestikeelne ajakirjandus 1766-1940, I A-N. Eesti Akadeemiline Raamatukogu, Tallinn.
2. Annus, E., Loogväli, T. (2002). Eestikeelne ajakirjandus 1766-1940, II O-Ü. Eesti Akadeemiline Raamatukogu, Tallinn.
3. Bourdieu, P. (2000). *Distinction: A Social Critique of The Judgement of Taste*. Routledge, London.
4. Bourdieu, P. (1998). *Practical Reason. On The Theory of Action*. Polity Press, Cambridge.
5. Cutlip, S. M., Center, A. H., Broom, G. M. (1985). *Effective Public Relations*. Prentice-Hall. Englewood Cliffs, New Jersey.
6. Eesti Nõukogude Entsüklopeedia nr 3. (1988). Valgus, Tallinn.
7. Goodall, Jr. L. H. (1985). *Small Group Communication in Organizations*. Wm. C. Brown Publishers, Iowa.
8. Grunig, J. (2002). *Excellence in Public Relations and Communication Management*. Lawrence Erlbaum Associates, London.
9. Hall, S. (2000). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. Sage Publications, London.
10. Keller, M. (1998). Suhtekorralduse käsiraamat. Eesti Suhtekorraldajate Liit. Äripäeva Kirjastus, Tallinn.
11. Kidron, A. (1988). Suhted töökollektiivis. Valgus, Tallinn.
12. Kudu, R. (1972). Ajalehe "Tartu Riiklik Ülikool" üliõpilastest lugejaskonna sotsioloogiline analüüs. TÜ ajakirjandusosakond.
13. Lewin, M. (1987). *Understanding Psychological Research*. Robert E. Kreiger Publishing Company, Malabar.
14. Lindlof, T. R. (1995). *Qualitative Communication Research Methods*. Sage Publications, California.
15. Lotman, J. (1999). *Semiosfäär*. Vagabund, Tallinn.
16. Lään I., Vahemets L. (2004). Tartu Ülikooli aastaraamat 2003. Tartu Ülikooli Kirjastus.
17. McGrath, J. E. (1984). *Groups: Interaction and Performance*. Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.

18. McQuail, D. (1997). Audience Analysis. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.
19. McQuail, D. (2003). McQuaili massikommunikatsiooni teooria. Tartu Ülikooli Kirjastus.
20. Morits, L. (2004). Tartu Ülikooli teatmik. Isikkoosseis ja struktuur 2003/2004. Tartu Ülikooli Kirjastus.
21. Mälberg, M.-L. (2001). Sisekommunikatsioon Majandusministeeriumis. Bakalaureusetöö, TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
22. Pace, R. W., Faules, D. F. (1994). Organizational Communication. Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
23. Peegel, J., Aru, K., Issakov S., Jansen E., Lauk, E. (1994). Eesti ajakirjanduse teed ja ristteed. TÜ ajakirjandusosakond, Eesti Akadeemiline Ajakirjanduse Selts.
24. Pild, M. (2003). Muutuste kommunikatsioon Tartu Ülikooli näitel. Bakalaureusetöö, TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
25. Pild, M. (2003). Organisatsiooni muutuste kommunikatsioon Tartu Ülikooli näitel. Seminaritöö, TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
26. Ratassepp, K. (2002). Organisatsioonisisene kommunikatsioon ja töörahulolu. Bakalaureusetöö, TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
27. Schwandt, T. A. (1992). Qualitative Inquiry: A Dictionary of Terms. California, Thousand Oaks: Sage Publications, London.
28. Siimon, A., Türk, K. (2003). Juhtimine. TÜ majandusteaduskond. Tartu Ülikooli Kirjastus.
29. Tali, P. (1995). Eesti peamised üliõpilasväljaanded 1914 – 1994. Diplomitöö, TÜ ajakirjandusosakond.
30. Uba, L. (2001). Tartu Ülikooli aastaaruanne 2000. Tartu Ülikooli Kirjastus.
31. Ude, I. (1985). Ajaleht “Tartu Riiklik Ülikool” 1984. aastal. TÜ ajakirjandusosakond.
32. Vadi, M. (2001). Grupid organisatsioonis. TÜ majandusteaduskond. Tartu Ülikooli Kirjastus.

33. Vadi, M. (2004). Organisatsiooni käitumine. TÜ majandusteaduskond. Tartu Ülikooli Kirjastus.
34. Vahemets, L. (2004). Tartu Ülikooli aastaaruanne 2003. Tartu Ülikooli Kirjastus.
35. Van Dijk, T. A. (1998). Ideology. A Multidisciplinary Approach. Sage Publications, London.
36. Vihalemm, P. (2004). Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965-2004. TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. Tartu Ülikooli Kirjastus.
37. Vos, M., Schoemaker, H. (1999). Integrated Communication. Uitgeverij Lemma BV, Utrecht.

Intervjuud / vestlused

1. Kaljund, K. TÜ ajalehe Universitas Tartuensis toimetaja/küljendaja, kevad 2003, sügis 2003.
2. Kossar, K. Pedagoogikaülikooli pressiesindaja ja ajalehe Pedagoogikaülikool vastutav väljaandja, sügis 2003.
3. Lauk, E. TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna Eesti ajakirjanduse õppetooli professor, kevad 2004.
4. Lään, V. EPMÜ omaaegse ajalehe Põllumajanduse Akadeemia peatoimetaja, suvi 2003.
5. Mark, S. TÜ asjaajamiskorralduse peaspetsialist, kevad 2004.
6. Morits, L. TÜ teabetalituse siseinfo spetsialist, sügis 2003.
7. Mägi, R. TÜ administratsioonidirektor, üldosakonna juhataja kt, kevad 2004.
8. Peegel, J. TÜ emeriitprofessor, talv 2004.
9. Pert, P. Üliõpilaslehe peatoimetaja, kevad 2004.
10. Püttsepp, J. EPMÜ ajalehe Maaülikool toimetaja, sügis 2003.
11. Sootak, V. TÜ ajalehe Universitas Tartuensis peatoimetaja, sügis 2002, kevad 2003, sügis 2003.
12. Sõstar, K. TÜ teabetalituse avalikkussuhete spetsialist (üritused), sügis 2003.
13. Ummelas, M. TTÜ ajalehe Mente et Manu toimetaja, sügis 2003.

14. Vahemets, L. TÜ teabetalituse avalikkussuhete spetsialist (infomaterjalid), kevad 2004.
15. Vooremäe, A. EPMÜ rahvusvaheliste ja avalike suhete osakonna juhataja, Maaülikooli vastutav väljaandja, sügis 2003.

Dokumendid

1. Tartu Ülikooli arengukava 2008. Tartu Ülikool, 2003.
2. Tartu Ülikooli arvutivõrgu kasutaja juhend.
3. Tartu Ülikooli asjaajamiseeskiri. Tartu Ülikool, 2001.
4. Tartu Ülikooli avalikkussuhete programm. Tartu Ülikool, 1998.
5. Tartu Ülikooli siseposti määrus. Tartu Ülikool, 1996.
6. Tartu Ülikooli põhikiri. Tartu Ülikool 2003.
7. Universitas Tartuensise kontseptsioon. Tartu Ülikool, 1999.
8. Universitas Tartuensise stiiliraamat. Tartu Ülikool, 1999.

Interneti leheküljed

1. Eesti Ajalehtede Liidu kodulehekülg (www.eall.ee).
2. Maaülikooli kodulehekülg (<http://www.eau.ee/371>).
3. Mente et Manu kodulehekülg (<http://www.ttu.ee/ajaleht>).
4. Pedagoogikaülikooli ajalehe kodulehekülg (<http://www.tpu.ee/ajaleht.html>).
5. Tartu Ülikooli IT-osakonna kodulehekülg (<http://www.ut.ee/it>).
6. Tartu Ülikooli üldosakonna kodulehekülg (<http://www.ut.ee/yldosakond>).
7. Tartu Ülikooli kodulehekülg (<http://www.ut.ee>).
8. Tartu Ülikooli Üliõpilasesinduse kodulehekülg (<http://www.ut.ee/esindus>).
9. Universitas Tartuensis'e kodulehekülg (http://www.ut.ee/ajaleht/index.aw/set_lang_id=1).
10. Üliõpilaslehe kodulehekülg ([http://www.eyl.ee/index.php?lang=est&mid=1,25](http://www eyl.ee/index.php?lang=est&mid=1,25)).
11. ÜRO teadus-, haridus- ja kultuuriorganisatsiooni UNESCO Eesti rahvusliku komisjoni kodulehekülg (<http://www.unesco.ee>).

LISAD

LISA 1

Ajalehe kodeerimisjuhend

A Loo tunnused:

A 1 – Loo järjekorra number ja ajalehe number

A 2 – Loo autor

1. Toimetus (toimetuse töötaja)
2. Üliõpilane
3. Õppejõud / akadeemiline personal (prof.-d, teadurid, dotsendid, lektorid, assistendid jt)
4. Tugitöötaja (mitteakadeemilise struktuuri töötaja)
5. Autor väljastpoolt TÜ struktuuri

A 3 – Loo tüüp / žanr

1. Olemuslugu
2. Artikkel
3. Uudislugu
4. Lühiauudis
5. Intervjuu
6. Kommentaar
7. Küsitlus
8. Önnitlus
9. Järelehüüe

A 4 – Loo toonaalsus (emotsioon, hoiak, suhtumine)

1. Positiivne
2. Nõrgalt positiivne
3. Neutraalne
4. Nõrgalt negatiivne
5. Negatiivne

B Loo tegelane (tegelased):

1. Üliõpilane
2. Õppejõud / akadeemiline personal (prof, dotsent, vanemteadur, assistant, lektor jt)
3. Tugitöötaja (mitteakadeemilise struktuuri töötaja)
4. Juhtkond (rektor, prorektorid, direktorid)
5. Väljaspoolt ülikooli
6. Ülikool üldiselt
7. Muu

C Loo teema:

C 1 – Ülikooli põhitegevust kajastav temaatika (õppetöö, teadustegevus ja teenused ühiskonnale)

1. a) Õppetöö (õpetamine / õppejõud)
 1. Sisseastumine
 2. Õppetegevus üldiselt (loengud, seminarid, kollokviumid, olümpiaadid, külalisõppejõud, aulaloengud jms)
 3. Õppekavad, õppetoolid, erialad, teaduskonnad väljatooduna
 4. Dekaanide, professorite (ka rektori) valimised
 5. Õppematerjal (sh uute raamatute ilmumine, kinkimine jms)
 6. Õppejõudude tunnustamine (sh saavutused, valimised), edutamine, õnnitlemine, mälestamine
 7. Muu
- b) Õppetöö (õppimine / üliõpilased)
 1. Õppetegevuses esiletoomine (üliõpilaspreamiad, autasustamised, olümpiaadivõidud, valimised jm)
 2. Stipendiumid, toetuspreemiad
 3. Kaitsmine (magistri- ja doktoritööde kaitsmine)
 4. Eluaseme temaatika
 5. Tööhõive, rahaprobleemid
 6. Tudengite üritused, võistlused jm kõrvaltegevus (sh tudengite kevadpäevad, üliõpilasteater, mälumäng, reisimine jms)
 7. Üliõpilasesinduse temaatika

8. Muu

2. Teadustegevus

1. Ülikooli teadussaavutused, -publikatsioonid
2. Teadusgrandid, -preemiad, lepingud, tunnustus
3. Teadusasutused, -keskused
4. Teadustegevus üldiselt
5. Muu

3. Teenused ühiskonnale

1. Näitused, messid (nt Ahhaa, Intellektika jt)
2. Välissuhtlus
3. Konverentsid, seminarid
4. Ülikooli spordiklubi ja sporditegevus üldiselt
5. Koostöö teiste institutsioonide / organisatsioonidega (nt Tartu linna, TÜ Kliinikumi, teiste ülikoolidega)
6. Ülikooli raamatukogu temaatika
7. Muuseumid
8. Ülikooli botaanikaaed
9. Koorilaul, kontserdid

4. TÜ nõukogu ja valitsuse istungid ning otsused

C 2 – Ülikooli kõrval- või tugitegevust kajastav temaatika

1. Ülikooli haldus- ja majandamistemaatika

1. Probleemid kinnisvaraga, renoveerimine, remont, kolimine
2. Uued hooned ja ruumid (üliõpilaselamud, auditooriumid, õpperuumid, laboratooriumid, kohvik jms)
3. Ülikooli struktuuriüksused, asutused
4. Eelarve, rahalised küsimused
5. Muu

2. Personaliküsimused

1. Uued töötajad
2. Töötajate lahkumine
3. Tööseadusandluse küsimused
4. Emeriteerumine
5. Töötajate mälestamine ja tunnustamine (sh õnnitlemine)

6. Muu

3. Muu tugitegevus

C 3 – Ülikoolihariduse teema üldisemalt (ülikoolihariduse rahastamine, ülikoolihariduse osakaal Eestis, kõrghariduspoliitilised küsimused jms)

LISA 2

Ajalehe kodeerimistabel

A – LOO TUNNUSED: *akadeemiline aasta 2002 (sept.) - 2003 (juuni)*

A 1 Loo jrk. nr ja ajalehtede arv

Loo nr	903
Ajalehtede arv	40, sh 7 vahelehte

A 2 Loo autor

	Toimetuse	Üliõpilane	Õppejõud	Tugitöötaja	Juhtkond	Väljastp. TÜ
Nr	606	74	101	95	20	7

A 3 Loo tüüp

	Olemus- lugu	Artik- kel	Uudis- lugu	Lühi- uudis	Inter- vjuu	Kommen- taar	Küsit- lus	Õnnit- lus	Järel- hüüe
Nr	37	131	230	362	47	20	13	55	8

A 4 Loo tonaalsus

	Positiivne	Nõrgalt positiivne	Neutraalne	Nõrgalt negatiivne	Negatiivne
Nr	232	308	345	14	4

B – LOO TEGELASED

	Üliõpilane	Õppejõud	Tugitöötaja	Juhtkond	Väljastp. TÜ	TÜ üld.	Muu
Nr	290	296	108	38	100	57	14

C – LOO TEEMA

C 1 – Ülikooli põhitegevus / õppe-, teadustöö ja teenused ühiskonnale

C 1.1. a) Õppetöö (õpetamine)

	Sisse- astumine	Õppeteg. üldiselt	Õppek.-d, erialad, teaduskonnad	Dekaanide, prof. valim.	Õppemat.-d, raamatud	Õppej. tunnust, õnnitl., mälest.	Muu
Nr	8	86	46	57	35	96	6

C 1.1. b) Õppetöö (õppimine / üliõpilased)

	Parimate esiletoom.	Stip.-d, preemia	Kaitsmine	Eluaseme teema	Tööhõive, rahapobl.	Tudengite ürit.-d jm kõrvaltegevus	TÜ ÜE teema	Muu
Nr	21	27	23	7	14	73	25	3

C 1.2. – Teadustegevus

	Teadussaavutused, publikatsioonid	Teadusgrandid, -preemiad, lepingud, tunnustus	Teadusasutused, -keskused	Teadustegevus üldiselt	Muu
Nr	6	8	15	26	2

C 1.3. – Teenused ühiskonnale

	Näitused, messid	Välis-suhtlus	Konv.-d, seminarid	Sporditeg., spordiklubi	Koostöö	Raamatukogu	Muuseumid	Botaanikaad	Koorilaul, kontsert
Nr	46	40	75	38	31	24	8	10	13

C 1.4. – Valitsuse ja nõukogu istungid / otsused

Nr	21
----	----

C 2 – Ülikooli kõrvaltegevust kajastav**C 2.1. Haldus- ja majandamistemaatika**

	Probleemid kinnisvaraga, renoveerimine, kolimine	Uued hooned ja ruumid	Eelarve, raha	Ülikooli asutused ja struktuuriüksused	Muu
Nr	18	16	5	5	4

C 2.2. Personaliküsimused

	Uued töötajad	Töötajate lahkumine	Töö-, jm seadusandlus	Emeriteerumine	Töötajate mälestamine ja tunnustamine	Muu
Nr	6	3	5	3	22	2

C 2.3. Muu tugitegevus

Nr	21
----	----

C 3 – Ülikooliharidus ja kõrghariduspoliitika üldisemalt, ülikooli arenguperspektiivid, positsioon ja juhtimine

Nr	42
----	----

LISA 3

Formaliseeritud küsimustik

Hea ülikoolipere liige!

Käesoleva küsimustiku eesmärk on välja selgitada ja täpsustada Teie ootused ning hoiakud ülikooli ajalehe Universitas Tartuensis suhtes e missugusena näete Teie ajalehe sisu ja teemaderingi.

Küsimustik on üks osa minu magistritööst, mis analüüsib ülikooli ajalehe sisu ja ülikoolipere kui ajalehe auditooriumi ootusi ja hoiakuid ajalehe suhtes. Loodan, et leiате lähima kahe nädala jooksul aega alltoodud küsimustele vastamiseks.

Teie vastused ja arvamused on väga vajalikud ning väärtuslikud ajalehe sisu ja struktuuri edasises kujundamises ja vajadusel muutmises.

Palun teha ristike teile enim sobiva vastusevariandi ette asuvasse kasti või tabelis vastavasse lahtrisse.

Kulutatud aja eest ette tänades,

Illari Lään

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna magistrant

Sotsiaalteaduskond

Tartu Ülikool

Formaliseeritud küsimustik

1. Kui tihti Te loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

- ☐ Loen igat lehenumbrit
- ☐ Mõnikord loen (vähemalt 1-2 lehenumbrit kuus)
- ☐ Üsna harva, juhuslikult
- ☐ Viimase aasta jooksul pole lugenud

2. Kas TÜ ajalehe ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

- ☐ Jah, kindlasti
- ☐ Jah, üldiselt küll
- ☐ Pigem mitte
- ☐ Kindlasti mitte

3. Palun selgitage lühidalt miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik (rist kahe esimese vastusevariandi juures) või mittevajalik (rist kahe viimase vastusevariandi juures)?

.....

.....

.....

4. Miks Te loete TÜ ajalehte UT?

	Seda kindlasti	Mõnevõrra	Seda mitte
UT annab vajalikku teavet ülikoolis toimuva kohta			
UT pakub lõõgastavat lugemist igapäeva tegemistele			
UT aitab end tunda suure ülikoolipere liikmena			
UT hoiab kursis kõrgharidus-maastikul toimuvaga üldiselt			
Muu põhjus (palun kirjutada)			

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamaks ülikooli elu?

- ☐ Jah, täiesti piisav
- ☐ Enam-vähem piisav
- ☐ Pigem mitte
- ☐ Kindlasti mitte

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks leheks?

- ☐ Jah, täiesti
- ☐ Üldiselt küll
- ☐ Üldiselt mitte
- ☐ Üldse mitte

7. Kas ülikooli leht on Teie meelest viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

- ☐ Paremaks läinud
- ☐ Samaks jäänud
- ☐ Halvemaks läinud

8. Mida (missugust temaatikat) ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete?

	Enamasti loen	Mõnikord loen	Üldiselt ei loe
Kõike			
Ülikooli juhtimine, juhtkond			
Õppetegevus			
Tudengite elu ja tegemised			
Teadustegevus			
Teadaanded			
Majandus- ja haldusteema			
Palga- ja rahandusteema			
Personaliteema (nii akadeemiline kui tugistrukt.)			
Kõrgharidus laiemalt			
Välissuhted, välistegevus			

Muu (palun kirjutada)			
--------------------------------	--	--	--

9. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks leht rohkem ruumi pühendama?

	Võiks olla palju rohkem	Võiks olla veidi rohkem	Samapalju	Võiks olla vähem
Juhtimine, juhtkond				
Õppetegevus				
Tudengite tegevus				
Teadustegevus				
Teadaanded				
Majandus- ja haldusteema				
Palga- ja rahandusteema				
Personaliteema				
Kõrgharidus laiemalt				
Välissuhtlus				
Muu (millest veel)				

10. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ja informatiivsete tekstide (teated, kuulutused, reklaam) vahekorda UTs?

- ☐ Vahekord on tasakaalus (mõlemaid parasjagu)
- ☐ Ajakirjanduslikke tekste on liiga vähe (informatiivset materjali liiga palju)
- ☐ Ajakirjanduslikke tekste on liiga palju (informatiivset materjali liiga vähe)

11. Kas TÜ ajaleht on Teie arvates praegu pigem informatiivne ja teavitav väljaanne (infoleht), pigem mainekujunduslik väljaanne (PR-leht) või ajakirjanduslik e kriitiliselt ülikoolis toimuvat analüüsiv väljaanne?

- ☐ Pigem informatiivne väljaanne (infoleht)
- ☐ Pigem mainekujunduslik väljaanne (PR-leht)
- ☐ Pigem ajakirjanduslik väljaanne
- ☐ Natuke kõike

12. Küsimusest nr 11 lähtuvalt - kas Te olete sellega rahul?

- ☐ Jah, täiesti
- ☐ Üldiselt küll
- ☐ Üldiselt mitte
- ☐ Üldse mitte

13. Kui Te ei ole rahul, mis suunas peaks Teie meelest leht muutuma (rist kahe viimase vastusevariandi juures)?

.....

.....

.....

Teie sugu

- ☐ Mees
- ☐ Naine

Teie vanus

- ☐ 15-29
- ☐ 30-44
- ☐ 45-59
- ☐ 60-74

Teie haridustase

- ☐ Kesk
- ☐ Kesk-eri
- ☐ Kõrg
- ☐ Teaduskraad

Teie tegevusala

- ☐ Ametnik / spetsialist
- ☐ Juht / peaspetsialist
- ☐ Üliõpilane
- ☐ Õppejõud / teadustöötaja
- ☐ Ettevõtja / ise endale tööandja
- ☐ Kodune
- ☐ Töotu
- ☐ Pensionär
- ☐ Muu.....

Aitäh vastamast!

LISA 4

Formaliseeritud küsimustikule vastajad

Tugitöötajad / osakonnad (152 vastajat):

Õppeosakond – 16 vastajat (osakonnas kokku 23 töötajat)*,

Teadus-arendusosakond – 11 (16),

Üldosakond – 15 (21),

IT-osakond – 14 (22),

Haldusosakond – 18 (81),

Rahandusosakond – 12 (23),

Personaliosakond – 10 (12),

Avatud ülikool / kaugkoolituskeskus – 14 (15),

Raamatukogu – 42 (234).

* Töötajate arv on seisuga 31.12.2003 (TÜ aastaaruanne 2003).

Akadeemiline personal (142 vastajat):

Füüsika-keemiateaduskond – 16 vastajat (teaduskonnas kokku 209 töötajat)*,

Kehakultuuriteaduskond – 10 (60),

Sotsiaalteaduskond – 14 (124),

Filosoofiateaduskond – 15 (298),

Majandusteaduskond – 16 (83),

Usuteaduskond – 10 (19),

Haridusteaduskond – 8 (88),

Arstiteaduskond – 13 (443),

Matemaatika-informaatikateaduskond – 12 (93),

Bioloogia-geograafiateaduskond – 12 (241),

Õigusteaduskond – 16 (47).

* Töötajate arv on seisuga 31.12.2003 (TÜ aastaaruanne 2003).

Üliõpilased (472 vastajat):

Sotsiaalteaduskond – 62 vastajat (teaduskonnas kokku 2004 üliõpilast)*,

Filosoofiateaduskond – 48 (2849),

Füüsika-keemiateaduskond – 42 (1092),

Haridusteaduskond – 58 (1042),

Kehakultuuriteaduskond – 48 (606),

Majandusteaduskond – 30 (1433),

Arstiteaduskond – 72 (1964),

Õigusteaduskond – 68 (929),

Bioloogia-geograafiateaduskond – 44 (1372).

* Üliõpilaste arv seisuga 31.12.2003 (TÜ aastaaruanne 2003).

LISA 5

Formaliseeritud küsimustiku kokkuvõtte tabel (tugitöötajad)

1. Kui tihti loete TÕ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Vastajate arv	Igat lehenumbrit	Mõnikord loen (väh. 2 nr-t kuus)	Üsna harva, juhuslikult	Viimasel aastal pole lugenud
152	75	49	28	

2. Kas TÕ ajalehe ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

Vastajate arv	Jah, kindlasti	Jah, üldiselt küll	Pigem mitte	Kindlasti mitte
152	50	76	26	

3. Palun selgitage miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik / mittevajalik

Vastajate arv	Annab hea ülevaate ülikoolis toimuvast, hoiab olulisega kursis	TÕ suuruses org.-s on UT vajalik ja parim sisekom. vahend	UT on mingil määral ülikooli sümbol, osa traditsioonidest	UT on märk organisatsiooni kultuurist	UT annab igapäeva-töökäiklikult infot	UT annab võimaluse kajastada oma tegemisi, olla ülikoolis nähtav	UT on vahelduseks hea lugemine, ent pole eluliselt tähtis	UTs on liiga palju akadeemilist infot, vähe aga admin. probleeme
110	61	18	6	1	11	6	5	2

4. Miks Te loete TÕ ajalehte UT?

	Seda kindlasti	Mõnevõrra	Seda mitte
UT annab vajalikku teavet ülikoolis toimuva kohta	122	30	
UT pakub lõõgastavat lugemist igapäeva tegemistele	10	68	74
UT aitab end tunda suure ülikoolipere liikmena	47	78	27
UT hoiab kursis kõrgharidusmaastikul toimuvaga üldiselt	33	98	21

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikooli elu?

Vastajate arv	Jah, täiesti piisav	Enam-vähem piisav	Pigem mitte	Kindlasti mitte
152	55	77	15	5

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks leheks?

Vastajate arv	Jah, täiesti	Üldiselt küll	Üldiselt mitte	Üldse mitte
152	14	114	24	

7. Kas ülikooli leht on Teie meelest viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

Vastajate arv	Paremaks läinud	Samaks jäänud	Halvemaks läinud
152	57	95	

8. Mida (missugust temaatikat) ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete?

	Enamasti loen	Mõnikord loen	Üldiselt ei loe
Kõike	56	66	30
Ülikooli juhtimine, juhtkond	105	42	5
Õppetegevus	78	66	8
Tudengite elu ja tegemised	81	57	14
Teadustegevus	70	64	18
Teadaanded	102	43	7
Majandus- ja haldusteema	89	44	19
Palga- ja rahandusteema	100	45	7
Personaliteema	94	50	8
Kõrgharidus laiemalt	81	65	6
Välissuhted, välistegevus	58	82	12
Muu (palun kirjutada)			

9. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks leht rohkem ruumi pühendama?

	Võiks olla palju rohkem	Võiks olla veidi rohkem	Samapalju	Võiks olla vähem
Juhtimine, juhtkond	18	40	93	1
Õppetegevus	17	41	94	
Tudengite tegevus	29	38	81	4
Teadustegevus	15	34	100	3
Teadaanded	12	26	105	9
Majandus- ja haldusteema	14	47	82	9
Palga- ja rahandusteema	18	35	95	4
Personaliteema	13	50	87	2
Kõrgharidus laiemalt	27	41	83	1
Välissuhtlus	11	38	103	
Muu (millest veel): 16 Kõrghariduse ja kultuuri seostest 2	Rohkem (nt üliõpil.) kogemuslugusid, analüüsi 4	Rohkem temaat. vahelehti (nt tudengisport jm) 6	Rohkem tugiüksuste tegemisi 3	Võiks viidata vajalikele veebiuudistele 1

10. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ja informatiivsete tekstide (teated, kuulutused, reklaam) vahekorda UTs?

Vastajate arv	Vahekord on tasakaalus	Ajakirjanduslikke tekste on liiga vähe (muud infot palju)	Ajakirjand. tekste on liiga palju (muud vähe)
152	106	35	11

11. Kas TÜ ajaleht on Teie arvates praegu pigem informatiivne ja teavitav väljaanne (infoleht), pigem mainekujunduslik väljaanne (PR-leht) või pigem ajakirjanduslik e kriitiliselt ülikoolis toimuvat analüüsiv väljaanne?

Vastajate arv	Pigem infoleht	Pigem PR-leht	Pigem ajakirjanduslik väljaanne	Natuke kõike
152	96	7	1	48

12. Küsimusest nr 11 lähtuvalt - kas Te olete sellega rahul?

Vastajate arv	Jah, täiesti	Üldiselt küll	Üldiselt mitte	Üldse mitte
152	20	108	23	1

13. Kui Te ei ole rahul, mis suunas peaks Teie meelest leht muutuma?

Vastajate arv	UT peaks kajastama rohkem õppetööd	Rohkem ajakirjanduslik, analüütiline, rohkem artikleid	UT võiks olla elavam, atraktiivsem, värvilisem	UT võiks olla rohkem ajakirjanduslik, olles samas mainekujunduslik	UT võiks rohkem kirjutada ülikooli ja ühiskonna seostest	UT võiks olla rohkem varieeruvam, sisukam, kajastades rohkem üliõpilasi	Rohkem välisautoreid (kuigi takistuseks võib saada ilmselt honorari puudumine)
30	2	13	8	1	2	1	3

Küsitluse vastajad on klassifitseeritud järgmiste näitajate alusel.

Vastajad	Sugu		Vanus				Haridus			
Kokku	M	N	15-29	30-44	45-59	60-74	Kesk	Kesk-eri	Kõrg	Teadus-kraad
152	54	98	38	67	40	7	24	10	102	16

Tegevusala								
Ametnik / spets.	Juht / peaspets.	Üliõpilane	Õppejõud / teadustöötaja	Ettev. / ise endale töötaja	Kodu -ne	Töötu	Pensio-när	Muu
100	52							

LISA 6

Formaliseeritud küsimustiku kokkuvõtte tabel (akadeemiline personal)

1. Kui tihti loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Vastajate arv	Loen igat lehenumbrit	Mõnikord loen (väh. 2 nr-t kuus)	Üsna harva, juhuslikult	Viimasel aastal pole lugenud
142	57	60	25	

2. Kas TÜ ajalehe ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

Vastajate arv	Jah, kindlasti	Jah, üldiselt küll	Pigem mitte	Kindlasti mitte
142	48	76	17	1

3. Palun selgitage miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik / mittevajalik

Vastajate arv	Annab hea, kompaktse ülevaate ülikoolis toimuvast, hoiab kursis olulisega	UT on vajalik ja parim sisekommunikatsiooni vahend, võrreldes muuga	TÜ suurusel organisats.-l on vaja oma väljaannet, mis tekitab ühise pere tunnet	UT lugemisel omab rolli ka harjumus sealt vajalikku infot saada	Saan vaja-liku info ka mujalt (nt veebist ja listidest) kätte	Erialase kirjanduse lugemise kõrval jääb UT jaoks vähe aega
103	58	20	8	5	10	2

4. Miks Te loete TÜ ajalehte UT?

	Seda kindlasti	Mõnevõrra	Seda mitte
UT annab vajalikku teavet ülikoolis toimuva kohta	110	30	2
UT pakub lõõgastavat lugemist igapäeva tegemistele	5	50	87
UT aitab end tunda suure ülikoolipere liikmena	55	71	16
UT hoiab kursis kõrgharidus-maastikul toimuvaga üldiselt	37	91	14

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikooli elu?

Vastajate arv	Jah, täiesti piisav	Enam-vähem piisav	Pigem mitte	Kindlasti mitte
142	41	72	22	7

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks leheks?

Vastajate arv	Jah, täiesti	Üldiselt küll	Üldiselt mitte	Üldse mitte
142	17	98	25	2

7. Kas ülikooli leht on Teie meelest viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

Vastajate arv	Paremaks läinud	Samaks jäänud	Halvemaks läinud
142	55	85	2

8. Mida (missugust temaatikat) ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete?

	Enamasti loen	Mõnikord loen	Üldiselt ei loe
Kõike	48	70	24
Ülikooli juhtimine, juhtkond	90	52	
Õppetegevus	97	43	2
Tudengite elu ja tegemised	48	84	10
Teadustegevus	108	34	
Teadaanded	88	40	14
Majandus- ja haldusteema	48	73	21
Palga- ja rahandusteema	87	50	5
Personaliteema	88	48	6
Kõrgharidus laiemalt	94	46	2
Välissuhted, välistegevus	51	83	8
Muu (palun kirjutada)			

9. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks leht rohkem ruumi pühendama?

	Võiks olla palju rohkem	Võiks olla veidi rohkem	Samapalju	Võiks olla vähem
Juhtimine, juhtkond	17	34	90	1
Õppetegevus	26	50	66	
Tudengite tegevus	18	38	86	
Teadustegevus	35	70	37	
Teadaanded	9	30	93	10
Majandus- ja haldusteema	10	28	90	14
Palga- ja rahateema	22	30	82	8
Personaliteema	17	42	78	5
Kõrgharidus laiemalt	52	43	47	
Välissuhtlus	23	38	76	5
Muu (millest veel): Rohkem TÜ ja Tartu linna suhetest, TÜ inimeste avalikust tegevusest 2	Rohkem probleem-artikleid kõrghariduse valdkonnast 1	Ülikooli poliit.-d suundumused, poliitika põhimõtted 2	Rohkem diskussioone teadus- ja haridusteemal 3	Rohkem persooni-lugusid 1

10. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ja informatiivsete tekstide (teated, kuulutused, reklaam) vahekorda UTs?

Vastajate Arv	Vahekord on tasakaalus	Ajakirjanduslikke tekste on liiga vähe (muud infot palju)	Ajakirjand. tekste on liiga palju (muud vähe)
142	97	40	5

11. Kas TÜ ajaleht on Teie arvates praegu pigem informatiivne ja teavitav väljaanne (infoleht), pigem mainekujunduslik väljaanne (PR-leht) või pigem ajakirjanduslik e kriitiliselt ülikoolis toimuvat analüüsiv väljaanne?

Vastajate arv	Pigem infoleht	Pigem PR-leht	Pigem ajakirjanduslik väljaanne	Natuke kõike
142	86	3	3	50

12. Küsimusest nr 11 lähtuvalt - kas Te olete sellega rahul?

Vastajate arv	Jah, täiesti	Üldiselt küll	Üldiselt mitte	Üldse mitte
142	13	102	25	2

13. Kui Te ei ole rahul, mis suunas peaks Teie meelest leht muutuma?

Vastajate arv	UT www versioon võiks valmida enne lehe ilmumist	UT peaks rohkem süvitsi, kriitilisemalt TÜ probleeme kajastama, rohkem teravust	Lood on liiga pealis- kaudsed, jätavad luge- ja kõrvalt- vaatajaks, rohkem isikustatud seisukohti	Rohkem rõhku (sügavust) peaks pühendama teadus- ja õppetöö sisulistele probleem.-le	Rohkem kaastöid ametnikelt õppejõu- dudelt ja tudengitelt	UT peaks esteeti- lises mõttes stiili paran- dama	UT võiks olla veel jõulise- malt maineku- junduslik ülikooli väljaanne
36	1	14	9	4	4	1	3

Küsitluse vastajad on klassifitseeritud järgmiste näitajate alusel.

Vastajad	Sugu		Vanus				Haridus			
Kokku	M	N	15-29	30-44	45-59	60-74	Ke sk	Kesk -eri	Kõrg	Teadus -kraad
142	68	74	15	50	53	24			34	108

Tegevusala								
Ametnik / spets.	Juht / pea- spets.	Üliõpi- lane	Õppejõud / teadus- töötaja	Ettev. / ise endale tööandja	Kodu -ne	Töö- tu	Pensio- När	Muu: Lepingu- line arst- resident
			138					4

LISA 7

Formaliseeritud küsimustiku kokkuvõtte tabel (üliõpilased)

1. Kui tihti loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Vastajate arv	Igat lehenumbrit	Mõnikord loen (väh. 2 nr-t kuus)	Üsna harva, juhuslikult	Viimasel aastal pole lugenud
472	57	194	203	18

2. Kas TÜ ajalehe ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

Vastajate arv	Jah, kindlasti	Jah, üldiselt küll	Pigem mitte	Kindlasti mitte
472	54	236	168	14

3. Palun selgitage miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik / mittevajalik

Vastajate arv	Annab hea ülevaate ülikooli sündmustest, hoiab ülikooli-eluga kursis	UT on üks osa TÜ traditsioonidest, üks TÜ sümbolitest	UT annab infot tudengite tegevuse, loengute, arvamuste jm kohta ülikoolis	Saan vajaliku info mujalt (nt veebist ja listidest) kätte	Muu lugemise kõrvalt ei jää aega UT lugemiseks	UT ei sisalda otseselt minu jaoks vajalikku infot, UT on vahest huvitav, ent liiga akadeemiline	UT on liiga pealiskaudne ja ühehülgne, ka välimuse osas ja ei kutsu lugema, võiks olla atraktiivsem
338	174	16	50	27	10	53	8

4. Miks Te loete TÜ ajalehte UT?

	Seda kindlasti	Mõnevõrra	Seda mitte
UT annab vajalikku teavet ülikoolis toimuva kohta	345	113	14
UT pakub lõõgastavat lugemist igapäeva tegemistele	38	244	190
UT aitab end tunda suure ülikoolipere liikmena	138	232	102
UT hoiab kursis kõrgharidusmaastikul toimuvaga üldiselt	194	245	33

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikooli elu?

Vastajate arv	Jah, täiesti piisav	Enam-vähem piisav	Pigem mitte	Kindlasti mitte
472	106	251	96	19

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks leheks?

Vastajate arv	Jah, täiesti	Üldiselt küll	Üldiselt mitte	Üldse mitte
472	34	327	104	7

7. Kas ülikooli leht on Teie meelest viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

Vastajate arv	Paremaks läinud	Samaks jäänud	Halvemaks läinud
472	110	351	11

8. Mida (missugust temaatikat) ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete?

	Enamasti loen	Mõnikord loen	Üldiselt ei loe
Kõike	73	221	163
Ülikooli juhtimine, juhtkond	74	258	125
Õppetegevus	356	86	15
Tudengite elu ja tegemised	350	97	10
Teadustegevus	108	263	86
Teadaanded	324	105	28
Majandus- ja haldusteema	68	167	222
Palga- ja rahandusteema	96	204	157
Personaliteema	74	233	150
Kõrgharidus laiemalt	303	130	24
Välissuhted, välistegevus	177	232	48
Muu (palun kirjutada)			/ 457

9. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks leht rohkem ruumi pühendama?

	Võiks olla palju rohkem	Võiks olla veidi rohkem	Samapalju	Võiks olla vähem
Juhtimine, juhtkond	16	44	351	46
Õppetegevus	96	291	70	
Tudengite tegevus	159	205	92	1
Teadustegevus	61	121	253	22
Teadaanded	94	128	218	17
Majandus- ja haldusteema	15	20	317	105
Palga- ja rahateema	14	51	305	87
Personaliteema	16	50	331	60
Kõrgharidus laiemalt	131	215	101	10
Välissuhtlus	106	171	172	8
Muu (millest veel): Kokku: 12 Rohkem ülikooli juhtimisest, tulevikuplaanidest 1	Rohkem tudengite ja õppejõudude õppetööväliseid teemasid 2	UT ei kajasta praktiliselt üldse õppetegevuse musti külgi, mida on ülikoolis palju 1	Rohkem meditsiini või arstiteaduskonna temaatikat 2	UTs võiks ilmutada ka karikatuuride rubriik, leht võiks olla lõbusam, rõõmsam 6

10. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ja informatiivsete tekstide (teated, kuulutused, reklaam) vahekorda UTs?

Vastajate Arv	Vahekord on tasakaalus	Ajakirjanduslikke tekste on liiga vähe (muud infot palju)	Ajakirjand. tekste on liiga palju (mud vähe)
472	301	111	60

11. Kas TÜ ajaleht on Teie arvates praegu pigem informatiivne ja teavitav väljaanne (infoleht), pigem mainekujunduslik väljaanne (PR-leht) või pigem ajakirjanduslik e kriitiliselt ülikoolis toimuvat analüüsiv väljaanne?

Vastajate arv	Pigem infoleht	Pigem PR-leht	Pigem ajakirjanduslik väljaanne	Natuke kõike
472	244	71	22	135

12. Küsimusest nr 11 lähtuvalt - kas Te olete sellega rahul?

Vastajate arv	Jah, täiesti	Üldiselt küll	Üldiselt mitte	Üldse mitte
472	43	332	87	10

13. Kui Te ei ole rahul, mis suunas peaks Teie meelest leht muutuma?

Vastajate arv	UT peaks muutuma rohkem PR-leheks	UT peaks muutuma oluliselt kriitilisemaks, ajakirjanduslikumaks, lood on liiga pealiskaudsed, probleemid tihti avamata	UT võiks olla veel mahukam, veel rohkem informatiivsem (rohkem teadaandeid)	UT võiks osalt ilmuda ka vene või soome keeles	UT võiks kajastada enam üliõpilaste tegevust, admin- ja haldusinfot on liiga palju	Rohkem autoreid võiks olla tudengite endi näol	Praeguste artiklite puhul puudub tihti side teema ja minu kui üliõpilase vahel, tahaks rohkem ühtekuuluvustunnet ja lugejasõbralikkust	UT võiks olla atraktiivsem, köitvam ja värviline
106	1	36	25	3	20	4	7	10

Küsitluse vastajad on klassifitseeritud järgmiste näitajate alusel.

Vastajad	Sugu		Vanus				Haridus			
Kokku	M	N	15-29	30-44	45-59	60-74	Kesk	Kesk-eri	Kõrg	Teadus-kraad
472	148	324	446	26			416	18	38	

Tegevusala									
Ametnik / spets.	Juht / peaspets.	Üliõpilane	Õppejõud / teadustöötaja	Ettev. / ise endale töötaja	Kodu -ne	Töötatu	Pensio-när	Muu	
		472							

LISA 8

Formaliseeritud küsimustiku kokkuvõtte tabel (kõik kokku)

1. Kui tihti loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Vastajate arv	Igat lehenumbrit	Mõnikord loen (väh. 2 nr-t kuus)	Üsna harva, juhuslikult	Viimasel aastal pole lugenud
766	189	303	256	18

2. Kas TÜ ajalehe ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

Vastajate arv	Jah, kindlasti	Jah, üldiselt küll	Pigem mitte	Kindlasti mitte
766	152	388	211	15

3. Palun selgitage lühidalt miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik

Vastajate arv	Annab hea ülevaate ülikooli sündmus-test, hoiab ülikooli-eluga kursis	UT on üks osa TÜ traditsioonidest, üks TÜ sümbolitest	UT annab infot tudengite tegevuse, loengute, arvamus-te jm kohta ülikoolis	TÜ suuruses org.-s on UT vajalik ja parim sise-komm. vahend	UT annab igapäevast tööks vaja-likku infot	UT annab võimaluse kajastada oma tegemisi ja olla ülikoolis nähtav	TÜ suuruses organisatsioonis tekitab UT lugemine ühise pere tunnet	UT lugemisel omab rolli ka harjumus sealt vajalikku infot saada
551	293	23	50	38	11	6	8	5

... mittevajalik

Saan vajaliku info mujalt (nt veebist ja listidest) kätte	Muu lugemise (sh erialase kirjanduse) kõrvalt ei jää UT lugemiseks aega	UT ei sisalda otseselt minu jaoks vajalikku infot, leht on vahest huvitav, ent üldiselt liiga akadeemiline	UT on liiga pealiskaudne ja ühekülgne, ka välimuse osas ja ei kutsu lugema, võiks olla atraktiivsem	UT on vahelduseks hea lugemine, ent pole eluliselt tähtis
37	12	55	8	5

4. Miks Te loete TÜ ajalehte UT?

	Seda kindlasti	Mõnevõrra	Seda mitte
UT annab vajalikku teavet ülikoolis toimuva kohta	577	173	16
UT pakub lõõgastavat lugemist igapäeva tegemistele	53	362	351
UT aitab end tunda suure ülikoolipere liikmena	240	381	145
UT hoiab kursis kõrgharidusmaastikul toimuvaga üldiselt	264	434	68

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikooli elu?

Vastajate arv	Jah, täiesti piisav	Enam-vähem piisav	Pigem mitte	Kindlasti mitte
766	202	400	133	31

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks leheks?

Vastajate arv	Jah, täiesti	Üldiselt küll	Üldiselt mitte	Üldse mitte
766	65	539	153	9

7. Kas ülikooli leht on Teie meelest viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

Vastajate arv	Paremaks läinud	Samaks jäänud	Halvemaks läinud
766	222	531	13

8. Mida (missugust temaatikat) ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete?

	Enamasti loen	Mõnikord loen	Üldiselt ei loe
Kõike	177	357	217
Ülikooli juhtimine, juhtkond	269	352	130
Õppetegevus	531	195	25
Tudengite elu ja tegemised	479	238	34
Teadustegevus	286	361	104
Teadaanded	514	188	49

Majandus- ja haldusteema	205	284	262
Palga- ja rahandusteema	283	299	169
Personaliteema	256	331	164
Kõrgharidus laiemalt	478	241	32
Välissuhted, välistegevus	286	397	68
Muu (palun kirjutada)			

9. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks leht rohkem ruumi pühendama?

	Võiks olla palju rohkem	Võiks olla veidi rohkem	Samapalju	Võiks olla vähem
Juhtimine, juhtkond	51	118	534	48
Õppetegevus	139	382	230	
Tudengite tegevus	206	281	259	5
Teadustegevus	111	225	390	25
Teadaanded	115	184	416	36
Majandus- ja haldusteema	39	95	489	128
Palga- ja rahasteema	54	116	482	99
Personaliteema	46	142	496	67
Kõrgharidus laiemalt	210	299	231	11
Välissuhtlus	140	247	351	13
Muu (millest veel): Kokku: 46 Rohkem ülikooli juhtimisest, tulevikuplaanidest 5	Rohkem tudengite ja õppejõudude õppetööväliseid teemasid 2	UT ei kajasta praktiliselt üldse õppetegevuse musti külgi, mida on ülikoolis palju 5	Rohkem meditsiini või arstiteaduskonna temaatikat 2	UTs võiks ilmutada ka karikatuuride rubriik, leht võiks olla lõbusam, rõõmsam 6
Rohkem TÜ ja Tartu linna suhetest, TÜ inimeste avalikust tegevusest 2	Rohkem probleemartikleid kõrghariduse ja kult.-i valdkonnast 10	Rohkem persooni- ja kogemuslugusid 5	Rohkem temaatilisi vahelehti 6	Rohkem tugiüksuste tegemisi 3

10. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ja informatiivsete tekstide (teated, kuulutused, reklaam) vahekorda UTs?

Vastajate arv	Vahekord on tasakaalus	Ajakirjanduslikke tekste on liiga vähe (muud infot palju)	Ajakirjand. tekste on liiga palju (mud vähe)
766	504	186	76

11. Kas TÜ ajaleht on Teie arvates praegu pigem informatiivne ja teavitav väljaanne (infoleht), pigem mainekujunduslik väljaanne (PR-leht) või pigem ajakirjanduslik e kriitiliselt ülikoolis toimuvat analüüsiv väljaanne?

Vastajate arv	Pigem infoleht	Pigem PR-leht	Pigem ajakirjanduslik väljaanne	Natuke kõike
766	426	81	26	233

12. Küsimusest nr 11 lähtuvalt - kas Te olete sellega rahul?

Vastajate arv	Jah, täiesti	Üldiselt küll	Üldiselt mitte	Üldse mitte
766	76	542	135	13

13. Kui Te ei ole rahul, mis suunas peaks Teie meelest leht muutuma?

Vastajate arv	UT peaks muutuma -ma veel rohkem PR-leheks	UT peaks muutuma oluliselt kriitilisemaks, ajakirjanduslikumaks, lood on liiga pealiskaudsed, probleemid tihti avamata	UT võiks olla veel mahu-kam, veel rohkem informatiivsem (rohkem teada-andeid)	UT võiks osalt ilmuda ka vene või soome keeles	UT võiks kajastada enam üliõpilaste tegevust, admin- ja haldus-info arvelt	Rohkem autoreid võiks olla tudengite ja töötajate näol	Praeguste artiklite puhul puudub tihti side teema ja minu kui üliõpilase vahel, tahaks rohkem ühtekuuluvustunnet ja lugejasõbralikkust
166	4	63	25	3	21	8	7
	Peaks esteetiliselt stiili parandama	Rohkem välisautoreid, kuigi takistuseks saab ilmselt honorari puudumine	UT võiks olla atraktiivsem, köitvam, värviline	Rohkem õppetöö sisuliste probleemide avamist	UT võiks olla enam ajakirjanduslik, olles samas PR-leht	Rohkem sidusust ühiskonnaga	Lood on liiga pealiskaudsed, rohkem isikustatud seisukohti
	1	1	17	3	1	2	10

Küsitluse vastajad on klassifitseeritud järgmiste näitajate alusel

Vastajad	Sugu		Vanus				Haridus			
Kokku	M	N	15-29	30-44	45-59	60-74	Kesk	Kesk- eri	Kõrg	Teadus- kraad
766	272	494	499	143	93	31	440	28	174	124

Tegevusala								
Ametnik / spets.	Juht / pea- spets.	Üliõpi- lane	Õppejõud / teadus- töötaja	Ettev. / ise endale tööandja	Kodu -ne	Töö- tu	Pensio- när	Muu: Lepin- guline arst- resid.
100	52	472	138					4

LISA 9

Süvaintervjuu kava

I. Ajalehe üldise loetavuse, lugemise eesmärkide ja põhjuste väljaselgitamiseks ning mõistmiseks:

1. Kui tihti Te loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?
2. Kas ajalehe UT ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?
3. Palun selgitage, miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik või mittevajalik?
4. Miks Te loete ajalehte UT?
5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikoolis toimuvat?

II. Hinnangute ja hoiakute väljaselgitamiseks:

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks?
7. Miks Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks, palun selgitage / põhjendage?
8. Kas UT on Teie hinnangul viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?
9. Mille poolest on UT voomasel ajal paremaks või halvemaks läinud?
10. Kas ajalehe sisu ja vorm (kujundus) on tasakaalus, kas sobivad kokku?

III. Ajalehes käsitletavate teemade ja valdkondade loetavuse ning eelistuste väljaselgitamiseks:

11. Mida e missugust temaatikat ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete (kas nt õppe- või teadustegevusega seonduvat või ülikooli juhtimisega seonduvat vm)?
12. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks ajaleht rohkem ruumi pühendama? Mille arvelt?
13. Miks võiks UT Teie poolt nimetatud teemasid rohkem kajastada?

IV. Ajalehe olemuse selgitamiseks e millisena nähakse või tunnetatakse ülikooli ajalehte:

14. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ning informatiivsete tekstide (teated, kuulutused jms) vahekorda ajalehes?
15. Missugune ajaleht on Teie hinnangul UT (kas infoleht, PR-leht või traditsiooniline ajaleht)?
16. Kas Te olete sellega rahul?
17. Missuguses suunas peaks UT Teie hinnangul muutuma (kui üldse peaks)?

LISA 10

Intervjuude transkriptsioonid

V1

I. Ajalehe üldise loetavuse, lugemise eesmärkide ja põhjuste väljaselgitamiseks ning mõistmiseks:

1. Kui tihti Te loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Loen kõiki ajalehe numbreid, isegi tagantjärele, kui mingil põhjusel pole õnnestunud värsket lehte saada. Mõne numbri hoian isegi alles, kui seal on mind puudutav või huvitav info.

2. Kas ajalehe UT ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

Jah, on küll.

3. Palun selgitage, miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik või mittevajalik?

UT on üks infokandjatest ülikoolis, veebist ei suuda kõike lugeda. Ajaleht on ka juba traditsiooniline infokandja, mille lugemise puhul omab kindlasti tähtsust ka harjumus sealt infot saada, see on justkui osa tööritiivist. Arvan, et see on omaette väärtus, kui võid olla kindel, et just konkreetset infot saab konkreetsest kohast leida.

4. Miks Te loete ajalehte UT?

Loen esiteks selle pilguga, kas konkreetne lehenumber on õnnestunud, kuna see kuulub minu vastutusvaldkonda, vaatan kas ja kuidas ülikooli sündmusi on lehes kajastatud, mis on esilehe uudis jne. Teiseks loen informatsiooni saamise mõttes, et olla kursis ülikoolis toimuvaga.

Mõnevõrra, natuke tekitab UT lugemisel ka sellist ühise pere tunnet, ent see võiks tugevam olla, kui lehes oleks näiteks rohkem kaastöid. Vahest on hea lugeda just mõne õppejõu või kellegi teise kirjatükke ja saada aimu nende nägemusest asjadest.

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikoolis toimuvat?

Maht pole kindlasti ammendav, praegune leht annab lihtsalt mingi ülevaate ülikoolis toimuvast. Arvan, et leht võiks olla mahukam või suurem küll. Või võiks

näiteks kord kuus või kord kvartalis ilmuda lisaks selline sündmusi kokkuvõttev kuukiri või midagi sellist, mis leviks enam ka ülikoolist välja.

II. Hinnangute ja hoiakute väljaselgitamiseks:

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks?

Pigem võib praegust lehte siiski heaks väljaandeks pidada, mitte ideaalseks, ent üle keskmise heaks.

7. Miks Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks, palun selgitage / põhjendage?

Praegusel ajalehel on teatud stabiilsus, teatud kvaliteedi tase. Leht ilmub püsivalt, pole juhuslikkust. Mõnes mõttes võib öelda, et lehel on tuntud headuses oma nägu kujunenud.

8. Kas UT on Teie hinnangul viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

Mulle tundub, et UT on viimastel aastatel üldiselt samale tasemele jäänud. Mõnes mõttes on see hea, teisalt on teinekord väiksed muudatused jälle vajalikud ja head.

9. Mille poolest on UT voomasel ajal paremaks või halvemaks läinud?

10. Kas ajalehe sisu ja vorm (kujundus) on tasakaalus, kas sobivad kokku?

On küll tasakaalus, arvan, et sisu ja vorm sobivad kokku sellisel konservatiivsel moel, nagu praegune leht on.

III. Ajalehes käsitletavate temade ja valdkondade loetavuse ning eelistuste väljaselgitamiseks:

11. Mida e missugust temaatikat ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete (kas nt õppe- või teadustegevusega seonduvat või ülikooli juhtimisega seonduvat vm)?

Enamasti loen kõike, ei oskagi midagi eristada või esile tuua.

12. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks ajaleht rohkem ruumi pühendama? Mille arvelt?

Usun, et sisu on tasakaalus, selles mõttes, et leht kirjutab oma mahu piires võimalusel natuke kõigest. UT on kui "vaikselt voolav vesi". Tõsi, sellist teravust või kommentaare võiks vahest rohkem olla, mis tekitaks suuremat huvi lugemisel. Näiteks erinevate sündmuste ja ürituste toimumise korral saaks ajaleht ette ajakirjanduslikult selle vastu huvi tekitada, mitte tagant järgi toimunust teavitada. Samas peaks UT säilitama siiski ka oma tasakaalustatud sisu.

13. Miks võiks UT Teie poolt nimetatud teemasid rohkem kajastada?

Kommentaaride osas saaks paremat tagasisidet ülikooli liikmetelt, need oleksid ka natuke lugejasõbralikumad, inimlähedasemad.

IV. Ajalehe olemuse selgitamiseks e millisena nähakse või tunnetatakse ülikooli ajalehte:

14. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ning informatiivsete tekstide (teated, kuulutused jms) vahekorda ajalehes?

Põhimõtteliselt on vahekord tasakaalus, eriti sellise mahu juures. Sellist ametlikku ülikooli infot on küll lehes palju, ent see on ka loomulik, sest UT ongi ülikooli kui organisatsiooni väljaanne.

15. Missugune ajaleht on Teie hinnangul UT (kas infoleht, PR-leht või traditsiooniline ajaleht)?

Arvan, et hübriid kõigest kolmest. Ühest küljest kajastab leht ülikooli peamiselt positiivses valguses, samas edastab palju igapäevast teavet ülikoolis toimuva kohta ning osalt on ajalehel minu arvates ka ajakirjanduslikud ambitsioonid. Klassikalises mõttes UT mõistagi tavapärase ajalehe mõõtu välja ei anna.

16. Kas Te olete sellega rahul?

Praeguse mahu juures on see ilmselt optimaalne, kui UT täidab kõiki eespool nimetatud väljaande funktsioone. Ajaleht ei tohiks minu arvates väga ühte äärmusesse langeda, nt muutuda ainult infoleheks vms.

17. Missuguses suunas peaks UT Teie hinnangul muutuma (kui üldse peaks)?

Võib arvata, et tavalugejad ootavad lehelt pigem ajakirjanduslikumat lähenemist teemade käsitlemisel, ilmselt ei määratleta UTd esmapilgul kui eeskätt ikkagi organisatsiooni lehte, vaid võrreldakse traditsiooniliste väljaannetega.

V2

I. Ajalehe üldise loetavuse, lugemise eesmärkide ja põhjuste väljaselgitamiseks ning mõistmiseks:

1. Kui tihti Te loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

No vähemalt paari numbrit kuus ikka loen, põhimõtteliselt sõltub see sellest, kas värske UT on parajasti meie tööruumis koosolekulaual olemas või mitte. Kui on, siis ka loen.

2. Kas TÜ ajalehe UT ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

Minu jaoks isiklikult eriti mitte, kuid kindlasti on UT ilmumine vajalik ülikooli kui organisatsiooni jaoks.

3. Palun selgitage lühidalt miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik või mittevajalik?

UT ilmumine pole mulle vajalik, sest saan endale vajaliku informatsiooni mujalt kiiremini ja mugavamalt kätte, eeskätt ülikooli kodulehekülje ja meililistide vahendusel. Viimased sisaldavad nii tööpakkumisi, kaitsmisi, pressiteateid jms, mida on huvitav lugeda. Olen isiklikult liige kolmes listis, mis minu infovajadused põhimõtteliselt rahuldab.

4. Miks Te loete TÜ ajalehte UT?

UT lugemine võimaldab iseenesest hetkeks aja maha võtta ja samas vaadata kas on midagi huvitavat, eriti oma töövaldkonna või töökorraldusega seoses.

Lehest tahan saada infot nt ülikooli sisemiste muutuste kohta. Loen lehte tihti ka nõ jutu tasandil infot kinnituse saamiseks e vaatan kas ja kuidas sellest kirjutatakse ajalehes.

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikooli elu?

Arvan, et on piisav arvestades fotode suurusi. Fotode asemel võiks olla rohkem teksti, seega tundub, et maht on paras küll. Fotod ei peaks ära kaduma, kuid võiksid olla väiksemad.

II. Hinnangute, hoiakute väljaselgitamiseks:

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks leheks?

Hindan ajalehte keskmiselt, saan aru, et ülikoolil kui asutusel peaks ajaleht olema, minu jaoks personaalselt vast mitte niivõrd.

7. Miks Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks, põhjendage?

Pean ajalehte nõ keskmiseks leheks, sest ühest küljest seal nagu on lugusid põhitegevusest ja teisest küljest nagu ei ole ka. Leian siiski, et võiks sellist ülevaatlikku infot nt õppetegevuse kohta rohkem olla, mitte niivõrd pikemate lugude näol, aga pigem lühidalt, ent rohkem.

8. Kas UT on Teie meelest viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

9. Mille poolest on ajaleht paremaks või halvemaks läinud?

Minu arvates on UT samaks jäänud, muutusi pole olnud märgata.

10. Kas ajalehe sisu ja kujundus on tasakaalus, kas sobivad kokku?

Sisu ja vorm sobivad minu hinnangul kokku küll. Seda iseloomustavad sellised märksõnad, nagu tagasihoidlikkus, lihtsus, akadeemilisus. Pigem on leht just nõ teaduslikult või teadustegevuse osas akadeemiline, mitte niivõrd üliõpilaslikult akadeemiline.

III. Ajalehes käsitletavate teemade (sisu) loetavuse selgitamiseks?

11. Mida (missugust temaatikat) ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete?

Loen põhimõtteliselt kõike, va reaalteaduste või täppisteaduste valdkonna kohta, sest isiklikult olen pigem sotsiaalvaldkonnaga seotud, kuid tööalaselt üritan reeglina kõike lugeda. Õppetegevuse valdkond on natuke kõrgendatud huviga, seoses oma töövaldkonnaga.

12. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks leht rohkem ruumi pühendama?

Rohkem muudatustest õppetegevuses, nt uutest õppekavadest. Inimesed, kes tegelevad või puutuvad kokku nt magistri- ja doktoriõppe valdkonnaga võiks julgemalt oma mõtteid lehes avaldada. Seevastu selline tugitegevuse temaatika võiks olla lehes vähem kajastatud, seda infot saab nii ehk naa listide vahendusel kätte. Lehe roll võiks olla analüütilisem, ülevaatlikum.

13. Miks peaks UT Teie poolt nimetatud teemasid rohkem kajastama?

Neid on minu hinnangul praegu natuke vähevõitu. Äkki võiks olla nt mingisugune rubriikide variant. Samas ma pole kindel, kas neid rubriike saab teemadega iga nädal katta.

IV. Ajalehe olemuse selgitamiseks, millisena nähakse / tunnetatakse ülikooli ajalehte?

14. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ja informatiivsete tekstide (teated, kuulutused, reklaam) vahekorda UTs?

Minu hinnangul ei peaks neid teadaandeid nii palju olema, nt sünnipäevad ja õnnitlused on küll toredad nende inimeste endi jaoks, kuid kas neid just palju loetakse ma ei tea. Nt töökuulutusi võiks puhtalt veebis või listides edastada, mitte ajalehe vahendusel. Kes ülikoolis pakutavatele töökohtadele kandideerida tahab, see peab mõistagi olema ka arvutit kasutav inimene. Sama arvan paljude muude teadaannete kohta. Rohkem võiks olla sellist ajakirjanduslikku informatiivset osa.

15. Missugune ajaleht on Teie hinnangul UT (kas infoleht, PR-leht või traditsiooniline ajaleht)?

Kuna seda lehte loevad eeskätt ikkagi ülikooli enda inimesed, siis usun, et sellist PR rolli lehel vast väga ei ole. Pigem on leht selline infoedastaja, kuigi võiks olla rohkem ülevaadet, toimuva kajastusi. Praegusel ajalehel on natuke tunnuseid kõikide nimetatud vormide osas.

16. Küsimusest nr 14 lähtuvalt - kas Te olete sellega rahul?

Nii ja naa, kuigi võiks olla rohkem sisukam. Sellisena olen samas ka lehte harjunud nägema, mis kindlasti omab ka olulist mõju. Harjumusel on teadupärast suur jõud.

17. Kui Te ei ole rahul, mis suunas peaks Teie meelest leht muutuma?

Leht võiks muutuda sisukamaks, viimasel leheküljel asuvaid teateid võiks olla poole võrra vähem. Õppekorralduse osas võiks samuti olla rohkem ülevaateid muudatustest jms.

V3

I. Ajalehe üldise loetavuse, lugemise eesmärkide ja põhjuste väljaselgitamiseks ning mõistmiseks:

1. Kui tihti Te loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Olen lugenud lehte ikka iga nädal, enamasti küll esmaspäeviti, mitte reedel, kui leht ilmub.

2. Kas ajalehe UT ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

Vähesel määral on ikka vajalik, vanasti oli ta aga rohkem vajalik. Praegu ilmub lihtsalt palju sarnast infot listides ja veebis, mistõttu tekib kordusi ja dubleerimisi. Samas veebist alati kõike ei loe, nt kaitsmiste kohta, mille osas leht annab hea ülevaate. Ülikooli nõukogu liikmena olen ilmselt praegu rohkem ülikooli asjadega kursis, kuid enne oli ajaleht selles osas hea info vahendaja.

3. Palun selgitage, miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik või mittevajalik?

4. Miks Te loete ajalehte UT?

Visuaalselt on selline väike ajaleht ikka ülevaatlikum kui arvutiekraan, just sisu poolest aitab leht kursis olla ülikooli kui tervikuga. Mida madalama astmega õppejõud, seda vähem ta ülikoolieluga kursis on, seega nende jaoks on see leht kindlasti veel vajalikum. Samas on lehe näol võimalik ka meelde tuletada infot,

millest silm on kusagil üle käinud või midagi kontrollida. Ajaleht annab ka võimaluse pärast lugeda, kuidas mingid üritused on läinud, mida selle korraldajad sellest arvavad jne.

Nõukogu liikmena olen samas märganud, et UT kajastab reeglina ikka neid, keda valitakse, mitte neid kes on välja jäänud. Ka ülikooli kuratoorium on sageli olnud mõnegi ülikooli asja juures kriitiline, mis sellisel kujul aga siiski lehte ei jõua. Paljudel põhjustel mitmed teravad asjad tegelikkuses lehte ei jõua, kuna ülikooli ajalehe tsensor ongi ülikool ise, täpsemalt selle juhtkond.

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikoolis toimuvat?
Eks see ole seotud ka kirjutajate arvuga, kuid arvan, et silmadega kergelt üle laskmiseks on see paras maht. Usun, et veeb on see keskkond, kus lugusid saab pikemalt kirjutada, aga ajaleht peaks siis neile viitama. Mõistagi on ülikoolis iseenesest kirjutada palju, kuid kõik ei pea leheveergudele jõudma.

II. Hinnangute ja hoiakute väljaselgitamiseks:

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks?

Kuna teisi sarnaseid ülikoolide väljaandeid ma ei loe, mistõttu võrrelda ei oska, siis arvan, et UT on hea ülikooli kui organisatsiooni leht, kus rõhk on juhtimisel ja õpetamisel ning vähem teadusel ja üliõpilaselul.

7. Miks Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks, palun selgitage / põhjendage?

Ülikooli kui organisatsiooni lehena on UT hea, ent sellise diskussioonikohana veel nõrk, protsesse eriti ei analüüsita. Seega hea TÜ seisukohast üldiselt, mitte nii väga hea teaduse ja üliõpilaste seisukohast.

8. Kas UT on Teie hinnangul viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

9. Mille poolest on UT voomasel ajal paremaks või halvemaks läinud?

Pigem on ta püsiv olnud, väike värvi tulek ajalehte on seda elavamaks teinud, kuid sisu osas on ta minu hinnangul muutumatu olnud. Ma ei näe selles ka midagi halba. UT kajastab oma stabiilsusega ka ülikooli stabiilsust.

10. Kas ajalehe sisu ja vorm (kujundus) on tasakaalus, kas sobivad kokku?

Pigem on tasakaalus. Enne praegusele valgele paberile ja sinisele värvile üleminekut oli leht vast liiga tagasihoidlik. Üldiselt ei ole praegu probleem visuaalselt lehte hõlpsalt jälgida.

III. Ajalehes käsitletavate teemade ja valdkondade loetavuse ning eelistuste väljaselgitamiseks:

11. Mida e missugust temaatikat ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete (kas nt õppe- või teadustegevusega seonduvat või ülikooli juhtimisega seonduvat vm)?

Acta diurna e loen seda mis ülikoolis üldiselt on toimunud või toimumas, kaitsmisi loen alati huviga just ajalehest. Ka teated on olulised, nt loengud, erinevad kursused, esinejad jms.

12. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks ajaleht rohkem ruumi pühendama? Mille arvelt?

Võiks rohkem olla arutelusid sellest kuidas peaks midagi õpetama, diskussioone õppevormidest, mahakirjutamisest jm probleemidest. Samuti teaduse tegemisest oleks vajalik rohkem kirjutada, mitte ainult tulemustest, vaid ka probleemidest teadustegevuses. Nt kas ülikoolis kehtestatud kriteeriumid teadus- ja õppetööle on piisavad, kas neid on üldse võimalik järgida jne. Ka üliõpilaste ponnistustest õppetegevuses tuleks rohkem kirjutada. Ülikooli sisuline mitmekesisus peaks lehes rohkem välja paistma, nt õppejõudude koormatus, motivatsiooni probleemid jms.

13. Miks võiks UT Teie poolt nimetatud teemasid rohkem kajastada?

Sellist temaatikat või sellist lähenemist on praegu vähe.

IV. Ajalehe olemuse selgitamiseks e millisena nähakse või tunnetatakse ülikooli ajalehte:

14. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ning informatiivsete tekstide (teated, kuulutused jms) vahekorda ajalehes?

Sellises vahekorras on seda praegu hea lugeda, maht peaks samaks jääma, mis tähendab, et ka teadete ja selliste ajakirjanduslike tekstide suhe peaks samaks jääma.

15. Missugune ajaleht on Teie hinnangul UT (kas infoleht, PR-leht või traditsiooniline ajaleht)?

Niivõrd–kuivõrd nii üks kui teine. Päris sada protsenti infoleheks seda ka pidada ei saa, sest suur osa infost jookseb ülikoolis ikka mööda erinevaid liste ja veebilehekülgi. Infolehe kõrval on UT ka natuke ajalehe moodi, vähemalt senise sisu põhjal. Usun siiski, et praegusel lehel on tunnuseid kõikidele nimetatutele. Ka teatud hulk positiivsust on lehes tunda ja see peaks ka selle lehe osa olema.

16. Kas Te olete sellega rahul?

Eks ta selline kompromissi tulemus on. Vaevalt, et saaks ülikool teha täiesti ühte äärmusesse kujunevat varianti. Vahest veebiga peaks kujunema ajalehel kindel suhe, st pikemad lood eeskätt veebi.

17. Missuguses suunas peaks UT Teie hinnangul muutuma (kui üldse peaks)?

Pigem jäägu selliseks, olen harjunud lehte selliselt lugema, ka visuaalselt on artiklid hästi leitavad. Pigem veebiversioon, nagu mainisin, peaks rohkem artiklite ja lugudega kaasas käima, kust saaks lugeda pikemalt ja detailsemalt, kui huvi on.

V4

I. Ajalehe üldise loetavuse, lugemise eesmärkide ja põhjuste väljaselgitamiseks ning mõistmiseks:

1. Kui tihti Te loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Mõni jääb küll vahele, kuid enamasti loen.

2. Kas ajalehe UT ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

Ülikooli ajaleht on pigem kasulik, mitte küll hädavajalik, kuid just kasulik.

3. Palun selgitage, miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik või mittevajalik?

4. Miks Te loete ajalehte UT?

Ajalehe lugemine aitab tunda end suure, st ülikooli kollektiivi liikmena. Ajaleht on üks väheseid asju mis paneb sind tundma suure ülikoolipere liikmena, sest see on kõigile ühine.

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikoolis toimuvat?

Ajalehe maht on minu arvates paras, väga pikki ja mahukaid asju polegi aega lugeda. Selle jõuab just loengute vaheajal läbi sirvida ja lugeda. Pikemad artiklid võiks olla nt vaheleheena eraldi või veel parem veebis.

II. Hinnangute ja hoiakute väljaselgitamiseks:

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks?

Minu arvates on küll hea ajaleht.

7. Miks Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks, palun selgitage / põhjendage?

Praegusel kujul on ta selline ülevaatlik, paras lugemine.

8. Kas UT on Teie hinnangul viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

Pigem on ta paremaks läinud.

9. Mille poolest on UT voomasel ajal paremaks või halvemaks läinud?

Kindlasti on paremaks läinud ajalehe kodulehekülg. Varem oli ta väga ajale jalgu jäänud, nüüd on seda päris hea lugeda.

10. Kas ajalehe sisu ja vorm (kujundus) on tasakaalus, kas sobivad kokku?

On küll tasakaalus, TÕ leht ei peaks olema mingil klantspaberil ja suurte värviliste fotodega. Pigem võib isegi piltide ja paberi kvaliteeti tagasihoidlikul moel edasi hoida.

III. Ajalehes käsitletavate teemade ja valdkondade loetavuse ning eelistuste väljaselgitamiseks:

11. Mida e missugust temaatikat ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete (kas nt õppe- või teadustegevusega seonduvat või ülikooli juhtimisega seonduvat vm)?

Loen eeskätt erinevaid sündmusi, nn kultuuri vallast, vähem loen lõpetamiste ja muude teadete kohta. Õppetöö korralduse ja teadustöö ning õppejõudude isiklike kogemuste kohta on ka alati huvitav lugeda.

12. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks ajaleht rohkem ruumi pühendama? Mille arvelt?

13. Miks võiks UT Teie poolt nimetatud teemasid rohkem kajastada?
Võiks rohkem kajastada sellist igapäevategevust, igapäevaseid probleeme, mis projektide ja ülesannetega keegi tegeleb jne. Nt mis teadust tehakse usuteaduskonas, sest ega muidu sellega eriti kokku ei puutu. Ka õppemetoodika osas võiks saada ajalehe vahendusel mõne huvitava idee. Selline admin info jätab mind suhteliselt külmaks, kuna puutun sellega vähe kokku.

IV. Ajalehe olemuse selgitamiseks e millisena nähakse või tunnetatakse ülikooli ajalehte:

14. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ning informatiivsete tekstide (teated, kuulutused jms) vahetajad ajalehes?

Sõltub sellest, kus midagi olulisemat öelda on. Sellisel kujul, nagu praegu, on leht tasakaalus küll. Kaitsmiste infot nt saan ka listidest iseenesest, seega lehes see dubleerub.

15. Missugune ajaleht on Teie hinnangul UT (kas infoleht, PR-leht või traditsiooniline ajaleht)?

Traditsiooniline ajaleht on UT minu arvates kõige vähem, pigem PR lehe ja infolehe vahel. Vahest kõige rohkem isegi infoleht.

16. Kas Te olete sellega rahul?

Natuke rohkem võiks UT küll nn traditsioonilise ajalehe moodi olla, kuid oma põhilise eesmärgi infokandjana UT täidab e ülevaate ülikoolis toimuva kohta saab kätte. Päris ilma kriitikata aga ka ei saa, see tekitab vahest sellist vürtsi ja haarab lugejat ka kaasa.

17. Missuguses suunas peaks UT Teie hinnangul muutuma (kui üldse peaks)?

Eriti ma midagi ei muudaks. Siiski natuke huumorit võiks lehes rohkem olla, nt karikatuurid võiksid ülikooli oma autorite poolt või naljakad juhtumised loengutest, anektoote vms. Või isegi kilde eksamitest, eksamitöödest. See teeb tuju heaks ja paneb ka lehte rohkem lugema.

Tõsi, lehel võiks olla rohkem oma nägu, selles mõttes, et ilmuks rohkem mingeid kommentaare. Mitte küll päris sellised tavalise ajalehe juhtkirjad, vaid pigem kommentaarid mingi valdkonna spetsialistidelt. Väljapaistavad inimesed ja nende kommentaarid on alati loetavad.

V5

I. Ajalehe üldise loetavuse, lugemise eesmärkide ja põhjuste väljaselgitamiseks ning mõistmiseks:

1. Kui tihti Te loete TÕ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Üritan lugeda ikka kõiki numbreid, nii palju kui neid ilmub.

2. Kas ajalehe UT ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

Arvan, et on küll.

3. Palun selgitage, miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik või mittevajalik?

Universitas Tartuensis on vajalik eeskätt infoallikana, hoiab hästi kursis ülikoolis toimuvaga.

4. Miks Te loete ajalehte UT?

Peamiselt sellepärast, et saada teada, mis mujal ülikoolis toimub. Kuna Ülikool on sedavõrd suur, siis tihti tead vaevu vaid seda, mis sinu ümber e konkreetsetes osakonnas või teaduskonnas toimub. Ajaleht annab aga ülevaate ka sellest mis

muljal toimumas on. Kasulik on ajalehe vahendusel teada saada ka erinevatest stipendiumidest ja toetustest, mida taotleda saab.

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikoolis toimuvat?
Kuna meie ajaleht ilmub iga nädal, siis arvan, et neli lehekülge on põhimõtteliselt piisav küll andmaks ülevaade ülikoolis toimuvast.

II. Hinnangute ja hoiakute väljaselgitamiseks:

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks?

Peaaegu ülikooli ajalehte täiesti heaks leheks.

7. Miks Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks, palun selgitage / põhjendage?

Ajaleht on kompaktne infoallikas, see tähendab, et annab sellise ülevaatliku pildi ülikoolis toimuvast, lühidalt erinevatest sündmustest ja üritustest. Leht hoiab värsket infot kursis, mistõttu ei pea veebist või listidest igasugu asju palju keerulisemal moel otsima.

8. Kas UT on Teie hinnangul viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?
Tundub, et ajaleht on vähemasti viimaste aastate jooksul stabiilsena püsinud, seda heas mõttes.

9. Mille poolest on UT voomasel ajal paremaks või halvemaks läinud?

Ajalehe välimus on kvaliteetsemaks muutunud, hea paberil, värvilise päisega. Sisu kohta, nagu ütlesin on muutusi raskem hinnata.

10. Kas ajalehe sisu ja vorm (kujundus) on tasakaalus, kas sobivad kokku?

Minu arvates on tasakaalus, ülikooli ajaleht ei peagi kirev ja värviline olema sarnaselt mõne ajakirjaga. Selline konservatiivne või akadeemiline on vist see ajaleht nii välimuse kui ka sisu osas.

III. Ajalehes käsitletavate teemade ja valdkondade loetavuse ning eelistuste väljaselgitamiseks:

11. Mida eelistate temaatikat ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete (kas nt õppe- või teadustegevusega seonduvat või ülikooli juhtimisega seonduvat vm)?

Loen peamiselt õppe- ja teadustegevusega seonduvaid teemasid, ka tudengite tegevusest on teinekord huvitav lugeda. Jälgin ka teemasid, mis ülikooli tegevust või ülikoolis toimuvaid muudatusi üldiselt kajastavad, huvitav ja kasulik on lugeda enda ümber toimuva kohta.

12. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks ajaleht rohkem ruumi pühendama? Mille arvelt?
Õppe- ja teadustegevuse probleeme võiks leht enim päevavalgele tuua. Alati ei pea just rahalistest probleemidest kirjutama, sest on teisigi küsimusi, mida oleks vajalik natuke kajastada, olgu selleks ruumide, õppejõudude vähesuse, ülekoormatuse vm probleemid.

13. Miks võiks UT Teie poolt nimetatud teemasid rohkem kajastada?
Sest ülikooli peamine tegevus ongi õpetada ja teadust teha, seega peaksid need valdkonnad olema prioriteetsed ka ülikooli ajalehes. Mitte, et sellest praegu üldse ei kirjutata, aga võiks rohkem probleeme avada, palju asju leheveergudele üldse ei jõua. Muidugi peaksid õppejõud ise ka selles valdkonnas aktiivsemad olema ja ajalehega aktiivsemat kaastööd tegema, kui aega vähegi jätkuks.

IV. Ajalehe olemuse selgitamiseks e millisena nähakse või tunnetatakse ülikooli ajalehte:

14. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ning informatiivsete tekstide (teated, kuulutused jms) vahekorda ajalehes?
Vahekord tundub olevat tasakaalus. Minu arvates on siiski oluline ka ajalehes sellist informatiivset teavet anda e kus, kuna ja mis toimub. Muidugi uudised ja artiklid on peamised. Kuulutuste ja teadete osa on vajalik, ent muidugi piiratud koguses.

15. Missugune ajaleht on Teie hinnangul UT (kas infoleht, PR-leht või traditsiooniline ajaleht)?
Mulle tundub, et pigem selline infoleht, kus antakse lühidalt ülevaade ülikoolis toimuvast. Eks praegune ajaleht kajastab muidugi ülikooli ka peamiselt positiivses valguses, mistõttu ta on vahest ka natuke selline mainekujunduslik ajaleht.

16. Kas Te olete sellega rahul?
Ega kurta nagu ka ei oska, seega olen rahul küll. Siin omab ilmselt rolli ka harjumus lehte sellisena lugeda.

17. Missuguses suunas peaks UT Teie hinnangul muutuma (kui üldse peaks)?
Sootuks teistsuguseks praegune Universitas minu arvates muutuma ei peaks. Sõltub muidugi soovist või eesmärgist, millist ajalehte ülikool ise tahab. Kohati vast võiks ajaleht teemade kajastamisel rohkem nõ süvitsi minna, kus probleemsemad valdkonnad jutuks.

V6

I. Ajalehe üldise loetavuse, lugemise eesmärkide ja põhjuste väljaselgitamiseks ning mõistmiseks:

1. Kui tihti Te loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Põhimõtteliselt loen kõiki ajalehe numbreid, vähemasti ülevaatlilikult viskan alati pilgu peale.

2. Kas ajalehe UT ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

On ikka vajalik, ma usun küll.

3. Palun selgitage, miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik või mittevajalik?

Sealt saab värske info lihtsalt kätte, hoiab kaasaegse, värske infoga kursis. Minu jaoks on ajaleht oluline ka lehe viimasel leheküljel sisalduvate stipendiumide, konkursside ja kaitsmiste tõttu.

4. Miks Te loete ajalehte UT?

Esiteks kindlasti selleks, et olla kursis ülikoolis toimuvaga, kuid sageli on kasulik lugeda ka üldiselt kõrghjaridusmaastikul toimuva kohta, nii palju kui meie ajalehes seda kajastatakse. Ja nagu mainisin loen ka stippide ja kaitsmiste kohta lehest.

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikoolis toimuvat?

Minu arvates on neli lehekülge täiesti piisav, eriti kui ajaleht ilmub praeguse intervalliga ehk igal reedel, see tähendab siis nädalalehena.

II. Hinnangute ja hoiakute väljaselgitamiseks:

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks?

Ülikooli ajalehte pean põhimõtteliselt heaks leheks.

7. Miks Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks, palun selgitage / põhjendage?

Nagu ütlesin, meeldib mulle, et värske info ülikoolis toimuva kohta saab ühest lehenumbriest kergesti kätte, kõik info on lihtsalt üheskoos. Ajaleht toob olulise hästi esile.

8. Kas UT on Teie hinnangul viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

9. Mille poolest on UT voomasel ajal paremaks või halvemaks läinud?

Leht on küll värvilisemaks läinud, mis on iseenesest hea, ent sisu osas tundub, et on põhimõtteliselt sama võrreldes mõne aasta taguse ajaga.

10. Kas ajalehe sisu ja vorm (kujundus) on tasakaalus, kas sobivad kokku?

Kahevärviline leht tundub ok, samas põleb praegune ajalehe paber üsna halvasti, leht võiks olla trükitud keskkonnasõbralikul paberi. Kujundusele eriti tähelepanu ei pööra.

III. Ajalehes käsitletavate teemade ja valdkondade loetavuse ning eelistuste väljaselgitamiseks:

11. Mida e missugust temaatikat ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete (kas nt õppe- või teadustegevusega seonduvat või ülikooli juhtimisega seonduvat vm)?

Enamasti loen ikka õppetegevusega seotud lugusid, samas mitte eriti tudengite tegevuse kohta, kui siis vahest ühiselamute vms kohta. Kõiksugu stipendiumid ja õppetöö toetused on huvitavad. Teadustöö kohta on samuti alati huvitav lugeda, sõltumata sellest mille kohta see konkreetselt käib.

12. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks ajaleht rohkem ruumi pühendama? Mille arvelt?

Kindlasti teadustegevusele, see on minu arvates huvitav, ent seda on praegu ajalehes liiga vähe. Ka rahvusvahelisele suhtlusele võiks ilmselt rohkem tähelepanu pöörata.

13. Miks võiks UT Teie poolt nimetatud teemasid rohkem kajastada?

Praegune Euroopa Liidu teema on võrdlemisi kuum ning ka ülikooli üks eesmärgid on rahvusvahelistumine, seetõttu usun, et rahvusvahelise tegevuse valdkond muutub järjest tähtsamaks.

IV. Ajalehe olemuse selgitamiseks e millisena nähakse või tunnetatakse ülikooli ajalehte:

14. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ning informatiivsete tekstide (teated, kuulutused jms) vahekorda ajalehes?

Sisuline info on kindlasti olulisem, ent samas loen palju ka sellist teadete näol informatsiooni stipendiumide jms kohta, vahekord tundub olevat minu arvates enam-vähem tasakaalus.

15. Missugune ajaleht on Teie hinnangul UT (kas infoleht, PR-leht või traditsiooniline ajaleht)?

Pigem siiski selline infoleht, kus on lihtsalt palju infot erineval kujul koos, samas mulle meeldiks ka rohkem süvitsiminekuks mõne teema osas, mida praegu on nagu vähe.

16. Kas Te olete sellega rahul?

Põhimõtteliselt olen küll.

17. Missuguses suunas peaks UT Teie hinnangul muutuma (kui üldse peaks)?

Kuidas öelda, sõltub ilmselt ajalehe eesmärgist, mis funktsioone see leht eeskätt täidab, isikliku rahulolu kohta võib vist "enam-vähem" öelda. Ei oskagi öelda, kas leht peaks nüüd kindlasti oluliselt teistsuguseks muutuma.

V7

I. Ajalehe üldise loetavuse, lugemise eesmärkide ja põhjuste väljaselgitamiseks ning mõistmiseks:

1. Kui tihti Te loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Arvan, et loen kuni kahte numbrit kuus.

2. Kas TÜ ajalehe UT ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

On ikka.

3. Palun selgitage lühidalt miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik või mittevajalik?

Saab informatsiooni ülikoolis toimuva kohta, lisaks saan üliõpilasena stipendiumide kohta teavet, samuti avalike loengute jm kohta.

4. Miks Te loete TÜ ajalehte UT?

Peamiselt loen informatsiooni pärast, samas pakub ajaleht ka natuke sellist lõõgastavat lugemist, näiteks õppetöö vaheaegadel.

Teinekord tunnen tudengina ka sellist ülikooli sulandumise tunnet, sest peamiselt loen lehte just oma õppehoones e Oeconomicumis. Eriti avatud ülikooli magistrantuuris olles on hea mõelda, et see leht on ka sulle mõeldud, kuna muidu puutuvad avatud ülikooli tudengid ülikooli igapäevaeluga vähem kokku.

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikooli elu?

Arvan, et on piisav ülikooli peamiste sündmuste kajastamiseks. Tundub et neli lehekülge on paras, sest seda on parasjagu lugeda, paksemat väljaannet ei olekski aega lugeda.

II. Hinnangute, hoiakute väljaselgitamiseks:

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks leheks?

Arvan, et praegune ajaleht on võrdlemisi heal tasemel.

7. Miks Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks, põhjendage?

Sellepärast, et UT-s ilmub usaldusväärne info, lood tunduvad olevat objektiivsed, olgu need siis õppetegevusest või tudengite elust. Leht tundub olevat ka tasakaalus, st kajastab erinevaid asju nii töökorralduslikke, üliõpilaselu kui ka muud. Ma usaldan ülikooli ajalehte, mis põhjendab ka minu hinnagut "hea" sellele ajalehele.

8. Kas UT on Teie meelest viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?

9. Mille poolest on ajaleht paremaks või halvemaks läinud?

Kahtlen, et ajaleht kehvemaks on läinud, trükikvaliteet on kindlasti paremaks läinud, sisu osas tundub, et laias laastus on samaks jäänud.

10. Kas ajalehe sisu ja kujundus on tasakaalus, kas sobivad kokku?

Sellises akadeemilises mõttes tundub, et sobi. Leht on selline soliidne, seega arvan, et on tasakaalus. Äkki vormi osas võiks leht natuke atraktiivsemaks või värvilisemaks muutuda.

III. Ajalehes käsitletavate teemade (sisu) loetavuse selgitamiseks:

11. Mida (missugust temaatikat) ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete?

Peamiselt loen õppetööst, eeskätt uute õppekavade või mingite akrediteerimiste või nõ kvaliteediküsimuste kohta, mis tudengile on praegu väga oluline.

12. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem)

kajastama, millele peaks leht rohkem ruumi pühendama?

Vahest ülikoolilõpetajatest võiks rohkem teada saada, kes mida peale kooli edasi teeb, kui edukalt mingi eriala lõpetanud inimene elus läbi lööb, kuidas on võimalus tööd leida jne.

13. Miks peaks UT Teie poolt nimetatud teemasid rohkem kajastama?

Arvan, et seda temaatikat on natuke vähe ja kindlasti on seda huvitav lugeda. See annaks ka tudengitele kindlustunnet juurde konkreetsel erialal õppides, et oskab tulevikus arvestada tööturul.

IV. Ajalehe olemuse selgitamiseks, millisena nähakse / tunnetatakse ülikooli ajalehte:

14. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ja informatiivsete tekstide (teated, kuulutused, reklaam) vahekorda UTs?

Arvan, et on tasakaalus, sest nn informatsioonist lehe tagaküljel ei tohiks ka midagi välja jääda, see on oluline. See on samuti otseselt ülikoolieluga seotud.

15. Missugune ajaleht on Teie hinnangul UT (kas infoleht, PR-leht või traditsiooniline ajaleht)?

Ma ei ütleks, et ta päris infoleht või selline traditsiooniline ajaleht oleks, arvan, et natuke nende kahe vahel. 50 / 50, kui neid kahte kriteeriumi arvestades.

Ainult infoleht pole UT selle pärast, et siin ilmub ikkagi päris palju selliseid pikemaid artikleid ja intervjuusid ka.

16. Küsimusest nr 14 lähtuvalt - kas Te olete sellega rahul?

Olen rahul küll.

17. Kui Te ei ole rahul, mis suunas peaks Teie meelest leht muutuma?

Arvan, et leht ei peaks väga muutuma, ühel või teisel juhul kaotaks leht natuke oma usaldust, kui muutub nt liiga PR-leheks või ainult infoleheks, tundub et praegune ajalehe variant on stiililt ja ka sisult optimaalne.

V8

I. Ajalehe üldise loetavuse, lugemise eesmärkide ja põhjuste väljaselgitamiseks ning mõistmiseks:

1. Kui tihti Te loete TÜ ajalehte Universitas Tartuensis (UT)?

Loen enamasti kõiki numbreid, vähemasti lehitsen läbi.

2. Kas ajalehe UT ilmumine on Teie jaoks oluline, vajalik?

No pigem vast ikka vajalik.

3. Palun selgitage, miks UT ilmumine on Teie jaoks vajalik või mittevajalik?

UT ilmumine on vajalik informatsiooni saamise mõttes, toob olulise esile ülikooli sündmustest.

4. Miks Te loete ajalehte UT?

Ülikooli suurusel organisatsioonis saab paljuski UT vahendusel teada teistes teaduskondades toimuva kohta. Info saamine on peamine lugemise põhjus, sellist

ühise pere tunnet näiteks ajaleht minus kui tudengis ei tekita, üliõpilasi on selleks liiga palju. Vahest tekitab UT töötajaskonnas sellist meie tunnet.

5. Kas ajalehe maht (4 lk) on Teie arvates piisav kajastamiseks ülikoolis toimuvat?
Praegune maht on minu arvates miinimum, mis saab olla, väiksem ei tohiks ülikooli ajaleht küll olla, pigem siiski mahukam.

II. Hinnangute ja hoiakute väljaselgitamiseks:

6. Kas Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks?

7. Miks Te peate ülikooli ajalehte heaks või halvaks leheks, palun selgitage / põhjendage?

Organisatsiooni ajalehena võib ta olla hea, ent tudengitele pakub reeglina vähe huvi. Pigem on UT ikka ülikooli töötajate leht. Samas, temaatilised vahelehed on sageli huvipakkuvad, ka huvitavaid kaastöid võiks rohkem olla, kas professoritelt, töötajaskonnalt või teistelt.

8. Kas UT on Teie hinnangul viimastel aastatel paremaks või halvemaks läinud?
Minu arvates on UT paari viimase aasta jooksul samal tasemel olnud, vähemasti kahe viimase aasta osas, mil ma ülikoolis õppinud olen.

9. Mille poolest on UT voomasel ajal paremaks või halvemaks läinud?

10. Kas ajalehe sisu ja vorm (kujundus) on tasakaalus, kas sobivad kokku?

On küll tasakaalus. UT on selline akadeemiline nii sisult kui vormilt.

Iseloomulikud on nõ kõvad lood, mis on sobilikud UT sugusele väljaandele, vastuolusid ei tundu olevat.

III. Ajalehes käsitletavate teemade ja valdkondade loetavuse ning eelistuste väljaselgitamiseks:

11. Mida e missugust temaatikat ajalehes tavaliselt oma huvist lähtuvalt loete (kas nt õppe- või teadustegevusega seonduvat või ülikooli juhtimisega seonduvat vm)?

Haldus- ja teadusalaseid lugusid reeglina ei loe, pigem tudengitega seotud tegemisi, mis on südamelähedasemad, emotsionaalselt lähedasemad. Ka ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna juubelite kohta oli viimati huvitav lugeda, sest õpin ise samas osakonnas.

Muude lugude või teemade osas piirdun pealkirjade ja sissejuhatuse lugemisega, et lihtsalt toimuvast ülevaade saada või kursis olla.

12. Missuguseid teemasid ajaleht võiks või peaks Teie hinnangul (rohkem) kajastama, millele peaks ajaleht rohkem ruumi pühendama? Mille arvelt?

Arvan, et üliõpilaste tegevust võiks rohkem olla, sest reeglina tudengid just väga koostööd teinud või organiseerunud pole, mistõttu nende tegemistest palju ei tea..

13. Miks võiks UT Teie poolt nimetatud teemasid rohkem kajastada?

Et tudeng tudengi tegemistest teaks. Üliõpilase vaatenurgast.

IV. Ajalehe olemuse selgitamiseks e millisena nähakse või tunnetatakse ülikooli ajalehte:

14. Kuidas Te hindate ajakirjanduslike tekstide (artiklid, uudislööd jms) ning informatiivsete tekstide (teated, kuulutused jms) vahet ajalehes?

Proportsioon ajakirjanduslike tekstide ja informatiivsete teadete vahel on paigas, kuid kindlasti ei tohiks kuulutusi või teateid rohkem olla.

15. Missugune ajaleht on Teie hinnangul UT (kas infoleht, PR-leht või traditsiooniline ajaleht)?

Ma arvan, et UT on hübriid PR-lehest ja infolehest, sest kajastab peamiselt jooksvat infot küll ajakirjanduslike kriteeriumide järgi, ent PR teadete vormis, sellisel positiivsel moel.

16. Kas Te olete sellega rahul?

Enam-vähem. Probleemlugusid võiks küll rohkem olla, ent samas annan endale aru, et see on ikkagi TÜ kui organisatsiooni enda leht.

17. Missuguses suunas peaks UT Teie hinnangul muutuma (kui üldse peaks)?

Natuke elavamaks võiks UT ikka muutuda, rohkem ka kriitiliste teemakäsitluste suunas. Ka parem pildimaterjal, atraktiivsem või vabam makett ja rohkem reportaaže ei tuleks lehele kahjuks.

LISA 11

Ajalehe Universitas Tartuensis kontseptsioon

1. Üldine

- 1.1. UT on avatud kõigile ülikooli liikmeile.
- 1.2. UT ilmub regulaarselt akadeemilise aasta jooksul neljaleheküljelise tasuta nädalalehena.
- 1.3. Vajaduse korral ilmub UT koos lisalehega.

2. UT põhifunktsioon

- 2.1. UT on ülikooli liikmete häälekandja.

3. Teemakäsitus UTs

- 3.1. UT lähtub teema käsitlemisel selle aktuaalsusest, tähtsusest ülikooli töötajate jaoks ning headest ajakirjandustavadest.
- 3.2. UT kajastab ülikooli liikmete arvamusi ja arendab eriarvamuste korral diskussiooni.
- 3.3. UT edastab informatsiooni ülikoolis toimuvast ning seob info ja faktid selgituste ja kommentaaridega.
- 3.4. UT käsitleb ülikooli ja kõrghariduse probleeme, kajastades probleemide puhul kõigi osapoolte arvamusi.
- 3.5. UT vastutav väljaandja on teabetalituse juhataja.

4. UT sisu paigutus

- 4.1. Artiklite paigutus järgib ajakirjanduses väljakujunenud tava – olulisemad artiklid on ajalehes eespool, informatsiooniline osa ajalehe lõpuosas.
- 4.2. Artiklid ilmuvad kolmel esimesel leheküljel, mis on jaotatud põhimõttel, et kolmandiku kuni poole võtab leheküljest enda alla põhilugu koos pildiga.
- 4.3. Põhilugu ilmub lehekülje ülemisel poolel. Lisaks põhiloole ilmub igal leheküljel üks või mitu väiksemat lugu.
- 4.4. Reklaami avaldab UT viimasel kolmel leheküljel, kusjuures ühel leheküljel mitte rohkem kui kolmandik külje mahust.

5. UT kujundus

5.1. UT kujundus ja stiil on konservatiivne.

5.2. Materjali paigutuse leheküljel, fondi ja šrifti sätestab makett.

6. Perspektiiv

6.1. UT lugejate ja kaastöölise arvu suurendamine.

6.2. Vajaduse korral (pidades silmas punkti 6.1.) UT mahu suurendamine 8-leheküljeli.

6.3. UT internetiversiooni loomine.

LISA 12

TTÜ, EPMÜ ja TPÜ ajalehtede lühitutvustus

Tartu Ülikooli ajalehele Universitas Tartuensis sarnased väljaanded ilmuvad TÜ kõrval ka suuruselt kolmes järgnevas Eesti avalik-õiguslikus ülikoolis.

UT kõrvutamiseks teiste ülikooli ajalehtedega, on siinkohal toodud lühidalt andmed Tallinna Tehnikaülikooli, Eesti Põllumajandusülikooli ja Tallinna Pedagoogikaülikooli ajalehtede kohta.

Mente et Manu

Tallinna Tehnikaülikooli (TTÜ) ajaleht Mente et Manu sai oma nime 2000. aasta sügisel ülikooli deviisi järgi, mis eesti keeles tähendab “vaimu ja käega”. Varasemad ajalehe nimed on olnud Tallinna Polütehnik ja Tallinna Tehnikaülikool, leht ilmub alates 1949. aastast.

Ajalehe toimetaja on Mart Ummelas, kes veel 90-ndate aastate lõpus töötas Vikerraadio peatoimetajana. Erimeelsuste tõttu tollase Eesti Raadio juhtkonnaga, vahetas Ummelas töökohta Tallinna Tehnikaülikooli ajalehe kasuks. Ajalehe toimetuses töötab peale toimetaja veel küljendaja Reimo Leedjärv, trükilehe küljendaja on eraldi lepinguga Siiri Timmermann.

TTÜ ajalehe praegune formaat B3 on kasutusel samuti 2000. aasta sügisest, enne seda ilmus leht vahelduva eduga A4 või tabloidformaadis. Ajalehe tiraaž on 1000 eksemplari (Ummelas 2003).

TTÜ ajaleht on olnud suurema osa oma ajaloost, esimesed 40 aastat 4-leheküljeline, vahepeal seoses väiksema formaadiga ka kuni 12-leheküljeline. Praegugi ilmub leht 4-leheküljelisena, suurem lehekülgede arv on seotud konkreetse erinumbri või sündmusega. 2000. aasta lõpust, mil enamus muudatusi lehe väljaandmises aset leidis (uus formaat ja lehekülgede arv), on leht ilmunas ka värvilisena.

Kuni aastani 2000 ilmus ajaleht sagedusega kaks korda kuus või harvem. 2000. aastast kuni 2003. aasta kevadeni ilmus leht kord nädalas, sügisest 2003 aga taas kaks korda kuus, üle nädala. Ajalehe peamised küljendustööd, transport jm

tehnilised operatsioonid tellitakse enamuses väljastpoolt ülikooli (Ummelas 2003).

TTÜ ajalehe toimetaja Mart Ummelase hinnangul on ülikooli juhtkond praeguse lehega rahul, mistõttu väljaande vormi ega sisu osas muudatusi kavas ei ole.

Siiski tunneb Ummelas muret tööjõu nappuse üle lehe väljaandmisel, kuna asendajat niigi väiksele koosseisule on väga raske leida, ajalehe tehniline varustatus võiks samuti parem olla. Ummelas lisab: “Praegune Tallinna Tehnikaülikooli ajaleht on kahtlemata puhtal kujul PR leht, mistõttu pööratakse sageli rohkem tähelepanu ajalehe välimusele, kui sisule”.

Maaülikool

Endise Eesti Põllumajanduse Akadeemia (EPA), praeguse Eesti Põllumajandusülikooli (EPMÜ) väljaanne ilmub 5. maist 1957. Lehe algne pealkiri tuli kõrgkooli nimetusest – Põllumajanduse Akadeemia.

Ajalehe esimene peatoimetaja oli Valentin Rajasaar, kellest hiljem sai ajakirja Noorus peatoimetaja. Lehe algusaastatel koostas ja toimetas väljaande materjalid kuni trükkimine kuni üks inimene. Ajalehe teise peatoimetaja Vello Lääne (1960 – 1975) perioodil lisandus lehetegemisse ka toimetaja Milvi Vajakas (Lään 2003).

Ajalehe nimi muudeti 2001. aasta alguses seoses Põllumajandusülikooli 50. aastapäevaga, ajalehe uueks nimeks sai Maaülikool. Nime muudatust põhjendab ajalehe toimetaja Juhani Püttsepp ka vajadusega kajastada lehe kaudu laiemalt kogu ülikooli tegevust ja sisu. Põllumajandusülikool ei ole kitsalt põllumajandusspetsialiste koolitav ülikool, vaid asutus, kus tegeletakse looduskeskkonnaga kõige laiemas tähenduses ning uuritakse inimtegevuse ja looduskeskkonna vahelisi seoseid. Lehe eelnev nimi viitas väga kitsalt ainult põllumajanduslikule tegevusele (Püttsepp 2003).

2001. aastast on 4-leheküljelisel ja kaks korda kuus, neljapäeviti ilmuval värvilisel ajalehel ka praegune formaat (A3). Maaülikooli tiraaž on 1000 eksemplari.

Eesti Põllumajandusülikooli ajalehte annab praegu välja rahvusvaheliste ja avalike suhete osakond, mida juhatab Aret Vooremäe. Ajalehe toimetaja ja fotograaf on Juhani Püttsepp, lisaks temale töötavad toimetuses veel üks poole koormusega ajakirjanik, kujundaja ja keeleteoimetaja, kes töötab ülikoolis laiemal tööpõllul kui

kitsalt lehe toimetuses. Ajalehel on ka mõned regulaarsed kaasautorid ülikooli õppejõudude ja kaastöötajate seast. Ajalehe üldist vormi analüüsib ning nõustab iga uue õppeaasta alguses Tartu Postimehe peatoimetaja Vahur Kalmre.

Lehe sisu on jaotatud laias laastus kaheks: kroonika, sündmused ja üritused ning nn muutuv sisu ja EPMÜ üldised arengusuunad. Ajalehe toimetaja Juhani Püttsepa sõnul on lehes siiski teatud jagunemine ka puhtalt akadeemilisest temaatikast ja tudengite tegemistest lähtuvalt. Maaülikooli eelarve on käesoleval hetkel üle 200 000.- krooni.

EPMÜ rahvusvaheliste ja avalike suhete osakonna juhataja Aret Vooremäe hinnangul on praeguse ülikooli ajalehe sisu ja vormiga laias laastus rahul kogu ülikooli juhtkond, mistõttu lehe väljaandmisel pole peale tiraaži suurendamise lähitulevikus plaanis teha muid kardinaalsemaid muudatusi. Uus trükiarv võiks Vooremäe sõnul kasvada kuni 1500-ni (Vooremäe 2003).

Pedagoogikaülikool

Tallinna Pedagoogikaülikooli (TPÜ) ajaleht ilmub aastast 1981. Ajalehe algne nimetus oli kõrgkooli nimest lähtuvalt Pedagoogiline Instituut, 1993. aastast kannab ajaleht paralleelselt kõrgkooli nime muutmisega pealkirja Pedagoogikaülikool. Ajalehe vastutav väljaandja oli 2003. aasta lõpuni Pedagoogikaülikooli pressiesindaja Kristel Kossar, 2004. aastast on Kossari uueks tööandjaks päevaleht Postimees.

TPÜ ajalehel on ka venekeelne lisa, mille vastutav toimetaja on Konstantin Morenko. Lehte kujundab Agnes Trump ning keeleteoimetaja töö teeb kokkuleppeliselt Pedagoogikaülikooli Kirjastuse keeleteoimetaja. Ajalehe aktiivseimad kaasautorid on vene keelt kõnelevad üliõpilased, kes toimetavad lehe venekeelse lisa. Kord kvartalis antakse pressiesindaja Kristel Kossari sõnul välja ka ajalehe erinumbrit Tallinna Ülikool (Kossar 2003).

4-leheküljelise ajalehe formaat A3 on kasutusel alates 2003. aasta veebruarist, leht ilmub kord kuus, iga kuu esimesel esmaspäeval. Ajalehe tiraaž on 1000, venekeelse lisalehe tiraaž on 500.

Pedagoogikaülikooli ajalehte ootab ees suur muudatus seoses ülikooli ühinemisega loodava Tallinna Ülikooliga. Täpset ettekujutust uuest ühendatud kõrgkoolide ajalehest või ajakirjast Kossari teadmisel veel pole (Kossar 2003).